

Regeringens årsberättelse 2023

Regeringens årsberättelse 2023

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Statsrådet
Statsrådets kansli
Upphovsrättslag (404/1961) 9 § Verk utan upphovsrättsskydd

ISBN pdf: 978-952-383-562-7
ISSN pdf: 2490-0966

ISBN tryckt: 978-952-383-578-8
ISSN tryckt: 2490-0613

Layout: Statsrådets förvaltningsenhet, publikationsverksamheten

Helsingfors 2024

Tryckeri: Grano Oy, 2024

Regeringens årsberättelse 2023

Statsrådets publikationer 2024:18

Utgivare Statsrådet

Utarbetad av Statsrådets kansli
Språk svenska

Sidantal 161

Referat

Enligt 46 § i grundlagen ska statsrådet lämna en berättelse till riksdagen om regeringens verksamhet, skötseln av statsfinanserna och om hur budgeten har följts samt om regeringens åtgärder med anledning av riksdagens beslut. Närmare bestämmelser om regeringens årsberättelse finns i 9 a § i lagen om statsrådet (175/2003) och i 17 och 18 § i lagen om statsbudgeten (423/1988).

I 18 § i lagen om statsbudgeten förutsätts det att de redogörelser för statsfinanserna och skötseln av statsfinanserna samt resultat av statens verksamhet som tas in i regeringens årsberättelse ska ge riktiga och tillräckliga uppgifter om hur budgeten följts och om statens intäkter och kostnader, om statens ekonomiska ställning och resultat (rättvisande bild). På författningsnivå fastställs årsberättelsens innehåll i synnerhet i förordningen om statsbudgeten (1243/1992). Regeringens årsberättelse för 2023 består av fem delar:

- Regeringens årsberättelse
- Bilaga 1 Ministeriernas resultatöversikter
- Bilaga 2 Bokslutskalkyler
- Bilaga 3 Åtgärder med anledning av riksdagens uttalanden och ställningstaganden
- Bilaga 4 Statens bolagsinnehav

Nyckelord regeringens årsberättelser, riksdagen, statsrådet, regeringens berättelser, bokslut, ägarstyrning

ISBN PDF 978-952-383-562-7

ISBN tryckt 978-952-383-578-8

Ärendenummer VN/27298/2023

ISSN PDF 2490-0966

ISSN tryckt 2490-0613

Projektnummer -

URN-adress <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-562-7>

Hallituksen vuosikertomus 2023

Valtioneuvoston julkaisuja 2024:18

Julkaisija Valtioneuvosto

Yhteisötekijä Valtioneuvoston kanslia
Kieli ruotsi

Sivumäärä 161

Tiivistelmä

Valtioneuvosto antaa eduskunnalle hallituksen vuosikertomuksen perustuslain 46 §:ssä säädettyinä kertomuksena hallituksen toiminnasta, valtiontalouden hoidosta ja talousarvion noudattamisesta sekä niistä toimista, joihin hallitus on eduskunnan päätösten johdosta ryhtynyt. Hallituksen vuosikertomuksesta säädetään tarkemmin valtioneuvostosta annetun lain (175/2003) 9 a §:ssä sekä valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) 17 ja 18 §:ssä.

Talousarviolain 18 §:ssä edellytetään, että hallituksen vuosikertomukseen otettavien valtiontalouden ja valtion taloudenhoidon sekä toiminnan tuloksellisuuden kuvausten tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot talousarvion noudattamisesta, valtion tuotoista ja kuluista, valtion taloudellisesta asemasta sekä tuloksellisuudesta (oikea ja riittävä kuva). Säädöstasolla kertomuksen sisältöä määrittävät erityisesti myös valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/1992) vaatimukset. Hallituksen vuosikertomus vuodelta 2023 muodostuu viidestä osasta:

- Hallituksen vuosikertomus
- Liite 1 Ministeriöiden tuloksellisuuden kuvaukset
- Liite 2 Tilinpäätöslaskelmat
- Liite 3 Toimenpiteet eduskunnan lausumien ja kannanottojen johdosta
- Liite 4 Valtion yhtiöomistus

Asiasanat hallituksen vuosikertomukset, eduskunta, valtioneuvosto, hallituksen kertomukset, valtion tilinpäätös, omistajaohjaus

ISBN PDF 978-952-383-562-7

ISBN painettu 978-952-383-578-8

Asianumero VN/27298/2023

ISSN PDF 2490-0966

ISSN painettu 2490-0613

Hankenumero -

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-562-7>

Innehåll

Förord	7
1 Översikt över regeringens år	9
1.1 Översikt över förändringarna i omvärlden.....	10
1.2 Statsminister Marins regering – Sammansättning.....	14
1.2.1 Åtgärderna i regeringsprogrammet för statsminister Marins regering i slutet av regeringsperioden.....	15
1.3 Statsminister Orpos regering – Sammansättning och ministrarnas arbetsfördelning.....	15
1.4 Statsminister Orpos regeringsprogram, statsrådets ledning och kommunikation.....	17
2 Genomförandet av regeringsprogrammet	19
2.1 Hållbara offentliga finanser.....	19
2.2 Ett fungerande och hållbart välfärdssamhälle.....	21
2.3 Kommuner, städer och statens regionförvaltning.....	24
2.4 Välfärd skapas genom arbete.....	25
2.5 Ett kunnigt Finland.....	28
2.6 Nyckeln till tillväxt.....	30
2.7 Ett Finland med ren energi.....	35
2.8 Den nya erans utrikes- och säkerhetspolitik.....	38
2.9 Europeiska unionen: mot strategisk konkurrenskraft.....	43
2.10 En trygg och kriställig rättsstat.....	46
2.11 Programmet Mer motion i Finland.....	49
2.12 Genomförande av statsrådets meddelande om främjande av likabehandling.....	50
3 Lagberedning	51
3.1 Lagberedningen 2023.....	51
3.2 Lagberedningsprocessen.....	55
3.3 Utveckling av lagberedningen.....	59
4 Den offentliga ekonomin	61
4.1 Läget i den offentliga ekonomin.....	62
4.1.1 Läget i den offentliga ekonomin 2023.....	62
4.1.2 EU-rättsakter och nationella författningar som styr skötseln av de offentliga finanserna.....	64
4.2 Statsfinanserna.....	66
4.2.1 Statens ekonomiska totalkalkyler.....	66
4.2.2 Statens budgetekonomi, budget och bokslut.....	73

4.2.3	De statsanställda, lokalerna och IKT.....	86
4.2.4	Skatteinkomster, skatteutgifter och skattefel.....	92
4.2.5	Penningflödena mellan EU och Finland.....	104
4.2.6	Statens affärsverk och fonderna utanför budgeten.....	107
4.2.7	Statsskulden.....	111
4.2.8	Statsfinansiella åtaganden och risker.....	114
4.3	Statens bolagsinnehav.....	141
4.3.1	Samhälleliga effekter och händelser 2023.....	143
4.4	Välfärdsområdenas ekonomi.....	145
4.4.1	Styrning av välfärdsområdenas ekonomi.....	146
4.4.2	Välfärdsområdenas ekonomiska ställning.....	147
4.5	Den kommunala ekonomin.....	152
4.5.1	Styrning av den kommunala ekonomin.....	152
4.5.2	Den kommunala ekonomin: inkomster, utgifter och balans.....	153
4.5.3	Statliga åtgärder som påverkar den kommunala ekonomin.....	155
4.6	Arbetspensionsanstalterna och övriga socialskyddsfonder.....	158
5	Utlåtande av finanscontrollerfunktionen om huruvida uppgifterna i regeringens årsberättelse är rättvisande.....	159

FÖRORD

Statsrådet lämnar riksdagen regeringens årsberättelse som den berättelse enligt 46 § i grundlagen som ska innehålla en redogörelse för regeringens verksamhet, skötseln av statsfinanserna och hur budgeten har följts samt för regeringens åtgärder med anledning av riksdagens beslut.

Närmare bestämmelser om regeringens årsberättelse finns i 9 a § i lagen om statsrådet (175/2003) och i 17 och 18 § i lagen om statsbudgeten (423/1988). I 18 § i lagen om statsbudgeten förutsätts det att de redogörelser för statsfinanserna och skötseln av statsfinanserna samt resultat av statens verksamhet som tas in i regeringens årsberättelse ska ge riktiga och tillräckliga uppgifter om hur budgeten följts och om statens intäkter och kostnader, om statens ekonomiska ställning och resultat (rättvisande bild). Närmare bestämmelser om innehållet i årsberättelsen finns i 8 a kap. i förordningen om statsbudgeten (1243/1992). Årsberättelsen lämnas för varje kalenderår.

Årsberättelsen består av den egentliga årsberättelsen och fyra bilagor som hör nära samman med den, nämligen ministeriernas resultatöversikter (Bilaga 1), bokslutskalkyler (Bilaga 2), åtgärder med anledning av riksdagens uttalanden och ställningstaganden (Bilaga 3) och uppgifter om statens bolagsinnehav (Bilaga 4).

Årsberättelsens berättelsedel innehåller en beskrivning av verksamhetsmiljön och en redogörelse för regeringens sammansättning och verksamhet under berättelseåret. I berättelsedelens andra kapitel beskrivs regeringens centrala politikhelheter utifrån dispositionen i regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering *Ett starkt och engagerat Finland*. Det tredje kapitlet i berättelsedelen behandlar lagberedningen under berättelseåret. Berättelsedelen innehåller även översikter över den offentliga ekonomin, statsfinanserna, välfärdsområdenas och kommunernas ekonomi samt en kort sammanfattning av statens bolagsinnehav.

I bilaga 1 presenteras förvaltningsområdenas struktur och de viktigaste nyckeltalen. Bilaga 1 innehåller även översikter över förändringarna i omvärlden och på verksamhetsområdet samt bedömningar av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet. Resultatöversikterna innehåller ministeriernas bedömningar av hur effektmålen har uppfyllts och korta beskrivningar av resultatutvecklingen samt hur målen för hållbar utveckling har uppfyllts under berättelseåret. De uppgifter som presenteras i årsberättelsen kompletteras med

länkar till det material som finns på nätet. I justitieministeriets kapitel ingår också sametingets berättelse för 2023. I bilagan ingår också centrala uppgifter om statens affärsverk och fonderna utanför statsbudgeten.

Det centrala i årsberättelsens bokslutsdel (Bilaga 2) är statsbokslutet med bilagor. I bokslutsdelen ingår också bokslutskalkylerna för statliga fonder utanför statsbudgeten och statliga affärsverk. I bilagan ingår också totalkalkylerna för statens budgetekonomi, de statliga affärsverken och fonderna.

I bilaga 3 redogörs för de åtgärder som regeringen vidtagit med anledning av riksdagens aktuella uttalanden och ställningstaganden. Uttalandena och ställningstagandena med svar har grupperats utskottsvis.

I bilaga 4 finns en översikt över utvecklingen av statens bolagsinnehav och ägarpolitik. Översikten innehåller en redogörelse för statens ägarstyrning (företags samhällsansvar, ersättningar och styrelseval) och för hur statens innehav utvecklats ekonomiskt samt beskrivningar av enskilda bolag.

Statsrådet har förbundit sig till att fortsätta utveckla årsberättelsen. I årsberättelsen för 2023 har granskningen av lagberedningen utökats och rapporteringen om ministeriernas resultatöversikter utvecklats. I berättelsedelen ingår ett nytt avsnitt som beskriver verksamhetsmiljön under berättelseåret.

Enligt grundlagen ska justitiekanslern i statsrådet årligen ge riksdagen och statsrådet en berättelse om sina ämbetsåtgärder och sina iakttagelser om hur lagstiftningen följs.

Helsingfors den 8 maj 2024

Statsminister   Petteri Orpo

Understatssekreterare   Timo Lankinen

1 Översikt över regeringens år

Beredning

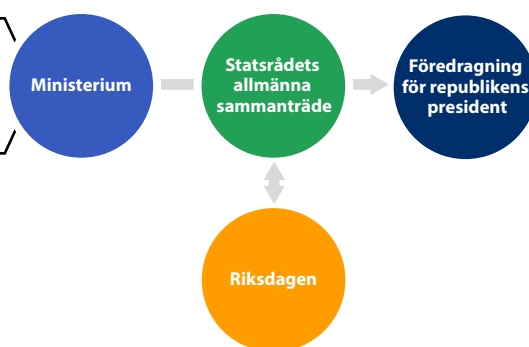
Ministerierna bereder och föredrar ärenden för statsrådets allmänna sammanträde, republikens president eller båda

- Statsrådets kansli
- Utrikesministeriet
- Justitieministeriet
- Försvarsministeriet
- Inrikesministeriet
- Finansministeriet
- Undervisnings- och kulturministeriet
- Jord- och skogsbruksministeriet
- Kommunikationsministeriet
- Arbets- och näringsministeriet
- Social- och hälsovårdsministeriet
- Miljöministeriet

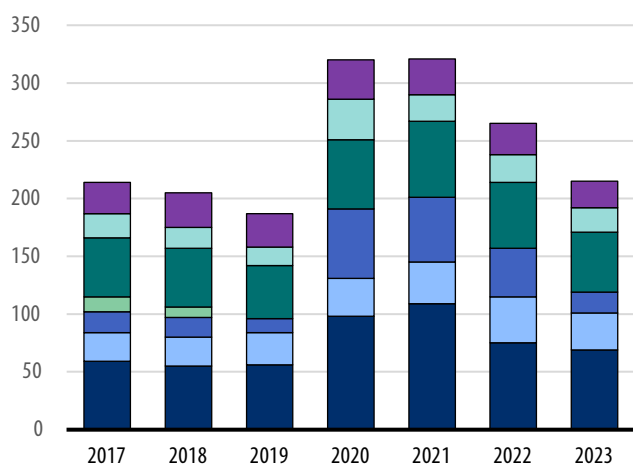
- EU-ministerutskottet
- Finanspolitiska ministerutskottet
- Utrikes- och säkerhetspolitiska ministerutskottet
Kan sammanträda tillsammans med republikens president

- Finansutskottet
- Ministerarbetsgrupper enligt regeringens beslut

Beslutsfattande Statsrådet

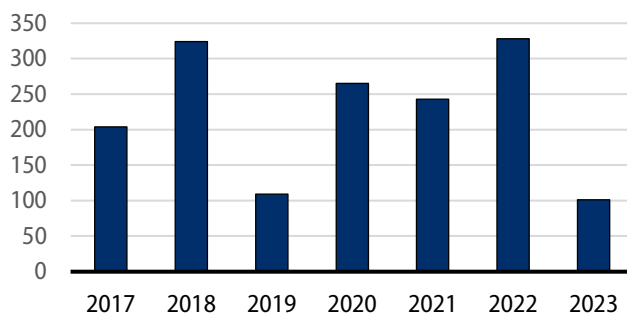

Regeringens sammanträden åren 2017–2023

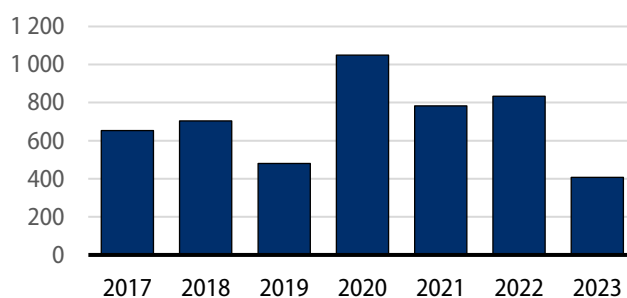

- EU-ministerutskottet
- Finanspolitiska ministerutskottet
- Finansutskottet
- Strategisessioner
- Sammanträden eller efterskolor
- Föredragningar för republikens president
- Statsrådets allmänna sammanträden

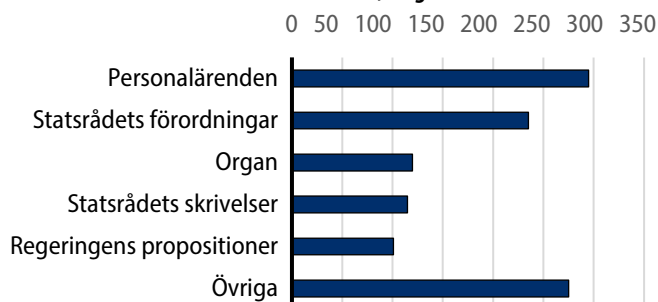
Regeringens propositioner 2017-2023 rd

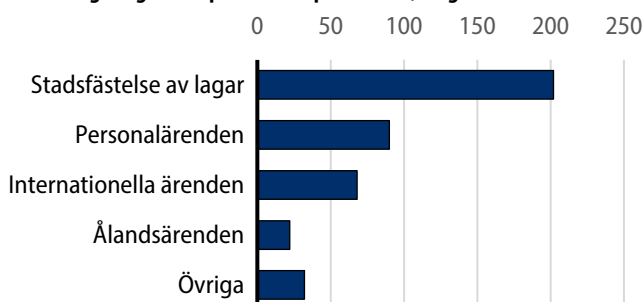
Svar på skriftliga frågor 2017–2023 rd

Statsrådets allmänna sammanträde, avgöranden 2023

Föredragning för republikens president, avgöranden 2023

1.1 Översikt över förändringarna i omvärlden

Säkerhet

Finland blev medlem i Nordatlantiska fördragsorganisationen i den instabila internationella säkerhetsmiljö som rådde i april 2023. Som medlem i Nato deltar Finland fullskaligt i Natos gemensamma försvar och beslutsfattande, och omfattas av säkerhetsgarantier enligt artikel 5 i Nordatlantiska fördraget. Rysslands anfallskrig i Ukraina fortsatte, och på det internationella planet fördes det diskussioner om biståndet till Ukraina. EU och länderna i Europa har gett stöd till Ukraina, trots att man inte helt har uppfyllt alla löften om hjälp. Inom EU motsatte sig särskilt Ungern ett starkt stöd till Ukraina. I december bestämde man utan Ungern att inleda förhandlingar om Ukrainas medlemskap i EU.

Ryssland försökte påverka Finland och andra västländer genom olika hybridoperationer. Vid Finlands östgräns uppstod på hösten ett fenomen med olagliga inresor till följd av vilket gränsövergångsställena vid östgränsen stängdes från och med november. I oktober försämrades säkerhetsmiljön också av den skadegörelse på gasledningen Balticconnector, som ännu är under utredning. I Finland rådde en förhöjd hotnivå i cybermiljön: under 2023 förekom både hacktivisters överbelastningsattacker och cyberkriminellas utpressningsvirus.

Spänningarna i den internationella säkerhetsmiljön fortgick. Relationerna mellan Förenta staterna och Kina var fortsättningsvis ansträngda. Säkerhetsläget i Sydkinesiska havet var spänt. Kina ökade sina påtryckningar mot Taiwan. De territoriella konflikterna i området ledde också till incidenter mellan kinesiska och filippinska fartyg. Det krig som utbröt i Gaza efter att Hamas attackerat Israel gjorde att säkerhetssituationen och framtidsutsikterna i regionen blev allt dystrare. Huthirebellerna i Jemen störde fraktfartygstrafiken på Röda havet genom att tvinga fartygstrafiken till alternativa rutter.

På sitt toppmöte i augusti inbjöd de så kallade Brics-länderna (Brasilien, Ryssland, Indien, Kina och Sydafrika) sex nya länder att bli medlemmar. Av de länder som fått en inbjudan välkomnades fyra länder (Egypten, Etiopien, Iran och Förenade Arabemiraten) som medlemmar i januari 2024. Den växande Brics-gruppen vill positionera sig som en grupp som utmanar särskilt rika länder och driver utvecklingsländernas intressen och stöder dessa länders förslag.

Ekonomi

Läget är svårt för Finlands offentliga finanser. Tillväxten inom världsekonomin bromsades av inflationen, de stigande räntorna och de geopolitiska spänningarna. Enligt OECD:s [prognos](#) ökade den globala ekonomin med 3,1 procent 2023. Jämfört med tidigare årtionden var tillväxtsiffrorna låga, men mot slutet blev de, i kölvattnet av USA:s goda ekonomi, ändå

mer positiva än de tidiga prognoserna. Finlands bruttonationalprodukt (BNP) krympte med en procent under år 2023. Sysselsättningsutvecklingen var fortsatt svag och exporten minskade. Enligt Statistikcentralens [uppgifter](#) var den genomsnittliga förändringen i konsumentpriserna i Finland på årsnivå 6,2 procent 2023. Mot slutet av året blev inflationen klart långsammare och räntorna började svänga nedåt.

De ökade kostnaderna och den svaga efterfrågan på bland annat bostadsmarknaden prövade särskilt företagen inom byggbranschen. Totalt ökade antalet konkurser bland finländska företag med 25 procent jämfört med året innan. Enligt [statistiken](#) ansökte 3 315 företag om konkurs 2023, vilket är fler än under finanskrisen 2009.

Världshandeln ökade långsamt 2023, enligt [en prognos](#) endast 1,1 procent. Blockifieringen av världsekonomin och kraven på att stärka den strategiska autonomin märks överallt i världen bland annat i form av staternas aktiva industripolitik. Den politik som betonar marknadens funktion har fått en mindre roll, medan de statliga stöd som kompenserar för bristerna i konkurrenskraften och protektionismen ökar. I Finland har allt flera exportföretag intagit en försiktig inställning till handeln och beroendeförhållandena med Kina.

Den offentliga ekonomin är skuldsatt på grund av den långvariga oproportionerliga utvecklingen mellan intäkter och utgifter. Det nominella värdet på skulden i statens budgetekonomi (inklusive emissionsvinster och emissionsförluster) uppgick vid utgången av 2023 till 153,2 miljarder euro, vilket var 12,6 miljarder euro (9 procent) mer än året innan.

Samhälle

Samhället utmanades av den sänkta nativiteten, försämrade inlärningsresultat och allmänhetens fysiska inaktivitet.

I januari–juni 2023 föddes det färre barn än någonsin tidigare i Finland. Enligt förhandsstatistiken för juni föddes det under början av året 21 180 barn, vilket är mer än tusen barn färre än i början av 2022. Antalet barn som föddes levande i januari–juni var det lägsta sedan början av mäthistorien år 1900.

Enligt [resultaten](#) i OECD-medlemsländernas gemensamma forskningsprogram PISA (Programme for International Student Assessment) har de finländska ungdomarnas kunskaper försämrats. Kunskaperna är dock fortfarande bättre än genomsnittet i OECD-länderna. Relativt sett har läskunnigheten försämrats mest.

Ansvaret för att ordna social- och hälsovård överfördes i början av 2023 till 21 välfärdsområden. Enligt bokslutsprognoserna visade välfärdsområdenas ekonomi i hela landet ett tydligt underskott 2023 och det är svårt att stävja kostnaderna i en situation där behovet av service samtidigt ökar. Till servicebehovet bidrar också den ständigt växande vårdskulden. Bristen på arbetskraft inom social- och hälsovården är fortfarande skriande.

Nya [forskningsresultat](#) lyfte fram den fysiska inaktiviteten hos unga finländare. Färre än hälften av männen och kvinnorna under 20 år följer motionsrekommendationerna. Av männen motionerar 46 procent av männen och av kvinnorna 38 procent tillräckligt mycket.

Den polariserande utvecklingen märks fortsättningsvis både på det politiska fältet och i den kultur som råder inom samhällsdebatten. Under hösten sjönk framtidstron avsevärt särskilt bland personer i åldersgruppen 15–29 år och bland låginkomsttagare och medelinkomsttagare.

Sommaren 2023 spreds en fågelinfluensa som särskilt drabbade vilda skrattmåsar till Finland. Sjukdomen orsakade massdöd bland skrattmåsar och spred sig också till pälsfarmer i Österbotten. Kontroller genomfördes på alla pälsfarmer för att upptäcka fall av fågelinfluensa och vid 72 pälsfarmer bestämdes det att djuren skulle avlivas. Förekomsten av fågelinfluensa hos pälsdjur tas på allvar, eftersom smittan, om den överförs från ett däggdjur till ett annat, kan leda till nya virusmutationer som ökar virusets förmåga att smitta människor.

Det nya coronaviruset SARS-CoV-2, som orsakade pandemin 2020, avlägsnades från förteckningen över allmänfarliga smittsamma sjukdomar, och sedan juli 2023 klassificeras coronavirussjukdomen som en övervakningspliktig smittsam sjukdom. WHO klassificerar inte längre coronaviruset som ett internationellt hot mot folkhälsan. I Finland statistikfördes det dock fortfarande coronavirusrelaterade dödsfall under 2023, om än färre än 2022. Hösten 2023 var det enligt Institutet för hälsa och välfärd främst mycket gamla människor som avled till följd av corona.

Teknik

Den generativa artificiella intelligensen gjorde ett genombrott. Språkmodellen ChatGPT som offentliggjordes i slutet av 2022 fick under 2023 flera konkurrenter och användningen av generativ artificiell intelligens samt antalet program som utnyttjar generativ AI ökade kraftigt. I december 2023 nådde EU-medlemsstaterna och Europaparlamentet en överenskommelse om EU:s så kallade förordning om artificiell intelligens. Syftet med förordningen är att säkerställa att användningen av artificiell intelligens är säker för alla användare.

I internationella jämförelser av innovationsverksamheten placerar sig Finland fortfarande i topp. Trots att forsknings- och utvecklingsutgifternas andel av bruttonationalprodukten i internationell jämförelse ligger på en god nivå i Finland, sjönk de avsevärt under 2010-talet. Efter finanskrisen 2008 har arbetets produktivitet ökat långsamt i Finland, vilket till stor del beror på minskade investeringar i forskning och utveckling och andra immateriella investeringar.

Kvanttekniken har identifierats som en av de mest lovande branscherna inom teknisk kompetens i Finland. Finland andra kvantdator med 20-qubits som utvecklats av Teknologiska forskningscentralen VTT och finländska IQM Quantum Computers blev klar i oktober.

Rysslands anfallskrig gjorde att Europa och Finland snabbare frigjorde sig från beroendet av rysk importerad fossilenergi. I oktober 2023 nådde Europeiska unionens råd och Europaparlamentet en preliminär överenskommelse om att reformera utformningen av EU:s elmarknad.

I Finland inleddes Olkiluoto 3-reaktors verksamhet och ny vindkraft omfattande 1 200 megawatt byggdes. Andelen koldioxidfri elektricitet steg till 94 procent av Finlands elproduktion och i fråga om elektriciteten blev Finland till stor del självförsörjande. Särskilt under kalla, vindstilla vinterdagar förekom det betydande pristoppar i elpriset. Under vintern 2022–2023 diskuterades bland annat utbetalning av elstöd samt elsystemets väderberoende och en minskning av beroendet.

Miljö

Enligt Meteorologiska världsorganisationen WMO:s [uppgifter](#) var år 2023 det varmaste året i mäthistorien och cirka 1,45 grader varmare än under den förindustriella tiden. Enligt den sjätte syntesrapporten av den mellanstatliga panelen för klimatförändringar (Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC), som publicerades 2023, har människornas agerande aldrig tidigare orsakat så omfattande och snabba förändringar i vårt klimat. Europa har blivit den världsdel som värms upp snabbast av alla.

Konsekvenserna drabbar också Finland. Enligt Meteorologiska institutets statistik var år 2023 varmare än normalt i Finland. I en stor del av landet var den årliga regnmängden betydligt större än vanligt.

På FN:s klimatmöte COP28 i Dubai gjordes den första femårsöversynen av Parisavtalet och i samband med den bedömdes vilka åtgärder som behövs för att stoppa den globala uppvärmningen vid 1,5 grader. I klimatmötets beslutstext skrevs det in att länderna uppmanas att frångå fossila bränslen i sina energisystem.

Kina är det land som orsakar mest utsläpp i världen. Landets andel av hela världens ökade utsläpp har varit cirka två tredjedelar. År 2023 ökade Kina ökade sin produktion av ren elektricitet avsevärt och landet har som mål att utsläppen ska börja minska senast 2030. Ökningen av den rena elektriciteten kan eventuellt göra att utsläppen börjar minska redan tidigare än så.

De strategier och den reglering som behövs i ett samhälle som genomför den gröna omställningen bereds på nationell nivå, inom EU och globalt. EU:s klimatmål blir en rättslig skyldighet i den europeiska klimatlagen. Genomförandet av den gröna omställningen kräver nya

regler och ändringar i EU-lagstiftningen. EU:s utsläppshandelssystem reformerades 2023. Reformen innebär att utsläppen från utsläppshandelssektorn senast 2030 måste minska med 62 procent jämfört med år 2005.

Utvecklingstrenden för den biologiska mångfalden i Finlands natur är fortfarande nedåtgående. Enligt den [rapport](#) som Finlands naturpanel publicerade i slutet av 2023 har Finlands naturtyper, särskilt barrskogarna, försämrats på 2000-talet.

1.2 Statsminister Marins regering – Sammansättning

Under berättelseåret var statsminister Marins regering verksam fram till den 20 juni 2023. Vid utgången av regeringens mandatperiod hade statsminister Marins regering följande sammansättning:

- statsminister Sanna Marin
- finansminister Annika Saarikko (av statsrådet tillförordnad ställföreträdare för statsministern)
- utrikesminister Pekka Haavisto
- justitieminister Anna-Maja Henriksson
- arbetsminister Tuula Haatainen
- familje- och omsorgsminister Krista Kiuru
- näringsminister Mika Lintilä
- kommunminister Sirpa Paatero
- minister för nordiskt samarbete och jämställdhet Thomas Blomqvist
- Europa- och ägarstyrningsminister Tytti Tuppurainen
- utvecklings- och utrikeshandelsminister Ville Skinnari
- kommunikationsminister Timo Harakka
- inrikesminister Krista Mikkonen
- försvarsminister Antti Kaikkonen
- undervisningsminister Li Andersson
- miljö- och klimatminister Maria Ohisalo
- jord- och skogsbruksminister Antti Kurvinen
- social- och hälsovårdsminister Hanna Sarkkinen
- forsknings- och kulturminister Petri Honkonen

Mikko Savola var försvarsminister 5.1–27.2.2023.

Statsminister Marin lämnade in avskedsansökan för sin regering till republikens president den 6 april 2023, varefter regeringen fortsatte som expeditonsministär tills republikens president utnämnde den nya regeringen den 20 juni 2023.

1.2.1 Åtgärderna i regeringsprogrammet för statsminister Marins regering i slutet av regeringsperioden

Verksamheten i statsminister Marins regering och genomförandet av regeringsprogrammet har huvudsakligen rapporterats i regeringens årsberättelser för 2020–2022. Av de åtgärder som skrivits in i regeringsprogrammet för statsminister Marins regering hade 66 ännu inte genomförts vid utgången av regeringsperioden. Vid en granskning av åtgärdernas situation i januari 2024 kunde det konstateras att fyra av dem hade slutförts och 19 hade avbrutits. Genomförandet av 43 åtgärder pågick fortfarande. Åtgärderna i regeringsprogrammet är inte alla projekt som är tydligt begränsade till en viss regeringsperiod, utan de innehåller också ministeriernas mer långsiktiga verksamhet.

1.3 Statsminister Orpos regering – Sammansättning och ministrarnas arbetsfördelning

Republikens president utnämnde den 20 juni 2023 statsminister Petteri Orpos regering, det självständiga Finlands 77:e regering. Statsminister Orpos regering består av 19 ministrar.

Ministrarnas arbetsfördelning den 31 december 2023

Statsminister den 31 december 2023 var **Petteri Orpo**. Enligt grundlagen leder statsministern statsrådets verksamhet och ser till att beredningen och behandlingen av de ärenden som hör till statsrådet samordnas.

Vid utgången av berättelseåret fanns det fem ministerier med endast en minister. Inrikesminister var **Mari Rantanen**, försvarsminister **Antti Häkkänen**, jord- och skogsbruksminister **Sari Essayah**, kommunikationsminister **Lulu Ranne** och miljö- och klimatminister **Kai Mykkänen**. I tabell 1 presenteras ministrarnas arbetsfördelning vid de övriga ministerierna.

Tabell 1. Ministrarnas arbetsfördelning i ministerier med flera ministrar

Statsrådets kansli

Statsminister Petteri Orpo är chef för statsrådets kansli. Av de ärenden som hör till statsrådets EU-sekretariat behandlar statsminister Orpo ärenden som hör till Europeiska rådet, ärenden som gäller ändring av EU-fördragen och utnämningsärenden som hänför sig till Europeiska unionen och den nationella förvaltningen av EU-ärenden. Till statsministern hör även övriga ärenden som hör till statsrådets kansli, med undantag för de ärenden som hör till Europa- och ägarstyrningsministern.

Europa- och ägarstyrningsminister Anders Adlercreutz behandlar de till statsrådets EU-sekretariat hörande ärenden som inte hör till statsministern samt statens ägarstyrningsärenden.

Utrikesministeriet

Undervisningsminister Anna-Maja Henriksson behandlar ärenden som gäller det nordiska samarbetet.

Utrikeshandels- och utvecklingsminister Ville Tavio behandlar ärenden som gäller utvecklingssamarbete och utrikeshandel.

Utrikesminister Elina Valtonen är chef för utrikesministeriet och behandlar övriga ärenden som hör till utrikesministeriets ansvarsområde.

Justitieministeriet

Kommun- och regionminister Anna-Kaisa Ikonen behandlar ärenden som gäller Åland.

Justitieminister Leena Meri är chef för justitieministeriet och behandlar övriga ärenden som hör till justitieministeriets ansvarsområde.

Finansministeriet

Näringsminister Wille Rydman behandlar ärenden som hör till finansministeriets finansmarknadsavdelning.

Kommun- och regionminister Anna-Kaisa Ikonen behandlar ärenden som gäller kommun- och regionförvaltningen, arbetsgivar-, personal- och förvaltningspolitiken, den offentliga förvaltningens IKT-funktioner samt ärenden som sköts av finanscontrollerfunktionen och ärenden som gäller statistikföring.

Finansminister Riikka Purra är chef för finansministeriet och behandlar övriga ärenden som hör till finansministeriets ansvarsområde. Finansminister Purra är av statsrådet tillförordnad ställföreträdare för statsministern.

Undervisnings- och kulturministeriet

Forsknings- och kulturminister Sari Multala behandlar ärenden som hör till högskole- och forskningspolitiska avdelningen och kultur- och konstpolitiska avdelningen, med undantag för kyrkliga ärenden.

Idrotts- och ungdomsminister Sandra Bergqvist behandlar ärenden som hör till ungdoms- och idrottspolitiska avdelningen och ärenden som gäller studiestöd.

Undervisningsminister Anna-Maja Henriksson är chef för undervisnings- och kulturministeriet och behandlar övriga ärenden som hör till ministeriets ansvarsområde, inklusive kyrkliga ärenden.

Arbets- och näringsministeriet

Kommun- och regionminister Ikonen behandlar de ärenden vid avdelningen för regioner och tillväxttjänster som gäller stadsutveckling.

Miljö- och klimatminister Kai Mykkänen behandlar ärenden som hör till arbets- och näringsministeriets energiavdelning.

Näringsminister Wille Rydman behandlar ärenden som hör till avdelningen för innovationer och företagsfinansiering, försörjningsberedskapsfrågor samt övriga ärenden som hör till avdelningen för regioner och tillväxttjänster. **Vilhelm Junnila** var näringsminister från 20 juni till 6 juli 2023.

Inrikesminister Mari Rantanen behandlar de ärenden vid enheten för invandring och integration som gäller främjande av integration.

Arbetsminister Arto Satonen är chef för arbets- och näringsministeriet och behandlar ärenden som gäller avdelningen för sysselsättning och fungerande marknader samt de ärenden vid avdelningen för regioner och tillväxttjänster som gäller arbetskraftsservice. Dessutom behandlar arbetsministern ärenden som gäller arbetskraftsinvandring samt ministeriets allmänna administrativa ärenden.

Social- och hälsovårdsministeriet

Arbetsminister Arto Satonen behandlar ärenden som gäller utkomstskydd för arbetslösa och vuxenutbildning.

Ministern för social trygghet Sanni Grahn-Laasonen behandlar ärenden som hör till avdelningen för social trygghet och försäkringar, avdelningen för arbete och jämställdhet samt avdelningen för säkerhet och hälsa. Dessutom behandlar hon utkomststödärenden som hör till avdelningen för klienter och tjänster inom social- och hälsovården.

Social- och hälsovårdsminister Kaisa Juuso är chef för social- och hälsovårdsministeriet och behandlar övriga ärenden som hör till social- och hälsovårdsministeriets ansvarsområde.

1.4 Statsminister Orpos regeringsprogram, statsrådets ledning och kommunikation

Regeringsprogrammet för statsminister Orpos regering [Ett starkt och engagerat Finland](#) lämnades till riksdagen den 20 juni 2023 i form av ett meddelande. Utöver de centrala politikhelheterna fastställs i början av regeringsprogrammet även regeringens vision och principer för verksamheten. En noggrannare beskrivning av de centrala politikhelheterna och hur de utvecklats under berättelseåret finns i kapitel 2 Genomförandet av regeringsprogrammet.

För beredningen av genomförandet av regeringsprogrammet tillsatte regeringen vid statsrådets allmänna sammanträde den 14 juli 2023 utöver de fyra lagstadgade [ministerutskotten](#) (utrikes- och säkerhetspolitiska ministerutskottet, EU-ministerutskottet, finansutskottet och finanspolitiska ministerutskottet) även sju [ministerarbetsgrupper](#). Vid statsrådets allmänna sammanträde den 21 september 2023 gjordes ändringar i ministerarbetsgruppernas uppgifter. Ministerarbetsgrupperna är:

- ministerarbetsgruppen för ett hållbart välfärdssamhälle
- ministerarbetsgruppen för sysselsättning och företagande
- ministerarbetsgruppen för ren energi, miljö och försörjningsberedskap
- ministerarbetsgruppen för inre säkerhet och rättsvård
- ministerarbetsgruppen för barn, unga och familjer
- ministerarbetsgruppen för en fysiskt aktiv livsstil och funktionsförmåga
- ministerarbetsgruppen för samhällsförnyelse.

Den parlamentariska [kommitté för social trygghet](#) som tillsattes under den föregående regeringsperioden fortsätter sitt arbete fram till 2027.

Regeringen antog den 21 september 2023 [Statsrådets principbeslut om statsrådets kommunikation under regeringsperioden för statsminister Petteri Orpos regering](#). Enligt principbeslutet har det skapats nya arbetssätt för regeringens gemensamma kommunikation och ministeriernas kommunikationssamarbete. Målet är att kommunikationen av stora helheter ska bli mer planmässig och integreras bättre i den övergripande ledningen. Samarbetet var framgångsrikt bland annat i kommunikationen om meddelandet om främjande av lika-behandling, reformerna av den sociala tryggheten, fallet Balticconnector och situationen vid östgränsen.

[Rekommendationen om statsförvaltningens kommunikation 2023](#) omarbetades med tanke på den förändrade kommunikationsmiljön. Särskild uppmärksamhet fästes vid de sociala mediernas roll och det förändrade verksamhetsfältet, ledningskommunikation och intern kommunikation samt kundkommunikation. Det upprättades regelbundna översikter över informationsmiljön för statsledningens bruk.

2 Genomförandet av regeringsprogrammet

2.1 Hållbara offentliga finanser

Våren 2023 bereddes en så kallad teknisk plan för de offentliga finanserna 2024–2027. Den innehöll inga nya politiska riktlinjer utan grundade sig på den då gällande lagstiftningen och beaktade konsekvenserna av regeringen Marins tidigare beslut för de kommande årens budgetar.

Statsminister Orpos regering, som utnämndes i juni 2023, fastställde följande centrala mål för ekonomi- och finanspolitiken i sitt regeringsprogram:

- Skuldkvoten i de offentliga finanserna stabiliseras och vänds därefter i en riktning som ur ett valperiodsövergripande perspektiv är permanent nedåtgående. Det långsiktiga målet är en ekonomisk tillväxt och en skuldsättning i förhållande till bruttonationalprodukten som ligger på nordisk nivå.
- Saldot i de offentliga finanserna ska förbättras så att underskottet i de offentliga finanserna inom valperioden, det vill säga senast 2027, är högst en procent av bruttonationalprodukten.
- Genom sysselsättnings- och tillväxtåtgärderna eftersträvas 100 000 nya sysselsatta. Målet på längre sikt är att höja sysselsättningsgraden till 80 procent.
- Sysselsättnings- och tillväxtåtgärderna i kombination med direkta anpassningsåtgärder skapar förutsättningar för en balansering av de offentliga finanserna 2030.

I syfte att nå målen för de offentliga finanserna åtog sig statsminister Orpos regering i sitt regeringsprogram att genomföra en helhet av samlade åtgärder som stärker de offentliga finanserna permanent med cirka sex miljarder euro på 2027 års nivå. Utgifterna inom de offentliga finanserna ska genom regeringens beslut anpassas med ett nettobelopp som år 2027 uppgår till cirka fyra miljarder euro. Som ett led i anpassningsåtgärderna har regeringen dragit upp riktlinjer för strukturpolitiska åtgärder genom vilka man eftersträvar att stärka de offentliga finanserna med cirka två miljarder euro på 2027 års nivå.

Regeringsprogrammet innehåller samlade investeringar av engångsnatur, vilkas belopp uppgår till fyra miljarder euro, som ska finansieras genom inkomster från statlig egen- dom, genom att minska överkapitaliseringen i onoterade statsägda bolag och genom att göra intäktsföringar från statens bostadsfond utan att fondens verksamhet i nuvarande

omfattning äventyras. Utgifterna enligt investeringsprogrammet inkluderas i budgetpropositionerna och beaktas inom de gränser som de inkomster som fastställs i planen för de offentliga finanserna möjliggör.

Genom sin skattepolitik strävar regeringen efter att förbättra hushållens köpkraft, förbättra incitamenten för arbete och stärka förutsättningarna för ekonomisk tillväxt. Regeringens skattepolitik uppmuntrar till arbete och företagande samt stöder inhemskt ägande. Regeringen skärper inte beslutsbaserat den totala skattegraden.

Den första planen för de offentliga finanserna under den nya valperioden publicerades i oktober 2023 och i den beaktades de ovan nämnda riktlinjer som statsminister Orpos regering beslutat om. Dessutom har de besparingar och utgiftsökningar för 2024 som anges i regeringsprogrammet beaktats i budgeten för 2024 till den del konsekvenserna gäller statens budgetekonomi. Hösten 2023 bereddes även ett flertal skatteåtgärder i enlighet med regeringsprogrammet.

I oktober 2023 tillsatte social- och hälsovårdsministeriet och finansministeriet en trepartsarbetsgrupp för att utreda hur arbetspensionssystemet kan reformeras. Arbetsgruppens mål är att utreda vilka konkreta ändringar det behövs i arbetspensionssystemet för att säkerställa en finansiell hållbarhet och trygga en tillräcklig förmånsnivå. Ändringarna ska på lång sikt stärka de offentliga finanserna med cirka 0,4 procentenheter i förhållande till bruttonationalprodukten, vilket motsvarar cirka en miljard euro enligt nivån för 2023. Dessutom ska arbetsgruppen hitta metoder för att på ett konkret sätt stabilisera nivån på pensionsförsäkringsavgifterna på lång sikt så att arbetspensionssystemet anpassar sig till eventuella chocker med hjälp av ett regelbaserat konsolideringssystem. Arbetsgruppens mandatperiod upphör den 31 januari 2025.

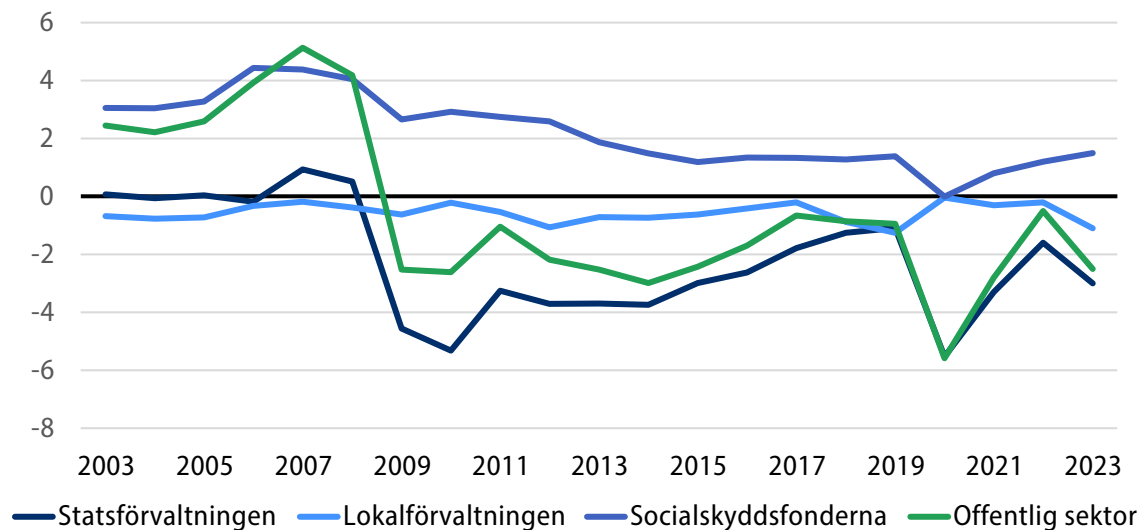
I november 2023 tillsatte finansministeriet en tjänstemannaarbetsgrupp med uppgift att ta fram förslag till tilläggsåtgärder som stärker de offentliga finanserna. Dessa förslag kan omfatta direkta sparåtgärder, ändringar i beskattningen och strukturella åtgärder för att främja sysselsättningen. Arbetsgruppen inrättades eftersom läget i de offentliga finanserna efter regeringens beslut vid budgetförhandlingarna har försvagats på många områden. Regeringen kan vid behov besluta om nya åtgärder i kommande ram- och budgetprocesser. Dessutom utarbetar arbetsgruppen ett förslag till en regelbunden process för att kartlägga utgifter och strukturer och för införandet av den till stöd för att uppnå målen att stärka de offentliga finanserna.

Obalansen mellan utgifterna och inkomsterna i de offentliga finanserna ökade 2023 jämfört med året innan. Underskottet i de offentliga finanserna låg igen på samma nivå som 2021. Inkomsterna från skatter och socialskyddsavgifter ökade endast något 2023, medan utgifterna ökade snabbare. De offentliga finanserna har ett strukturellt underskott. Trots

den ekonomiska recessionen ökade sysselsättningen förra året undantagsvis tillsammans med arbetslösheten. År 2023 minskade sysselsättningen emellertid till 73,6 procent när den arbetsföra befolkningen ökade.

De offentliga finanserna behandlas mer ingående i avsnitt 4 i årsberättelsen.

Figur 1. Finansiellt sparande i den offentliga sektorn, procent i förhållande till bruttonationalprodukten.

2.2 Ett fungerande och hållbart välfärdssamhälle

Social- och hälsovårdstjänster

Inom ramen för den [nationella servicereformen](#) enligt regeringsprogrammet lämnades till riksdagen under berättelseåret propositioner som genomför åtgärder för att stärka de offentliga finanserna:

I oktober 2023 lämnade regeringen en proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 51 a § i en lag om ändring av hälso- och sjukvårdslagen och 10 a § i en lag om ändring av lagen om studerandehälsovård för högskolestuderande (RP 55/2023 rd). Enligt propositionen slopas den maximala väntetiden på sju dygn för att få icke-brådskande sjukvård inom primärvården som träder i kraft den 1 november 2024. Maximitiden för att få sådan vård är 14 dygn, det vill säga den maximitid för att få vård som temporärt trädde i kraft den 1 september 2023 gäller nu enligt lag tills vidare.

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av barnskyddslagen och 6 och 60 § i lagen om småbarnspedagogik (RP 56/2023 rd) lämnades i oktober 2023. Åldersgränsen för eftervård inom barnskyddet sänks i enlighet med regeringsprogrammet till 23 år. Samtidigt preciseras skyldigheten att ordna småbarnspedagogik för placerade barn och det föreskrivs om ersättning av kostnader som orsakas av detta. Dessutom korrigeras vissa fel av teknisk karaktär som kvarstått i barnskyddslagen i och med reformen av social- och hälsovården.

Regeringens proposition med förslag till lagstiftning om senareläggning av ikraftträdandet för lagen om funktionshinderservice och vissa lagar som har samband med den (RP 9/2023 rd) lämnades till riksdagen i augusti 2023, och lagarna om senareläggandet trädde i kraft den 30 september 2023. Genom propositionen ändrades lagen om funktionshinderservice samt fem lagar som har samband med den så att alla lagar i stället för den 1 oktober 2023 träder i kraft den 1 januari 2025. Syftet med ändringen är att göra det möjligt att precisera tillämpningsområdet för lagen om funktionshinderservice på det sätt som regeringsprogrammet förutsätter genom en separat proposition som lämnas innan den nya lagen träder i kraft. Syftet är att trygga tjänsterna för personer med funktionsnedsättning enligt deras individuella behov och att säkerställa att finansieringsprincipen iakttas i välfärdsområdena.

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om ändring av lagen om stödjande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre (RP 54/2023 rd) lämnades i syfte att säkerställa att det finns tillräcklig personal och trygga tillgången till tjänster för äldre. I propositionen föreslogs ändringar i lagen om ändring av lagen om stödjande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre (äldreservicelagen). Den i ikraftträdandebestämmelsen fastställda övergångsperioden för personaldimensioneringen på 0,7 anställda per klient som ska iakttas vid verksamhetsenheter för serviceboende med heldygnsomsorg för äldre personer förlängs enligt propositionen till den 1 januari 2028. Före det förutsätts en personaldimensionering på minst 0,65 anställda för uppgifterna i fråga i enlighet med den gällande lagen. Den föreslagna lagen trädde i kraft den 30 november 2023.

Som det första skedet i lagstiftningsprojektet för att stärka självbestämmanderätten hos användarna av social- och hälsovårdens tjänster lämnades under berättelseåret en proposition med syftet att förbättra rättsskyddet för psykiatriska patienter i situationer där läkemedelsbehandlingen av patientens psykiska sjukdom inte kan genomföras i samförstånd med patienten (RP 14/2023 rd). Genom ändringarna slutfördes verkställigheten av domen av Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna (Beslutsnummer ECHR 283 (2012), 03.07.2012, ansökningsnummer 34806/04). Lagarna träder i kraft den 1 april 2024.

En arbetsgrupp utredde under berättelseåret nuläget vid den specialiserade sjukvårdens sjukhus och jourmottagningar. Arbetsgruppen gav i januari 2024 sitt förslag om nivåindelningen, arbetsfördelningen och samarbetet vid den specialiserade sjukvårdens sjukhus och heldygnsjourerna inom hälso- och sjukvården.

Bestämmelser om tillsynen och egenkontrollen över ordnandet och produktionen av social- och hälsovård samlas i fortsättningen i en och samma lag. Genom den nya lagen harmoniseras den gällande regleringen och förbättras kvaliteten på tjänsterna samt klient- och patientsäkerheten. Lagen trädde i kraft den 1 januari 2024. Verkställigheten styrdes genom en anvisning av ministeriet och reviderade bestämmelser i avgiftsförordningen.

Tillräcklig och tillgänglig personal

För att säkerställa tillräcklig personal och tillgången till arbetskraft inom social- och hälsovården och räddningsbranschen inleddes under berättelseåret ett [program för ett bra arbete](#). Det innehåller de åtgärder som föreslås i den strategiska [färdplanen för 2022–2027](#). För genomförandet av programmet reserverades ett engångsanslag på nio miljoner euro för regeringsperioden. De första centrala statsunderstöden från programmet till välfärdsområdena har beviljats, och de gäller bland annat träningen och utvecklingen av arbetsförmågan och arbetsmotivationen. Som en åtgärd i anslutning till det övriga programinnehållet utarbetades en förordning om fortbildning som utfärdas i enlighet med lagen om ordnande av social- och hälsovård. Genom förordningen vill man säkerställa att social- och hälsovårdspersonalen upprätthåller och utvecklar sin yrkeskompetens och sitt kunnande på det sätt som deras yrkesutbildning, uppgifter, krav i arbetet och befattningsbeskrivning förutsätter.

Styrningen och finansieringen av välfärdsområdena

Under berättelseåret hölls de första förhandlingarna per välfärdsområde och samarbetsområde med de organiseringsansvariga välfärdsområdena. I januari 2024 publicerades en utredning om hur välfärdsområdenas ansvar för att ordna social- och hälsovård uppfylldes 2023. Även [de riksomfattande målen för ordnandet av social- och hälsovården](#) uppdaterades till att svara mot prioriteringarna i regeringsprogrammet och godkändes vid statsrådets allmänna sammanträde i januari 2024. Under denna regeringsperiod utvecklas och förtydligas välfärdsområdenas styrningsstrukturer. De nationella målen utarbetas i fortsättningen under samordning av finansministeriet så att de gäller välfärdsområdenas alla uppgifter.

I syfte att säkerställa en hållbar finansiering för välfärdssamhällets tjänster har regeringen som mål att dämpa ökningen av välfärdsområdenas kostnader. Arbetet med att utveckla finansieringsmodellen för välfärdsområdena inleddes under berättelseåret. Finansieringsmodellen ska i enlighet med regeringsprogrammet bibehållas oförändrad 2023–2025.

Ersättningar

Sjukförsäkringslagens 5 kap. 8 § om årssjälvrisk i läkemedelsersättningssystemet ändrades under berättelseåret så att en betydande uppgång i årssjälvrisk i läkemedelsersättningar, det vill säga det så kallade läkemedelstaket, kunde undvikas när giltighetstiden för den tillfälliga frysningen av årssjälvrisk gick ut. Genom åtgärden stöddes ställningen för dem som använder stora mängder läkemedel. Lagen trädde i kraft den 1 januari 2024.

I berättelseårets budgetförhandlingar beslutade regeringen om en höjning av FPA-ersättningarna. Ersättningarna höjs 2024–2027 med totalt 500 miljoner euro, varav statens finansieringsandel är 335 miljoner euro. Höjningen av ersättningarna syftar till att förkorta vårdköerna inom primärvården. För höjningen av ersättningstaxorna 2024 reserverades finansiering på cirka 97,5 miljoner euro, varav statens finansieringsandel är 65,3 miljoner euro.

2.3 Kommuner, städer och statens regionförvaltning

Kommuner och städer

Ett program för försök och avveckling av normer i kommunerna inleddes på hösten under berättelseåret. Statens styrning i kommunerna ses över och de normer som styr kommunernas uppgifter avvecklas.

Statsandelssystemet för kommunerna revideras till att svara mot kommunernas nya roll och situationen efter att reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet trätt i kraft och arbets- och näringstjänsterna förnyats. I reformen, som inleddes hösten 2023, utgår man från målet att säkerställa att kommuner av olika storlek har förutsättningar att ordna lagstadgad basservice överallt i Finland, beakta behoven hos kommuner med flyttningsförlust och den demografiska utvecklingen i olika regioner samt stärka förutsättningarna för de växande kommunerna och städerna att investera i tillväxt och hantera sociala problem. Det nya statsunderstödsystemet avses träda i kraft från början av 2026.

Ett förslag till en ny lag om hemkommun och lagändringar som har samband med den bereddes under berättelseåret. Avsikten är att regeringspropositionen lämnas till riksdagen för behandling under vårsessionen 2024.

För samordningen av stadspolitiken ansvarar under regeringsperioden för statsminister Orpos regering en arbetsgrupp för stadspolitik som tillsattes hösten 2023. Arbetsgruppen samordnar de stadspolitiska åtgärderna i statsrådet. Syftet är att stärka statens, städernas och stadsregionernas partnerskap och dialog.

Regionerna och statens regionförvaltning

Beredningen av programmen för norra och östra Finland har inletts. Målet med programmen är att till fullo utnyttja möjligheterna i norra och östra Finland i synnerhet med tanke på ekonomisk tillväxt, regional livskraft, snabbare investeringar, kompetensutveckling, tillgång till arbetskraft samt säkerhet, försörjningsberedskap och självförsörjning.

Under 2023 finansierades strukturomvandlingssituationer i Kymmenedalen och Nystad i enlighet med handlingsmodellen för stöd vid [plötsliga strukturomvandlingar](#). Dessutom beviljades samordningsfinansiering till totalt sju regioner för lokala plötsliga strukturomvandlingssituationer. Ansökan om samordningsfinansiering var delvis ämnad att lindra strukturomvandlingssituationen i byggindustrin.

Under berättelseåret inleddes en reform av statens regionförvaltning i syfte att underbygga en enhetlig tillstånds- och tillsynspraxis över regiongränserna och att göra tillståndsprocesserna smidigare. Beredningen av lagändringarna har inletts och målet är att statens regionförvaltning organiserad enligt den nya modellen inleder sin verksamhet senast vid ingången av 2026.

Den allmänna förvaltningspolitiken

Finland har som medlem i det internationella partnerskapsprojektet (Open Government Partnership, OGP) förbundit sig att vart fjärde år upprätta ett handlingsprogram vars principer och mål följs i utvecklingen av den offentliga förvaltningen. På hösten under berättelseåret publicerades det femte [handlingsprogrammet](#) för öppen förvaltning 2023–2027 och dess åtaganden för att utveckla en öppen förvaltning är: nationella dialoger och positiva möten i de offentliga tjänsterna, tillförlitlig information och samarbete stärker kompetensen och delaktigheten samt stöd till aktörer inom öppen förvaltning i Finland och internationellt.

2.4 Välfärd skapas genom arbete

Arbetsmarknaden

Regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om kollektivavtal och lagen om medling i arbetstvister bereddes under berättelseåret för att lämnas till riksdagen i början av 2024. Syftet med ändringarna är att begränsa utövandet av rätten till politiska arbetskonflikter till att gälla demonstrationer som pågår högst ett dygn. Sympatiåtgärder vid arbetskonflikter ska omfattas av en proportionalitetsbedömning och av anmälningskyldigheten enligt lagen om medling i arbetstvister. Nivån på den plikt som döms ut för olagliga arbetskonflikter höjs. Om en arbetstagare fortsätter att delta i en strejk som en domstol fastställt vara en olaglig arbetskonflikt, ska arbetstagaren påföras en påföljdsavgift.

Arbetskraftsservicen

Under berättelseåret fortsatte genomförandet av reformen av arbetskrafts- och närings-tjänsterna (AN-tjänsterna) 2024. Inom ramen för reformen överförs ansvaret för att ordna AN-tjänster till kommunerna den 1 januari 2025. Målet är en servicestruktur som på optimalt sätt främjar en snabb sysselsättning och ökar AN-tjänsternas produktivitet, tillgänglighet, genomslag och mångsidighet. Till stöd för kommunernas beredning utarbetades en handbok för verkställighet, som övergripande redogör för vilka åtgärder som ska vidtas före 2025 för att garantera att tjänsterna övergår smidigt till sysselsättningsområdena. Statens riksomfattande och ämbetsverksvisa samarbets- och förändringsförhandlingar inleddes under berättelseåret, liksom även de regionala förändringscoachningarna. Under berättelseåret beredde regeringen en proposition om rättelse av lagen om AN-tjänster 2024 med förslag till mindre ändringar i lagstiftningen om omorganiseringen av arbetskraftsservicen i syfte att främja en smidig överföring av organiseringsansvaret för servicen. Inom ramen för propositionen ökas i enlighet med regeringsprogrammet prövningsrätten för sakkunniga i serviceprocessen för arbetssökande.

Den sociala tryggheten

I lagen om utkomstskydd för arbetslösa gjordes under berättelseåret ändringar för att förlänga arbetsvillkoret till 12 månader (RP 73/2023 rd). Samtidigt slopades det skyddade beloppet vid jämkning av arbetslöshetsförmåner, självriskdagarna i arbetslöshetsförmåner återställdes från fem till sju, periodiseringen av semesterersättning som betalas för heltidsarbete som varar över två veckor återinfördes och barnförhöjningarna i anslutning till arbetslöshetsförmåner slopades. Ändringarna uppskattas öka sysselsättningen med över 20 000 personer, vilket enligt finansministeriets bedömning stärker de offentliga finanserna med cirka 550 miljoner euro. Ändringarna påverkar också utgiften för arbetslöshetsförmåner direkt och stärker därmed de offentliga finanserna med cirka 250 miljoner euro. Totalt uppskattas ändringarna kunna stärka de offentliga finanserna med cirka 800 miljoner euro. De ändringar som gäller förlängningen av självrisktiden och periodiseringen av semesterersättning trädde i kraft den 1 januari 2024. Slopandet av barnförhöjningen och det skyddade beloppet i arbetslöshetsförmåner träder i kraft den 1 april 2024. Ändringarna i arbetsvillkoret för löntagare träder i kraft den 2 september 2024.

Lagen om allmänt bostadsbidrag ändrades under berättelseåret genom en sänkning av ersättningsprocenten i bostadsbidraget. I fortsättningen beaktas också arbetsinkomst till fullt belopp vid bestämning av bostadsbidrag och inkomstprövningen för bassjälvriskandelen stramas åt (RP 74/2023 rd). Dessutom införs Helsingfors i samma kommungrupp som den övriga huvudstadsregionen. Koefficienterna för vuxna och barn vid bestämningen av bassjälvriskandelen ändras så att barnfamiljernas bassjälvriskandel är något lägre och familjen får lite större bidrag. Bostadsbidrag beviljas inte längre för ägarbostäder. Ändringarna uppskattas balansera de statliga finanserna med 308 miljoner euro per år och dämpa den kraftiga ökningen i utgifterna för bostadsbidrag. Ändringarna träder i huvudsak i kraft den 1 april 2024, indragningen av stöd för ägarbostäder den 1 januari 2025.

Under berättelseåret lämnades en proposition som förtydligade beaktandet av boendeutgifter i utkomststödet (RP 58/2023 rd). Med propositionen eftersträvades också inbesparingar och positiva effekter på sysselsättningsrelaterade incitament, genom att bestämmelserna om beaktande av boendeutgifter skärps och förtydligas. Lagen träder i kraft den 1 april 2024.

Indexjusteringarna av vissa förmåner och belopp som är bundna till folkpensionsindex och levnadskostnadsindex frystes under berättelseåret för hela regeringsperioden (RP 75/2023 rd). Samtidigt höjdes barnbidraget för ensamförsörjare och flerbarnsfamiljer samt barnbidraget för barn under tre år. Frysningen av indexhöjningarna har bedömts stärka de offentliga finanserna med högst 383 miljoner euro och finansministeriet har uppskattat att den stärker sysselsättningen med upp till 22 700 personer. Höjningarna av barnbidragen ökar utgifterna inom de offentliga finanserna med 65 miljoner euro. Som helhet stärker propositionen de offentliga finanserna med högst 320 miljoner euro. Ändringarna trädde i huvudsak i kraft den 1 januari 2024. Barnbidraget för barn under tre år stiger med 26 euro från den 1 april 2024. Lagarna om frysning av förmånsjusteringar gäller till utgången av 2027. Indexfrysningens effekt på den reella nivån på förmåner och penningbelopp är dock högst 10,2 procent, det vill säga lagen tillämpas högst tills denna gräns uppnås.

Nivån på minimibeloppet av den rehabiliteringspenning som betalas för tid i yrkesinriktad rehabilitering och tid med rehabiliteringspenning för unga sänktes under berättelseåret till samma nivå som för den vanliga rehabiliteringspenningen. I fortsättningen har Folkpensionsanstaltens rehabiliteringspenning endast ett minimibelopp och endast en beräkningsformel för rehabiliteringspenning som överskrider minimibeloppet. Dessa åtgärder minskar de statligt finansierade förmånsutgifterna med cirka 27 miljoner euro. Ändringarna förenklar också systemet för rehabiliteringspenningförmåner och ger alla mottagare av FPA:s rehabiliteringspenningförmåner en likvärdig ställning. Lagen trädde i kraft den 1 januari 2024.

Internationell rekrytering

Programmet Talent Boost 2023–2027 är ett av arbets- och näringsministeriet och undervisnings- och kulturministeriet samordnat förvaltningsövergripande handlingsprogram för internationell rekrytering och arbetskrafts- och utbildningsinvandring. Målet är att Finland ska få kompetens enligt sina behov och förstärkning för ekonomisk tillväxt, sysselsättning och innovationsverksamhet. Programmet fortgår i reviderad form under denna regeringsperiod. Det samlar åtgärder enligt regeringsprogrammet och genomförs nationellt och regionalt av många olika aktörer, som utvecklar tjänster för experter och arbetsgivare. Statens åtgärder för internationell rekrytering inriktas tydligare än tidigare på vissa målländer och vissa branscher i enlighet med regeringsprogrammet. Programmet har tre delområden:

- 1) Främjande av Finlands attraktivitet: tillgång till kompetent arbetskraft och arbete för

Finlandsbilden, 2) smidiga och kontrollerade processer för uppehållstillstånd samt fungerande efterhandsövervakning och förebyggande av missbruk, 3) förbättring av Finlands förmåga att hålla kvar experter.

2.5 Ett kunnigt Finland

Småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen

I Finland har de ungas kunnande och utbildningsnivå sjunkit i internationella jämförelser under de senaste åren. [PISA-undersökningen](#) (Programme for International Student Assessment) visar att de finländska ungas kunnande har försämrats. Undersökningen utreder hur 15-åriga unga behärskar de centrala färdigheterna med tanke på framtiden, vilka faktorer som är kopplade till dessa färdigheter och hur färdigheterna utvecklas över tid. Kunnandet ligger dock fortfarande högre än OECD-ländernas medelnivå. Relativt sätt är försämringen störst i läskunnigheten.

För att höja utbildningsnivån och inlärningsresultaten, främja jämlikheten och genom utbildning svara på arbetslivets behov och expertbrist inleddes under berättelseåret flera åtgärder. I och med de författningsändringar som trädde i kraft under berättelseåret etablerades understödet för jämställdhet och likabehandling för förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen och togs in i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet. Understödet kan i fortsättningen beviljas för fyra år åt gången. När finansieringen är förutsägbar kan man främja ett långsiktigare arbete för utveckling av jämlikheten i utbildningen på lokalplanet. Under berättelseåret beviljades 162 anordnare av småbarnspedagogik understöd på cirka 18 miljoner euro och 204 anordnare av förskoleundervisning eller grundläggande utbildning cirka 46 miljoner euro. I den utlysning som inleddes i januari 2024 är det totala belopp som kan ansökas nästan 145,7 miljoner euro och det betalas ut 2024–2026, drygt 48,5 miljoner euro per år. Genom understödet stärks kvaliteten på småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen. Skillnaderna i inläring jämnas ut och segregation förebyggs. Dessutom främjar understödet jämställdheten och likabehandlingen i utbildningen eftersom det riktas till de daghem och skolor som ligger i de socioekonomiskt mest utsatta områdena. Understödet stärker också uppnåendet av goda inlärningsresultat och välfärden samt minskar barn- och undervisningsgruppernas storlek.

Skolornas säkerhetskultur stärktes under berättelseåret. Inom den grundläggande utbildningen beviljades 3,5 miljoner euro i specialunderstöd till 42 anordnare av utbildning för åtgärder som förebygger gängbildning och kriminalitet bland unga. Understödet riktas till åtgärder som utvecklar och stärker samarbetet mellan skolorna och ankarverksamheten

eller polisen för att främja säkerheten i skolgemenskaperna. Dessutom stärker understödet personalens välfärds- och säkerhetskunnande till exempel när det gäller tidig identifiering, påtalandet av problem och ingripandet i dem.

Högskoleutbildningen

I nästan alla utvecklade industriländer har andelen unga med högskoleutbildning höjts kraftigt under de senaste decennierna. Andelen högutbildade av 25–34-åringarna har i OECD-länderna stigit med cirka 20 procentenheter under de senaste två decennierna och ligger nu på 47 procent. I internationell jämförelse är Finland ett undantag med endast cirka 40 procent. Satsningarna per studerande på högre utbildning i Finland har minskat, medan de ökat i de flesta utvecklade länderna. I enlighet med regeringsprogrammet har åtgärder inletts för att stärka kunnandet och höja utbildningsnivån.

Antalet högskoleutbildade unga vuxna ska höjas så nära 50 procent som möjligt före 2030. Under berättelseåret anvisades för perioden 2024–2027 tilläggsfinansiering på totalt 42,1 miljoner euro för att öka utbildningen som leder till högskoleexamen. I syfte att öka antalet nybörjarplatser vid högskolorna framställdes vid budgetförhandlingarna under berättelseåret tilläggsfinansiering på 11,7 miljoner euro för 2024. Den [arbetsgrupp](#) som bereder reformen av högskolornas styrnings- och finansieringspraxis föreslog att modellerna för den statliga finansieringen av universitet och yrkeshögskolor revideras så att incitamenten för att öka antalet förstagångsstuderande och förbättra fullföljandet av utbildningen är större än för närvarande. Arbetsgruppen fortsätter sitt arbete för att förnya styrningspraxisen vid högskolorna och bereda avtalsperioden 2025–2028, i synnerhet med avseende på identifieringen av samhällets kompetensbehov och branschernas och regionernas utvecklingsbehov. Främjandet av målen med höjningen av utbildningsnivån beaktades också i det instruktionsbrev om förberedelserna för avtalsperioden 2025–2028 som skickades till högskolorna.

Under berättelseåret inleddes också lagberedningen om terminsavgifterna för högskolestuderande från länder utanför EU och EES samt avgifterna för den öppna högskoleutbildningen. En arbetsgrupp tillsattes för att bereda höjningen av terminsavgifterna för högskolestuderande från länder utanför EU och EES till den 30 juni 2024. Arbetsgruppen ska utarbeta en regeringsproposition med förslag till ändringar i universitetslagen och yrkeshögskolelagen som möjliggör en höjning av terminsavgifterna mot full täckning och minskar möjligheterna att kringgå skyldigheten att betala terminsavgift. Dessutom inleddes beredningen av handlingsprogrammet för att förebygga anhopning av högskoleutbildning.

Försörjningsförutsättningarna för heltidsstuderande och de studerandes köpkraft förbättrades i början av berättelseåret genom en permanent höjning av de studerandes egna inkomstgränser i studiestödet med 50 procent jämfört med 2021 års nivå. Dessutom höjdes

under berättelseåret måltidsstödet för högskolestuderande och försörjartillägget till studiepenningen och indexjusteringar gjordes i studiepenningarna. Under berättelseåret förbereddes också en frysning av indexjusteringen av studiepenningen, som träder i kraft 2024, en höjning av statsgarantin för studielån och en nivåhöjning av försörjartillägget till studiepenningen.

Kultur, unga, idrott och motion

Merparten av de ungdomspolitiska åtgärderna inom ramen för det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik 2020–2023 för att främja barns och ungas uppväxt- och livsförhållanden och välfärd slutfördes före utgången av berättelseåret (Statens ungdomsråd: [Utvärdering av det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik 2020–2023](#)). Utvärderingen av programmet lägger grunden till beredningen av programmet för perioden 2024–2027. I beredningen framhävs i enlighet med regeringsprogrammet stödet med låg tröskel och det förebyggande arbetet.

Under berättelseåret bereddes [ett åtgärdsprogram](#) för främjande av mångfald inom konst och kultur. Programmet strävar efter att främja likabehandling och jämställdhet, identifiera kulturarvets mångfald, stärka dialogen mellan olika kulturer och göra det möjligt för alla som bor i Finland att utveckla sina kunskaper och färdigheter och utnyttja dem i arbetet och på fritiden. Dessutom genomfördes utlåningsersättningen för e-böcker genom reglering av ersättningar för biblioteksanvändningen av e-böcker och e-ljudböcker. Lagen trädde i kraft den 1 januari 2024.

2.6 Nyckeln till tillväxt

Forsknings-, utvecklings- och innovationsfinansiering

Finlands konkurrenskraft och välfärd baserar sig på kunnande, forskning och innovationer. Forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet är av avgörande betydelse när det gäller att öka produktiviteten, förnya näringslivet, öka kompetensen och skapa välfärd. I Finland har satsningarna på forskning, produktutveckling och innovation minskat redan under en längre tid, trots medvetenheten om vikten av satsningar på forsknings- och utvecklingsverksamhet (FoU). FoU-intensiteten i Finland släpar efter jämfört med de ledande länderna i Europa och världen.

I slutrapporten från den parlamentariska arbetsgrupp som tillsattes under förra regeringsperioden förband sig riksdagsgrupperna till att höja FoU-utgifterna till 4 procent i förhållande till bruttonationalprodukten (BNP) före 2030. Arbetsgruppen föreslog 2022 att det

för att öka den statliga FoU-finansieringen ska stiftas en lag om FoU-finansiering som sedan ska verkställas. Dessutom föreslog arbetsgruppen att det vid sidan av lagen ska utarbetas en lagstadgad plan för FoU-finansiering som sträcker sig längre än en ramperiod. Planen ska stärka engagemanget för att utveckla FoU-finansieringen och FoU-verksamheten och precisera innehållet i och användningen av finansieringen. Den parlamentariska FoU-arbetsgruppens slutrapport publicerades den 1 mars 2023.

Lagen om statlig finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet åren 2024–2030 (FoU-finansieringslagen) trädde i kraft den 1 januari 2023. Lagen innehåller bestämmelser om totalbeloppet av de fullmakter och anslag för forsknings- och utvecklingsverksamhet som tas in i statsbudgeten under dessa år och som varje år ska ökas jämnt så att statens FoU-finansiering 2030 motsvarar 1,2 procent i förhållande till BNP. I lagen föreskrivs dessutom om en flerårig plan för användning av FoU-finansieringen. Arbetsgruppen som bereder planen tillsattes i oktober. Arbetsgruppen har för avsikt att få sitt förslag klart under våren 2024.

Statens FoU-finansiering ökar i budgeten för 2024 med cirka 280 miljoner euro jämfört med nivån 2023. För att förbättra samordningen av forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamheten och säkerställa att tilläggsfinansieringen riktas på ett ändamålsenligt sätt reviderades statsrådets förordning om forsknings- och innovationsrådet och ett nytt råd tillsattes under berättelseåret.

Inom arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde gäller de mest betydande finansieringsökningarna de fullmakter för forsknings- och utvecklingsfinansiering som beviljas av Business Finland (100 miljoner euro under åren 2024–2027 sett till nivån i planen för de offentliga finanserna) samt teknologiska forskningscentralen VTT Ab:s statsunderstöd (21 miljoner euro). För 2024 beviljades undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde 40 miljoner euro för ett pilotförsök med doktorandutbildning och Finlands Akademi fick 45 miljoner euro i tilläggsfinansiering. De mest betydande ökningarna som det hittills fattats beslut om inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde gäller universitetens pilotförsök med forskarutbildning (totalt 262 miljoner euro för åren 2024–2027). Till Finlands Akademis flaggskeppsprojekt riktas 2024 en fullmaktsökning på totalt 40 miljoner euro och från och med 2025 en höjning av fullmaktsnivån motsvarande 30 miljoner euro. Till verkningsfullheten hos den forskningsbaserade kunskapen (proof of concept-projektet) riktas en fullmaktsökning på 10 miljoner euro och till de nationella forskningsinfrastrukturerna en fullmaktsökning på 5 miljoner euro. Dessutom har regeringen förbundit sig till att garantera kontinuiteten för högpresterande beräkning och datahantering. Det totala anslaget för statlig forskningsfinansiering för hälso- och sjukvårdsforskning och forskning i socialt arbete på universitetsnivå har utökats med 5 miljoner euro.

Dataekonomi och digitalisering

Under berättelseåret har kontinuiteten för den tvärvetenskapliga samordningen och ledningen av dataekonomin och digitaliseringen säkerställt. Ministeriernas permanenta arbetsgrupp inom ansvarsområdet för digitalisering och dataekonomi, den så kallade digitalbyrån, har i enlighet med programmet EU:s digitala decennium berett såväl [Finlands första rapportering och färdplan till kommissionen](#) som en mer omfattande nationell [plan för genomförandet](#).

Under berättelseåret slutfördes flera olika projekt som anknyter till digitaliseringen av den offentliga förvaltningen. Projekten anknyter bland annat till främjandet av digitala tjänster för person- och företagskunder, utnyttjande av artificiell intelligens och automatisering vid produktionen av tjänster, utnyttjande och öppnande av information samt förbättring av den digitala säkerheten och myndigheternas verksamhetsförutsättningar i det förändrade säkerhetsläget.

Under berättelseåret avslutades också projekten som gäller reformen av forskningsinfrastrukturerna och en digital identitet, och de lagstiftningsändringar som beretts med tanke på dessa förföll i riksdagen (RP 132/2022 rd och RP 133/2022 rd). Det ordförandeskapsprojekt för nordiska ministerrådet som finansministeriet genomfört 2021–2023 "Världens smidigaste vardag och rörlighet mellan länder med hjälp av digitalisering" avslutades. Inom projektet främjades de gränsöverskridande datautbytet mellan myndigheterna.

Under berättelseåret inleddes flera nya åtgärder, bland annat för att prioritera digitala tjänster som en kanal för myndighetskommunikation, för att göra skötseln av ärenden i samband med olika livshändelser, såsom skötseln av en avliden anhörigs ärenden, smidigare och för att automatisera informationsflödet samt undanröja hindren för digitaliseringen. Rapporteringen om IKT-utgifterna utvecklades bland annat genom ibruktagandet av rapporteringsverktyget den digitala portföljen. I enlighet med regeringsprogrammet samordnas finansieringen av digitaliseringsprojekten inom statsförvaltningen och lägesbilden för dem i en gemensam digital portfölj.

Finland har aktivt deltagit i förhandlingarna om förslaget till en förordning om ett europeiskt hälsodataområde (EHDS). Europeiska rådet enades i november om en allmän riktlinje och trepartsförhandlingar inleddes i december 2023. Med hjälp av förslaget vill man hjälpa människor att hantera sina egna hälsouppgifter samt stödja utnyttjandet av hälsouppgifterna för att förbättra hälso- och sjukvårdstjänsterna, forskningen, innovationen och beslutsfattandet.

Främjande av konkurrens

Under berättelseåret färdigställdes regeringens proposition med förslag till lag om ändring av 17 och 26 § i alkohollagen så att alkoholbolagets ensamrätt att bedriva detaljhandel med alkoholdrycker ändras så att man i tillståndspliktig detaljhandel förutom alkoholdrycker som innehåller högst 5,5 volymprocent etylalkohol även tillåter alkoholdrycker som framställts genom jäsning och innehåller högst 8,0 volymprocent etylalkohol. Regeringens proposition om nikotinpåsar och övriga nikotinprodukter bereddes också. Nikotinpåsar och övriga rökfria nikotinprodukter ska omfattas av tobakslagen i större utsträckning. Målet är att lagligt sålda nikotinpåsar ska ersätta illegalt anskaffat snus. En strävan är dessutom att förebygga att nikotinpåsar används bland unga.

I enlighet med regeringsprogrammet fortsatte den reform av läkemedelsärenden som sträcker sig över flera regeringsperioder. Med tanke på genomförandet av regeringsprogrammets åtgärder som gäller läkemedelsärenden inleddes i slutet av 2023 projekthelheten Apoteksekonomi och de totala kostnaderna för läkemedelsbehandling. En preliminär plan för genomförande av projektet har färdigställts i fråga om de reformer som eftersträvas under regeringsperioden.

Finland har aktivt deltagit i påverkansarbetet inför reformen av EU:s läkemedelslagstiftning, bland annat genom att innan förhandlingarna inleddes utarbeta ett ställningstagande om lagstiftningens centrala ämnesområden ur Finlands perspektiv. En prioritering i påverkansarbetet har varit att trygga läkemedelstillgången.

I regeringsprogrammet finns ett flertal skrivningar om offentliga upphandlingar och i syfte att genomföra dessa beslutade finansministeriet att fortsätta med åtgärdsprogrammet Verkningsfull offentlig upphandling ("Hankinta-Suomi"). Finansministeriet kom hösten 2023 överens med Finlands näringsliv, Företagarna i Finland och Välfärdsområdesbolaget Hyvil Ab om att dessa organisationer tillsammans med finansministeriet och Kommunförbundet i fortsättningen övertar ansvaret för att leda utvecklingen av programmet så att det i Finland framöver finns fler anbudsgivare i offentliga upphandlingar. Inom ramen för Verkningsfull offentlig upphandling inleddes hösten 2023 flera åtgärder för att utveckla upphandlingarna inom hela den offentliga sektorn.

Bostadsmarknaden och transport

För att svara mot det svåra konjunkturläget inom byggbranschen ökade man kraftigt den statsstödda produktionen av bostäder till ett skäligt pris. Den inledda ARA-produktionen ökade med över 50 procent jämfört med 2022 och uppgick totalt till över 8 600 bostäder. Det avvecklande av stöden till nya bostadsrättsobjekt som fastställts i regeringsprogrammet sköts samtidigt fram till slutet av 2024. Dessutom fattades beslut om en höjning av maximalbeloppen för BSP-räntestödslån, vilket särskilt syftar till att förbättra möjligheterna att köpa en första bostad.

Under berättelseåret bereddes ändringar i fråga om överlåtelseskatten (RP 64/2023 rd), genom vilka överlåtelseskattesatserna för fastigheter, bostadsaktier och övriga värdepapper sänktes och skattefriheten för första bostad avskaffades.

Finland medverkade till att en preliminär överenskommelse om direktivet om byggnaders energiprestanda nåddes i december 2023, så att de skyldigheter som åläggs byggnadsägare har lindrats avsevärt. Jämfört med tidigare förslag ger genomförandet av den preliminära överenskommelsen bättre möjligheter att med kostnadseffektiva medel minska byggnaders växthusgasutsläpp och energianvändning. Finland deltog i beredningen av EU:s byggproduktförordning. Under trepartsmöten nåddes en överenskommelse i december 2023. Förordningen innehåller bestämmelser om CPR Acquis Expert Group, genom vilka man säkerställer att medlemsstaternas lagstiftningsbehov beaktas. I och med revideringen av byggproduktförordningen har man också ingripit i problemen med förordningens funktion.

Genomförandet av den riksomfattande trafiksystemplanen (2021–2032), dvs. [Trafik 12-planen](#) har fortsatt under 2023. Trafik 12-planen är ett strategiskt dokument som sträcker sig över 12 år och behandlar transportsystemet i Finland på nationell nivå i alla trafikledsformer. Den tredje sammanfattande [rapporten](#) om hur åtgärderna framskrider publicerades i oktober. Planen fungerar som en enhetlig strategisk referensram i beredningen av många olika åtgärder. Största delen av åtgärderna enligt planen framskrider bra. Den nuvarande planen för de offentliga finanserna (2025–2027) motsvarar inte till alla delar Trafik 12-planens finansieringsprogram. Planen uppdateras för närvarande och den sammanjämkas bland annat med planen för de offentliga finanserna.

Det finanspolitiska ministerutskottet förordade att Finlandsbanan Ab:s ansvarsområde ändras så att det även omfattar planering av projektet Flygbanan mellan Böle och Kervo fram till byggstarten och att bolagets firmanamn ändras till Flygbanan Ab. Kommunikationsministeriet befullmäktigades att i samarbete med finansministeriet fortsätta förhandla med delägarna i Entimmeståget till Åbo Ab (nuvarande namn: Västbanan Ab) om förutsättningarna för att inleda byggandet. Ministerutskottet förordade att Entimmeståget till Åbo Ab ansöker om stöd ur Fonden för ett sammanlänkat Europa (Connecting Europe Facility, CEF) i den ansökningsomgång som avslutas i januari 2024 för att planera byggandet av och bygga förbindelsesträckorna Salo–Hajala och Esbo–Hista och för att planera byggandet av andra järnvägsförbindelser som hör till bolagets ansvarsområde.

Under berättelseårets budgetförhandlingar togs beslut om ett anslag om totalt 38 miljoner euro för upphandling av landskapsflyg fram till mars 2026 och för att stödja förbindelsen mellan Björneborg och Helsingfors under 2025. Motiveringen för stöden har efter coronapandemin varit i synnerhet regionernas nåbarhet och näringslivet behov. Transport- och kommunikationsverket Traficom konkurrensutsatte regelbundna linjeflyg för flygförbindelserna mellan Helsingfors och Joensuu, Helsingfors och Jyväskylä, Helsingfors och Kajana, Helsingfors och Karleby-Jakobstad samt Helsingfors och Kemi-Torneå flygplatser för tiden 29.4.2024–28.3.2026. Finnair vann anbudstävlingen på alla rutterna.

Finland fick totalt 61,3 miljoner euro i stödfinansiering ur Fonden för ett sammanlänkat Europa (Connecting Europe Facility, CEF) för transportprojekt för åren 2023–2027. Stöd erhöles för sju olika projekt, det vill säga för att bygga det andra skedet av Helsingfors-Riihimäki-banan, utveckla landvägen Poikkimaantie till Uleåborgs hamn och för att utveckla Karelenbanan mellan Luumäki och Joutseno. Dessutom beviljades Finland tillsammans med Sverige finansiering för det gemensamma projektet för vintersjöfart Winmos III, för projektet för utbyte av elektronisk godstransportinformation (eFTI), för planeringen av Flygbanan och för genomförandet av Finlands nationella informationssystem för sjöfarten (projektet NEMO-EMSWe). Ur programmet för alternativa bränslen erhöles ett understöd på 9,72 miljoner euro för två projekt för utbyggnaden av laddningsinfrastrukturen för eldrivna lätta nyttofordon. Finland fick finansiering från programmet för ett sammanlänkat Europa (CEF) för projekt inom den digitala sektorn. Finansiering erhöles för planeringen av digitala stamnät som förbinder Europa och dess strategiska partner samt för att förbättra 5G-förbindelserna till trafiklederna i Nordeuropa.

Jord- och skogsbruk

Ett lönsamt jordbruk är en förutsättning för fortsatt finländsk matproduktion. Under 2023 inleddes som planerat verkställandet av Finlands [CAP-strategiplan 2023–2027](#) som anknyter till EU:s förnyade gemensamma jordbrukspolitik. Planen innehåller centrala stödinstrument med vilka man påverkar genomförandet av regeringsprogrammets skrivningar om utvecklingen av jordbruket och landsbygden.

Under berättelseåret bereddes en lag om ändring i lagen om fiske (RP 49/2023 rd), genom vilken den övre åldersgränsen för skyldigheten att betala fiskevårdsavgift i enlighet med regeringsprogrammet höjdes från 64 till 69 år. Ändringen genomförs så att personer som har fyllt 65 år senast den 31 december 2023 även i fortsättningen får ägna sig åt fiske utan skyldighet att betala fiskevårdsavgift till staten. Ändringen trädde i kraft i början av 2024.

2.7 Ett Finland med ren energi

Elproduktionen

Under berättelseåret inleddes auktionsförfarande för fem områden med havsbaserad vindkraft. Statsrådet fattade i november [ett principbeslut](#) i ärendet. De områden med havsbaserad vindkraft som auktioneras ut ligger i allmänna vattenområden i Forststyrelsens besittning i landskapen Österbotten och Norra Österbotten. Deras sammanräknade areal uppgår till cirka 860 kvadratkilometer och de har en kalkylerad maximikapacitet på cirka 7 500 megawatt.

Temporärt företräde för vissa projekt inom den gröna omställningen i regionförvaltningsverkens tillståndsbehandling 2023–2026 och vid förvaltningsdomstolarna 2023–2028 (lag 1144/2022) trädde i kraft i början av 2023. Syftet med förfarandet är att påskynda behandlingen av tillståndsansökningar för investeringar som hör till lagens tillämpningsområde och eventuella besvär som anförts över dem. En anvisning om förfarandet publicerades i januari och uppdaterades i augusti 2023.

Klimatet

I oktober lämnades en regeringsproposition (RP 25/2023 rd) till riksdagen för behandling med förslag till att stödet för anskaffning av fordon som drivs med alternativa drivkrafter utvidgas till att gälla vätedrivna paket- och lastbilar. Lagen (1132/2023) antogs av riksdagen och den trädde i kraft den 31 december 2023. Samtidigt förlängdes lagens giltighetstid till utgången av 2028.

En regeringsproposition (RP 71/2023 rd) med förslag till ny lag om utsläppshandel och ändring av lagen om biodrivmedel, flytande biobränslen och biomassabränslen lämnades till riksdagen för behandling i oktober. Genom lagarna (1270–1271/2023), som trädde i kraft i början av 2024, genomförs reformen av EU:s utsläppshandelsdirektiv nationellt. De stärker den ekonomiska styrning som främjar uppnåendet av utsläppsminskningens mål. Tillämpningsområdet för utsläppshandeln utvidgades till att täcka såväl de stora industri- och energiproduktionsanläggningarna och flygtrafiken som sjötransporterna. Dessutom minskades antalet utsläppsrätter som beviljas avgiftsfritt.

I oktober lämnades en regeringsproposition (RP 53/2023 rd) med förslag till ändringar i distributionsskyldigheten rörande förnybara drivmedel för transport i syfte att dämpa uppgången i priserna på dem. Enligt lagen (1279/2023), som antogs av riksdagen i december, hålls distributionsskyldigheten 2024 på samma 13,5 procents nivå som 2023. Utan lagändringen skulle distributionsskyldigheten ha stigit till 28 procent vid ingången av 2024. Även den så kallade tilläggs-skyldigheten sänktes för åren 2024 och 2025.

En regeringsproposition (RP 52/2023 rd) om genomförandet av Europeiska unionens mekanism för koldioxidjustering lämnades till riksdagen i oktober. Mekanismen för koldioxidjustering är ett alternativt medel för avväring av risken för koldioxidläckage och målet är att produkter som tillverkats inom EU och produkter som importerats från tredjeländer omfattas av lika kostnader på basis av produktionens utsläppsintensitet. Genom de föreslagna bestämmelserna genomförs rapporteringsskyldigheten enligt förordningens första skede och regleras övriga aspekter som rör den nationella förvaltningen. Lagarna (1288–1289/2023) trädde i kraft vid ingången av 2024.

Vid FN:s klimatkonferens COP28 nåddes historisk enighet om skrivningarna rörande fossila bränslen, som syftar till att sporra staterna till att frångå fossila bränslen i sina energisystem. Staterna kom överens om att tredubbla produktionen av förnybar energi och fördubbla energiprestandan fram till 2030. Beslutet ska leda till skärpta utsläppsminskingsmål. Utsläppen ska minska globalt med 43 procent från 1990 års nivå före 2030 i enlighet med rekommendationerna från den mellanstatliga panelen för klimatförändringar IPCC. Staterna ska ställa upp sina kommande utsläppsminskingsmål före 2025. Man enades också om fonden för klimatskador, för vilken det under konferensen samlades in över 700 miljoner dollar. Finland meddelade en finansieringsinsats på tre miljoner euro i fonden. Under konferensen kom man också överens om en närmare definition av det globala anpassningsmålet.

Miljön

Arbetet med de bindande miljömålen för vattenvård och beredningen av bestämmelser om avvikelser från målen fortsatte under berättelseåret. I augusti förlängdes beredningsarbetsgruppens mandat och uppdraget utvidgades till att i enlighet med regeringsprogrammet gälla hela den nationella flexibilitet som vattenramdirektivet möjliggör. Arbetsgruppen lämnade sitt enhälliga [betänkande](#) i form av en regeringsproposition i oktober 2023. I betänkandet föreslogs ett tillägg i lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen av nya bestämmelser om miljömålen för vattendragens tillstånd som avses tillämpas i tillståndsförfarandet. Det föreslogs att miljömålen tas in i miljöskyddslagen och vattenlagen som nya villkor för beviljandet av tillstånd. Dessutom föreslogs det att avvikelser från miljömålen på grund av ett nytt projekt eller ny verksamhet behandlas i samband med tillståndsförfarandet och ändras så att de bättre motsvarar vattenramdirektivet. Motsvarande ändringar föreslogs i ovannämnda lagar. I betänkandet föreslogs det också att tidsfristen för uppnåendet av målen för vattenvård förlängs och att bestämmelserna om de lindrade målen förtydligas och uppdateras. Beredningen har fortsatt utifrån remissvaren.

EU:s medlemsstater, Europaparlamentet och Europeiska kommissionen enades preliminärt om EU:s förordning om restaurering av natur i november 2023. I enlighet med Finlands ställningstaganden har målen för förordningen delvis lindrats och anpassats till finländska förhållanden. I enlighet med Finlands ställningstaganden ger förordningen medlemsstaterna handlingsutrymme i genomförandet av förordningen om restaurering av natur. Genom urvalet av metoder för genomförandet kan man i betydande mån påverka konsekvenserna av förordningen, i synnerhet de ekonomiska konsekvenserna. Förordningen avses träda i kraft under 2024. Förordningen om restaurering av natur gäller omfattande förbättring av naturens tillstånd i olika miljöer såväl inom som utanför skyddsområden. Förordningen anger målen för förbättring av naturens tillstånd och i Finland förutsätter uppnåendet av dem att åtgärderna ökas och effektiviseras betydligt. De medför också kostnadstryck för statsfinanserna. Utöver åtgärderna för att förbättra naturens tillstånd förpliktar förordningen till att inte minska förekomsterna av vissa naturtyper. Medlemsstaterna ska göra upp en nationell restaureringsplan inom två år efter att förordningen trätt i kraft.

EU:s batteriförordning trädde i kraft i augusti 2023 och började tillämpas i medlemsstaterna i huvudsak den 18 februari 2024. Förordningen syftar till att den ökade efterfrågan på batterier ska hållas på en miljömässigt hållbar nivå. Förordningen förändrar avsevärt många förfaranden som gäller tillverkning, försäljning, kassering och återvinning av batterier och den harmoniserar kraven på batterier och ackumulatörer inom EU. Förordningen lyfter också fram vikten av att iaktta tillbörlig aktsamhet vid anskaffning av batteriråvaror. Till stöd för förordningen behövs kompletterande nationell lagstiftning om bland annat behöriga nationella myndigheter. Den första fasen av genomförandet (RP 81/2023 rd) gällde godkännande och utnämning av organ för bedömning av överensstämmelse med kraven (så kallade anmälda organ). Riksdagen antog lagförslaget i slutet av berättelseåret och lagen träder i kraft den 18 februari 2024.

Under berättelseåret lämnades regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om inlösningsstillstånd för vissa projekt som påverkar användningen av miljön och lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (RP 21/2023 rd). Genom propositionen kompletteras tillståndsprövningen enligt lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter.

2.8 Den nya erans utrikes- och säkerhetspolitik

Utrikes- och säkerhetspolitiken

Finland blev fullvärdig medlem i Nordatlantiska fördragsorganisationen Nato den 4 april 2023. Medlemskapet i alliansen gjorde i allt högre grad Finland till en del av den europeiska och transatlantiska säkerhetsgemenskapen. Natomedlemskapet stärkte stabiliteten och säkerheten såväl i Finland som i Östersjöområdet och Nordeuropa.

I och med Natomedlemskapet har Finland deltagit med full befogenhet i beredningsarbetet och i beslutsfattandet inom Natos alla sammansättningar och på alla nivåer, även i Natos toppmöte i Vilnius. Finland har konsekvent främjat stärkande av alliansens säkerhet i enlighet med säkerhetsprincipen i Natos 360-gradersperspektiv med beaktande av alla hot i hela alliansområdet samt deltagit fullskaligt i planeringen av Natos försvar och verkställandet av den gemensamma avskräckningen.

Finland ska senast den 4 april 2024 godkänna åtta avtal om Natomedlemskap och Natos verksamhet. [Regeringens proposition](#) (RP 90/2023 rd) om godkännande av det viktiga avtalet, avtalet Nato Sofa om styrkors status (Status of Forces Agreement), och av Parisprotokollet lämnades till riksdagen i november 2023.

Under berättelseåret inleddes bedömningen av vilka behov av lagändringar det finns i fråga om Natomedlemskapet och den behövliga beredningen. De viktigaste projekt som försvarsministeriet har beredningsansvaret för är de lagändringar som gäller försvarsmakten och territorialövervakningslagen samt godkännandet och sättandet i kraft av Natos avtal om sekretesskydd för försvarsrelaterade uppfinningar och överföring av teknisk information för försvarsändamål (RP 98/2023 rd). Avsikten är att lämna de två förstnämnda regeringspropositionerna till riksdagen under våren 2024. Regeringens proposition om sekretesskyddet för uppfinningar och överföringen av teknisk information lämnades till riksdagen i december 2023.

Den 18 december 2023 undertecknade Finland [ett bilateralt avtal](#) om försvarssamarbete (Defense Cooperation Agreement, DCA) med Förenta staterna. Genom avtalet skapas uppdaterade ramar för försvarssamarbetet med Förenta staterna. Bestämmelserna i avtalet grundar sig i huvudsak på bestämmelserna i avtalet Nato SOFA, men kompletterar och moderniserar dem också till viss del.

Under berättelseåret fortsatte Finland det nära och omfattande samarbetet med Förenta staterna. Som ett tecken på de nära relationerna besöktes Helsingfors av först utrikesminister Blinken i juni och sedan president Biden i juli. Det mångsidiga umgänget med de viktigaste samarbetspartnerna i både Norden och i Baltikum var fortsättningsvis mycket nära och energiskt. Finland stödde på diplomatisk väg Sveriges strävanden att ansluta sig till Nato. EU var fortsättningsvis Finlands viktigaste referensram och värdegemenskap inom såväl politik som ekonomi.

Finlands starka politiska stöd till Ukraina fortsatte under berättelseåret. Finland deltog i diskussioner om Ukrainas fredsinitiativ och fattade under berättelseåret beslut om att donera 21 hjälppaket till Ukraina. Finland stödde Ukraina med 2,3 miljarder euro 2022–2023. Av denna summa utgjorde 576 miljoner euro humanitärt bistånd och stöd för utvecklingssamarbete, 1,6 miljarder euro försvarsmateriel och 18 miljoner euro (280 lastbilslaster) materiellt bistånd. Under berättelseåret gav Finland internationellt bistånd genom att utbilda personal i Ukrainas väpnade styrkor både i Finland och i utlandet. Ukraina stöddes också med handelspolitiska medel. Ukraina var den största mottagaren i Finlands utvecklingssamarbete under berättelseåret. Vid utgången av berättelseåret uppgick EU:s och EU:s medlemsländers stöd till Ukraina till 82 miljarder euro, vilket också inkluderade ett stöd för försvarsmateriel och stöd för mottagandet av dem som flytt från Ukraina.

I december 2023 fattade statsrådet [ett principbeslut](#) om en plan för Finlands deltagande i återuppbyggnaden av Ukraina. Denna del av planen fokuserar på ändamålsenliga finansierings- och rådgivningstjänster för finländska företag. Den andra delen av planen blir klar 2024 och den kommer att omfatta statsförvaltningens stöd i större utsträckning.

Under berättelseåret deltog Finland i beredningen och verkställandet av tre (10–12) av de sanktionspaket mot Ryssland som EU infört. Finland påverkade särskilt EU:s beslut om att ta i bruk nya åtgärder för att se till att sanktionerna inte kringgås, inte heller via tredje-länder. Finland fortsatte under berättelseåret att ge sitt stöd för att ställa Ryssland och dess representanter till svars för anfällskriget och för krigföringsmetoder som strider mot internationell rätt. Finland anslöt sig till en kärngrupp som främjar ansvar för aggressionsbrott. I kärngruppen ingår, förutom Finland och Ukraina, 19 andra stater och EU:s utrikestjänst.

Ryssland meddelade i juli 2023 att de återkallar verksamhetstillståndet för Finlands general-konsulat i S:t Petersburg från och med 1 oktober 2023, vilket ledde till att generalkonsulatet stängdes.

Det gjordes en folkrättslig [utredning](#) om Ålands internationella särställning och rättsliga frågor som gäller Rysslands konsulat i Mariehamn.

Finland stödde EU-medlemsstaternas beslut att på Europeiska rådets möte i december 2023 inleda förhandlingar om medlemskap med Ukraina och Moldavien.

Den geografiska spridningen av den eskalerande spiral som började med Hamas attack i oktober 2023 och den humanitära krisen i Gaza pågick ännu i slutet av året. I sina ställnings-taganden underströk Finland vikten av den internationella rätten, särskilt den internationella humanitära rätten, nödvändigheten av de-eskalering, ovillkorligt och omedelbart frisläppande av alla dem som tagits gisslan i Gaza och vikten av humanitärt eldupphör för att säkerställa att hjälpen når fram. Finland ökade sin humanitära hjälp till området genom att stödja Röda korsets internationella kommitté ICRC:s humanitära biståndsarbete i det ockuperade Palestinska området (Gaza och Västbanken) och i Israel med fyra miljoner euro. Dessutom stödde Finland den israeliska organisationen Magen David Adoms verksamhet med ett statsunderstöd på en miljon euro. Det nåddes brett internationellt konsensus om att man, när konflikten är över, målmedvetet måste sikta på en tvåstatslösning för att uppnå varaktig stabilitet i området.

Finland fortsatte att påverka EU:s handelspolitik för att bevara och stärka en transparent och regelbaserad verksamhetsmiljö. I det exportfrämjande arbetet prioriterades bland annat teknik, ren energi, den rena omställningen och utbildning. Sambandet mellan den globala ekonomin och säkerheten framhävdes ytterligare. I enlighet med regeringsprogrammet inleddes beredningen av såväl reformen av Team Finland-verksamheten som en redogörelse för de ekonomiska yttre förbindelserna och utvecklingsarbetet. Det gjordes en [utredning](#) av Finlands kommersiella beroendeförhållanden till Kina.

Finland fortsatte sitt arbete för att med utvecklingspolitiska medel minska fattigdomen, tillgodose de grundläggande fri- och rättigheterna och uppnå målen för hållbar utveckling. En central uppgift blev att skapa möjligheter för finländskt mervärde samt en starkare länk mellan handel och utveckling.

Finland fortsatte sitt arbete som medlem i FN:s råd för mänskliga rättigheter under perioden 2022–2024 och betonade vikten av att tillämpa ett internationellt regelbaserat system och följa internationell rätt. I rådet fortsatte Finland sitt enträgna arbete för att främja de universella mänskliga rättigheterna.

Finland inledde sitt ettåriga ordförandeskap för Östersjöstaternas råd (Council of the Baltic Sea States, CBSS) den 1 juli 2023. Finland verkade för att trygga det antarktiska fördragssystemet och var värd för Antarktiskfördragets konsultativa möte (ATCM) under berättelseåret.

Under berättelseåret utarbetade en intern arbetsgrupp vid utrikesministeriet **rekommendationer** för att reformera utrikesförvaltningen så att den bättre svarar mot den nya erans utrikespolitik i enlighet med regeringsprogrammet. Rekommendationerna gällde sex teman, vilka är ledning, resurser, verksamhetssätt, kompetensutveckling, organisation och nätverk av beskickningar.

Försvaret

Rysslands invasion av Ukraina har inneburit en betydande förändring i Finlands och Europas säkerhetsmiljö. En stark nationell försvarsförmåga är i den nuvarande konstellationen viktigare än någonsin. I och med det försämrade säkerhetsläget har man sett över försvarsförvaltningens verksamhet och planer så att de svarar mot den förändrade situationen. Nivån på försvarsmaktens verksamhet och beredskap har höjts och hålls på en sådan nivå som säkerhetsläget kräver. Finlands militära kapacitet har utvecklats genom att planmässigt genomföra anskaffningar av kritisk försvarsmateriel samt genom att trygga förmågan att genomföra planerade projekt för försvarsmateriel. Även utbildningen av reserven har utökats avsevärt.

Finland har fortsatt att fördjupa den försvarspolitiska dialogen med allierade och partnerländer samt utökat samarbetet till nya delområden. Försvarssamarbetet har ökat försvarsmaktens kompetens och samarbetsförmåga, lägesuppfattning samt förmåga att ge och ta emot militärt bistånd. Detta har skapat förutsättningar för Finlands verksamhet som en del av Natos gemensamma försvar. Även det ovannämnda bilaterala avtalet om försvarssamarbete, (Defence Cooperation Agreement, DCA), som undertecknades med Förenta staterna i december, stärker Finlands säkerhet och främjar Finlands fullgörande av de skyldigheter som Natomedlemskapet medför. Till försvarsministeriets förvaltningsområde har det rekryterats mer personal på det sätt som Natomedlemskapet och övriga tilläggsuppgifter förutsätter.

Beredningen av en försvarsredogörelse inleddes under berättelseåret och arbetet har fortlopt enligt planerna. Redogörelsen innehåller de försvarspolitiska riktlinjerna för upprätthållande och utveckling av Finlands försvarsförmåga med beaktande av konsekvenserna av Natomedlemskapet.

Reformen av Armén är en betydande del av den långsiktiga utvecklingen av försvarssystemet. Arbetet inleddes 2021 i enlighet med försvarsredogörelsen. Reformen är omfattande och kommer att pågå till slutet av 2030-talet.

Det projekt som ansvarar för anskaffandet och ibruktagandet av försvarsmaktens nya F-35-multirolljaktplan var under berättelseåret i genomförandefasen och framskred enligt planerna. Inom projektet Flottilj 2020, som startades för att ersätta marinens stridsfartyg, inleddes byggnadsfasen.

Finlands nationella försvarsförmåga grundar sig också i fortsättningen på allmän värnplikt, försvar av hela landet och en hög försvarsvilja. Regeringen utvecklar värnplikten och utvidgar uppbåden till att gälla hela åldersklassen i enlighet med den parlamentariska arbetsgruppens rapport. Åtgärderna för att utveckla den allmänna värnplikten överförs till nästa försvarsredogörelse. Arbetsgruppen för utveckling av uppbådssystemet publicerade [sin rapport](#) i januari 2024. Rapporten ligger till grund för de politiska besluten om fortsatta åtgärder.

Det bilaterala försvarsmaterielsamarbetet med Finlands viktigaste partnerländer (EU, NATO) var mycket aktivt under berättelseåret. Partnerländerna har bidragit till att främja och möjliggöra stärkandet av Finlands försvar och kapacitet. Det försvarsindustriella samarbetet inom EU har fördjupats via förordningen om stöd för ammunitionsproduktion (ASAP) och förordningen om gemensam upphandling (EDIRPA). Under berättelseåret deltog den inhemska försvarsindustrin framgångsrikt i de utlysningar som ordnades av Europeiska försvarsfonden (EDF).

En utredning av produktionskapaciteten och produktionsarrangemangen för försvarsmaktens viktigaste ammunition färdigställdes under berättelseåret. Det beslutades om åtgärder för att mer än fördubbla den inhemska produktionskapaciteten för ammunition. Genom beslutet möjliggörs det långsiktiga militära biståndet till Ukraina.

Under berättelseåret slutfördes [en utredning](#) om inrättande av ett nationellt centrum för rymdlägesbild. Syftet med centret för rymdlägesbild är att det ska observera rörelser och fenomen i rymden och ge en rymdlägesbild av dessa. Ett nationellt centrum för rymdlägesbild gör det möjligt för försvarsmakten och andra myndigheter samt andra kritiska aktörer i samhället att få aktuell lägesbildsinformation samt förhandsvarningar om hot mot jorden från rymden och om rymdverksamheten.

2.9 Europeiska unionen: mot strategisk konkurrenskraft

Ekonomi

Under berättelseåret lade kommissionen fram sitt förslag om halvtidsöversyn av EU:s fleråriga budgetram. I början av året påverkade Finland aktivt och proaktivt innehållet i förslaget och formulerade sin huvudsakliga ståndpunkt till förslagen på sommaren. I december 2023 försökte man enas om halvtidsöversynen som helhet, men avgörandet sköts upp till början av 2024.

Under berättelseåret deltog Finland aktivt i förhandlingar om reformen av EU:s finanspolitiska regler och betonade framför allt skuldtålighet, förenkling av reglerna samt nationellt ägarskap. Rådet nådde samförstånd om paketet i december 2023.

Den inre marknaden och ekonomisk tillväxt

Finland fortsatte det nära samarbetet med likasinnade medlemsländer kring politiken för den inre marknaden samt i frågor som gäller utvecklingen av EU:s konkurrenskraft, och signalerade aktivt om sina synpunkter.

Finland lyfte fram vikten av utbildning, forskning, kompetens och investeringar, vilket också skrevs in i flera av Europeiska rådets slutsatser.

Genomförandet av EU:s facilitet för återhämtning och resiliens fortsatte under hela berättelseåret. Totalt hade vid utgången av 2023 beviljats cirka 141 miljarder euro i bidrag och cirka 79 miljarder euro i lån ur faciliteten.

I mars 2023 utökade kommissionen tillämpningsområdet för EU:s regler för statligt stöd som tidigare gjorts flexibla på grund av kristiden. I det proaktiva påverkansarbetet kring detta intog Finland en mycket kritisk inställning till flexibla stödregler.

EU:s direktiv om säkerhet i nätverks- och informationssystem och EU:s dataförvaltningsakt färdigställdes på ett för Finland fördelaktigt sätt. I fråga om utvecklingen av transportnätet var en betydande framgång den preliminära enigheten om unionens riktlinjer för utbyggnad av det transeuropeiska transportnätet (TEN-T), som på ett utmärkt sätt beaktade Finlands ståndpunkter.

EU:s geopolitiska roll

Under berättelseåret präglades regeringens EU-politik fortfarande av reaktionen på Rysslands anfallskrig mot Ukraina och de omfattande konsekvenserna av kriget. Finland fortsatte att som en del av EU stå orubbligt bakom Ukrainas självständighet och territoriella integritet.

Finland deltar i en biståndsoperation till stöd för Ukraina, som stöds av den europeiska fredsfaciliteten. Under berättelseåret godkändes det sjunde bidragspaketet på 500 miljoner euro ur den europeiska fredsfaciliteten till stöd för Ukraina. EU har stärkt det europeiska försvarets industriella och tekniska bas.

Finland stödde konsekvent stärkandet av EU:s globala roll. Konflikten mellan Israel och terroristorganisationen Hamas samt det allt mer instabila regionala läget i Mellanöstern blev en betydande säkerhetspolitisk utmaning. Finland och EU fördjupade dialogen med europeiska partner på Europeiska politiska gemenskapens möten.

Under berättelseåret stödde Finland utvidgningen av EU och betonade att varje stats medlemsförhandlingar kan gå vidare när länderna uppfyllt kriterierna. Finland deltog aktivt i de preliminära diskussioner som fördes i Europeiska rådet och i rådet för allmänna frågor om EU:s interna förberedelser inför en eventuell utvidgning av unionen.

Vid Finlands östgräns uppstod hösten 2023 en störningssituation till följd av instrumentaliserad invandring. Finland informerade sina EU-partner om störningssituationen vid östgränsen och fick stöd av bland annat EU:s byråer, exempelvis experthjälp av Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån Frontex särskilt för övervakningen av landgränserna. På Finlands initiativ gjordes det en skrivning i Europeiska rådets slutsatser där man fördömde Rysslands hybridattack mot EU:s yttre gräns.

Finland aktiverade under berättelseåret EU:s verktygslåda för hantering av hybridhot i fråga om händelserna i Östersjön som särskilt berörde tre EU-medlemsstater. Gasledningen Balticconnector är en del av EU:s gemensamma infrastruktur.

Under berättelseåret arbetade Finland aktivt och målmedvetet för att stärka EU:s resiliens och krisberedskap. I oktober 2023 lades det på Finlands förslag till ett stycke i Europeiska rådets slutsatser, där Europeiska rådet understryker vikten av dels effektiva åtgärder för att stärka den kritiska infrastrukturens resiliens, dels en övergripande och samordnad strategi för Europeiska unionens beredskap och krishantering.

När det gällde energifrågor fortsatte man under berättelseåret att på EU-nivå försöka hitta lösningar för såväl energipriset som för beroendet av rysk energi och snabbare införda förnybara energikällor.

Finlands påverkan

Finland fortsatte att öka sitt EU-påverkansarbete under berättelseåret genom att i enlighet med regeringsprogrammet utarbeta ett statsrådets principbeslut, genom vilket det fastställdes en systematisk verksamhetsmodell för det proaktiva påverkansarbetet i EU. Finlands viktigaste mål för att påverka den kommande kommissionens program bereddes i samarbete mellan ministerierna och i samråd med intressentgrupperna.

Arbetet för att öka andelen finländare som arbetar inom EU-institutionerna främjades, och under granskningsåret steg också antalet nationella experter från Finland i EU-organen. Beredningen av EU-domstolsärenden och EU-överträdelseärenden flyttades från utrikesministeriet till statsrådets kansli i enlighet med regeringsprogrammet.

Finland främjade i enlighet med sin långvariga riktlinje tillämpningen av rättsstatsprincipen genom att aktivt delta i diskussioner om rättsstatsfrågor bland annat vid utvärderingen av rådets rättsstatsdialog.

Förhandlingarna om 55 %-paketet (Fit for 55) avslutades nästan helt under berättelseåret. Andra initiativ som var särskilt viktiga för Finland, och om vilka det förhandlades under berättelseåret, var bland annat förordningen om restaurering av natur. Under hela början av året påverkade Finland proaktivt det initiativ om markhälsa som kommissionen antog på sommaren på både hög politisk nivå och på tjänstemannanivå.

Kommissionen gav under berättelseåret ett meddelande om en ny övergripande strategi för att främja psykisk hälsa. Meddelandet innehöll perspektiv som var viktiga för Finland och svarade mot Finlands långvariga påverkansarbete för att den psykiska hälsan ska beaktas mer strategiskt inom EU. Finland gjorde ett utförligt och omfattande påverkansarbete när det gällde de genomförandeakter och delegerade akter som antas med stöd av dricksvattensdirektivet. Finland uppnådde sitt mål i fråga om att förlänga övergångsperioden för bestämmelserna om vatteninstallationers material.

Under berättelseåret deltog Finland aktivt i förhandlingar om jämställdhet mellan könen och likabehandling av personer med funktionsnedsättning, särskilt när det gällde EU-intyget om funktionsnedsättning och EU-parkeringstillståndet. Finland hade också en aktiv roll i förhandlingarna om arbetslivet och arbetsrätten, särskilt när det gällde direktivet om plattformarbete.

För att utveckla sammanhållningspolitiken lyfte Finlands regering under berättelseåret aktivt fram de mycket negativa konsekvenserna av Rysslands anfallskrig för särskilt regionerna vid Finlands östgräns och underströk betydelsen av Europeiska unionens yttre gränsregioner för hela Europas säkerhet. Kommissionen beviljade Finland finansiering för ett projekt inom vilket det görs upp en omställningsplan för de norra och östra gränsregionerna.

Inom reformen av EU:s migrations- och asylpakt nåddes det i de politiska förhandlingarna med Europaparlamentet i december 2023 en preliminär överenskommelse. Finland deltog konstruktivt i förhandlingarna för att säkerställa att reformen framskrider och blir klar senast våren 2024 samt att de för Finland viktiga elementen står kvar i EU-rättsakterna.

2.10 En trygg och kriställig rättsstat

Den nationella säkerheten och kriställigheten

Den instrumentaliserade invandringen från Ryssland och ökningen av den orsakade i slutet av berättelseåret ett allvarligt hot mot den nationella säkerheten och den allmänna ordningen. Med början den 16 november 2023 har statsrådet fattat ett flertal beslut för att stoppa den olagliga invandringen över landgränsen mellan Finland och Ryssland. Regeringen stärkte Finlands gränssäkerhet genom att först temporärt stänga en del av gränsövergångsställena vid Finlands östgräns och koncentrera ansökningarna om internationellt skydd till endast en del av dem. Senare stängdes temporärt alla gränsövergångsställen vid östgränsen och ansökningarna om internationellt skydd koncentrerades till de gränsövergångsställen inom flygtrafiken och sjötrafiken som anges i 6 och 8 § i statsrådets förordning om gränsövergångsställen och fördelningen av gränskontrolluppgifter vid dem (901/2006). Utifrån Gränsbevakningsväsendets och andra myndigheters observationer och den information som dessa erhållit står det klart att den olagliga invandringen skedde under inflytande av en främmande stats myndigheter eller andra aktörer. Till fenomenet anknöt också internationell brottslighet.

Gränssäkerheten stärktes under berättelseåret också genom en anvisning av anslag för att öka antalet gränsbevakare och trygga användbarheten och upprätthållandet av Gränsbevakningsväsendets lokaler. Arbetet med att bygga stängslet vid östgränsen fortsatte planenligt.

Lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet ändrades i syfte att effektivisera brottsutredningen vid Gränsbevakningsväsendet och den nya lagen trädde i kraft den 10 november 2023 (RP 7/2023 rd, lagarna 990–991/2023). Lagändringarna gällde vissa hemliga metoder för inhämtande av information och villkoren för anlitaandet av dem.

Under berättelseåret anvisades finansiering för att öka antalet anställda i polisuppgifter från 7 500 till 8 000. Ökningen inriktas så att den stärker den operativa polisverksamheten. Satsningar för att förebygga och motarbeta ungdomsbrottslighet görs också genom tillägg av permanent natur.

I syfte att stärka den nationella säkerheten inrättade inrikesministeriet ett lagstiftningsprojekt för översyn av lagstiftningen om civil underrättelseverksamhet och av kap. 7 i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet. Skyddspolisen beviljades under berättelseåret anslag för förvaltandet av informationssystemet och för lokalkostnader.

De senaste skärpningarna av tillsynen över utländska fastighetsinnehav trädde i kraft i början av berättelseåret. Tack vare lagändringarna har myndigheterna nu ännu bättre verktyg för tillsynen över fastighetsinnehavet. Dessutom pågår fram till den 31 mars 2024 ett projekt för totalförbud mot ryskt fastighetsinnehav.

Under berättelseåret fattades beslut om att öka antalet personer som får räddningsutbildning och anslag för detta beviljades i budgeten. Utbildning ges vid Räddningsinstitutet i Kuopio och Räddningsskolan i Helsingfors. Målet är att utbilda 1 000 nya räddningsmän fram till 2032. Inom räddningsväsendet arbetar för närvarande totalt nästan 5 800 räddningsmän i huvudsyssla.

Beredskapen inför befolkningskyddet, arbetsfördelningen mellan de olika aktörerna och den relaterade handledningen utvecklades genom en ny, för alla förvaltningsområden gemensam anvisning om evakuering i undantagsförhållanden. Inrikesministeriet genomförde ett [utredningsprojekt](#) om nuläget och utvecklingsbehoven avseende befolkningskyddet och skyddsrummen.

Under berättelseåret samordnades det civila materialbiståndet till Ukraina via EU:s civilskyddsmekanism. Genom materialhjälpen stöds Ukrainas resiliens så att de ukrainska myndigheternas och samhällets funktionsförmåga stärks och effekterna av Rysslands anfall minskas.

Inom ramen för projekthelheten rescEU inrättas i Finland nya beredskapsupplag, som är gemensamma för hela EU. Projektet har framskridit väl och skyddsutrustning och läkemedel som skaffats till upplagen är redo att skickas till nödlidande länder via EU:s civilskyddsmekanism från och med januari 2024. I december 2023 undertecknades ett avtal med Europeiska kommissionen om inrättandet av Finlands andra EU-finansierade rescEU-beredskapsupplag. Projektet inleddes i januari 2024 och inom ramen för det lagras i huvudsak medicinska material och läkemedel för att svara på olika gränsöverskridande hot mot hälsan. Värdet på Finlands rescEU-projekthelhet stiger i och med den nya finansieringen till 305 miljoner euro.

Rättsstaten och demokratin

Under berättelseåret antogs lagen om Rättstjänstverket (1133/2023). Det nya verket inrättas för ordnande av rättshjälp, allmän intressebevakning samt ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning. Det förväntas kunna tillhandahålla allmänheten enhetliga och högklassiga tjänster på samma servicenivå i hela landet. Genom ändringen eftersträvas också ett tydliggörande av ministeriets uppgifter. Justitieministeriet har inrättat ett projekt för grundandet av verket. Projektet förbereds så att verket kan inleda sin verksamhet den 1 januari 2025.

Det skyddade beloppet vid utsökning höjdes till samma nivå som garantipensionen för 2023 genom lagen om temporär ändring av 4 kap. 48 § i utsökningsbalken (985/2022). I enlighet med regeringsprogrammet ser man till att de inkomster som står till gäldenärernas förfogande är tillräckliga genom att det skyddade beloppet i fråga om utsökning hålls på nuvarande nivå, tills beslut om fortsatta åtgärder har fattats. Lagen om ändring av utsökningsbalken (1078/2023) trädde i kraft den 1 januari 2024.

I enlighet med regeringsprogrammet lämnades regeringens proposition om sametingslagen (RP 100/2023 rd) till riksdagen före utgången av berättelseåret. Det förberedande arbetet gjordes av en kommitté under ledning av kanslichef Timonen. Förhandlingar om utkastet till propositionen fördes med sametinget i enlighet med 9 § i lagen om sametinget. Det allmänna syftet med propositionen är att trygga tillgodoseendet av samernas självbestämmanderätt och att förbättra verksamhetsförutsättningarna för samernas språkliga och kulturella autonomi och för sametinget. Ett annat syfte är att rätta till de kränkningar som lyfts fram av FN:s kommitté för de mänskliga rättigheterna och FN:s kommitté för avskaffande av rasdiskriminering. En revidering av sametingslagen har varit aktuell under de tre föregående regeringsperioderna. Lagarna avses träda i kraft den 1 juli 2024.

Totalreformen av beredskapslagen fortsätter. Syftet med reformen är att revidera beredskapslagen så att den motsvarar en modern syn på samhällets övergripande säkerhet, på de faktorer som hotar säkerheten och på identifieringen av olika allvarliga hot och störningar.

Rättsstaten och demokratin stärks ytterligare bland annat genom beredning och verkställighet i enlighet med regeringsprogrammet av den fjärde nationella handlingsplanen för grundläggande och mänskliga rättigheter, med fokus på rättsstatens fundament. Vidare förbereds också det i regeringsprogrammet beskrivna nationella programmet för att främja demokrati och deltagande, som bland annat fokuserar på barns och ungas delaktighet och på valdeltagandet. Dessutom har ett projekt inletts för beredning av en strategi för medborgarorganisationer och dess verkställighetsplan.

Brottsoffrens ställning utvecklas genom ett brottsofferpolitiskt åtgärdsprogram som syftar till att trygga finansieringen av stödtjänsterna för brottsoffer och förbättra brottsoffrets ställning vid straffrättsliga förfaranden. Informationsutbytet i samband med

brottsbekämpning effektiviseras. Strafflagstiftningen hålls uppdaterad bland annat genom en totalreform av terroristlagstiftningen. I syfte att motarbeta ungdoms- och gängbrottslighet planeras ett omfattande åtgärdsprogram som färdigställs under 2024. Dessutom har regeringen inlett en reform av fängelsenätverket.

Invandrings- och integrationspolitiken

Inom arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde inriktades tilläggsfinansiering för utveckling av svenskspråkiga integrationstjänster från början av 2024. Anslag anvisades till Närings-, trafik- och miljöcentralernas (NTM-centralernas) och arbetskrafts- och näringscentralernas (AN-centralernas) utvecklings- och förvaltningscenter (UF-centret) för samordning av utvecklingen av svenskspråkiga integrationstjänster och för anskaffning av integrationsutbildning i form av arbetskraftsutbildning och andra tjänster som främjar de svenskspråkigas integration och sysselsättning vid NTM-centralerna och arbets- och näringsbyråerna (AN-byråerna) i tvåspråkiga regioner. NTM-centralerna i de tvåspråkiga regionerna skaffar svenskspråkig integrationsutbildning och övriga behövliga tjänster under 2024, varefter finansieringen och ansvaret övergår på kommunerna.

I enlighet med regeringsprogrammet effektiviseras utifrån de beslut som fattades under berättelseåret letandet efter kommunplatser för kvotflyktingar även i svenskspråkiga kommuner. Arbets- och näringsministeriet ställer upp årliga regionala kommunplatsmål för NTM-centralerna. NTM-centralerna förhandlar om kommunplatser med kommunerna i sina regioner. Målet beaktas i det styrbrev som skickas till NTM-centralerna i början av varje år.

Inrikesministeriets reviderade förordning om bidrag för frivillig återresa trädde i kraft den 1 januari 2024. Med hjälp av den höjs beloppet av bidraget för frivillig återresa till samma nivå som i jämförelseländerna och bidraget graderas så att det sporrar till att så snabbt som möjligt lämna landet och avstå från att söka ändring i asylbeslutet. Antalet kvotflyktingar sänktes och fastställdes till 500 personer från början av 2024.

2.11 Programmet Mer motion i Finland

Regeringen har som mål att få alla åldersgrupper att motionera mer. I detta syfte utarbetades under berättelseåret ett förvaltningsövergripande program för en fysiskt aktiv livsstil samt funktionsförmåga och för programmet reserverades 80 miljoner euro för hela regeringsperioden. Ministerarbetsgruppen för en fysiskt aktiv livsstil och funktionsförmåga fastslog att finansieringen på 20 miljoner euro för 2024 bland annat ska användas för att stärka [konceptet I rörelse](#) och utöka motionsrådgivningen, för innovationer och försök, för istandsättning och utveckling av områden för närrekreation, för att främja att motion och funktionsförmåga integreras i uppbådsverksamheten och för att stärka rådgivningen om levnadsvanor i välfärdsområdena. De egentliga programåtgärderna inleds under 2024.

2.12 Genomförande av statsrådets meddelande om främjande av likabehandling

Statsrådets [meddelande om främjande av likabehandling](#) lämnades till riksdagen i augusti. Vid statsrådets allmänna sammanträde i november inrättades ett projekt för genomförande av meddelandet för regeringsperioden. För projektet anvisades finansiering på sex miljoner euro.

För projektet tillsattes en styrgrupp som består av statssekreterarna från statsrådets kansli, finansministeriet, undervisnings- och kulturministeriet och jord- och skogsbruksministeriet. I den förvaltningsövergripande tjänstemannaarbetsgruppen ingår alla ministerier. Sekretariatet vid statsrådets kansli har tätt samarbete med justitieministeriet, som i statsrådet ansvarar för det övergripande främjandet av likabehandling.

Meddelandet innehåller ett flertal åtgärder för främjande av likabehandling och motarbetande av rasism i det finländska samhället. En av åtgärderna i meddelandet är regeringens proposition om sametingslagen som beskrivs i avsnitt 2.10. I meddelandet ingick också ett beslut om att man från och med den 27 januari 2024 i enlighet med internationell praxis börjar använda det finska namnet "holokaustin uhrien muistopäivä" i stället för "vainojen uhrien muistopäivä" för minnesdagen för Förintelsens offer. Ett mer detaljerat åtgärdsprogram utarbetas för genomförandeprojektet under våren 2024.

3 Lagberedning

3.1 Lagberedningen 2023

Under berättelseåret började en ny valperiod, vilket återspeglades i antalet regeringspropositioner. Statsminister Marins regering lämnade åtta regeringspropositioner till riksdagen i januari–februari och fem propositioner under sin tid som expeditonsminister. Statsminister Orpos regering lämnade fyra propositioner till riksdagen under sommaren och 100 propositioner under höstsessionen.

Tabell 2. Antalet regeringspropositioner som lämnades till riksdagen under riksmötet valåren 2015, 2019 och 2023

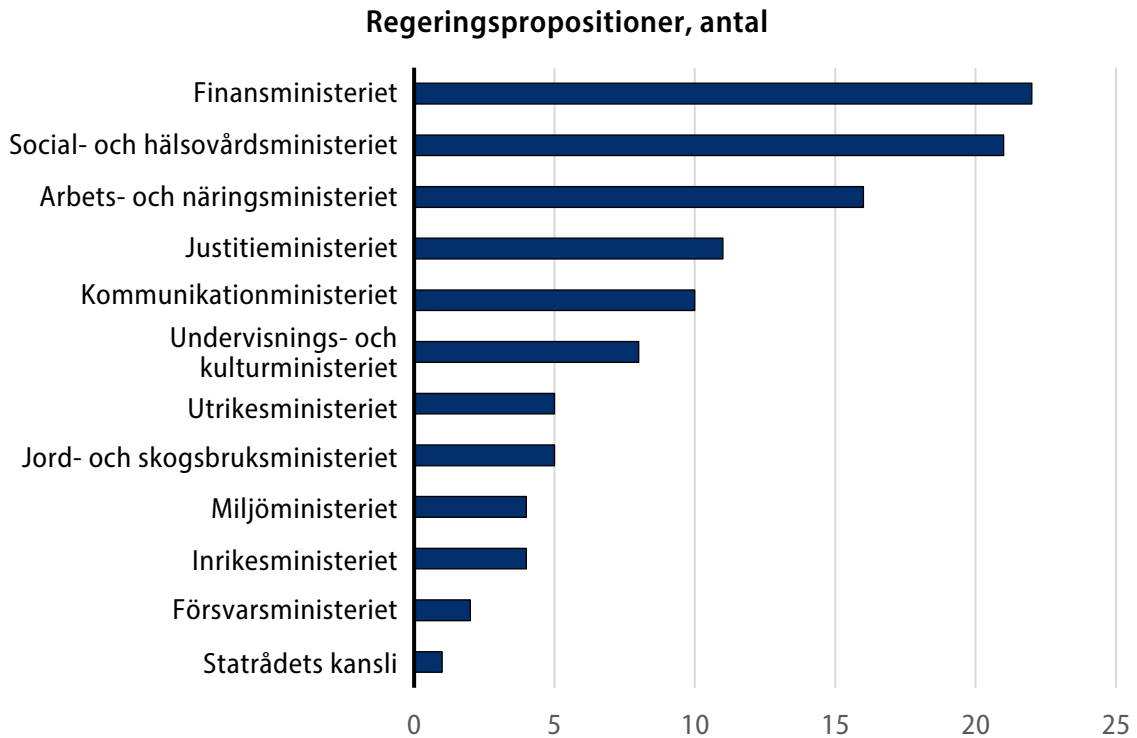
	2015	2019	2023
Vårsessionen	15 (8*+7**)	15 (3*+12**)	9 (5*+4**)
Höstsessionen	139	94	100

* Expeditonsministärens propositioner.

** Statsminister Sipiläs regering från och med 29.5.2015, Rinnes regering från och med 6.6.2019 och Orpos regering från och med 20.6.2023.

Av de 109 regeringspropositioner som lämnades under riksmötet 2023 innehöll 104 ett eller flera lagförslag. Tre propositioner handlade om statsbudgeten och två om internationella avtal.

Figur 2. Antal regeringspropositioner som lämnades under vår- och höstsessionen 2023 per ministerium

De regeringspropositioner som lämnades under riksmötet 2023 (riksdagens vår- och hösts-session) innehöll totalt 260 författningsförslag. Varje regeringsproposition innehöll i genomsnitt 2,4 författningsförslag. Regeringspropositionerna var i genomsnitt 60 sidor långa. Grundlagsutskottet behandlade 11 procent av propositionerna. Tabellen nedan visar motsvarande siffror från riksmötena 2019–2022.

Tabell 3. Regeringspropositionernas omfattning och behandling i grundlagsutskottet under riksmötena 2019–2023

Riksmöte	Regeringspropositioner	Författningsrubriker	Författningsrubriker i genomsnitt	Genomsnittligt sidantal, sidor	Behandling i GrUU, % av propositionerna
2019	109	504	5,0	55	13
2020	265	807	3,0	58	17
2021	243	803	3,3	67	19
2022	328	1 190	3,6	75	23
2023	109	260	2,4	60	11

De lagstiftningsplaner som görs upp för varje sessionsperiod stöder planeringen och uppföljningen av regeringens lagberedningsarbete samt samordningen av statsrådets och riksdagens tidsscheman. På grund av valåret gjordes det inte upp någon separat lagstiftningsplan för riksdagens vårsession. Lagstiftningsplanen för höstsessionen godkändes den 31 augusti 2023 (se närmare nedan i avsnitt 3.2).

På hösten under berättelseåret lämnades flera regeringspropositioner som genomför statsminister Orpos regeringsprogram till riksdagen för behandling. Av dessa var de viktigaste:

- Reform av utkomstskyddet för arbetslösa för att stärka incitamenten för arbete (RP 73/2023 rd; RSv 83/2023 rd)
- Höjning av barnbidragen och frysning av indexhöjningarna för förmåner (RP 75/2023 rd; RSv 84/2023 rd)
- Skärpning av stödet för boende (RP 58/2023 rd; RSv 63/2023 rd och RP 74/2023 rd; RSv 64/2023 rd)
- Ändring av sametingslagen (RP 100/2023 rd)
- Förlängning av övergångsperioden för personaldimensioneringen på 0,7 anställda per klient inom äldreomsorgen (RP 54/2023 rd; RSv 21/2023) och slopande av de skärpta bestämmelserna om den maximala väntetiden för att få icke-brådskande sjukvård inom primärvården (RP 55/2023 rd; RSv 45/2023 rd)
- Ändringar i distributionsskyldigheten i fråga om drivmedel för transport och sänkning av punktskatten på drivmedel för transport för att kompensera den stegvisa höjningen av nivån på distributionsskyldigheten (RP 53/2023 rd; RSv 65/2023 rd och 36/2023 rd; RSv 68/2023 rd)
- Ändringar i inkomstbeskattningen (RP 34/2023 rd; RSv 46/2023 rd), överlåtelseskatten (RP 64/2023 rd; RSv 59/2023 rd), fastighetsskatten (RP 39/2023 rd; RSv 16/2023 rd), fordonsskatten (RP 35/2023 rd; RSv 43/2023 rd) och alkoholbeskattningen (RP 37/2023 rd; RSv 81/2023 rd)
- Höjning av studiepenningens försörjarförhöjning och statsborgern för studielån (RP 80/2023 rd; RSv 6/2023 rd)
- Inrättande av det nya riksomfattande Rättstjänstverket för att förbättra tillgången till rättstjänster (RP 30/2023 rd; RSv 33/2023 rd) och det nya ämbetsverket Specialmyndigheterna inom justitieförvaltningen som samlar ämbetsverken inom justitieministeriets förvaltningsområde (RP 31/2023 rd)

Av de propositioner som regeringen hade för avsikt att lämna till riksdagen under höstsessionen senarelades totalt 29 propositioner. När det gäller till exempel asylförfarandet och gränssäkerheten samt författningsändringarna med anknytning till integration återupptas beredningen 2024. Likaså fortsätter beredningen av den nya lagen om hemkommun och de ändringar som gäller arbetsmarknaden.

Finland blev medlem i Nordatlantiska fördragsorganisationen den 4 april 2023. Under berättelseåret lämnades till riksdagen följande regeringspropositioner om ikraftsättande av avtal och bestämmelser i anslutning till medlemskapet:

- **Internationella avtal om styrkors status (Nato SOFA) och Parisprotokollet** (RP 90/2023 rd) Nato SOFA (Status of Forces Agreement) fastställer den rättsliga ställningen för de avtalsslutande parternas styrkor under deras vistelse inom en annan avtalsslutande parts territorium, och det innehåller bestämmelser om bland annat inreseformaliteter, rätten att bära vapen, utövande av domsrätt, rätten till och avstående från skadestånd och om styrkornas privilegier och immunitet. Genom Parisprotokollet utsträcks bestämmelserna i Nato SOFA till att också gälla Natos högkvarter och deras militära och civila personal med beaktande av de justeringar som bestäms i protokollet. Protokollet innehåller också kompletterande bestämmelser om högkvarteren och deras personal.
- **Avtalet mellan parterna i nordatlantiska fördraget om informationssäkerhet** (RP 4/2023 rd, RSv 4/2023 rd). Avtalet innehåller bestämmelser om ömsesidigt skydd av säkerhetskyddsklassificerad information.
- **Avtalet om sekretesskydd för patentsökta försvarsrelaterade uppfinningar och avtalet om överföring av teknisk information** (RP 98/2023). Det förstnämnda avtalet främjar det ekonomiska samarbetet mellan Natos medlemsstater genom att skapa förutsättningar för att också i andra avtalsstater ansöka om patent för sekretessbelagda uppfinningar. Det senare nämnda avtalet gäller skyddet och hanteringen av äganderättsligt skyddad teknisk information vid överföring av sådan information för försvarsändamål. Överföringen av äganderättsligt skyddad teknisk information mellan Natos medlemsstater och Nato stöder den försvarsinriktade forskningen och utvecklingen av försvarsmateriel samtidigt som ägarnas rättigheter skyddas.

Under berättelseåret bereddes lagstiftningsprogrammet för statsminister Orpos regering. Det innehåller uppgifter om de författningsberedningsprojekt som på ett centralt sätt genomför regeringsprogrammet och om andra viktiga författningsberedningsprojekt på nationell nivå och EU-nivå under valperioden 2023–2027. Programmet kommer att publiceras våren 2024.

Under berättelseåret lämnade det oberoende och självständiga rådet för bedömning av lagstiftningen som verkar i anslutning till statsrådets kansli sammanlagt 24 utlåtanden om regeringens propositionsutkast och U-skrivelser. Året innan lämnades totalt 43 utlåtanden. Förutom att lämna utlåtanden ingick sekretariatet för bedömningsrådet under berättelseåret i flera administrativa arbetsgrupper och deltog i det internationella samarbetet för att utveckla lagberedningen. Sekretariatet ordnade utbildning för ministerierna och diskuterade utlåtanden och konsekvensbedömningar med förvaltningen. Bedömningsrådets roll stärktes genom inrättandet av en generalsekreterartjänst.

Våren 2023 utarbetade arbetsgruppen för smidigare reglering rekommendationer för det fortsatta arbetet med att göra lagstiftningen smidigare. Arbetsgruppen rekommenderade bland annat regelbunden uppföljning av hur företagens regelbörda utvecklats inom alla förvaltningsområden samt centraliserad och regelbunden rapportering av uppföljningens resultat.

I statsminister Orpos regeringsprogram ställs det som ett allmänt mål att avveckla överflödiga reglering och lätta på den administrativa bördan. Regeringsprogrammet innehåller bland annat en skrivning om principen en in, en ut, genom vilken man ser till att förpliktelser lindras på annat håll när ny reglering föreslås. Principen börjar tillämpas i lagberedningen från och med början av vårsessionen 2024 och en ministerieöverskridande styrgrupp ansvarar för samordningen och styrningen av den.

Under berättelseåret har man också bidragit aktivt till EU:s utvecklingsprojekt för bättre lagstiftning. Projekten har särskilt fokuserat på EU-lagstiftningens kvalitet och på att lätta den administrativa bördan samt på frågor kring bättre lagstiftning som en del av verksamheten på EU:s inre marknad. Även olika frågor om genomförandet av EU-rätten har tagits upp. I de nationella anvisningarna för bättre lagstiftning beaktas också EU-perspektivet.

3.2 Lagberedningsprocessen

Lagstiftningsplanens giltighet

Lagstiftningsplanen för slutet av regeringens valperiod 2019–2023 omfattade den hösts-session som avslutades med riksdagens valuppehåll. Planen inkluderade inte regeringspropositionerna för början av 2023. Höstens propositioner hopade sig i slutet av valperioden och på grund av oväntade författningsbehov. Före riksdagsvalet i början av året lämnade statsminister Marins regering fem regeringspropositioner. Av de 944 regeringspropositioner som lämnades under valperioden 2019–2023 avbröts behandlingen av 19 propositioner i riksdagen och dessa förföll (RSk 56/2018 rd). Beredningen av helheterna i de propositioner som förfallit fortsatte till exempel när det gällde reformen av lagen om karens i anslutning till uppdraget som medlem av statsrådet och ändringen av sametingslagen.

Efter riksdagsvalet lämnade expeditionsministären under vårsessionen fem regeringspropositioner till riksdagen. Efter utgången av vårsessionen (20.6.2023) lämnade statsminister Orpos regering fyra regeringspropositioner.

Den första lagstiftningsplanen för statsminister Orpos regering omfattade riksdagens hösts-session 2023 och preliminärt vårsessionen 2024. Hösts-sessionen hade ett positivt utfall. I vissa projekt sköts presentationsveckorna upp i någon mån. Antalet regeringspropositioner som överfördes till kommande sessioner avvek inte från det normala.

Bland de olika aktörerna råder enighet om att lagstiftningsplanerna är till nytta. Planerna stöder ledningen av lagberedningen, schemalaggningsplaneringen och uppföljningen samt ökar transparensen. De underlättar planeringen av statsrådets verksamhet och resurser och är också ett centralt verktyg vid samordningen av statsrådets och riksdagens tidsscheman för lagstiftningsärenden. Genom att stärka de gemensamma dragen i ministeriernas interna processer stöds också sammanställandet av planerna. I fortsättningen bör det fortfarande betonas att planerna ska vara realistiska och tidsschemat planeras noggrant. Under berättelseåret lämnades det regelbundet lägesöversikter över lagstiftningsplanerna till lagstiftningsdirektörerna och kanslichefsmötet. Även riksdagens tjänstemän hölls uppdaterade.

Laggranskning

Av de regeringspropositioner innehållande lagförslag som lämnades under riksmötet 2023 granskades 83 stycken på både finska och svenska. I 90 propositioner granskades endast versionen på finska. Sålunda granskades inte den svenska versionen av 16 propositioner och nio propositioner granskades inte alls.

Enligt bestämmelserna ska lagförslag lämnas för granskning till justitieministeriet om inte något annat följer av ärendets brådskande natur. En del av de ogranskade propositionsutkasterna hade lämnats för granskning med så kort tidsfrist att det inte var möjligt att granska dem. Detta gäller särskilt propositionsutkasterna på svenska.

Enligt en bedömning av justitieministeriets laggranskning ligger beredningen av de granskade propositionsutkasterna till största delen på en hög eller relativt hög nivå. De faktorer som sänker kvaliteten är brådskande, otillräckliga resurser för lagberedningen och brist på hjälp och handledning till unga beredare vid ministerierna. En tidsmässigt jämnare fördelning av propositionsutkasterna över hela regeringsperioden skulle ge mera tid för både beredningen och granskningen. Detta skulle också förbättra kvaliteten på propositionerna. Numera är det typiskt att propositionsutkasterna hopar sig mot slutet av regeringsperioden.

Samråd

Vid bra och transparent författningsberedning ska intressentgrupper och allmänheten kunna delta i och höras under de olika skederna av beredningen och beslutsfattandet. När det gäller författningsberedningens transparens och samrådsförfarandet ska samrådet följa bestämmelserna i bland annat grundlagen, lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet, förvaltningslagen och språklagen. Vissa samrådsskyldigheter är lagstadgade. Statsrådets anvisningar för hörande och delaktighet i författningsberedning [Anvisning för hörande vid författningsberedning](#) håller på att [uppdateras](#).

Rådet för bedömning av lagstiftningen gick igenom några av de viktigaste regeringspropositionerna som lämnades 2022–2023 för att kontrollera om remisstiden hade följt anvisningarna för hörande eller om det i propositionen hade motiverats varför remisstiden inte överensstämde med anvisningarna. Rådet granskade totalt 67 regeringspropositioner från 2022 och 28 propositioner från 2023. I 46 procent av de granskade regeringspropositionerna följde remisstiden anvisningarna för hörande, medan remisstiden i 52 procent av propositionerna var kortare än anvisat. År 2022 fanns det i cirka nio procent av de granskade regeringspropositionerna en motivering till varför remisstiden var kortare än i anvisningarna. Av de regeringspropositioner som granskades 2023 hade 29 procent en remisstid som följde anvisningarna för hörande medan det i cirka 11 procent inte hade ordnats något samråd alls. I största delen (61 procent) av propositionerna fanns det ingen motivering till den kortare remisstiden. Orsaken till varför samrådet hade slopats motiverades i alla propositioner. Den korta remisstiden förklaras till viss del av att en del av regeringspropositionerna hänförde sig till budgetpropositionen. Samtidigt är de regeringspropositioner som behandlas i samband med budgetpropositionen ofta samhällsviktiga och det är därför viktigt att ordna ändamålsenliga samråd även för dessa lagförslag.

Även justitiekanslern i statsrådet har i sina avgöranden fäst uppmärksamhet vid ordnandet av ändamålsenliga samråd (exempelvis [OKV/1772/10/2023](#), [OKV/2232/10/2022](#) och [OKV/159/10/2021](#), på finska).

Författningsöversättning

Statsrådets kansli ansvarar för att producera statsrådets författningsöversättningar och övriga översättningar. På årsnivå varierar översättningsvolymerna mellan 50 000 och 75 000 översättarsidor beroende på tidpunkten under regeringsperioden. Under 2023 uppgick det totala antalet författningsöversättningar till nästan 20 000 sidor. De lagstiftningsprojekt som den nya regeringen drev igenom med brådskande tidsschema innebar en avsevärd belastning för författningsöversättningen i september–oktober.

När tidsschemat för författningsberedningen redan är stramt, reserveras det i regel alltför lite tid för översättning. Av den anledningen måste översättningen ofta påbörjas utifrån relativt ofärdiga texter. Översättarna upptäcker eventuella inkonsekvenser eller oklarheter i regeringspropositionen på finska och ber beredaren precisera de oklara ställena i texten. På så sätt inverkar översättningen också på propositionens språkliga och tekniska kvalitet.

För översättningsfunktionens del har ambitionen under berättelseåret varit att förbättra kvaliteten på lagberedningsprocessen och göra processen för författningsöversättning smidigare bland annat genom att ordna inledande möten mellan översättaren och uppdragsgivaren i början av författningsöversättningsprojekten. Statsrådets kanslis föreskrift om översättning av regeringspropositioner har också preciserats med anvisningar om i vilket skede av författningsberedningen ändringsversioner ska översättas samt med anvisningar om antalet ändringsversioner som översätts. Det har också satsats på utbildning för

författningsberedare och biträdande personal. Målet med dessa åtgärder är att minska antalet ändringsversioner som ska översättas. De totala effekterna av åtgärderna bedöms i slutet av regeringsperioden.

Finlands anslutning till Nordatlantiska fördragsorganisationen Nato krävde också ett massivt översättningsarbete. Översättningarna av avtal till svenska gjordes i nära samarbete med tjänstemän och översättare vid Utrikesdepartementet i Sverige för att Finland och Sverige skulle få gemensamma versioner av avtalen på svenska. Med undantag av Parisprotokollet resulterade samarbetet i för bägge länderna gemensamma versioner av avtalen på svenska. När det gäller Parisprotokollet gick beredningen av regeringspropositionen så snabbt att det inte fanns tid att samordna en översättning.

Rådet för bedömning av lagstiftningen

Enligt utlåtandena av rådet för bedömning av lagstiftningen var nivån på konsekvensbedömningarna i regeringspropositionerna högre 2023 än året innan, men det finns fortfarande områden i regeringspropositionerna som kräver förbättring. Det bör också noteras att det 2023 på grund av riksdagsvalet lämnades färre regeringspropositioner än normalt och följaktligen lämnade också bedömningsrådet färre utlåtanden om dem. De vanligaste förbättringsbehoven var ungefär desamma som under tidigare år. De flesta bristerna hittades i de kvantitativa bedömningarna, konsekvenserna för företag och i propositionernas tekniska utformning.

Områdena som kräver förbättring är ungefär desamma i de EU-baserade regeringspropositionerna och U-skrivelserna. I identifieringen och beskrivningen av det nationella handlingsutrymmet finns det ofta utrymme för förbättring, likaså i framställningen av fenomenets omfattning samt när det gäller hur konsekvenserna konkret inriktas på olika aktörer. De nationella konsekvenserna av EU-lagstiftningsförslag bör bedömas i ett tillräckligt tidigt skede.

Enligt bedömningsrådets uppfattning ska regeringsprogrammet och tidsschemat för genomförandet av programmet stå i rätt proportion till ministeriernas resurser för författningsberedning. Brådska bedöms påverka både konsekvensbedömningarna och lagberedningens kvalitet. Då väljer man inte den effektivaste lösningen på problem och den föreslagna regleringen når inte de mål som ställts upp för den. Detta kan leda till att man är tvungen att ändra regleringen mycket snart efter att den trätt i kraft. Brådska kan till exempel leda till att den remisstid som anges i lagberedningsanvisningarna ofta inte realiserar i författningsprojekt, vilket kan ha en negativ inverkan på konsekvensbedömningarna i propositionen och på lagstiftningens kvalitet.

Under berättelseåret gjorde bedömningsrådet även observationer som gällde lagberedningens kvalitet. Bedömningsrådet har också fäst uppmärksamhet vid brister i beskrivningen av konsekvenserna för de grundläggande och mänskliga rättigheterna samt av de

sammantagna konsekvenserna. Konsekvensbedömningen av de grundläggande och mänskliga rättigheterna kan inte ersättas av motiveringar som gäller regeringspropositionens lagstiftningsordning. Konsekvensbedömningen av de grundläggande och mänskliga rättigheterna är jämfört med motiveringarna till lagstiftningsordningen en mer konkret beskrivning av hur förslaget påverkar individens rättigheter i vardagen. Dessutom bör man inse att de grundläggande och mänskliga rättigheterna begränsar utövandet av offentlig makt och därigenom också författningsberedningen.

För bedömningen av de sammantagna konsekvenserna är det viktigt att man i god tid får en uppfattning om de sammantagna konsekvenserna av flera projekt. Olika författningar kan ha konsekvenser för exempelvis en viss grupp människor, miljön eller företagens administrativa börda, och därför är det viktigt att få en helhetsbild av hur konsekvenserna av en ändring påverkar varje målgrupp. Om de sammantagna konsekvenserna inte bedöms finns det risk för att konsekvenserna av flera projekt riktar sig exempelvis mot vissa grupper av människor, vilket innebär att författningsändringarna inte leder till de önskade ändringarna eller att negativa konsekvenser kommer som en överraskning.

3.3 Utveckling av lagberedningen

En högklassig lagberedning är viktig med tanke på den politiska trovärdigheten och legitimiteten. Varje ministerium ansvarar för lagberedningen inom sitt ansvarsområde och för resursfördelningen av den. Lagberedningen utvecklas både gemensamt på statsrådsnivå och inom varje ministerium.

Under berättelseåret slutfördes det omfattande handlingsprogrammet för bättre lagstiftning enligt regeringsprogrammet för statsminister Marins regering. Förbättringsförslagen i handlingsprogrammet gällde lagberedningens planmässighet och lagberedningskunnandet, interaktionen och kommunikationen vid lagberedningen, konsekvensbedömningen av lagberedningen och ett system för efterhandsutvärdering samt utnyttjandet av teknik och digitalisering vid lagberedningen. Genomförandet av handlingsprogrammet beskrivs i större detalj i [slutrapporten](#) från samarbetsgruppen för utveckling av lagberedningen. Största delen av åtgärderna i programmet hade genomförts redan före berättelseårets början. De åtgärder som slutfördes 2023 beskrivs nedan.

Det förnyade utbudet av utbildning i lagberedning tillhandahölls fortsättningsvis under berättelseåret. Introduktionskursen i lagberedning för nya lagberedare ordnades två gånger, liksom även den förnyade grundkursen i lagberedning. Grundkursen i EU-beredning ordnades en gång under året. Som fördjupande temautbildning ordnades det utbildning i ledning av ett eget lagberedningsprojekt, i vilket det även ingick en del som behandlade EU-beredning. Dessutom ordnades det flera fördjupande utbildningar i EU-beredning bland annat om EU:s påföljdsbestämmelser, konsekvensbedömningar och subsidiaritets- och

proportionalitetsprincipen. Utbildningarna nådde en ansenlig mängd beredare. För lagberedarna ordnades det dessutom morgonkaffemöten där man tog upp aktuella lagberedningsfrågor. När den nya regeringens arbete inleddes var planering och ledning av lagstiftning samt lagberedning det centrala temat för introduktionen av ministrar, statssekreterare och specialmedarbetare.

I fråga om utvecklingen av lagberedningen har ledningen av den identifierats som ett viktigt område som kräver förbättring såväl i separata projekt som på statsrådsnivå överlag. En förbättringsåtgärd i ministerierna är numera tillsättandet av en lagstiftningsdirektör eller en därmed jämförbar person. Ett gott ledarskap stöder beredningen och en realistisk schemaläggning samt minskar antalet plötsliga brådskande situationer.

Under berättelseåret antogs [de gemensamma principer](#) för statsrådet som innehåller anvisningar och verksamhetsmodeller för uppföljning och utvärdering av lagstiftningen. Med hjälp av uppföljning och utvärdering kan man säkerställa att regleringen är aktuell, bilda ett kunskapsunderlag för lagberedningen och främja öppenhet, ansvarstagande och godtagbarhet i beslutsfattandet.

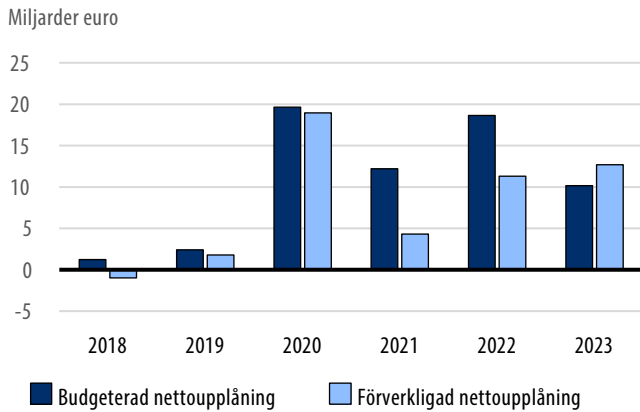
Under berättelseåret färdigställdes [en utredning](#) om en systematisk uppföljning av lagberedningsprocessen med hjälp av kvalitetsindikatorer. I utredningen gjordes det en indikatorbaserad uppföljningsmodell som underlag för en kartläggning av lagberedarnas och intressentgruppernas synpunkter på lagberedningens kvalitet. De testade barometrarna visade att det största utvecklingsbehovet finns inom lagberedningsprocessens resursfördelning, ledningen, processplaneringen och konsekvensbedömningen. Dessutom hoppades intressentgrupperna på ökad växelverkan i förfarandena för hörande och deltagande. Avsikten var att upprepa enkäterna 2024 och därefter med två års intervall. Den uppföljning som grundar sig på barometrar ger information om hur centrala aktörer ser på utvecklingen av lagberedningsprocessens kvalitet. Syftet är att i fortsättningen utveckla indikatormodellen så att det utöver enkäterna samlas in uppföljningsdata om lagberedningsprocessens kvalitet också från statsrådets informationssystem.

[Kompetensnätverket för konsekvensbedömning vid statsrådet](#) tillsattes under rapporteringsåret för en andra mandatperiod 2023–2027. Syftet med nätverket är att stärka samarbetet mellan ministerierna och att stödja konsekvensbedömningen vid lagberedning och utvärderingen av lagstiftningen.

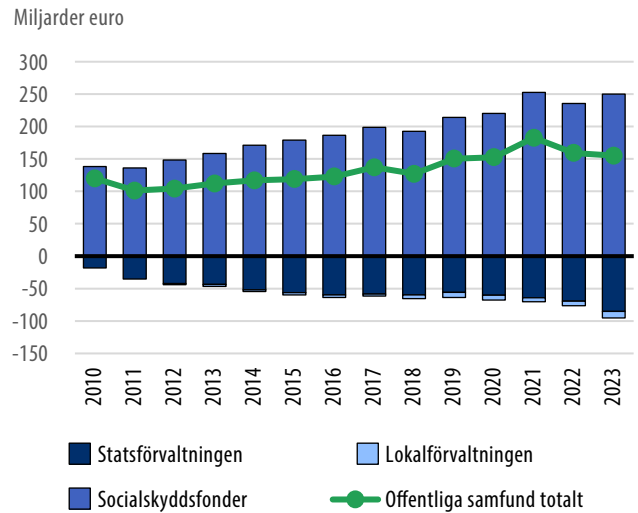
Som en del av den digitala utvecklingen av lagberedningen förnyas webbtjänsten Finlex som innehåller lagstiftnings-, rättsfalls- och myndighetsmaterial. Den nya webbtjänsten tas i bruk 2024. Den nya tjänsten erbjuder allmänheten och den offentliga förvaltningen allt mer omfattande och aktuella öppna författningsmaterial. I och med att det rättsliga materialet i den förnyade tjänsten är mer omfattande än någonsin minskar behovet av att använda avgiftsbelagda rättsliga informationstjänster. Under berättelseåret skapades också en grund för andra projekt som påskyndar utnyttjandet av teknik i lagberedningen.

4 Den offentliga ekonomin

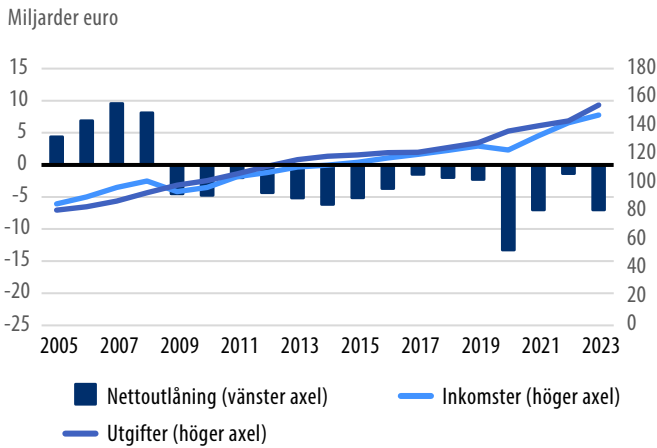
Statens nettouplåning i budgetekonomin

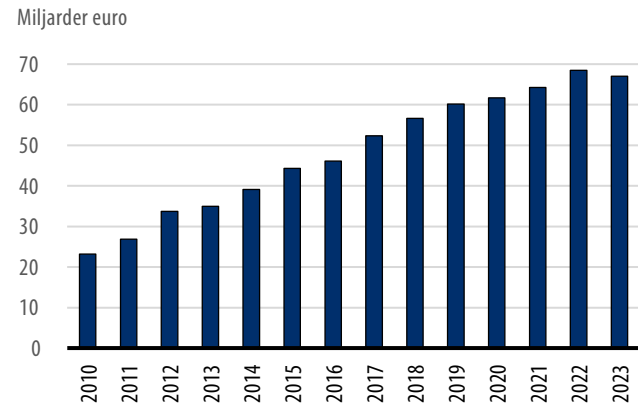
De offentliga samfundens finansiella nettotillgångar

Den offentliga sektorns inkomster, utgifter och nettoutlåning

Statens borgensförbindelser och garantier

4.1 Läget i den offentliga ekonomin

4.1.1 Läget i den offentliga ekonomin 2023

Det fortsatta ryska anfällskriget mot Ukraina och de kraftiga prishöjningarna hade betydande konsekvenser för ekonomin 2023. Krigets indirekta negativa konsekvenser för ekonomin fördjupades under berättelseåret. Särskilt den privata efterfrågan minskade betydligt till följd av den åtstramade penningpolitiken. Exporten drabbades av en nedgång i efterfrågan. Den ekonomiska utvecklingen upprätthölls av den offentliga konsumtionen.

Prishöjningarnas konsekvenser fick en vidsträckt spridning inom ekonomin och 2023 låg den allmänna inflationen på 6,2 procent i snitt, även om den avmattades snabbt under året. Konsumentpriserna fortsatte stiga snabbare än hushållens inkomster och den reella köpkraften var dämpad.

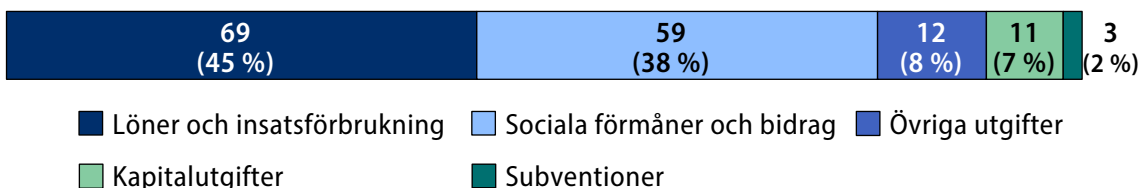
De snabba prishöjningarna ledde också till att penningpolitiken stramades åt och Europeiska centralbanken höjde styrräntan ända fram till hösten. Referensräntan för bolån, 12 månaders euribor, steg i slutet av året till över 4 procent, högst sedan 2008. Även räntorna på statens benchmarklån steg snabbt.

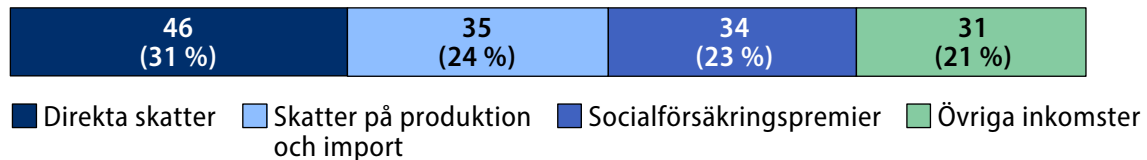
Bruttonationalprodukten (BNP) krympte med en procent 2023 och nedgången fördjupades under årets andra hälft. Sysselsättningen fortsatte däremot öka under hela 2023, dock långsammare i slutet av året. År 2023 var antalet sysselsatta 9 000 fler än ett år tidigare. Även antalet arbetslösa ökade och var 14 000 fler än ett år tidigare. Sysselsättningsgraden (15–64-åringar) sjönk till 73,6 procent och arbetslöshetsgraden steg till 7,2 procent.

Utgifterna och inkomsterna i Finlands offentliga finanser har uppvisat en strukturell obalans redan länge. De offentliga finanserna har försvagats till följd av att de åldersrelaterade utgifterna ökat i och med förändringen i befolkningens åldersstruktur och av att den ekonomiska tillväxten var svag i början av 2010-talet. Även kriserna på 2020-talet har försvagat de offentliga finanserna i och med ökad skuldsättning.

Figur 3. Den offentliga sektorns utgifter per slag 2023

Miljarder euro och procent av totalutgifterna

Figur 4. Den offentliga sektorns inkomster per slag 2023**Miljarder euro och procent av totalinkomsterna**

Saldot i de offentliga finanserna försvagades åter 2023 efter ett bättre år. Underskottet i de offentliga finanserna var 2,5 procent i förhållande till bruttonationalprodukten. De influtna skatteinkomsterna och socialförsäkringspremierna ökade endast i någon mån 2023, medan ökningen i utgifterna var snabbare. Inom skatteinkomsterna enligt nationalräkenskaperna ökade till exempel den influtna inkomstskatten från hushållen med 0,4 procent från 2022 och den influtna mervärdesskatten minskade med 0,6 procent.

Statsförvaltningens underskott ökade från året innan med fyra miljarder euro. Statsförvaltningens underskott uppgick till 8,2 miljarder euro, det vill säga 3,0 procent i förhållande till bruttonationalprodukten. Underskottet ökade bland annat till följd av extra utgifter för försvaret, invandringen och försörjningsberedskapen på grund av det ryska anfallskriget. I statens inkomster och utgifter skedde 2023 en nivåskiftning då förvärvsinkomst- och samfundsskatteintäkter till betydande belopp överfördes från kommunerna till staten i samband med reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet. I statens utgifter inkluderades motsvarande statliga finansiering till välfärdsområdena.

Av de offentliga finansernas undersektorer uppvisade det finansiella saldot inom lokalförvaltningen (inklusive förvaltningen av välfärdsområdena) ett underskott på 1,1 procent i förhållande till bruttonationalprodukten. Arbetspensionsanstalterna uppvisade i sin tur ett överskott på 1,1 procent, liksom året innan. De övriga socialskyddsfondernas överskott ökade något och var 0,4 procent i förhållande till bruttonationalprodukten.

Den offentliga sektorns finansiella nettotillgångar minskade 2023 och utgjorde 55,8 procent i förhållande till bruttonationalprodukten. Statsförvaltningens finansiella nettotillgångar minskade, medan arbetspensionsanstalternas nettotillgångar ökade något i förhållande till bruttonationalprodukten. Den offentliga sektorns sammanlagda finansiella nettotillgångar, det vill säga skillnaden mellan finansiella tillgångar och skulder, uppgick till 155,0 miljarder euro vid utgången av 2023. Det var 4,2 miljarder euro mindre än 2022.

Av den offentliga sektorns finansiella nettotillgångar är socialskyddsfondernas positiva, medan statsförvaltningens och lokalförvaltningens är negativa. Under 2023 minskade statsförvaltningens finansiella nettotillgångar med sammanlagt 15,6 miljarder euro. I slutet

av året överskred statsskulden de finansiella tillgångarna med 85,1 miljarder euro. Lokal- förvaltningens finansiella nettotillgångar minskade med 3,2 miljarder euro. Arbetspensions- anstaltens och de övriga socialskyddsfondernas finansiella nettotillgångar ökade under 2023 med 14,6 miljarder euro. I slutet av året var skillnaden mellan socialskyddsfondernas tillgångar och skulder 250,2 miljarder euro. Arbetspensionsanstaltens finansiella till- gångar uppgick till 254,1 miljarder euro. Uppgifterna baserar sig på Statistikcentralens finansräkenskaper.

4.1.2 EU-rättsakter och nationella författningar som styr skötseln av de offentliga finanserna

EU-rättsakterna, särskilt fördraget och stabilitets- och tillväxtpakten, anger ramarna för sköt- seln av de offentliga finanserna i medlemsstaterna. Nationellt styrs skötseln av de offentliga finanserna av

- lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i fördraget om stabilitet, samordning och styrning inom Ekonomiska och monetära unionen och om tillämpning av fördraget samt om kraven på de fleråriga ramarna för de offentliga finanserna (finanspolitiska lagen 869/2012) samt
- statsrådets förordning om en plan för de offentliga finanserna (120/2014).

Ny lagstiftning om EU:s finanspolitiska regler träder i kraft våren 2024.

EU:s fördrag fastställer referensvärden på 3 procent för underskott i de offentliga finanserna och 60 procent för skuld i förhållande till bruttonationalprodukten. Reformen av de finans- politiska reglerna föranledde inga ändringar i fördraget. Om underskotts- och/eller skuld- kriteriet överskrids, inleds för medlemsstatens del förfarandet vid alltför stora underskott (EDP). Syftet med den korrigerande delen av stabilitets- och tillväxtpakten är att säkerställa att medlemsstaterna vidtar korrigerande åtgärder när underskottet i deras nationella bud- getar eller statsskulden överskrider referensvärdena enligt fördraget. I den korrigerande delen fastställs den ram inom vilken länderna ska vidta korrigerande åtgärder i en situation med alltför stora underskott. Den viktigaste ändringen i den korrigerande delen gäller inledandet av förfarandet vid alltför stora underskott när skuldskriteriet överskrids.

I den förebyggande delen av stabilitets- och tillväxtpakten styrs målsättningen för de offent- ligen finanserna av det medelfristiga målet för den offentliga sektorns saldo (MTO, Medium- Term Objective), som har strukits i den nya lagstiftningen. I de finanspolitiska reglerna gäller de viktigaste reformerna den förebyggande delen, där man i framtiden följer en enda

indikator: banan för nettoutgifter. Stater med en skuldkvot på över 60 procent kan i fortsättningen behöva inleda förfarandet vid alltför stora underskott på grund av att skuldriteriet överskrids då de avviker från sin bana för nettoutgifter.

I samband med reformen av de finanspolitiska reglerna gjordes också ändringar i budgetramdirektivet. Planen för de offentliga finanserna ställer upp nominella fleråriga mål för saldot för hela den offentliga sektorns finanser samt mål för varje enskild delsektor.

Giltighetstiden för stabilitets- och tillväxtpaktens allmänna undantagsklausul, som aktiverades i mars 2020, går ut planenligt i slutet av 2023. Den allmänna undantagsklausulen har gjort det möjligt för medlemsstaterna att tillfälligt avvika från anpassningsbanan för att nå det medelfristiga målet för de offentliga finanserna, förutsatt att detta inte äventyrar hållbarheten i de offentliga finanserna på medellång sikt.

Underskottet i de offentliga finanserna understeg 3 procents gränsen 2022 och var 2,5 procent 2023. Skuldkvoten översteg referensvärdet på 60 procent och var 75,8 procent i förhållande till bruttonationalprodukten 2023. Även om kommissionen våren 2023 i sin rapport enligt artikel 126.3 uppskattade att skuldriteriet kommer att överskridas föreslog den inte att Finland eller andra medlemsstater ska inleda det förfarande som gäller vid alltför stora underskott.

Enligt de landsspecifika rekommendationer om de offentliga finanserna som rådet antog i juli 2022 bör Finland

- under 2023 säkerställa att tillväxten i de nationellt finansierade primära löpande utgifterna är i linje med en neutral inriktning på politiken, med beaktande av ett fortsatt tillfälligt och riktat stöd till de hushåll och företag som drabbas hårdast av de höjda energipriserna och till människor som flyr från Ukraina,
- vara redo att anpassa de löpande utgifterna efter den föränderliga situationen, öka de offentliga investeringarna för den gröna och den digitala omställningen och för energitrygghet med beaktande av REPowerEU-initiativet, inbegripet med hjälp av faciliteten för återhämtning och resiliens och andra unionsmedel,
- under perioden efter 2023 bedriva en finanspolitik som syftar till att på medellång sikt uppnå en återhållsam offentligfinansiell ställning.

Enligt finansministeriets bedömning följde Finland i vid bemärkelse rekommendationen om dimensioneringen av finanspolitiken 2023.

4.2 Statsfinanserna

4.2.1 Statens ekonomiska totalkalkyler

Syftet med statens totalkalkyler (intäkts- och kostnadskalkyl samt balansräkning) är att ge en bättre helhetsbild av den del av statsfinanserna som styrs av statsrådet (staten som juridisk person). Totalkalkylerna ger en klarare bild av resultatet och balansräkningens struktur enligt affärsbokföringen av statsfinanserna än separata bokslutskalkyler. Totalkalkylerna har upprättats genom att bokslutsuppgifterna för budgetekonomin, statens affärsverkskoncerner och fonderna utanför budgetekonomin har kombinerats.

Koncernkalkylerna som utarbetas enligt bokföringsreglerna grundar sig på kriterierna för bestämmande inflytande. Kalkylerna innehåller utöver budgetekonomin, fondekonomin och affärsverkens ekonomi, som ingår i de nuvarande totalkalkylerna, också de stat-sägda bolagen och eventuellt också statens intressebolag samt affärsverkskoncernernas intressebolag.

De bolag och intressebolag som staten har bestämmande inflytande över (över 50 procent av rösträtten, en förteckning över bolagen finns i bilaga 7 till statens bokslut, bilaga 2 till regeringens årsberättelse) ingår i kalkylerna i värdepappren som hör till anläggningstillgångarna. Statens ekonomiska totalkalkyler, som inte undergår revision, har beräknats utifrån de ovannämnda enheternas officiella bokslut. Kalkylerna presenteras mer ingående i bilaga 2 (kapitel 6) till regeringens årsberättelse.

De statsfinansiella interna posternas effekt, det vill säga de inbördes transaktionerna mellan statens ämbetsverk, fonderna och affärsverkskoncernerna, har eliminerats i intäkts- och kostnadskalkylen och den totala balansräkningen. Interna hyror, affärsverkskoncernernas kapital och intäktsföring av vinster, fondernas likvida medel, statens interna pensionsavgifter och överföringarna till budgetekonomin är betydande elimineringsposter.

Statens ekonomiska läge var fortfarande svårt och skuldsättningen fortsatte 2023. Såväl statens skatteintäkter som statens utgifter ökade. En översikt över intäkter och kostnader i budgetekonomin samt över balansräkningen finns i avsnitt 4.2.2 i regeringens årsberättelse.

Intäkts- och kostnadskalkyl

Tabell 4. Statens totala intäkts- och kostnadskalkyl, miljoner euro

	1.1–31.12.2022	1.1–31.12.2023
Intäkter av verksamheten	4 286	4 208
Kostnader av verksamheten	12 157*	13 312

	1.1–31.12.2022	1.1–31.12.2023
Återstod I	-7 871	-9 105
Finansiella intäkter	2 282	2 667
Finansiella kostnader	1 363	2 709
Andel av intresseföretagens vinst	9	5
Extraordinära intäkter	90	61
Extraordinära kostnader	65	5
Återstod II	-6 919*	-9 085
Överföringsekonomin intäkter	1 411	1 137
Överföringsekonomin kostnader	50 574	62 145
Återstod III	-56 082*	-70 093
Intäkter av skatter och obligatoriska avgifter	51 350*	62 777
Minoritetsandel**	0	0
Räkenskapsperiodens överskott/underskott	-4 732	-7 316

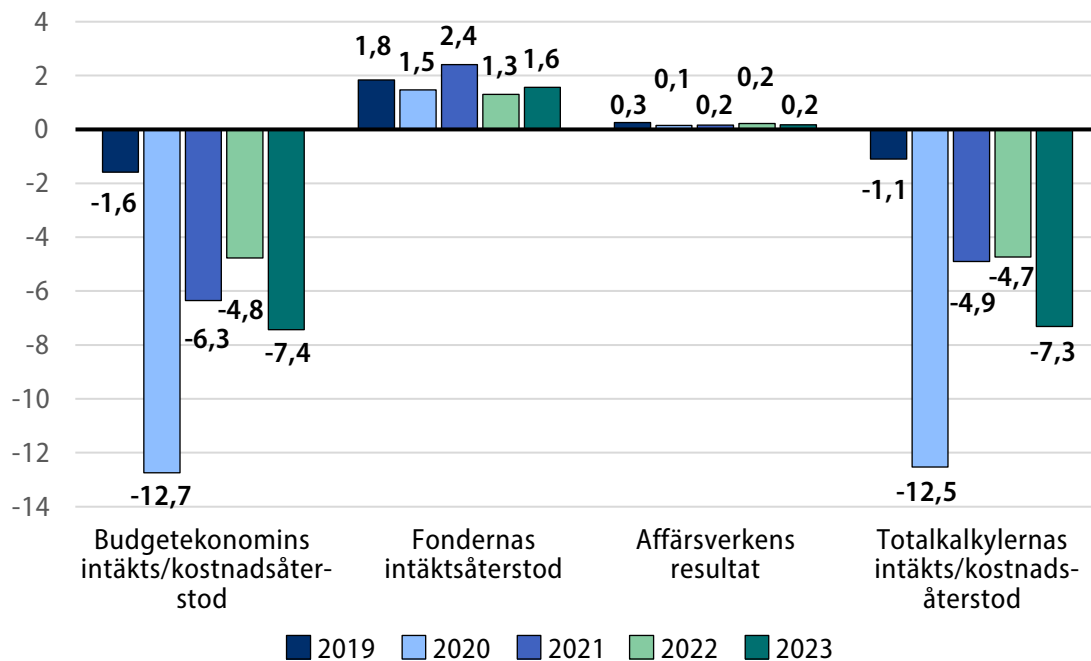
* Siffran för jämförelseåret 2022 har korrigerats till följd av avrundningsskillnader.

** Minoritetsandel i affärsverkskoncerner

Intäkts- och kostnadskalkylen visar om de intäkter som kommit in under räkenskapsperioden räcker till för att täcka kostnaderna under räkenskapsperioden. År 2023 var underskottet i den totala intäkts- och kostnadskalkylen 7,3 miljarder euro (4,7 miljarder år 2022). Underskottet 2023 var 2,6 miljarder euro större än 2022. Räntenivån som var högre än tidigare har kraftigt ökat statens finansiella kostnader i jämförelse med de senaste årens nollränteläge. Ökningen i kostnaderna av verksamheten var störst på grund av lönehöjningar, prisökningar och ökande anskaffning av tjänster och inventarier. Kostnadsökningen i överföringsekonomin förklaras av att välfärdsområdena inledde sin verksamhet vid ingången av 2023. Kostnaderna för välfärdsområdena i överföringsekonomin uppgick till 21,5 miljarder euro. Finansieringen av välfärdsområdenas verksamhet och underskottet i deras ekonomi har haft en försämrande effekt på statsfinanserna. I och med reformen överfördes skatteinkomster från kommunerna till staten för finansieringen av välfärdsområdena. Intäkterna av skatter och obligatoriska avgifter ökade med 11,4 miljarder euro jämfört med året innan. Särskilt i statens inkomst- och förmögenhetsskatter förekom det en ökning, 12,0 miljarder euro. År 2023 flöt det in totalt 36,4 (35,5) miljarder inkomstskatt från privatpersoner, vilket var 0,9 miljarder mer än 2022. Det flöt in totalt 21,3 (21,2) miljarder euro i mervärdesskatt 2023. Acciserna och de övriga indirekta skatterna sjönk med 0,9 miljarder euro. Inkomstskatten från samfund sjönk med 0,8 miljarder euro.

I följande figur presenteras överskottet/underskottet i den totala intäcks- och kostnadskalkylen samt överskottet/underskottet i budgetekonomin, överskottet i fondekonomin och affärsverkskoncernernas vinst separat för åren 2019–2023.

Figur 5. Överskott och underskott 2019–2023, miljarder euro

Underskottet på 7,3 miljarder euro i statens totala intäcks- och kostnadskalkyl var 1,6 miljarder euro större än det icke eliminerade sammanräknade överskottet och underskottet i statens budgetekonomi samt fonderna och affärsverken utanför budgetekonomin. Differensen beror på elimineringen av de interna transaktionerna, av vilka fondöverföringarna och intäktsföringen av affärsverkens vinster i budgetekonomin är de största:

- Elimineringen av Statens pensionsfonds överföringar till budgeten minskar överföringsekonomin intäkter och budgetöverföringarna med 2,1 miljarder euro.
- Pensionsavgifterna som redovisas till Statens pensionsfond minskar intäkterna och kostnaderna med 0,8 miljarder euro.
- Senatfastigheters hyror från ämbetsverken i statens budgetekonomi och Forststyrelsen minskar hyresintäkterna och hyreskostnaderna med 0,9 miljarder euro.
- Överföringen på 0,6 miljarder euro från statens budgetekonomi till statens televisions- och radiofond minskar överföringsekonomin kostnader och budgetöverföringarna.

- Elimineringen av intäktsföringen av affärsverkens vinster minskar de finansiella intäkterna och ökar det egna kapitalet i den totala balansräkningen med 0,16 miljarder euro.

Balansräkning

Balansräkningen visar den ekonomiska situationen vid tidpunkten för bokslutet, det vill säga tillgångsposter och skulder. Tillgångsposterna består av nationalförmögenheten (egendom i form av kultur- och naturarv, till exempel historiska byggnader, nationalparker), anläggningstillgångar och övriga utgifter med lång verkningstid (till exempel markområden, byggnader och informationssystem) samt omsättningstillgångar och finansiella tillgångar.

Skulderna består av reserver (endast hos fonderna) och främmande kapital indelat i lång- och kortfristiga skulder. En skuld eller den del av en skuld som förfaller till betalning efter ett år eller senare anses långfristig. Eget kapital visar nettotillgångarna när tillgångsposterna minskats med reserver och främmande kapital.

Statens balans ökade 2023 med 5,8 miljarder euro från året innan. De viktigaste ändringar var att det främmande kapitalet ökade med 13,1 miljarder euro och det negativa egna kapitalet med 7,3 miljarder euro. Anläggningstillgångarna och de övriga långfristiga placeringarna ökade med 2,3 miljarder euro. Värdepappren som hör till anläggningstillgångarna ökade med 1,9 miljarder euro. Omsättningstillgångarna och de finansiella tillgångarna ökade med 3,4 miljarder euro, vilket inkluderar en ökning av de finansiella medlen med 3,7 miljarder euro. Under 2023 beredde man sig på att betala 4 miljarder euro i finansiering till välfärdsområdena i början av 2024.

Tabell 5. Statens totala balansräkning, miljoner euro

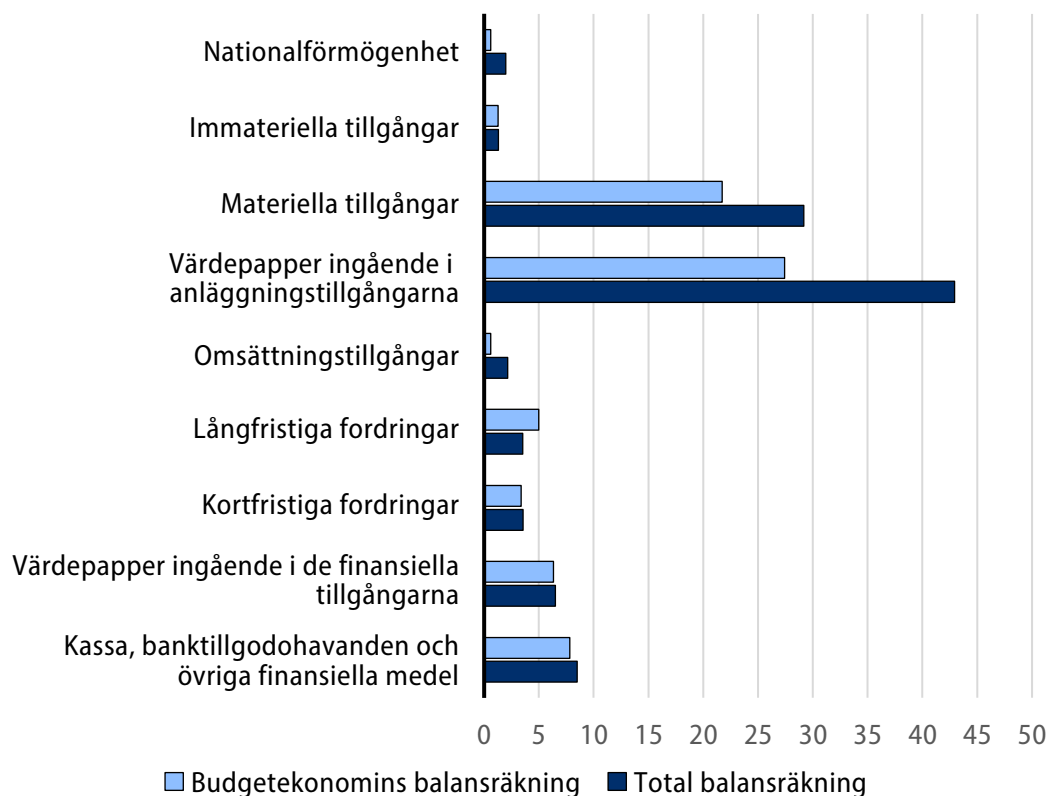
Aktiva	31.12.2022	31.12.2023
Nationalförmögenhet	1 918	1 974
Immateriella tillgångar	1 240	1 309
Materiella tillgångar	28 759	29 179
Värdepapper som hör till anläggningstillgångarna och övriga långfristiga placeringar	41 092	42 944
Anläggningstillgångar och övriga långfristiga placeringar totalt	71 091	73 432
Omsättningstillgångar	2 101	2 163
Långfristiga fordringar	3 410	3 517

Aktiva	31.12.2022	31.12.2023
Kortfristiga fordringar	3 853	3 545
Värdepapper som hör till de finansiella tillgångarna och övriga kortfristiga placeringar	6 656	6 503
Kassa, banktillgodohavanden och övriga finansiella tillgångar	4 777	8 490
Omsättningstillgångar och finansiella tillgångar totalt	20 797	24 218
Aktiva totalt	93 806	99 624
Passiva		
Eget kapital		
Eget kapital	-56 197	-63 454
Minoritetsandel*	5	5
Fondkapital (övriga statliga fonder och donerade medel)	11	11
Reserver	15	34
Främmande kapital		
Långfristigt	114 948	125 355
Kortfristigt	35 024	37 674
Främmande kapital totalt	149 973**	163 029
Passiva totalt	93 806	99 624

* Minoritetsandel i affärsverkskoncernen

** Siffran för jämförelseåret 2022 har korrigerats till följd av utjämningskillnader.

I följande figur visas tillgångsposternas fördelning i budgetekonomins balansräkning och i den totala balansräkningen för 2023. Av statens tillgångsposter i den totala balansräkningen framhävs värdepapper som hör till anläggningstillgångarna samt de materiella tillgångarna som budgetekonomin äger direkt eller via fonderna och affärsverken.

Figur 6. Fördelningen av tillgångsposterna i balansräkningen 2023, miljarder euro

Statens totala balansomslutning på 99,6 miljarder euro var 14,2 miljarder euro mindre än den sammanräknade icke eliminerade balansomslutningen för budgetekonomin, de statliga fonderna och affärsverken utanför budgetekonomin. Detta beror på elimineringar, av vilka följande är bland de största:

- Affärsverkskoncernernas egendom, såsom byggnader och markområden, syns som placeringar i koncernernas egna kapital i budgetekonomins balansräkning, medan de i den totala balansräkningen rapporteras i enlighet med tillgångspostens karaktär. Elimineringen av ägandet av affärsverken minskar placeringarna i anläggningstillgångar samt det egna kapitalet med 6,1 miljarder euro.
- Fondernas likvida medel är en del av statskassan. Därför minskar elimineringen av fondernas fordringar på samlingskonton banktillgodohavandena och de kortfristiga skulderna i den totala balansräkningen med 5,9 miljarder euro.
- Elimineringen av de överföringar som Statens pensionsfond gjort till budgeten minskar det egna kapitalet i den totala balansräkningen och överföringsekonomins intäkter från statsförvaltningen med 2,1 miljarder euro.
- Elimineringen av intäktsföringen av affärsverkskoncernernas vinster ökar det egna kapitalet och minskar de finansiella intäkterna med 0,16 miljarder euro.

Främmande kapital

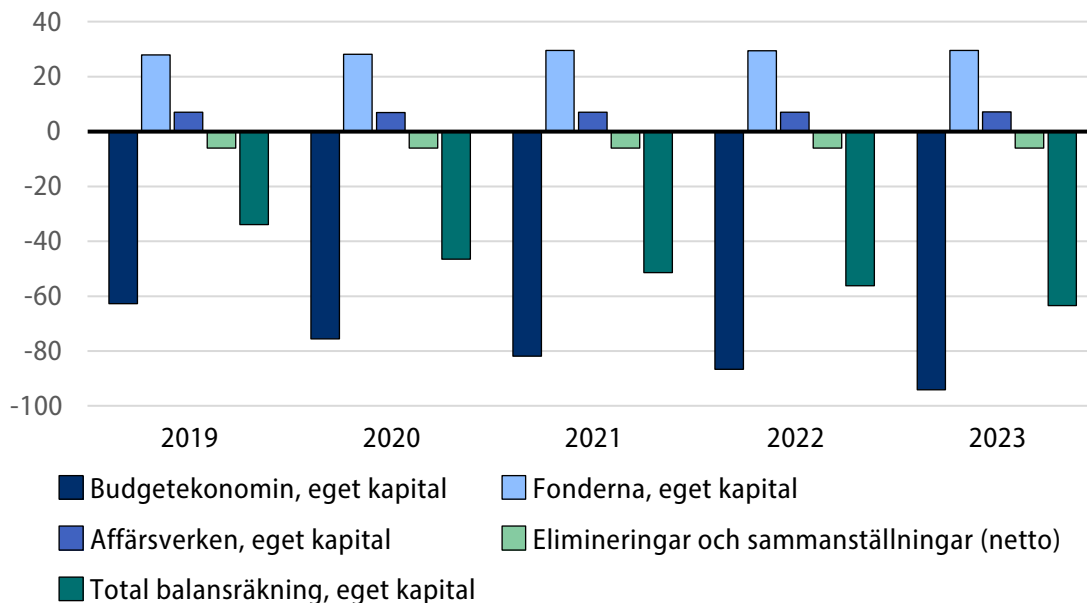
Till främmande kapital räknas de lån som upptagits i euro och i utländsk valuta, resultatregleringar, leverantörsskulder samt övriga lång- och kortfristiga skulder. År 2023 var det främmande kapitalet i budgetekonomin sammanlagt 168 miljarder euro. Det främmande kapitalet i den totala balansräkningen var sammanlagt 163 miljarder euro den 31 december 2023. Ökningen jämfört med 2022 var 13,1 miljarder euro.

År 2023 hade budgetekonomin lån för sammanlagt 155,3 miljarder euro, affärsverken för 2,1 miljarder euro och statsgarantifonden för 0,3 miljarder euro. I den totala balansräkningen fanns lån till ett värde av 155,7 miljarder euro, vilket är cirka 12,8 miljarder euro mer än 2022. Lån eliminerades för 2,0 miljarder euro.

Eget kapital

Det egna kapitalet i statens totala balansräkning utgörs av budgetekonomins, fondernas och affärsverkens egna kapital. I statens totala balansräkning 2023 var det egna kapitalet 63,5 miljarder euro negativt. Jämfört med 2022 minskade det negativa egna kapitalet med cirka 7,3 miljarder euro.

Figur 7. Eget kapital, utveckling 2019–2023, miljarder euro

Det egna kapitalet i statens totala balansräkning är klart mindre negativt än det egna kapitalet i statens budgetekonomi. Det beror på att både fondernas och affärsverkskoncernernas egna kapital är positiva.

Offentligt noterade värdepapper

I följande tabell visas bokföringsvärdet och marknadsvärdet för de offentligt noterade värdepappren i statens budgetekonomi, Statens pensionsfond, Solidium Ab och Klimatfonden Ab. För statens budgetekonomi presenteras endast de placeringar som räknas till anläggningstillgångarna och de övriga långfristiga placeringarna.

Tabell 6. Offentligt noterade värdepapper och andelar, miljarder euro

		Totalt 2022	Totalt 2023	Förändring 2022–2023	Förändring 2022–2023 %
Budgetekonomin	Bokföringsvärde	5,8	7,6	1,8	31,4
	Marknadsvärde	19,7	17,9	-1,8	-9,1
Statens pensionsfond	Bokföringsvärde	13,0	13,1	0,1	1,0
	Marknadsvärde	16,9	18,0	1,1	6,5
Solidium Ab*	Bokföringsvärde	8,0	7,2	-0,8	-9,5
	Marknadsvärde	8,0	7,2	-0,8	-9,5
Klimatfonden Ab**	Bokföringsvärde	2,7	0	-2,7	-97,3
	Marknadsvärde	2,7	0	-2,7	-97,2
Totalt	Bokföringsvärde	29,5***	28,0	-1,6	-5,3
	Marknadsvärde	47,3***	43,1	-4,2	-8,9

* Solidium Ab upprättar inget bokslut över läget den 31 december. Solidium värderar offentligt noterade aktier till marknadspriset, varför de bokföringsvärden som anges för aktieinnehavet är dess marknadsvärde den 31 december 2023 och den 31 december 2022. På motsvarande sätt anges bokföringsvärdet för penningmarknadsplaceringarna till deras marknadsvärde den 31 december 2023 och den 31 december 2022. Siffran för jämförelseåret 2022 har korrigerats.

** Klimatfonden Ab:s balansräkning 2022 bestod närmast av innehav i Neste Abp. Under räkenskapsåret 2023 har Klimatfondens Nesteaktier återgått i statens direkta innehav. Värdena på Klimatfondens kvarstående innehav avrundas med denna exakthet till noll.

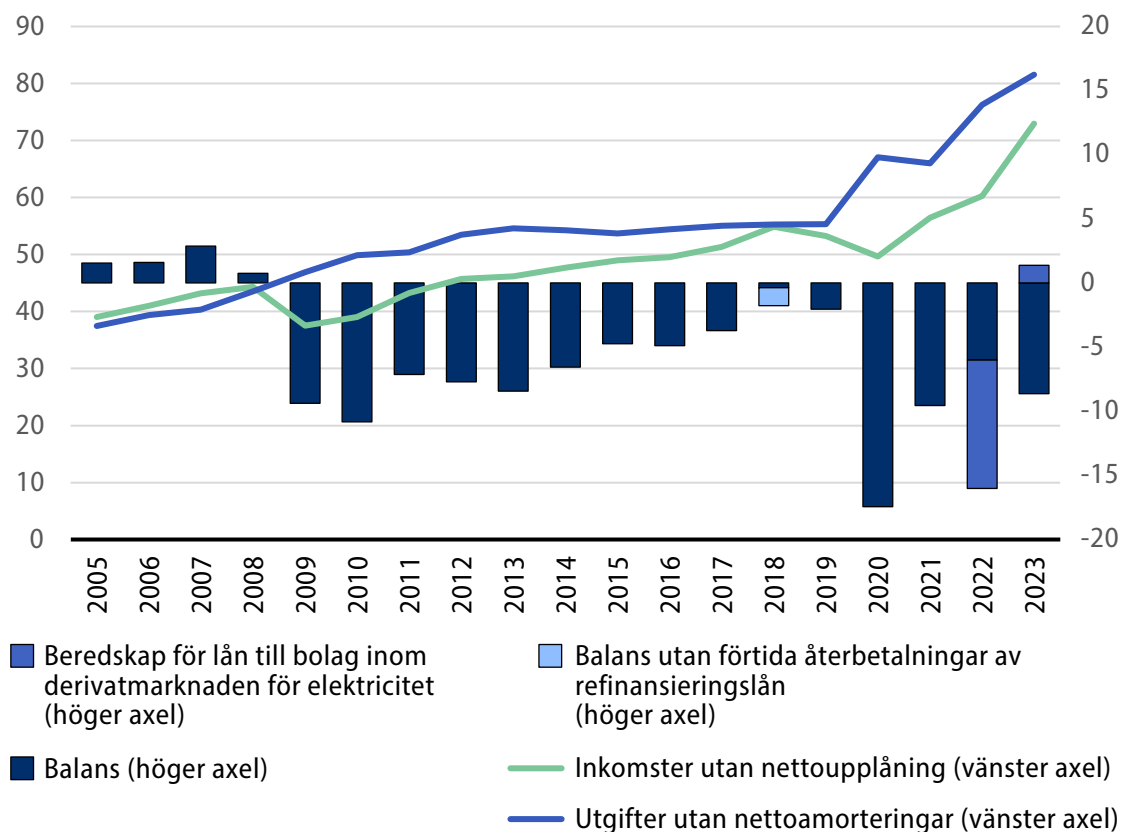
*** Siffran för jämförelseåret 2022 har korrigerats.

4.2.2 Statens budgetekonomi, budget och bokslut

Statens budgetekonomi har uppvisat ett underskott sedan 2009. Fram till 2019 minskade underskottet, för att därefter börja öka igen. Under 2020 ökade underskottet avsevärt, bland annat på grund av de utgiftsökningar som gjordes till följd av covid-19-pandemin, och det var exceptionellt stort även 2021, trots minskningen från året innan. Underskottet höll sig på en hög nivå även 2022 jämfört med långtidsmedelvärdet.

Det är mer komplicerat än vanligt att tolka underskottet 2023 till följd av det för 2022 budgeterade och helt oanvända anslaget på 10 miljarder euro till bolag verksamma inom derivatmarknaden för el. Budgetekonomin visade ett överskott på 1,4 miljarder euro i bokslutet 2023. Det beror på att det reserverade anslaget på 10 miljarder euro för elbolagen inte användes alls, och således i bokslutet ökar momentet 12.39.04. Återtagande av överförda anslag med 10 miljarder euro trots att detta inte är någon egentlig inkomst för staten. Utan anslaget skulle underskottet ha varit 8,6 miljarder euro, vilket är 2,6 miljarder euro mer än året innan, när man för jämförbarhetens skull inte heller 2022 beaktar anslaget i fråga. Med underskott i budgetekonomin avses skillnaden mellan budgetekonomins inkomster (exklusive nettoupplåning) och utgifter.

Figur 8. Budgetekonomins inkomster, utgifter och balans, miljarder euro

Budgeten och tilläggsbudgetar 2023

I statens ordinarie budget för 2023 (inklusive ett kompletterande förslag) uppgick anslagen till totalt 81,3 miljarder euro, vilket är 16,4 miljarder euro mer än i den ordinarie budgeten för 2022. Den avsevärt stora skillnaden beror på reformen av social- och hälsovårdstjänsterna och räddningsväsendet som trädde i kraft vid ingången av 2023. År 2022 godkändes totalt fyra tilläggsbudgetar och de godkända anslagen uppgick tillsammans till 77,9 miljarder euro. Jämfört med den slutliga budgeten 2022 var anslagen i den ordinarie budgeten för 2023 sammanlagt 3,4 miljarder euro högre. Underskottet i budgetekonomin i den ordinarie budgeten för 2023 uppskattades till 8,3 miljarder euro.

År 2023 godkände riksdagen sammanlagt två tilläggsbudgetar. Nivån på förvaltningsområdenas anslag höjdes totalt med 1,9 miljarder euro, varav 2,1 miljarder euro hänförde sig till den första tilläggsbudgeten. I höstens tilläggsbudget sänktes anslagsnivån med 0,2 miljarder euro.

I den första tilläggsbudgeten höjdes statsförvaltningens utgifter för skuldförvaltning med 1,1 miljarder euro till följd av att penningpolitiken skärptes och den allmänna räntenivån steg i och med den ökade inflationen. Anslagen utökades även med 412 miljoner euro för retroaktiv betalning av elpriskompensationen och för understöd. Orsaken var det exceptionella läget på energimarknaden och de ökade priserna på elenergi. En tredje viktig helhet anknöt till finansieringen av välfärdsområdena, som utökades med 500 miljoner euro, av vilka 350 miljoner euro som understödsfinansiering för etablering och utveckling av verksamheten och 150 miljoner euro som statlig finansiering till välfärdsområdena. Den sistnämnda helheten togs som en överföring från den rättelsepost som ska betalas till välfärdsområdena 2024, det vill säga den minskade finansieringen för 2024.

I den andra tilläggsbudgeten sänktes de uppskattade skatteinkomsterna med 503 miljoner euro. Intäktskalkylen för mervärdesskatten sänktes med 393 miljoner euro och för samfundsskatten med 259 miljoner euro på grund av svagare utfallsdata än förutsett. Intäktskalkylen för överlåtelseskatten sänktes med 199 miljoner euro till följd av mer än förutsett försämrade utsikter inom bostadsaktie- och fastighetshandeln och intäktskalkylen för energiskatt med 153 miljoner euro till följd av minskad förbrukning av bränslen och el. Också intäktskalkylerna för bilskatten och källskatten på ränteinkomster sänktes avsevärt. På motsvarande sätt höjdes intäktskalkylen för förvärvs- och kapitalinkomstskatterna med 465 miljoner euro till följd av höjningarna av kalkylen över källskatten och skattebasen. Också kalkylen över inkomster av blandad natur höjdes med 432 miljoner euro till följd av att marknadspriserna på utsläppsrätter steg och återtagandet av överförda anslag ökade.

I den andra tilläggsbudgeten justerades utgifterna för statens skuldförvaltning med 268 miljoner euro nedåt i enlighet med utfallet av ränteutgifterna, upplåningen och räntenivåutvecklingen. Också nivåerna på ett flertal förslagsanslag justerades nedåt till följd av

preciserade behovsbedömningar. Dessutom gjordes det vissa tidsmässiga ändringar i anslagen, bland annat för anskaffning av försvarsmateriel och vacciner samt i anslutning till Finlands Malmförädling Ab:s kapitaliseringsbehov.

Ramundantaget som hänför sig till det säkerhetspolitiska läget gällde fortsatt även 2023

I valperiodens första rambeslut den 7 oktober 2019 fastställdes 48,7 miljarder euro som utgiftsram för 2023. Bland lösningarna vid halvtidsöversynen 2021 beslutade statsminister Marins regering att höja ramen för 2023 med 500 miljoner euro. Hösten 2022 fastställdes ramnivån för 2023 till 69,5 miljarder euro efter pris- och kostnadsnivåjusteringar och strukturella justeringar. Den viktigaste enskilda strukturella ändring som höjde ramnivån var social- och hälsovårdsreformen och de förändringar den medförde.

De totala ramutgifterna i regeringens budgetproposition för 2023 (inklusive den kompletterande propositionen) lämnade utöver tilläggsbudgetreserven på 100 miljoner euro en så kallad ofördelad reserv på 79 miljoner euro som vid riksdagens budgetbehandling steg till 103 miljoner euro.

De så kallade direkta kostnaderna för hälsosäkerheten i anslutning till covid-19-läget täcktes fortfarande 2023 i form av utgifter utanför ramen. I den ordinarie budgeten ingick sådana anslag till ett belopp av 46 miljoner euro, närmast för anskaffning av covid-19-vacciner.

Statsminister Marins regering gjorde våren 2022 i samband med planen för de offentliga finanserna ett ramundantag i anslutning till det säkerhetspolitiska läget. Undantagsklausulen beaktades som en strukturell korrigerings av ramnivån, det vill säga ramen för valperioden höjdes i enlighet med utgifterna, varvid utgifterna i fråga täcktes utanför ramen. Efter den ordinarie budgeten var den strukturella korrigeringen 2 240 miljoner euro för 2023. I den första tilläggsbudgeten höjdes den strukturella korrigeringen med 463 miljoner euro, varefter den var 2 703 miljoner euro.

Den första tilläggsbudgeten 2023 var den sista för statsminister Marins regering och i den höjdes ramutgifterna med 1 053 miljoner euro, varefter ingen ofördelad reserv kvarstod.

Den andra tilläggsbudgeten för 2023 var den första för statsminister Orpos regering och den nya regeringen tog inte i bruk någon ny tilläggsbudgetreserv för 2023. I den andra tilläggsbudgeten 2023 höjdes ramutgifterna med 235 miljoner euro, varefter den pris- och struktur-korrigerade ramnivån för 2023 var 70,6 miljarder euro. Som ofördelad reserv kvarstod 38 miljoner euro.

I och med att statsminister Orpos regering utnämndes upphörde de ramundantag som den förra regeringen gjort. Den nya regeringens ramregel innehåller en klart snävare skrivning än tidigare, enligt vilken den nya och tillfälliga försvarsmateriel och civila materiel samt det

humanitära bistånd som är avsett till stöd för Ukraina med anledning av Rysslands anfalls- krig täcks utanför ramen. Utgifterna beaktas som en strukturell korrigerad av ramnivån, det vill säga ramen för valperioden höjs i enlighet med utgifterna.

Tabell 7. Budgetutgifter 2023, miljoner euro

	Regeringens proposition inkl. de kompletterande propositionerna	Alla utgifter	Utgifter inom ramen totalt	Pris- och struktur-korrigerad ramnivå*	Tilläggs-budget-reserv	Ofördelad reserv**
Rambeslut 2023–2026		79 660	68 292	68 614	100	222
Regeringens proposition	Budgetproposition inklusive kompletterande budgetproposition	81 340	69 283	69 462	100	79
Efter riksdagens ändringar	Budget 2023	81 340	69 258	69 462	100	103
Regeringens proposition	Tilläggsbudget-proposition I	2 121	1 052	71 311		0,05
Efter riksdagens ändringar	Tilläggsbudget I	2 127	1 053	71 311		-0,3
Perioden för statsminister Marins regering växlar till perioden för statsminister Orpos regering						
Regeringens proposition	Tilläggsbudget-proposition II	-216	236	70 584		37
Efter riksdagens ändringar	Tilläggsbudget II	-217	235	70 584		38
Totalt		83 244	70 546	70 584		38

* De pris- och strukturkorrigeringar som gjorts i ramnivån beskrivs separat i respektive regeringsproposition.

** Avser ramen för valperioden, differensen mellan de utgifter och reserver som hänförs till förvaltningsområdena.

Statsbudgetens utfall

Enligt statens bokslut var användningen av anslag 2023 81,6 miljarder euro, som är 1,7 miljarder euro mindre än vad som budgeterats för 2023 inbegripet tilläggsbudgetarna. I statens bokslut räknas reservationsanslagen som utgifter, även om de skulle användas först under senare år. Det största underskridandet av ett förslagsanslag (263 miljoner euro) hörde ihop med tidsschemat för anskaffning av försvarsmateriel, vilket påverkar

mervärdesskatteutgifterna inom försvarsministeriets förvaltningsområde. Utgiftsnivån underskreds klart även i statsandelarna till grundskyddet inom arbetslöshetsförmånerna samt till förtjänstskyddet och altherningsersättningen inom arbetslöshetsförmånerna (totalt 223 miljoner euro).

Totalt överförs från 2023 till följande år 9,8 miljarder euro, vilket är 10,3 miljarder euro mindre än 2022. Skillnaden förklaras framför allt av anslaget på 10 miljarder euro till företag verksamma inom derivatmarknaden för el, som inte längre överfördes vidare 2023. Utan detta anslag skulle de poster som överförs ha varit 10,1 miljarder euro 2022, och jämfört med det sjönk reservationsanslagsstocken med 341 miljoner euro.

De poster som överförs har, förutom inom finansministeriets förvaltningsområde, av denna anledning sjunkit särskilt inom statsrådets kanslis förvaltningsområde, där minskningen förklaras av sänkningen av den överförda posten från momentet för aktieförvärv. Också inom arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde har den post som överförs sjunkit tydligt. Samtidigt har den post som överförs inom försvarsministeriets förvaltningsområde ökat med nästan 800 miljoner euro, vilket beror på att den post som överförs från försvarsmaterielanskaffningarna och anskaffningen av multirollsjaktplan har ökat. Också den post som överförs inom inrikesministeriets förvaltningsområde har ökat till följd av att den post som överförs från Gränsbevakningsväsendets investeringsutgifter har ökat.

År 2023 var statens inkomster exklusive nettouplåningen 9,8 miljarder euro högre än budgeterat. Också detta förklaras av det reserverade anslaget på 10 miljarder euro till företag verksamma inom derivatmarknaden för el som i och med att det inte användes ökade utfallet av blandade inkomster med motsvarande belopp. Skatteintäkterna var totalt 423 miljoner euro mindre än budgeterat vilket till stor del berodde på ett svagare inflöde av mervärdesskatt än förutsett. Samtidigt överskred särskilt inflödet av förvärvs- och kapitalinkomstskatt det budgeterade med 200 miljoner euro.

Utfallet av blandade inkomster var 10,1 miljarder euro högre än budgeterat av ovan nämnda skäl. Utan denna post var utfallet av blandade inkomster 113 miljoner euro högre än budgeterat. Återtagandet av överförda anslag uppgick utöver den nämnda posten dessutom till 600 miljoner mer än budgeterade 700 miljoner euro. På motsvarande sätt överfördes 232 miljoner euro som budgeterats som inkomster för faciliteten för återhämtning och resiliens till senare år. Också vissa inkomster från EU samt inkomsterna från penningspelsverksamheten blev lägre än förutsett. Statens ränteinkomster, inkomster av försäljning av aktier och intäktsföring av vinst avvek totalt endast 15 miljoner euro från det budgeterade.

Som det konstaterades ovan visade bokslutet undantagsvis ett överskott i och med att anslaget på 10 miljarder euro för företag verksamma inom derivatmarknaden för el inte användes. Den jämförbara skillnaden mellan inkomster (exkl. nettouplåning) och utgifter,

det vill säga budgetekonomins underskott, var 8,6 miljarder euro 2023 mot sex miljarder euro året innan. Den faktiska nettoupplåningen och skuldförvaltningen avvek 2023 avsevärt från det budgeterade. Totalt var den faktiska nettoupplåningen 12,7 miljarder euro, mot den budgeterade på 10,2 miljarder euro, det vill säga utfallet var 2,5 miljarder euro större än budgeterat. Nettoupplåningen ökades av att det fanns totalt 3,6 miljarder euro mer i likvida medel vid utgången av 2023 än ett år tidigare.

Tabell 8. Statsbudgetens utfall 2023, miljoner euro

	Budgetar 2023	Bokslut 2023
Skatt på förvärvs- och kapitalinkomster	24 372	24 590
Samfundsskatt	5 739	5 746
Mervärdesskatt	21 851	21 405
Övriga skatter	11 921	11 719
Övriga intäkter	9 191	19 461
Totalt	73 074	82 921
Nettoupplåning och skuldförvaltning*	10 170	12 698
Inkomstposter totalt	83 244	95 619
Konsumtionsutgifter	21 142	20 776
Överföringsutgifter	57 883	56 663
Investeringsutgifter	1 791	1 739
Övriga utgifter	2 428	2 375
Anslag totalt	83 244	81 553
Finansårets överskott/underskott		14 066
Bokslutsunderskott (inkl. tidigare år)		-5 921

* Inkluderar skuldförvaltningsutgifterna redovisade som netto.

I tabellen här nedan granskas den faktiska användningen av budgetekonomins anslag under året, med andra ord ingår användningen av fleråriga anslag som överförts från tidigare år. Användningen ökade med 21,5 procent från 2022 och var 3,2 procent lägre än budgeterat för 2023. Det fanns dock skillnader mellan huvudtitlarna när det gäller utfallsgrad. Utfallet kan överskrida budgetens belopp när det gäller förslagsanslag samt då det använts anslag som överförts från tidigare år.

Tabell 9. Inkomster och användning av anslag 2022–2023, miljoner euro

Inkomster	2022	2023	Förändring 2022–2023	Budgetar 2023	Utfallsgrad
11. Skatter och inkomster av skattenatur	51 685	63 460	22,8 %	63 883	99,3 %
12. Inkomster av blandad natur	6 711	17 152	155,6 %	7 039	243,7 %
13. Ränteinkomster, inkomster av försäljning av aktier och intäktsföring av vinst	1 633	2 017	26,8 %	2 002	100,7 %
15. Lån	11 543	12 989	12,5 %	10 320	125,9 %
Totalt	71 751	95 619	33,3 %	83 224	114,9 %
Användning av anslag	2022	2023	Förändring 2022–2023	Budgetar 2023	Utfallsgrad
21. Riksdagen	127	139	9,4 %	137	101,5 %
22. Republikens president	21	35	66,7 %	40	87,5 %
23. Statsrådets kansli	843	523	-38,0 %	585	89,4 %
24. Utrikesministeriets förvaltningsområde	1 245	1 416	13,7 %	1 344	105,4 %
25. Justitieministeriets förvaltningsområde	1 045	1 144	9,5 %	1 121	102,1 %
26. Inrikesministeriets förvaltningsområde	1 851	2 239	21,0 %	2 559	87,5 %
27. Försvarsministeriets förvaltningsområde	3 829	5 066	32,3 %	6 401	79,1 %
28. Finansministeriets förvaltningsområde	22 479	34 411	53,1 %	34 226	100,5 %
29. Undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde	7 646	7 670	0,3 %	7 780	98,6 %
30. Jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde	2 796	2 485	-11,1 %	2 720	91,4 %
31. Kommunikationsministeriets förvaltningsområde	3 700	3 692	-0,2 %	3 554	103,9 %
32. Arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde	3 236	3 393	4,9 %	3 854	88,0 %
33. Social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde	16 331	15 688	-3,9 %	16 214	96,8 %
35. Miljöministeriets förvaltningsområde	358	370	3,4 %	374	98,9 %
36. Räntor på statsskulden	840	2 323	176,5 %	2 336	99,4 %
Totalt	66 349	80 593	21,5 %	83 224	96,8 %

Intäkter och kostnader

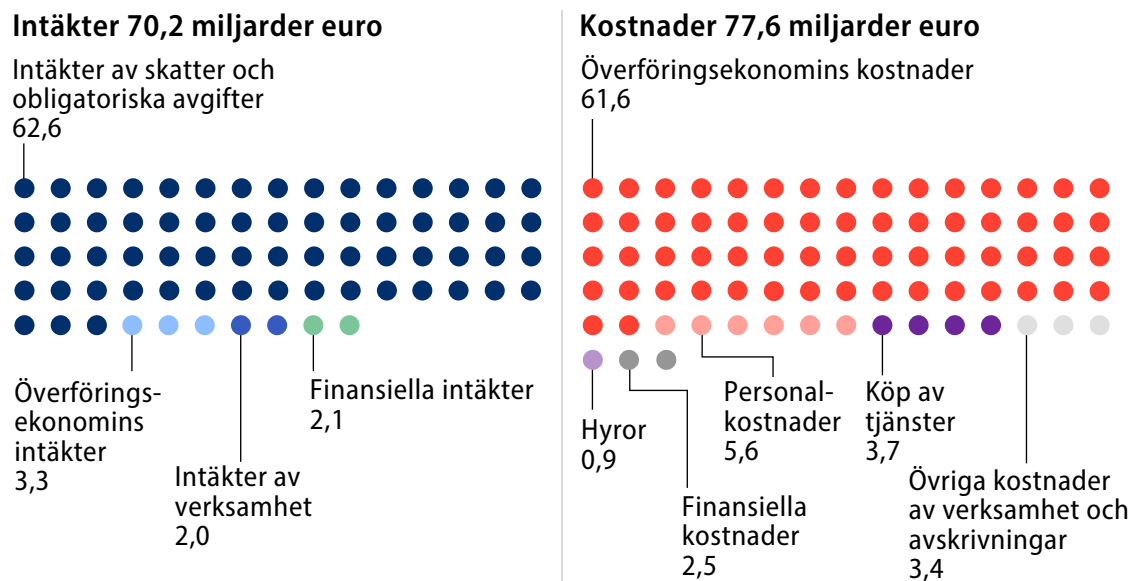
Den statliga budgetekonomins intäcks- och kostnadskalkyl ingår i bilaga 2 till regeringens årsberättelse. Statens intäcks- och kostnadskalkyl uppvisade ett underskott på 7,4 miljarder euro 2023. År 2022 var underskottet 4,8 miljarder euro.

Tabell 10. Överskott/underskott 2019–2023, miljoner euro

	2019	2020	2021	2022	2023
Överskott/underskott	-1 590	-12 747	-6 349	-4 767	-7 438

+överskott, -underskott

Figur 9. Intäkter och kostnader i statens budgetekonomi 2023

Tabell 11. Intäkter inom budgetekonomin 2019–2023, miljoner euro

	2019*	2020	2021	2022	2023
Intäkter av verksamheten	1 424	1 384	1 557	1 912	1 969
Finansiella intäkter	1 820	1 364	1 974	1 680	2 095
Extraordinära intäkter	250	197	145	89	233
Överföringsekonomins intäkter	3 325	3 387	3 661	3 395	3 254
Intäkter av skatter och obligatoriska avgifter	45 360	42 058	46 534	51 252	62 639
Totalt	52 179	48 390	53 870	58 328	70 190

*** År 2020 ändrades praxis för elimineringen av budgetekonomins interna poster. Siffrorna för 2019 har ändrats för att motsvara 2020 års praxis. Därför är en del av siffrorna olika stora i bokslutet för 2019 och i regeringens årsberättelse. Siffrorna för övriga år har presenterats i enlighet med vad som rapporterades respektive år.

Intäkterna i statens budgetekonomi 2023 var 11,9 miljarder euro, det vill säga 20,3 procent större än föregående år. Intäktsökningen beror i huvudsak på att intäkterna av skatter och obligatoriska avgifter ökade med 11,4 miljarder euro. Mest ökade statens inkomst- och förmögenhetsskatt, med 12,0 miljarder euro. Vårdförordningarna inledde sin verksamhet i början av 2023. Detta påverkade ändringen av utdelningen av skatt mellan kommunerna och staten. Skatteintäkterna behandlas närmare i avsnitt 4.2.4.

Ökningen av de finansiella intäkterna med 400 miljarder euro beror i huvudsak på en ränteökning i samband med fordringar och en ökning av erhållna utdelningar. De största posterna i de finansiella intäkterna 2023 utgjordes av erhållna utdelningar, 1,5 miljarder euro, och räntor på fordringar i eurobelopp, 300 miljarder euro. En närmare specificering av utdelningarna finns i bilaga 7 till statens bokslut.

Överföringsekonomins intäkter minskade med totalt 100 miljarder euro. Ökningen av extraordinära intäkter, 100 miljarder euro, beror till stor del på överföringen av Fingrid Abp:s aktier från försörjningsberedskapsfonden till finansministeriet.

De största posterna i överföringsekonomins intäkter var intäkter från EU och överföringar från statsförvaltningen, det vill säga från statliga fonder utanför budgeten. Dessa behandlas närmare i avsnitt 4.2.5 och 4.2.6.

Tabell 12. Statens avgiftsbelagda verksamhet enligt prestationsslag 2019–2023, miljarder euro

	2019	2020	2021	2022	2023
Offentligrättsliga prestationer	403	356	398	437	447
Marknadsprestationer*	234	227	191	204	220
Prestationer prissatta med stöd av speciallagar	329	310	318	319	324
Totalt**	965	893	907	960	991

* Övriga prestationer med stöd av lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992) som prissätts på företagsekonomiska grunder.

** I tabellen över avgiftsbelagd verksamhet ingår inte inkomster från sponsorer, kreditförluster, avgiftsbelagd verksamhet mellan statliga myndigheter (0,1 miljarder 2023) och inte heller ersättningar för kostnader för tjänster från statliga ämbetsverk och inrättningar (0,5 miljarder 2023).

I avkastningen från den avgiftsbelagda verksamheten har det inte skett några stora förändringar jämfört med året innan.

Kostnaderna i statens budgetekonomi var cirka 14,5 miljarder euro 2023, det vill säga 23,0 procent större än året innan.

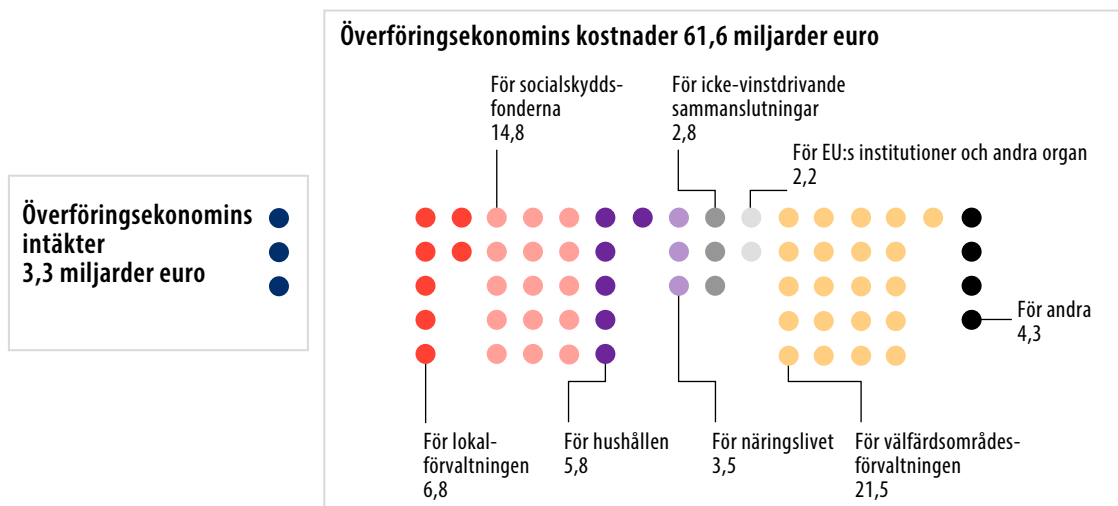
Tabell 13. Kostnader inom budgetekonomin 2019–2023, miljoner euro

	2019*	2020	2021	2022	2023
Kostnader av verksamheten	10 441	11 040	11 126	12 088	13 593
Finansiella kostnader	1 216	891	739	818	2 462
Extraordinära kostnader	6	26	15	65	5
Överföringsekonomin kostnader	42 105	49 180	48 339	50 125**	61 569
Totalt	53 769	61 137	60 220	63 096	77 629

* År 2020 ändrades praxis för elimineringen av budgetekonomin interna poster. Siffrorna för 2019 har ändrats för att motsvara 2020 års praxis.

** I slutet av 2022 betalades hälften, det vill säga 1,86 miljarder euro av januariposten i välfärdsområdenas finansiering 2023.

Den största posten inom verksamhetskostnaderna, 5,6 miljarder euro, var personalkostnaderna, som ökade med 400 miljoner euro. De statsanställda behandlas i avsnitt 4.2.4. Den näst största posten var köp av tjänster, 3,7 miljarder euro, med en ökning från året innan på 400 miljoner euro. Dessutom ökade övriga kostnader med 500 miljoner euro. Ökningen av de finansiella kostnaderna med 1,6 miljarder euro beror på räntehöjningen.

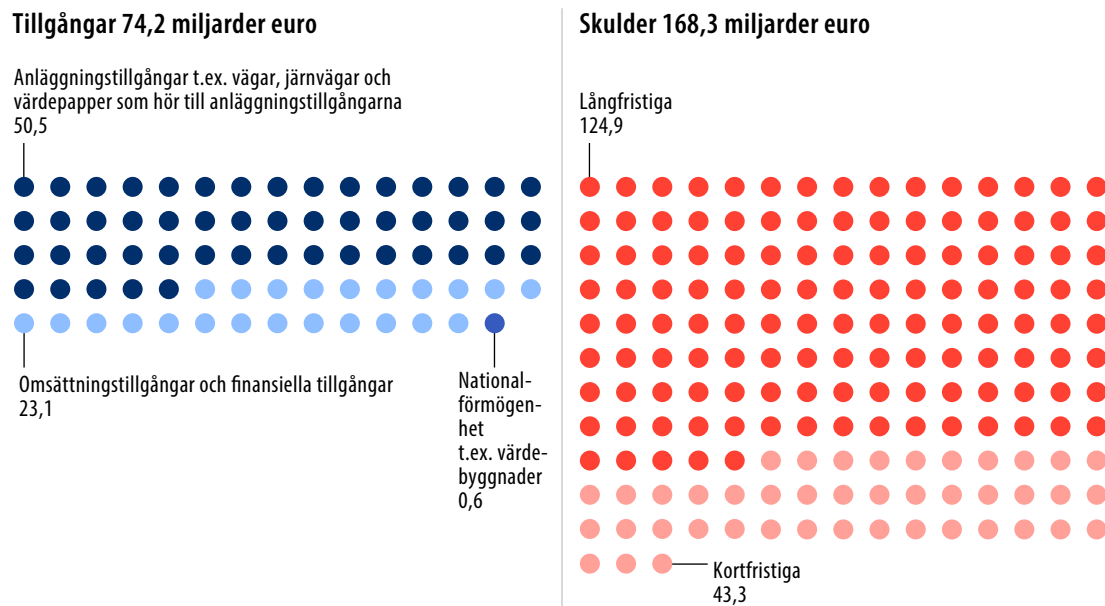
Figur 10. Överföringsekonomin intäkter och kostnader 2023

Överföringsekonomin kostnader uppgick till 79,3 procent av alla kostnader, och var 11,4 miljarder euro större än året innan. Ökningen, som var 21,5 miljarder euro, hänförs i huvudsak till finansiering av välfärdsområdena som inledde sin verksamhet i början av 2023. Samtidigt minskade överföringsekonomin kostnader för lokalförvaltningen med 8,6 miljarder euro. Den kommunala ekonomin behandlas närmare i avsnitt 4.5.

Balansräkning

Den statliga budgetekonomins balansräkning ingår i bilaga 2 till regeringens årsberättelse. Balansomslutningen var 74,2 miljarder euro, vilket är cirka 5,8 miljarder euro, det vill säga 8,5 procent mer än året innan.

Figur 11. Tillgångar och skulder i statens budgetekonomi 2023

De största förändringarna i balansräkningen hänför sig till statsskulden och de likvida medlen. Enligt balansräkningen ökade statsskulden med 13,1 miljarder euro till 155,8 miljarder euro. Med statsskuld enligt balansräkningen avses långfristigt främmande kapital och amorteringar av kortfristigt främmande kapital som betalas under följande räkenskapsperiod samt kortfristiga lån i euro. Statsskulden behandlas närmare i avsnitt 4.2.7. Enligt balansräkningen ökade det långfristiga främmande kapitalet med 10,5 miljarder euro och det kortfristiga med 2,8 miljarder euro.

Den största förändringen i omsättnings- och finansieringstillgångarna var att posten kassa, banktillgodohavanden och övriga finansiella tillgångar ökade med 3,8 miljarder euro. Det berodde på att man 2023 måste bereda sig på att den 2 januari 2024 betala cirka fyra miljarder euro i finansiering till välfärdsområdena.

De största posterna under anläggningstillgångar och övriga långfristiga placeringar är väg- och järnvägskonstruktioner 17,9 miljarder euro (18,0 miljarder euro 2022) samt placeringar i aktier och andra långfristiga placeringar i euro sammanlagt 21,3 miljarder euro (20,8 miljarder euro 2022). Placeringarna i affärsverk uppgick till 6,1 miljarder euro (6,1 miljarder euro 2022). En närmare specifiering av placeringarna finns i bilaga 7 till statens bokslut. Statens investeringar presenteras i bilaga 2 (kap. 6) till regeringens årsberättelse. Statens bolagsinnehav behandlas i avsnitt 4.3 och i bilaga 4 till regeringens årsberättelse.

Det negativa egna kapitalet i statens budgetekonomi ökade med 7,4 miljarder euro under 2023 till följd av underskottet och uppgick till 94,1 miljarder euro.

Tabell 14. Budgetekonomins balansräkning, miljoner euro

Aktiva	31.12.2019*	31.12.2020	31.12.2021	31.12.2022	31.12.2023
Nationalförmögenhet	554	567	570	587	606
Immateriella tillgångar	1 037	1 128	1 204	1 225	1 293
Materiella tillgångar	21 094	21 389	21 464	21 668	21 742
Värdepapper som hör till anläggningstillgångarna och övriga långfristiga placeringar	24 992	25 589	25 814	26 931	27 435
Anläggningstillgångar och övriga långfristiga placeringar totalt	47 123	48 105	48 483	49 824	50 470
Omsättningstillgångar	496	501	576	644	621
Långfristiga fordringar	3 857	4 191	4 602	4 936	4 996
Kortfristiga fordringar	1 501	1 659	1 586	1 885	3 373
Värdepapper som hör till de finansiella tillgångarna och övriga kortfristiga placeringar	580	312	678	6 537	6 340
Kassa, banktillgodohavanden och övriga finansiella tillgångar	2 027	7 863	5 023	3 983	7 817
Omsättningstillgångar och finansiella tillgångar totalt	8 460	14 525	12 464	17 986	23 147
Aktiva totalt	56 137	63 197	61 516	68 397	74 223
Passiva	31.12.2019*	31.12.2020	31.12.2021	31.12.2022	31.12.2023
Eget kapital					
Statens kapital	-62 773	-75 520	-81 869	-86 637	-94 074
Fondkapital	9	9	10	11	11
Främmande kapital					
Långfristigt	86 737	102 570	108 995	114 497	124 948
Kortfristigt	32 164	36 139	34 381	40 526	43 338
Främmande kapital totalt	118 901	138 708	143 376	155 023	168 287
Passiva totalt	56 137	63 197	61 516	68 397	74 223

* År 2020 ändrades praxis för elimineringen av budgetekonomins interna poster. Siffrorna för 2019 har ändrats för att motsvara 2020 års praxis.

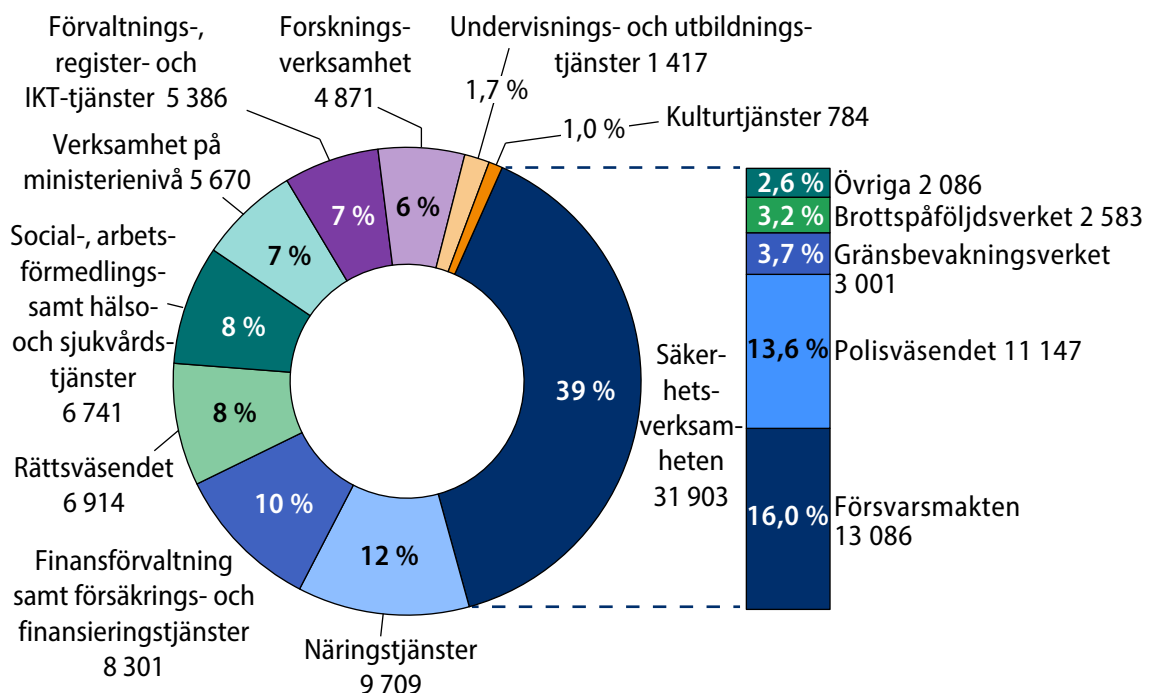
4.2.3 De statsanställda, lokalerna och IKT

De statsanställda

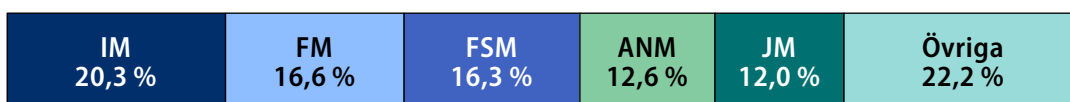
Antalet anställda vid ämbetsverken inom statens budgetekonomi uppgick i slutet av 2023 till 81 696 personer, vilket var 3,1 procent av den sysselsatta arbetskraften. Statsförvaltningens personalantal var som lägst (72 984) 2016, varefter antalet sedan 2017 årligen har ökat i jämn takt.

Över hälften (53,0 procent) av de statsanställda arbetar inom inrikesministeriets, försvarsministeriets och finansministeriets förvaltningsområden, där det finns åtskilliga stora aktörer såsom polisväsendet, Gränsbevakningsväsendet, Försvarsmakten, Skatteförvaltningen, Tullen och Statens informations- och kommunikationstekniska center Valtori. Av de olika sektorerna är säkerhetsverksamheten den största och omfattar 39 procent av de statsanställda. De näst största sektorerna är näringstjänsterna och skötseln av statsfinanserna samt försäkrings- och finansieringstjänsterna, som båda omfattar cirka 10 procent av de statsanställda.

Figur 12. Statens personalantal enligt ämbetsverkstyp 2023

Figur 13. Personal per förvaltningsområde 2023, procent

I jämförelse med 2022 ökade antalet anställda med 2,2 procent, det vill säga med 1 735 personer. Antalet årsverken hos staten uppgick under 2023 till 80 233, vilket var 1 943 årsverken och 2,5 procent fler än året innan. Av förändringen i årsverkerna hänförde sig 40 procent till säkerhetsverksamhetens ämbetsverk (766 årsverken), 18 procent till näringstjänsterna (357 årsverken) samt 13 procent till social-, arbetsförmedlings- samt hälso- och sjukvårdstjänsterna (260 årsverken). Mer än 70 procent av förändringen i årsverkerna hänförde sig till dessa ämbetsverk och tjänster. Antalet årsverken ökade också i de andra sektorerna, med undantag för verksamheten på ministerienivå och kulturtjänsterna.

Inom förvaltningsområdena hänförde sig 25 procent av förändringen i årsverkerna till försvarsministeriets förvaltningsområde, cirka 23 procent till arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde och cirka 16 procent till inrikesministeriets förvaltningsområde. På ämbetsverksnivå skedde den kraftigaste ökningen av antalet årsverken inom Försvarsmakten, vid arbets- och näringsbyråerna, vid NTM-centralerna och inom polisväsendet.

Av de anställda var 51,0 procent kvinnor och 49,0 procent män. Kvinnornas andel av de statsanställda har ökat sedan 2017. Genomsnittsåldern bland de anställda var 45,6 år, och något högre än året innan. Männens genomsnittsålder var 44,6 år och kvinnornas 46,3 år. Skillnaden i genomsnittsålder mellan könen beror i synnerhet på den relativt sett stora andelen unga män inom säkerhetsverksamhetens ämbetsverk. Jämfört med året innan sjönk kvinnornas genomsnittsålder med cirka två månader och männens genomsnittsålder steg med två månader. Av de anställda hade 61 procent avlagt högskoleexamen och 38 procent högre högskoleexamen. Flertalet av de statsanställda var heltidsanställda (94,9 procent) och hade fast anställning (82,6 procent). Andelen heltidsanställda förblev oförändrad och andelen visstidsanställda minskade med 0,5 procentenheter jämfört med 2022. Sjukfrånvaron minskade avsevärt jämfört med 2022, med 1,8 arbetsdagar per årsverke.

Tabell 15. Arbetshälsa, arbetstillfredsställelse och sjukfrånvaro hos statsförvaltningens personal

	2019	2020	2021	2022	2023
Total arbetstillfredsställelse*	3,59	3,67	3,65	3,69	**
Sjukfrånvaro, arbetsdagar/årsverke	8,6	7,4	7,3	9,7	7,9

* Skala: 1–5: 1=mycket missnöjd – 5=mycket nöjd.

** Uppgiften är inte tillgänglig i mars 2024

Lönejusteringarna och engångspotten i enlighet med statens tjänste- och arbetskollektivavtal ökade inkomsterna för ordinarie arbetstid med 4,3 procent 2023 och i och med löneglidningen med ytterligare 0,15 procent. Enligt Statens arbetsmarknadsverks kalkyler uppgick de statsanställda kvinnornas inkomster till i genomsnitt 99,3 procent av männens inkomster, med beaktande av arbetsuppgiftens kravnivå och den varierande lönenivån inom de olika sektorerna.

Lönesumman för personalen inom statens budgetekonomi uppgick till 4,49 miljarder euro och samtliga arbetskraftskostnader till sammanlagt cirka 5,44 miljarder euro. Lönesumman ökade med cirka 7,1 procent från föregående år och arbetskraftskostnaderna med cirka 7,5 procent. Priset för ett årsverke var i genomsnitt 67 755 euro, vilket ökade med 4,9 procent jämfört med året innan.

Tabell 16. Statsförvaltningens personalantal och kostnader, nyckeltal 2019–2023

	2019	2020	2021	2022	2023
Antal årsverken	73 902	74 960	76 263	78 282	80 233
Genomsnittsålder, år	45,9	45,7	45,6	45,5	45,6
Arbetskraftskostnader sammanlagt, miljoner euro	4 465	4 628	4 814	5 059	5 436
Pris per årsverke, euro*	60 388	61 737	63 124	64 627	67 755
Andel utförd arbetstid av årsarbetstiden, procent	80,8	82,5	82,2	80,8	81,2

* Arbetskraftskostnader/antal årsverken

Statens lokaler

Staten har i sin ägo bebyggd fastighetsegendom till ett värde av uppskattningsvis cirka 4,2 miljarder euro, till vilken hör cirka 8 000 byggnader. Förvaltningen och skötseln av den här fastighetsegendomen har huvudsakligen koncentrerats till den affärsverkskoncern som utgörs av Senatfastigheter och Försvarsfastigheter. Dessutom äger staten fastigheter utomlands till ett värde av cirka 300 miljoner euro. Statens fastigheter utomlands förvaltas och sköts av utrikesministeriet.

Statens [lokalstrategi](#) och statens [fastighetsstrategi](#), som statsrådet meddelat i form av principbeslut, styr användningen av statens fastigheter och lokaler. Målet är att lokalerna ska stödja en resultatrik verksamhet vid ämbetsverken och inrättningarna. Detta mål främjas genom en mer flexibel lokalanvändning som drar nytta av sam användning, så att det i fortsättningen ska gå att få statsförvaltningens tjänster vid en och samma besöksadress, till

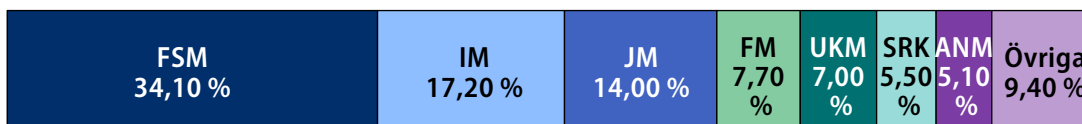
exempel i glesbygden. Genom en sam användning av lokalerna främjar man smidigheten i arbetet och ärendehanteringens samt förbättrar kostnadseffektiviteten, med beaktande av de förvaltningsområdesspecifika särdragen.

Målet för lokalstrategin är att var fjärde statsanställd ska arbeta i gemensamma lokaler år 2030. Under 2023 öppnades gemensamma arbetsmiljöer i Joensuu, Lahtis och Villmanstrand. Projekt för planeringen av gemensamma arbetsmiljöer har också inletts i flera andra landskap. När de ovan nämnda objekten färdigställs uppfyller dessa de lokal-effektivitetsmål som uppställts i lokalstrategin. Kontorslokaler i sam användning innefattar en gemensam arbetsmiljö för en stor grupp statliga ämbetsverk och inrättningar samt ett gemensamt kundserviceställe för allmänheten, där flera olika statliga myndigheter och inrättningar erbjuder sin service.

År 2023 uppgick de lokaler som staten förfogade över till sammanlagt cirka 5,0 miljoner kvadratmeter. Hyreskostnaderna uppgick till 800 miljoner euro och lokalkostnaderna till sammanlagt 805 miljoner euro. Sett till antalet kvadratmeter förfogade försvarsförvaltningen över den största lokalytan. Staten hade en miljon kvadratmeter kontorslokaler till sitt förfogande. Den genomsnittliga lokaleffektiviteten för kontorslokalerna var 15,2 kvadratmeter per årsverke (16,1 kvadratmeter 2022). Lokaleffektivitetsmålet för statens lokaler enligt statens lokalstrategi är i genomsnitt 10 kvadratmeter per årsverke.

Statens byggnadsinvesteringar låg på en rekordhög nivå 2023. Investeringarna riktas till i synnerhet säkerhetsmyndigheternas lokaler. Senatkoncernen använde 657 miljoner euro för fastighetsinvesteringar och byggande, varav Senatfastigheters andel var 502 miljoner euro och Försvarsfastigheters andel 155 miljoner euro. Närmare information om statens lokalanvändning och kostnaderna för lokalanvändningen publiceras på adressen granskning.fi.

Figur 14. Statens lokalkostnader, fördelning per förvaltningsområde 2023*

* Statsrådets kansli har kostnadsansvaret för utrikesministeriets lokaler inom landet liksom för de övriga ministeriernas lokaler. Beskickningarna är inte inkluderade i uppgifterna.

Tabell 17. Statens lokaler, fördelning per förvaltningsområde 2023 *

Andel (m ²)	2023
Försvarsministeriet	51,3 %
Inrikesministeriet	13,6 %
Justitieministeriet	11,4 %
Undervisnings- och kulturministeriet	5,3 %
Finansministeriet	4,8 %
Arbets- och näringsministeriet	3,7 %
Jord- och skogsbruksministeriet	3,5 %
Social- och hälsovårdsministeriet	2,4 %
Statsrådets kansli (innefattar ministeriernas lokaler)	2,4 %
Kommunikationsministeriet	1,3 %
Miljöministeriet	0,3 %

* Ministeriernas lokaler är inte inkluderade i siffrorna för förvaltningsområdena, utan ingår i statsrådets kanslis andel.

Den riksomfattande planen för tillgången till och placeringen av statliga tjänster och funktioner har som mål att utöka de gemensamma tjänsterna och lokalerna samt att främja organiseringen av multilokalt arbete inom staten. I framtiden är platsbundet och multilokalt arbete likvärdiga arbetssätt hos staten. Platsbundet arbete är fysiskt bundet till en lokal på grund av arbetsredskap, kunder eller exempelvis icke-digitaliserat material. Multilokalt arbete kan utföras via datanäten på olika ställen, till exempel i statens gemensamma arbetsmiljö på en annan ort eller hemma.

Statens IKT

Statens ämbetsverk och inrättningar köpte under 2023 IKT-tjänster från aktörer utanför statens budgetekonomi till ett värde av cirka 1 053 miljoner euro (979 miljoner euro 2022). Köpen av IKT-tjänster från aktörer inom statens budgetekonomi, det vill säga från ämbetsverk och inrättningar, uppgick till cirka 464 miljoner euro (437 miljoner euro 2022). Av dessa köp stod Statens informations- och kommunikationstekniska center Valtori för cirka 443 miljoner euro och de ökade med cirka 6 procent jämfört med 2022. Efterfrågan på informationstekniska lösningar ökade ytterligare bland Valtoris kunder, vilket återspeglades i ett ökat behov av Valtoris tjänster samt i en ökning av de totala kostnaderna 2023. Ökningen

av de totala kostnaderna påverkades också av utvecklingen av den allmänna prisnivån samt satsningarna på driftssäkerhet och säkerhet. Enhetspriserna för de standardtjänster som Valtori producerar har sjunkit med i genomsnitt 4,5 procent från 2019 till 2023.

Köpen av IKT-tjänster från externa aktörer utanför statens budgetekonomi och från interna aktörer kan inte räknas ihop, eftersom de poster som ämbetsverken vidarefakturerar av varandra även innehåller köp från externa aktörer. Följande tabell innehåller en beskrivning av informationsförvaltningsutgifterna 2019–2023. Närmare information om statens IKT-kostnader publiceras i tjänsten granskaforvaltningen.fi.

Tabell 18. Informationsförvaltningsutgifterna 2019–2023, miljoner euro

	2019	2020	2021	2022	2023
Apparathyror	23	25	27	28	30
Licensavgifter, programhyror och drifttjänster	315	347	362	385	416
Datatrafik	90	85	83	85	55
Sakkunnig- och underhållstjänster inom informationsteknik	381	444	438	481	552
Externa köp totalt	809	900	910	979	1 053
Interna köp av IKT-tjänster	437	404	420	437	464

År 2023 uppgick de till anläggningstillgångar hänförliga utgifterna för IKT-utrustning till totalt 30 miljoner euro samt för program och informationssystem till 62 miljoner euro (på grund av kontoändringar kan ingen jämförelse göras med 2022). I slutet av 2023 uppgick balansomslutningen för IKT-utrustning till cirka 55 miljoner euro (44 miljoner euro 2022) samt för program och informationssystem till cirka 661 miljoner euro (598 miljoner euro 2022).

Tabell 19. Balansomslutning för utrustning samt program och informationssystem, miljoner euro

	2019	2020	2021	2022	2023
IKT-utrustning	39	44	38	44	55
Program och informationssystem	457	450	559	598	661

Utvecklingen av förvaltningens funktioner och de informationssystem som stöder dessa samt de senaste årens betydande satsningar till stöd för digitaliseringen kan antas öka IKT-kostnaderna även under kommande år. Det typiska sättet att organisera utvecklingsåtgärderna vid de statliga ämbetsverken och inrättningarna är i form av projekt som ska tillsättas separat. Lägesbilden över betydande projekt som innefattar utnyttjande av statsförvaltningens informations- och kommunikationsteknik upprätthålls i den gemensamma projektportföljtjänsten som administreras av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata.

I tjänsten för hantering av projektportföljen hade vid utgången av 2023 rapporterats om cirka 270 IKT-projekt på över 1 miljoner euro. Av dessa var 131 projekt i genomförandefasen (176 år 2022), och deras rapporterade budgetar uppgick till sammanlagt cirka 1,2 miljarder euro. Projekten i genomförandefasen har totalt rapporterat cirka 600 miljoner euro i faktiska kostnader. Projektens budgetar och faktiska kostnader fördelar sig över flera olika år och innefattar även sådant som realiserats redan under tidigare år. Av de sammanlagda budgetarna hänförde sig cirka 40 procent till finansministeriets förvaltningsområde och de därefter mest betydande andelarna hänförde sig till arbets- och näringsministeriets (16 procent) samt justitieministeriets, inrikesministeriets och jord- och skogsbruksministeriets (10–11 procent vardera) förvaltningsområden.

De ekonomiska nyttopotentialer som rapporterats för IKT-projekten baserar sig på kalkyler från de ämbetsverk som ansvarar för projekten och innehåller direkta, indirekta och samhällsliga nyttomål som fördelar sig över flera år. Den ekonomiska nyttopotentialen hade bedömts för 27 procent av alla projekt i genomförandefasen och den sammantagna nyttopotentialen uppskattades till nästan 15 miljarder euro. Av den rapporterade nyttopotentialen gäller största delen (96 procent) den samhällsliga nytta som eftersträvas med hjälp av reformen av betalssystemen för EU-stöd och tryggheten av utbetalningarna, och som enligt planen kommer att genomföras åren 2026–2030. Finansministeriet bedömer att cirka 400 miljoner euro av nyttopotentialen utgörs av direkt och indirekt nytta som eftersträvas genom genomförandet av projekten. Av den sammanlagda nyttopotentialen rapporteras största delen för jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde, varefter den mest betydande potentialen finns inom miljöministeriets, inrikesministeriets samt arbets- och näringsministeriets förvaltningsområden. Projekten i genomförandeskedet har tills vidare rapporterat under 1 miljon euro i realiserad ekonomisk nytta. Vad nyttan beträffar rapporterade nästan 80 procent av projekten att genomförandet har framskridit enligt planerna.

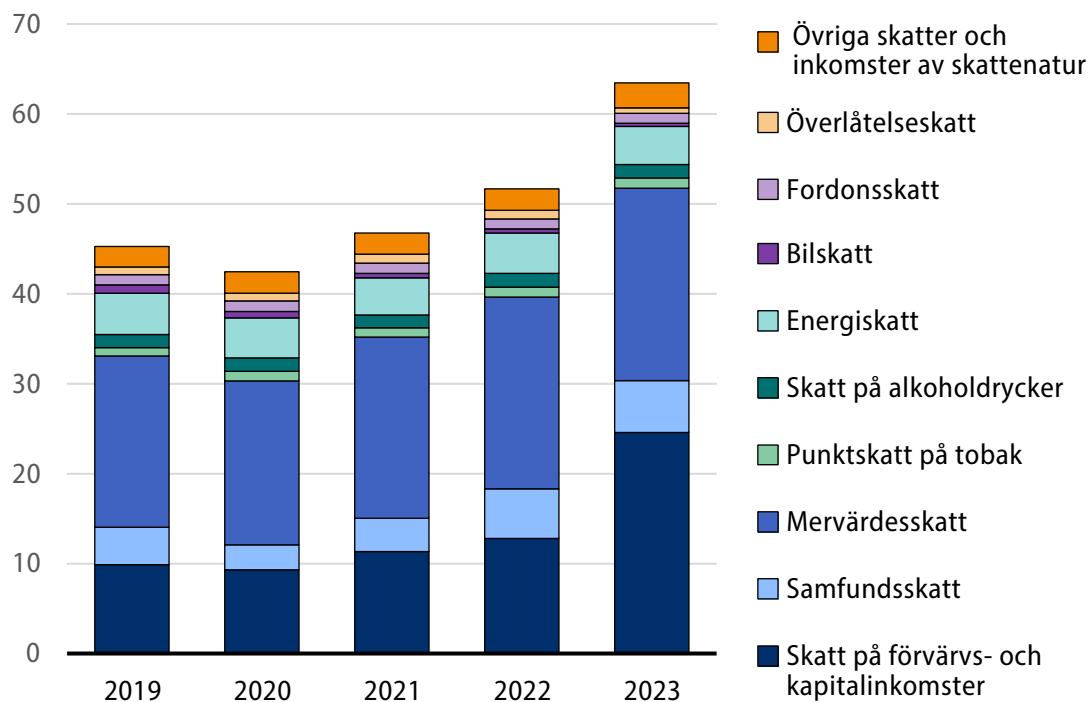
4.2.4 Skatteinkomster, skatteutgifter och skattefel

Statens skatter och inkomster av skattenatur uppgick till 63,5 miljarder euro 2023. Ökningen från året innan var 11,8 miljarder euro, det vill säga cirka 23 procent. Den beror till stor del på reformen av social- och hälsovårdstjänsterna och räddningsväsendet, som ledde till att

intäkter av förvärvsinkomstskatten och samfundsskatten till ett betydande belopp överfördes från kommunerna till staten i och med att ansvaret för att organisera tjänsterna överfördes från kommunerna till välfärdsområdena och ansvaret för finansieringen från kommunerna till staten. I budgetpropositionen för 2023 uppskattades reformen öka statens skatteintäkter med cirka 12,4 miljarder euro 2023, men dess slutliga verkan framgår när beskattningen för 2023 har slutförts.

I bokslutet var skatterna och inkomsterna av skattenatur cirka 3,4 miljarder euro (5,3 procent) mindre än i budgeten. Det totala skatteuttaget sjönk jämfört med föregående år och var 41,9 procent. År 2022 var motsvarande siffra 43,2 procent. Statens andel av den offentliga sektorns alla skatter och avgifter av skattenatur var cirka 60 procent.

Figur 15. Statens skatteinkomster 2019–2023, miljarder euro

Permanent ändringar av olika slag genomfördes i skattegrunderna och de antingen ökade eller minskade skatteintäkterna. Ändringarna beskrivs nedan i analyserna enligt skatteslag. Dessutom gjordes det vissa tidsbestämda ändringar i skattegrunderna, av vilka många anknyt till de höga energipriserna.

Utvecklingen av skatteintäkterna 2023 påverkades av att bruttonationalprodukten minskade och att ökningen av sysselsättningen blev mycket anspråkslös. Jämfört med 2022 ökade förvärvs- och kapitalinkomstskatterna mest, framför allt till följd av reformen av social- och

hälsovårdstjänsterna och räddningsväsendet. Reformen ökade även samfundsskatteintäkterna. Också intäkterna från mervärdesskatten och arvs- och gåvoskatten ökade jämfört med föregående år. Jämfört med i fjol minskade intäkterna från överlåtelseskatten mest och även som förväntat intäkterna från energi-, bil- och fordonsskatterna. I diagrammet ovan presenteras statens skatteinkomster indelade enligt skatteslag 2019–2023. Utfallskalkyler för statsbudgeten med skatteinkomsterna indelade enligt moment finns i bilaga 2 till regeringens årsberättelse.

Skattebasernas utveckling

I tabellen nedan presenteras ändringen i procent för de viktigaste skattebasposterna 2019–2023.

Tabell 20. Bedömning av ändringar i fråga om vissa inkomst- och efterfrågeposter som inverkar på de skattepliktiga inkomsterna och skattebasen jämfört med föregående år, procent

	2019	2020	2021	2022	2023
Skattepliktiga förvärvs- och kapitalinkomster	2,9	1,4	6,4	3,3	4,0
Löneinkomster	3,8	-0,1	5,4	6,4	4,9
Pensioner och övriga sociala förmåner	1,9	6,5	0,6	0,8	6,5
Kapitalinkomster	-0,3	-0,8	32,3	-8,1	-7,9
Förtjänstnivåindex	2,1	1,9	2,4	2,4	4,2
Mervärdesskattebas	1,7	-3,1	6,4	7,7	2,8
Bensinförbrukning	-1,8	-5,8	1,3	-4,8	1,6
Förbrukning av dieselolja	1,4	-3,8	-2,6	-2,3	-3,7
Elförbrukning	-4,1	-5,9	6,6	-5,2	-3,9
Konsumtion av beskattad alkohol	-2,6	1,1	-1,2	-4,3	-2,1
Registrering av nya personbilar, st.	114 200	96 400	98 500	81 700	87 500
Procentuell förändring från året innan	-5,2	-15,6	2,1	-17,0	-7,1
Konsumentprisindex, årsförändring	1,0	0,3	2,2	7,1	6,3

Analyser enligt skatteslag

Förvärvs- och kapitalinkomstskatt inflöt till ett belopp av 24,6 miljarder euro 2023, vilket innebar en ökning på 92,3 procent från året innan. Ökningen kan främst hänföras till reformen av social- och hälsovårdstjänsterna och räddningsväsendet. I budgetpropositionen

uppskattades det att reformen skulle öka statens intäkter från förvärvs- och kapitalinkomstskatterna med cirka 13,6 miljarder euro på årsnivå och kassainflödet av skatt på förvärvs- och kapitalinkomster med cirka 12,4 miljarder euro 2023. I samband med reformen gjordes dessutom lättnader i statsbeskattningen med cirka 369 miljoner euro på skatteårsnivå för att säkerställa att beskattningen på individnivå inte skärps i någon betydande mån till följd av reformen. Reformens slutliga effekt på statens och kommunernas skatteinkomster 2023 framgår när beskattningen för 2023 slutförs.

Det gjordes också flera andra ändringar i grunderna för förvärvsinkomstskatten. Bland de viktigaste ändringarna som minskade inflödet återfinns indexjusteringen av förvärvsinkomstskattegrunderna (minskning 637 miljoner euro) och införandet av en åldersbaserad höjning av arbetsinkomstavrdraget (minskning 73 miljoner euro). De viktigaste av de ändringar som ökade inflödet var att slopa dels ränteavrdraget för bolån (ökning 11 miljoner euro), vilket baserade sig på lagstiftning som redan tidigare trätt i kraft, dels invalidavrdraget vid statsbeskattningen i samband med reformen av social- och hälsovårdstjänsterna och räddningsväsendet (ökning 10 miljoner euro). Enligt preliminära uppgifter minskade det tidsbundna elavdragets skatteintäkterna betydligt mindre än vad som uppskattades på förhand.

De slutliga uppgifterna om förvärvs- och kapitalinkomsterna skatteåret 2023 fås först efter att beskattningen har slutförts, men enligt en preliminär bedömning ökade skattebasen för förvärvs- och kapitalinkomstskatten med 4,8 procent. Förvärvsinkomsterna uppskattas ha ökat med 5,6 procent och kapitalinkomsterna med 2,7 procent. Särskild osäkerhet rådde vid prognostiseringen av kapitalinkomsterna samt i synnerhet vid uppskattningen av bland annat intäkterna från källskatten som tas ut på utdelningar på börsaktier som betalas till utlandet samt återbäringarna.

Det flöt in 218 miljoner euro (0,9 procent) mer i förvärvs- och kapitalinkomstskatt än uppskattat i budgeten (inkl. tilläggsbudgetarna) och 683 miljarder euro (2,9 procent) mer än budgeterat i den ordinarie budgeten. Prognosen för förvärvs- och kapitalinkomstskatterna ändrades i den andra tilläggsbudgeten för 2023 till följd av att prognosen för källskatten och skatteunderlaget höjdes.

Staten erhöll 5,7 miljarder euro i samfundsskatt, vilket innebar en ökning på 3,7 procent från året innan. Samfundsskatt tas ut på samfundens beskattningsbara resultat och inflödet beror därför på företagens resultatutveckling. År 2023 ökade inflödet till staten särskilt på grund av reformen av social- och hälsovårdstjänsterna och räddningsväsendet i och med att kommunernas samfundsskatteinkomster överfördes till staten, vilket ökade statens andel av samfundsskatteintäkterna och minskade kommunernas andel i motsvarande mån. Uppskattningsvis ökade inflödet av samfundsskatt till staten med 763 miljoner euro 2023. Samtidigt innebar tilläggsavrdraget i fråga om forsknings- och utvecklingsverksamhet, ändringen av bestämmelsen om begränsning av rätten till ränteavdrag samt sänkningen av avgifterna

för småbarnspedagogik och compensationen till kommunerna för höjningen av vårdtillägget till stödet för privat vård av barn att inflödet minskade med totalt cirka 129 miljoner euro.

Statens samfundsskatteintäkter var 252 miljoner euro (4,2 procent) mindre än i den ordinarie budgeten. I den andra tilläggsbudgeten minskades intäktsprognosen med 259 miljoner euro efter uppdateringen av intäktsuppgifterna.

Intäkterna av källskatten på ränteinkomster var 46 miljoner euro, vilket var 30 miljoner euro mer än året innan, det vill säga skatteintäkten nästan tredubblades. Skatteintäkten är beroende av räntenivån och inlåningen. Genomsnittsräntan på hushållens inlåning steg jämfört med året innan och var 2023 i genomsnitt 0,75 procent. Vanligen flyter ungefär hälften av källskatten på ränteinkomsterna in under januari och februari, vilket innebär att genomsnittsräntan på inlåningen 2022 också inverkat på den källskatt som inflöt i början av 2023. Skatteintäkterna var 34 miljoner euro (cirka 75 procent) lägre än vad som uppskattades i budgeten. I den första tilläggsbudgeten höjdes intäktsprognosen med 94 miljoner euro till följd av att den genomsnittliga räntan på inlåningsstocken antogs öka. I den andra tilläggsbudgeten sänktes intäktsprognosen med 124 miljoner euro eftersom ökningen i marknadsräntan verkade på inlåningsstocken långsammare än förväntat.

Inflödet av skatten på arv och gåva uppgick till cirka 1,2 miljarder euro, vilket var 29,7 procent mer än året innan. År 2023 debiterades cirka 243 000 rater arvs- och gåvoskatt, vilket var cirka en tredjedel fler än året innan. Värdet på de genomsnittliga debiterade raterna steg från cirka 4 850 euro året innan till cirka 5 120 euro. Skatteintäkterna var 266 miljoner euro, det vill säga cirka 29,5 procent högre än vad som uppskattades i den ordinarie budgeten. Bland annat uppgifter om stora enskilda arvs- och gåvoskatterater samt uppgifter om ändringar i behandlingsprocessen för arvs- och gåvoskattebeslut är av betydelse för prognosen för arvs- och gåvoskatt. Det klart större inflödet 2023 än uppskattat berodde särskilt på Skatteförvaltningens åtgärder för att beta av anhopningen av arvsskattebeslut från tidigare år.

Det flöt in 21,4 miljarder euro i mervärdesskatt. Skatten var 83 miljoner euro (0,4 procent) mer än året innan. Ökningen av skatteinflödet dämpades av det försvagade ekonomiska läget. Också vissa ändringar i skattegrunderna påverkade skatteinflödet 2023. Mervärdesskatten för persontransporter flyttades temporärt från skattesatsen 10 procent till nollskattesatsen mellan den 1 januari och den 30 april 2023. Också mervärdesskattesatsen för elenergi sänktes temporärt från 24 procent till 10 procent mellan den 1 december 2022 och den 30 april 2023. Ändringen uppskattades minska intäkterna från mervärdesskatten med totalt cirka 350 miljoner euro.

Mervärdesskatteutfallet 2023 var 839 miljoner euro, det vill säga 3,8 procent lägre än prognosen i den ordinarie budgeten. Intäktsprognosen uppdaterades i den andra tilläggsbudgeten 2023 på grund av att inflödet var 393 miljoner euro mindre än uppskattat.

Det flöt in 921 miljoner euro i försäkringspremieskatt. Skatteutfallet var 46 miljoner euro (5,3 procent) större än året innan. Skatteutfallet 2023 motsvarade det budgeterade.

Intäkterna av tobaksskatten uppgick till 1,2 miljarder euro. Intäkterna var cirka 41 miljoner euro, det vill säga 3,7 procent mer än 2022. Skatten höjdes den 1 januari 2023 och den 1 juli 2023 med sammanlagt sju procent.

Skatteintäkterna var 59 miljoner euro, det vill säga 5,1 procent mindre än förväntat i den ordinarie budgetpropositionen för 2023. Mätt i mängden cigaretter levererade för försäljning minskade den beskattade konsumtionen av cigaretter mer än förväntat, med nästan 11 procent, under 2023. Också förändringarna i industrins lagerhållning av tobaksprodukter medför variationer i intäkterna från tobaksskatten, eftersom beskattningen sker innan produkterna levereras för försäljning.

Det flöt in 1,5 miljarder euro i alkoholskatt, Skatten var 34 miljoner euro, det vill säga 2,3 procent mindre än 2022. Minskningen förklaras av att skattebasen för alkoholskatt minskade med 2,1 procent.

Skatteintäkterna uppgick till mer än 55 miljoner euro, det vill säga 3,8 procent mindre än förväntat i den ordinarie budgetpropositionen för 2023.

Det flöt in 4,2 miljarder euro i energiskatt. Skatterna var 250 miljoner euro, det vill säga 5,6 procent mindre än 2022. Skatteintäkterna påverkades av den minskade förbrukningen av trafik- och uppvärmningsbränslen och el. Dessutom hade överföringen av vissa värmepumpar och elpannor till elskatteklass II vid mitten av 2022 en minskande inverkan på skatteintäkterna. Däremot var effekten fullskalig 2023.

Skatteintäkterna var 216 miljoner euro, det vill säga 4,9 procent mindre än förväntat i den ordinarie budgetpropositionen för 2023. Intäktsprognosen uppdaterades en gång under 2023. Skillnaden jämfört med den ordinarie budgetpropositionen förklaras av att förbrukningen av bränslen och el blev mindre än uppskattat samt att andelen lättare beskattade förnybara bränslen i trafikbränslena ökade.

Den influtna punktskatten på läskedrycker uppgick till 219 miljoner euro, det vill säga en miljon euro mindre än 2022. Skatteintäkterna blev sex miljoner euro, det vill säga 2,8 procent mer än vad som förväntades i den ordinarie budgetpropositionen 2023.

Intäkterna av överlåtelseskatten sjönk med 35,0 procent och var 609 miljoner euro. Största delen av skatteintäkterna kommer från bostads- och fastighetshandeln och intäkterna varierar mycket från år till år, bland annat beroende på att antalet företagsomstruktureringar varierar och likaså på konjunktursvängningarna på bostads- och fastighetsmarknaden.

Ändringar i bostads- och fastighetshandeln märks på den influtna överlåtelseskatten med upp till ett års fördröjning. Skatteintäkterna blev 375 miljoner euro (61,6 procent) mindre än förväntat i den egentliga budgeten. I den första och andra tilläggsbudgeten sänktes intäktsprognosen för överlåtelseskatten med totalt 338 miljoner euro på grund av att bostads- och fastighetshandeln utvecklades svagare än förväntat.

Det flöt in 378 miljoner euro i bils katt. Utfallet var 110 miljoner euro, det vill säga 22,6 procent mindre än 2022. Det minskade utfallet berodde på att antalet fordon som registrerades minskade och på att andelen sålda helt eldrivna bilar utan bils katt var avsevärt större än året innan. Skatteintäkterna ökades av att betalningen av skatt på uppskattningsvis 36 miljoner euro för begagnade importerade bilar flyttades från 2022 till 2023 på grund av den tillfälligt utdragna tiden för handläggning av skattedeclarationer.

Skatteintäkterna var 163 miljoner euro, det vill säga 43,1 procent mindre än förväntat i den ordinarie budgetpropositionen för 2023. Skatteintäktsprognosen sänktes med 144 miljoner euro i den andra tilläggsbudgetpropositionen eftersom det föreföll att det kommer att registreras färre bilar än i prognosen.

Det flöt in cirka 1,1 miljarder euro i bils katt. Inflödet var 21 miljoner euro, det vill säga 1,9 procent mindre än 2022. Det minskade skatteutfallet berodde på att bilbeståndet var utsläppssnålare än året innan och att intäkterna från grundskatten som bestäms enligt koldioxidutsläppen minskade. Skatteintäkterna uppgick till 27 miljoner (2,5 procent) mer än förväntat i budgetpropositionen för 2023.

Skatteutgifter

Med skatteutgifter (eller skattestöd) avses avvikelser från beskattningens normala grundstruktur sådan som den definieras på det nationella planet. En skatteutgift är inriktad på att stödja vissa funktioner eller grupper av skattskyldiga genom avdrag, skattefrihet, nedsatta skattesatser, skattelättnader eller bestämmelser om senarelagd betalning av skatt. Skatteutgifterna beräknas huvudsakligen enligt principen om förlorad skatteinkomst. Utgifterna orsakas av särregler i skattelagstiftningen och den förlorade skatteinkomsten beräknas schablonmässigt och statistiskt så att övriga bestämmelser förblir oförändrade. Eftersom beteendeeffekter eller eventuella överlappningar i utgifterna inte beaktas, skulle sloandet av skatteutgifterna sannolikt inte öka skatteinkomsterna med motsvarande belopp. Av bland annat dessa anledningar finns det skäl att vara försiktig i tolkningen och jämförelsen mellan åren.

År 2023 kunde 192 olika former av skatteutgifter identifieras. I avsaknad av ett tillräckligt brett och tillförlitligt dataunderlag går det inte att ge uppskattningar i eurobelopp för cirka en tredjedel av de konstaterade skatteutgifterna och för en del kan endast storleksklassen uppskattas. Skatteutgiftsbeloppet beskriver förlusten av skatteintäkter för alla skattetagare. Nästa tabell visar en uppskattning av dessa skatteutgifter i eurobelopp per skatteslag 2023.

Tabell 21. Uppskattning av vissa skatteutgifter per skatteslag 2023, miljoner euro

Inkomstbeskattning	
Skattefrihet för kalkylerad bostadsinkomst	5 200
Arbetsinkomstavrdrag	3 975
Förvärvsinkomstavrdrag vid kommunalbeskattningen	1 935
Avdragsgillhet för medlemsavgifter till arbetsmarknadsorganisationer	165
Avdrag för pensionsförsäkringsavgifter	2 830
Avdragsgillhet för arbetslöshetsförsäkrings- och arbetslöshetskasseavgifter	595
Skattefri vinst vid försäljning av egen bostad	2 500
Pensionsinkomstavrdrag vid statsbeskattningen	2 150
Hushållsavrdrag	505
Företagaravrdrag	130
Näringsbeskattning	
Skatteutgifter för avskrivning av utgifter för anskaffning av lösa anläggningstillgångar i näringsverksamhet (skatte kreditens ränta)	253
Högre avkastningsprocent än marknadsräntan för utdelning från onoterade bolag	470
Skattefri överlåtelsevinst på aktier som utgör anläggningstillgångar	761
Jord- och skogsbruksbeskattning	
Skogsavrdrag	72
Mervärdesbeskattning och beskattning av försäkringspremie	
Reducerad skattesats för livsmedel	1 455
Reducerad skattesats för restaurang- och måltidstjänster	672
Reducerad skattesats för läkemedel	370
Reducerad skattesats för kollektivtrafik	296

Punktbeskattning

Reducerad skattesats för dieselbränsle (utgift 675 miljoner euro) och fordonsskattens drivkraftsskatt på person- och paketbilar (sanktion 361 miljoner euro)	314
Lägre elskatteklass för industri och växthus	744
Reducerad skattesats för lätt bränsle som används i arbetsmaskiner	465
Accisåterbäring för energiintensiva företag	36
Skattefrihet för träbaserat bränsle	440
Reducerad skattesats för torv	76

Överlåtelsebeskattning

Skattefri överlåtelse av värdepapper som är föremål för offentlig handel	2 000
--	-------

Arvs- och gåvobeskattning

Skattelättnad för företag vid generationsväxling	160
--	-----

Fastighetsbeskattning

Reducerad skattesats för byggnader för stadigvarande boende	829
---	-----

Det totala antalet skatteutgifter 2023 minskade till följd av att den temporära nollskatte-skatten i mervärdesbeskattningen av covidtester och produkter för behandling av covid-19-epidemin, skattenedsättningen för taxibilar, skattestödet för paraffinisk diesel, avdragsgillheten för ränteutgifter för bolån, invalidavdraget och pensionsinkomstsvdraget vid kommunalbeskattningen upphörde. Nya skatteutgifter 2023 var det tidsbundna elavdraget i samband med hushållsavdraget och tilläggsavdraget i fråga om forsknings- och utvecklingsverksamhet vid näringsbeskattningen. Även övriga skatteutgifter har kunnat förändras till eurobelopp till följd av ändringar i skattebaserna och av sådana förändringar i skattegrunderna som påverkat beskattningens normala grundstruktur. Ytterligare information om skatteutgifterna finns på [finansministeriets webbplats](#). Uppgifter om gällande skatteutgifter finns i en separat [promemoria](#).

Bedömning av effekterna av skatteutgifter

Skatteutgifterna ska granskas i förhållande till deras varierande mål med hänsyn till eventuella skadliga effekter i relation till andra politiska mål. Det är också ytterst viktigt att bedöma om målen kan nås effektivare på något annat sätt.

I finansministeriets publikation [Kartläggningen av beskattningen 2023](#) granskades valda skatteutgifter sett till en ökning av till exempel skatteintäkterna och beskattningens effektivitet.

Skattefel

Skatteförvaltningen bedömer att det årliga momsfelet har varit minst 500 miljoner euro under åren 2020–2022, vilket motsvarar cirka tre procent av skatteutfallet. Momsfelet har bedömts med en metod som baserar sig på skattekontrollens observationer. Enligt metoden var momsfelet avseende fel och brister i deklARATIONER 2019–2022 minst två procent av de deklarerade skatterna. Dessutom var skatteskuldernas förhållande till deklarerad mervärdes-skatt i snitt cirka 0,8 procent under åren i fråga. Den här bedömningen som baserar sig på kontroll och övervakning beskriver skattefelets minsta belopp och det faktiska skattefelet är större än detta.

Storleken på momsfelet till följd av små företags (omsättning 0,3–10 miljoner euro) felaktiga och bristande deklARATIONER har kunnat bedömas utifrån skattekontrollens observationer mer exakt än det totala skattefelet genom tillämpning av de statistiska urvalsstudiernas metoder. Det bedöms vara cirka 43–72 miljoner euro och 0,8–1,4 procent av den skatt företagen deklarerar. Inkomstskattefelet för små företag bedöms på motsvarande sätt vara 24–44 miljoner euro, det vill säga 1,6–3,0 procent av den skatt företagen deklarerar för betalning.

Europeiska kommissionen bedömde i sin senaste [utredning](#) från oktober 2023 att momsfelet i Finland var 2,3 procent (522 miljoner euro) 2020 och 0,4 procent (90 miljoner euro) 2021, medan medianen i EU-staterna 2021 var 4,9 procent. I internationell jämförelse är felet relativt litet i Finland. Kommissionens bedömning är låg jämfört till exempel med resultaten från skattekontroller eller skatteskuldens belopp, och det finns anledning att förhålla sig kritisk till den. Kommissionens bedömningar sjönk genomgående för EU-staterna 2021. Kommissionens uppskattning beräknas utifrån nationalräkenskapernas uppgifter och felet relateras till det lagenliga skatteutfallet, det vill säga det som utfallet skulle bli om alla kunder skulle deklarerar och betala skatterna enligt lagarna. Kommissionens momsfel innehåller enligt definitionen även skatteskulderna.

Enheten för utredning av grå ekonomi vid Skatteförvaltningen [bedömde](#) 2023 omfattningen av näringsverksamheten i inhemska företag som agerar utanför registren och dess inverkan på skatteintäkterna med hjälp av metoder baserade på maskininläring. Skattefelet för inhemska företag som agerar utanför registren bedömdes uppgå till 90–120 miljoner euro 2021. Andelen inhemska företag utanför registren som bedriver näringsverksamhet är cirka 1–2 procent av alla företag i Finland.

Enheten för utredning av grå ekonomi publicerade 2023 [en utredning](#) om hushållsavdrags-systemet som tog upp effekterna på skatteintäkterna av avdragsansökningar som gjorts på felaktiga grunder och utifrån konstgjorda arrangemang. Det bedömdes att staten årligen förlorar totalt cirka 20–30 miljoner euro i skatt till följd av felaktiga deklarerationer. Detta belopp motsvarar cirka 5–7 procent av alla beviljade hushållsavdrag. Totalt sett har hushållsavdragen minskat skatteinflödet från privatpersoners inkomstskatt med över 400 miljoner euro per år.

Åtgärder för att minska skattefel

Enligt Skatteförvaltningens [kundundersökning](#) från 2023 förhåller sig 90 procent av de finska företagen sig positiva till beskattningen och 99 procent av dem som svarade ansåg att det lönar sig att agera rätt i fråga om beskattningen. Enligt motsvarande [undersökning](#) bland personkunder förhåller sig finländarna mycket positiva till att betala skatt som upplevs som en viktig skyldighet. Finländarna upplever också att Skatteförvaltningen effektivt övervakar hur inkomster deklarerats och skatter betalas.

Skatteförvaltningens centraliserade funktion för att hantera skatterisker har gjort att åtgärderna blir bättre inriktade på de viktigaste riskerna för skattefel. De inriktas på de viktigaste skatteriskområdena, och dessutom allmänt till alla kundgrupper och skatteslag. År 2023 var fokusområdena för kontroll och styrning bland annat kontroll av bristande deklareration av inkomster gällande virtuella valutor, distansförsäljning, elektroniska tjänster och plattformsekonomi, kontroll av internationell investeringsverksamhet, bekämpning av grå ekonomi inom bedrägerier och missbruk i mervärdesbeskattningen, mervärdesbeskattningen i internationell handel, social- och hälsovårdstjänster och välfärdsområdena samt kontroll av arbetskraftsdominerade branscher. Vid skattekontrollen 2023 konstaterades att skatter till ett belopp av 419 miljoner inte hade deklarerats. Skatteförvaltningen lade till dem i kundernas beskattning. Beloppet var 115 miljoner euro mindre jämfört med året innan då det konstaterades att exceptionellt mycket skatter inte hade deklarerats.

I internprissättningen och skatteövervakningen av storföretag fortsatte Skatteförvaltningen med sitt föregripande förfarande för att identifiera betydande skatterisker redan i förväg. Samfundskunderna kan begära föregripande samtal i besvärliga beskattningsärenden som ett flexibelt alternativ till ansökan om förhandsavgörande. År 2023 fördes 141 föregripande samtal på kundinitiativ. Dessutom inledde Skatteförvaltningen på eget initiativ samtal i 16 fall.

Bekämpningen av grå ekonomi var fortfarande ett centralt fokusområde inom kontrollen. År 2023 ledde över 40 procent av skattekontrollerna till prövning av polisanmälan. Möjligheterna till grå ekonomi har förebyggts genom tillsyn, information och utveckling av förfarandena i anslutning till deklareration och betalning av skatt. Det förebyggande stadssamarbetet tillsammans med Konkurrens- och konsumentverket har fortsatt. Utbildning om att identifiera grå ekonomi och korruption har erbjudits aktörer inom revisions- och finansbranschen.

Totalt färdigställde Enheten för utredning av grå ekonomi över 150 fenomenutredningar och andra uppdrag med att producera information under året. Anlitandet av tjänsten för fullgöranderapporter som tillhandahålls som en datatjänst till stöd för myndigheterna i deras uppgifter utvidgades ytterligare och i slutet av året anlätades tjänsten i 37 myndighetsuppgifter. Fler än 700 000 fullgöranderapporter beställdes. En lägesbild över den grå ekonomin och den ekonomiska brottsligheten publicerades på sidan [Grå ekonomi & ekonomisk brottslighet](#).

Under tiden för [åtgärdsprogrammet för bekämpning av grå ekonomi 2020–2023](#) genomförde Skatteförvaltningen totalt 12 projekthelheter. Enligt programmets [genomslagsbedömning](#) ansågs strategin för bekämpning av grå ekonomi och ekonomisk brottslighet ha genomförts väl i projekten. Man upplevde även att projektens genomslag var bra.

Tullen bekämpar skattefel som gäller skatteutfallet i Finland och EU:s gemensamma medel, vilket samtidigt garanterar förutsättningar för likvärdig konkurrens för företagen. Bekämpningen av skattefel omfattar bland annat tullkontroll, administrativa kontroller gällande företag, brottsbekämpande åtgärder som inriktar sig på gränsöverskridande ekonomisk brottslighet och grå ekonomi samt informationsutbyte med övriga inhemska och utländska myndigheter. Tullens kundservice och rådgivning förebygger skattefel till följd av felaktigt agerande.

Under 2023 hade förändringarna i omvärlden stor inverkan på Tullens verksamhet. Övervakningen av sanktionerna riktade mot Ryssland band fortfarande avsevärda mängder av Tullens övervakningsresurser. De temporära stängningarna av gränsövergångar längs östgränsen som inleddes i slutet av året inverkade stort på gods- och persontrafikens trafikflöden och därmed även på inriktningen av Tullens övervakningsresurser. Under 2023 slutfördes projekten inom åtgärdsprogrammet för bekämpning av grå ekonomi och ekonomisk brottslighet 2020–2023. Inom dem har bland annat myndighetssamarbetet mellan Tullen och Livsmedelsverket inom bekämpning av livsmedelsbedrägerier utvecklats samt behoven av utveckling av befogenheterna vid företags- och skattekontroller som Tullen och Skatteförvaltningen utför utretts. Tullen och Skatteförvaltningen genomförde tillsammans en period av intensifierad skattekontroll av nätförsäljning av alkohol som avslutades i slutet av 2023. Den intensifierade kontrollen bedöms avsevärt ha minskat leveranser av alkoholdrycker i strid med skattebestämmelserna till Finland och därigenom även minskat skattefelet till följd av denna verksamhet.

Tullens brottsutredning registrerade under 2023 sammanlagt 633 misstänkta skattebedrägerier, av vilka 107 var grova skattebedrägerier, 109 vanliga skattebedrägerier och 417 lindriga skattebedrägerier. Den kalkylerade effekten av Tullens bekämpning av ekonomiska brott var cirka 103 miljoner euro. Enligt de företags-, dokument- och lagergranskningar som Tullen gjorde var utfallet av de presenterade åtgärderna cirka 3,4 miljoner euro.

4.2.5 Penningflödena mellan EU och Finland

Penningflödena mellan Finlands statsfinanser och EU

År 2023 var det tredje året av EU:s fleråriga budgetram 2021–2027. År 2023 betalade Finland på statsfinansiell nivå 2,2 miljarder euro till EU:s budget och fick 1,1 miljarder euro. Dessutom betalade Finland 31 miljoner euro till Europeiska utvecklingsfonden och 15 miljoner till den europeiska fredsfaciliteten. Betalningarna från statsbudgeten till finansieringsposterna i EU:s budget (andelarna av medlemsavgiften som baserar sig på momsunderlaget, icke-materialutnyttjat plastförpackningsavfall samt bruttonationalinkomsten) minskade med 124 miljoner euro (5,2 procent) från 2022.

Inkomsterna från EU i statens budgetekonomi minskade med 218 miljoner euro (16,5 procent) från 2022. I inkomsterna för 2021 ingick en förfinansieringsandel på 271 miljoner euro från EU:s facilitet för återhämtning och resiliens. Åren 2022 och 2023 fanns inga inkomster från instrumentet, eftersom kommande inkomster baserar sig på hur den nationella planen för återhämtning och resiliens framskrider. Under 2024 förväntas Finland få inkomster från EU:s facilitet för återhämtning och resiliens till ett belopp av sammanlagt 589,9 miljoner euro samt en förfinansieringsandel på 25,4 miljoner euro som hänför sig till REPowerEU-planen.

De strukturpolitiska stöden som Finland fick minskade med 35 miljoner euro (16,7 procent) och jordbruksstöden och stöden för utveckling av landsbygden minskade med 232 miljoner euro (23,5 procent).

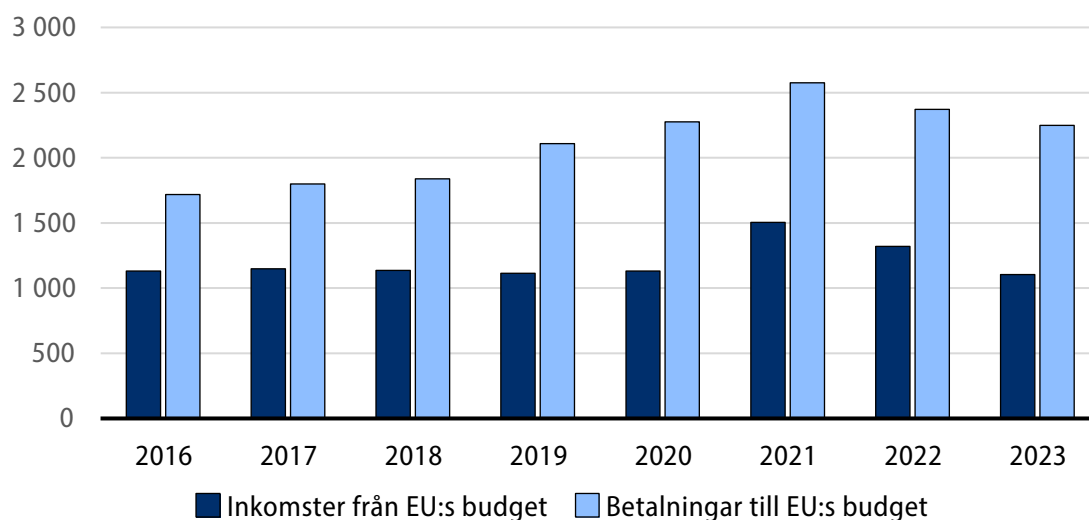
År 2023 tog Finland ut 217 miljoner euro i tullar och sockeravgifter till EU. Av dessa ingår endast en uppbördsprovision, 54 miljoner euro, i statens bokslut. Till EU överfördes ett belopp på 163 miljoner euro.

Tabell 22. Sammanfattning av EU-inkomsterna och EU-utgifterna i statsfinanserna 2022–2023, miljoner euro

STATSFINANSIELLA UTGIFTER	2022	2023
Budgetekonomin		
Momsavgift	297	326
Plastavgift	60	89
BNI-avgift	2 016	1 834
EU-avgifter sammanlagt	2 373	2 249
Europeiska utvecklingsfonden	42	31
Europeiska fredsfaciliteten	0	15
Budgetekonomin sammanlagt	2 415	2 295

STATSFINANSIELLA INKOMSTER	2022	2023
Budgetekonomin		
Jordbruksstöd	526	531
Utveckling av landsbygden	460	224
Strukturpolitiskt stöd	210	175
Provision för uppbörd av tullar m.m.	74	54
Inkomster från faciliteten för återhämtning och resiliens	0	0
Övriga inkomster (bland annat från fonden för inre säkerhet)	49	119
Budgetekonomin sammanlagt	1 321	1 103
Fondekonomin	0	0
Totalt	1 321	1 103

Figur 16. Inkomsterna från och betalningarna till EU:s budget 2017–2023, miljoner euro

Ovan beskrivs penningflödet mellan Finlands statsfinanser och EU. Dessutom styrs en del av EU:s finansiering i Finland direkt till privata aktörer. Det finns inga exakta uppgifter om de totala beloppen för denna finansiering, men den bedöms uppgå till cirka 100–150 miljoner euro om året.

EU:s facilitet för återhämtning och resiliens

Vid Europeiska rådets extra möte sommaren 2020 avtalades om en flerårig finansieringsram för åren 2021–2027 samt om EU:s återhämtningsprogram med anledning av coronaviruspandemin, vars mål är ge ekonomin i medlemsstaterna möjlighet att snabbt komma igång igen och påskynda Europas återhämtning efter coronaviruset. Återhämtningsinstrumentet är av engångsnatur och uppgår till 750 miljarder euro (i 2018 års priser), varav 390 miljarder euro är stöd i form av bidrag och 360 miljarder euro lån.

Den mest betydande delen av EU:s återhämtningspaket är faciliteten för återhämtning och resiliens (RRF) som syftar till att hjälpa medlemsländerna att hantera de ekonomiska och sociala konsekvenserna av coronaviruspandemin med beaktande av den gröna och digitala omställningen och hållbarhetsperspektiv. Från instrumentet beviljas understöd och lån till stöd för genomförandet av medlemsstaternas strukturella reformer och investeringar.

För att få ta emot stöd från faciliteten för återhämtning och resiliens ska medlemsländerna göra upp nationella planer för återhämtning och resiliens. Finlands plan har utarbetats som en del av [programmet för hållbar tillväxt](#). Att planen godkändes var en förutsättning för att finansiering ska fås av EU. Kommissionen bedömer de nationella planerna och Finlands plan godkändes av Europeiska rådet i slutet av 2021, varefter Finland fick en förfinansieringsandel på 271 miljoner euro (13 procent av planens preliminära totalbelopp). I övrigt görs utbetalningarna på basis av framstegen med de nationella planerna, när det har visats att de i planen uppställda och godkända målen har nåtts.

Bidragsbeloppet enligt Finlands preliminära nationella plan för återhämtning och resiliens uppgick till 2,1 miljarder euro, vilket dock som förväntat minskades till 1,8 miljarder euro till följd av en bättre ekonomisk utveckling än vad som prognosticerats. Ministerarbetsgruppen för hållbar tillväxt beredde i juni 2022 en uppdatering av planen med anledning av förändringen. Statsrådet godkände den reviderade planen som inlämnades till kommissionen i januari 2023 och som EU:s råd för ekonomiska och finansiella frågor godkände i mars 2023.

År 2022 började EU som en del av faciliteten för återhämtning och resiliens genomföra planen REPowerEU, med vilken EU vill bryta sitt beroende av ryska fossila bränslen och påskynda omställningen till ren energi. Finland har via REPowerEU-planen ansökt om tilläggsfinansiering på totalt 127 miljoner euro för sin plan för återhämtning och resiliens. Rådet godkände den 8 december 2023 en uppdatering av planen som grundar sig på Finlands REPowerEU-tal. I anslutning till REPowerEU-planen fick Finland den 25 januari 2024 en förfinansieringsandel på 25,4 miljoner (13 procent av den totala utdelningen). Bidragsbeloppet enligt Finlands plan för återhämtning och resiliens är efter uppdateringen cirka 1,95 miljarder euro.

För att sända en betalningsbegäran förutsätts det att man kommer överens med kommissionen om förfarandena och om de handlingar med hjälp av vilka man bevisar att de uppställda målen nåtts. Finland sände sin första betalningsbegäran (202 miljoner euro netto)

den 10 november 2023 och den 25 januari 2024 publicerade kommission sin preliminära bedömning av den. En summa motsvarande betalningsbegäran betalades till Finland den 1 mars 2024. Genomförandet av den nationella planen har mestadels framskridit enligt tidtabellen och finansiering har sedan 2021 riktats till investeringar och reformer enligt planen. Lagen om förvaltningen av, tillsynen över och granskningen av Europeiska unionens facilitet för återhämtning och resiliens (537/2022) trädde i kraft i juli 2022 och den anger de olika myndigheternas uppgifter och ansvar samt skyldigheten att samla in information. Mer information om hur genomförandet framskrider samt om kostnaderna för och finansieringen av det finns tillgänglig på webbplatsen granskaforvaltningen.fi.

4.2.6 Statens affärsverk och fonderna utanför budgeten

Statens affärsverk

De statliga affärsverken är Forststyrelsen och Senatfastigheter samt Senatfastigheters dotterbolag Försvarfsfastigheter. Forststyrelsen har förutom sin affärsverksamhet dessutom offentliga förvaltningsuppgifter som finansieras med medel under jord- och skogsbruksministeriets och miljöministeriets huvudtitlar. Affärsverkens resultat rapporteras i bilaga 1 till regeringens årsberättelse och bokslutsuppgifterna presenteras i den del av regeringens årsberättelse som behandlar statens bokslutskalkyler (bilaga 2, kapitel 2).

Tabell 23. Företagsverksamheten i statliga affärsverk 2022 och 2023

	Forststyrelsekoncernen, affärsverksamheten och dotterbolagen*		Senatfastigheter, koncernen	
	2022	2023	2022	2023
Omsättning, miljoner euro	410	422	861	967
Förändring i omsättningen, procent	15,6	2,8	7,4	12,4
Rörelsevinst/-förlust, miljoner euro	166	158	72	76
Räkenskapsperiodens resultat, miljoner euro	151	142	65	30
Intäktsföring till statsbudgeten, miljoner euro	110	120	35	38
Avkastning på investerat kapital, procent	6,4	6,1	1,6*	1,0
Soliditet, procent	97	98	60	57
Balansomslutning, miljoner euro	3 109	3 099	5 019	5 259
Personal	578	572	1 273	1 290

* Siffran för 2022 korrigerad utifrån en precisering från Senatfastigheter.

Tabell 24. Statens affärsverkskoncerner, omsättning, miljoner euro

	2019	2020	2021	2022	2023
Senatfastigheter, koncernen	653	645	801	861	967
Forststyrelsen, affärsverksamhet och dotterbolag	356	329	355	410	422

Tabell 25. Statens affärsverkskoncerner, balansomslutning, miljoner euro

	2019	2020	2021	2022	2023
Senatfastigheter, koncernen	4 541	4 597	4 787	5 019	5 259
Forststyrelsen, affärsverksamhet och dotterbolag	3 059	3 032	3 047	3 109	3 099

Fonderna

Det fanns 11 statliga fonder utanför budgeten. Fondernas resultat rapporteras i bilaga 1 till regeringens årsberättelse. Bokslutsuppgifterna presenteras fondspecifikt i den del av regeringens årsberättelse som behandlar statens bokslutskalkyler (bilaga 2, kapitel 3).

Tabell 26. Budgetöverföringar och samlingskontofordringar 2022 och 2023, miljoner euro

	Budgetöverföringar*		Samlingskontofordringar	
	2022	2023	2022	2023
Försörjningsberedskapsfonden	0	0	302	209
Interventionsfonden för jordbruket	0,4	0,4	3,9	4,3
Gårdsbrukets utvecklingsfond	43,7	0	330	316
Brandskyddsfonden	0	0	25	26
Stabilitetsfonden	0	0	919	1 072
Statens bostadsfond	-1	-0,4	3 179	3 175
Statens pensionsfond	-1 982	-2 116	0	0
Statens televisions- och radiofond	557	576	7,4	7,3
Statens kärnavfallshanteringsfond	0	0	38,6	10,5
Statsgarantifonden	0	0	1 100	1 109
Oljeskyddsfonden	4	3,6	9,1	7,2
Totalt	-1 378	-1 537	5 913	5 936

* Budgetöverföringar: + = överföring från budgeten till fond, - = överföring från fond till budgeten

Från intäkterna i Statens pensionsfond överförs årligen till statsbudgeten 40 procent av statens årliga pensionsutgifter. Till Statens television- och radiofond överförs anslag för att täcka kostnaderna för den allmännyttiga verksamheten enligt lagen om Rundradion Ab (1380/1993).

Fonderna har ingen egen kassa, utan deras likvida medel är en del av statskassan (med undantag av Statens pensionsfond). Fonderna uppvisar samlingskontofordringar på staten i sina balansräkningar.

Tabell 27. Fondekonomins intäcks- och kostnadskalkyl, miljoner euro

	2019	2020	2021	2022	2023
Intäkter av verksamheten	2 465	2 442	3 364	2 625	2 561
Verksamhetskostnader	-31	486	-13*	464	191
Finansiella intäkter	604	698	652	752	735
Finansiella kostnader	304	206	249	535	202
Extraordinära intäkter och kostnader	0	0	2	0	173
Överföringsekonomins intäkter	-1	0	0	0	0
Överföringsekonomins kostnader	967	1 046	1 432	1 134	1 225
Intäkter och kostnader av skatter och obligatoriska avgifter	73	66	61	62	58
Räkenskapsperiodens intäcks-/kostnadsåterstod	1 839	1 467	2 411	1 307	1 565

* I Försörjningsberedskapsfonden har de nedskrivningar av balansvärdena för säkerhetsupplagen av oljeprodukter som gjordes 2020 återförts för 274 miljoner euro.

Av intäkterna av verksamheten 2023 utgjordes 2,1 (1,9 2022) miljarder euro av intäkter från Statens pensionsfond. Av dem var 1,7 (1,6) miljarder euro intäkter av pensionsavgifter och 379 (315) miljoner euro var försäljningsvinster från aktier och andelar. Intäkterna av verksamheten vid Stabilitetsfonden minskade med 56 miljoner euro från föregående år och var 404 (460) miljoner euro. Intäkterna av den avgiftsbelagda verksamheten vid Försörjningsberedskapsfonden minskade med 143,8 miljoner euro jämfört med 2022. I den totala fondekonomin minskade intäkterna av verksamheten med sammanlagt 64 miljoner euro från 2022.

De största förändringarna i kostnaderna för verksamheten inom fondekonomin gällde Försörjningsberedskapsfondens kostnader under räkenskapsperioden och förändringar i upplagen. Värdet på Försörjningsberedskapsfondens omsättningstillgångar var 1,5 (1,4)

miljarder euro. Försörjningsberedskapsfondens omsättningstillgångar har värderats i enlighet med anskaffningspriset. Bland Försörjningsberedskapsfondens extraordinära kostnader har bokförts den vederlagsfria överlåtelsen av Fingrid Abp:s aktier till ett värde av 173 miljoner euro till finansministeriet.

De totala finansiella intäkterna och kostnaderna minskade med 316 miljoner euro jämfört med 2022. De finansiella intäkterna minskade med 17 miljoner euro och de uppgick i fondekonomin som helhet till sammanlagt 735 (752) miljoner euro. De finansiella kostnaderna minskade med 333 miljoner euro och de uppgick i fondekonomin som helhet till sammanlagt 202 (535) miljoner euro.

De största posterna i överföringsekonomin kostnader utgjordes av överföringarna från Statens televisions- och radiofond på 576 miljoner euro, överföringen på 252 miljoner euro från Stabilitetsfonden samt Statens bostadsfonds understöd på 136 (87) miljoner euro. Intäkterna av skatter och obligatoriska avgifter utgjordes huvudsakligen av försörjningsberedskapsavgifter, kärnavfallshanteringsavgifter och brandskyddsavgifter.

Tabell 28. Fondekonomin balansposter, miljoner euro

Aktiva	2019	2020	2021	2022	2023
Immateriella tillgångar	1	1	0	0	0
Materiella tillgångar	28	39	43	53	56
Värdepapper ingående i anläggningstillgångarna och övriga långfristiga placeringar	19 700	19 061	19 451	19 961	21 370
Omsättningstillgångar	1 284	1 161	1 532	1 412	1 501
Långfristiga fordringar	23	21	20	19	16
Kortfristiga fordringar	2 166	2 267	2 317	2 095	662
Kortfristiga placeringar	172	145	110	120	164
Kassa, banktillgodohavanden och övriga finansiella tillgångar	4 656	5 497	6 477	6 352	6 332
Aktiva totalt	28 031	28 193	29 950	30 011	30 101
Passiva	2019	2020	2021	2022	2023
Fondernas eget kapital	27 954	28 090	29 499	29 415	29 538
Långfristigt främmande kapital	0	0	349	349	349
Kortfristigt främmande kapital	76	103	102	248	214
Passiva totalt	28 031	28 193	29 950	30 011	30 101

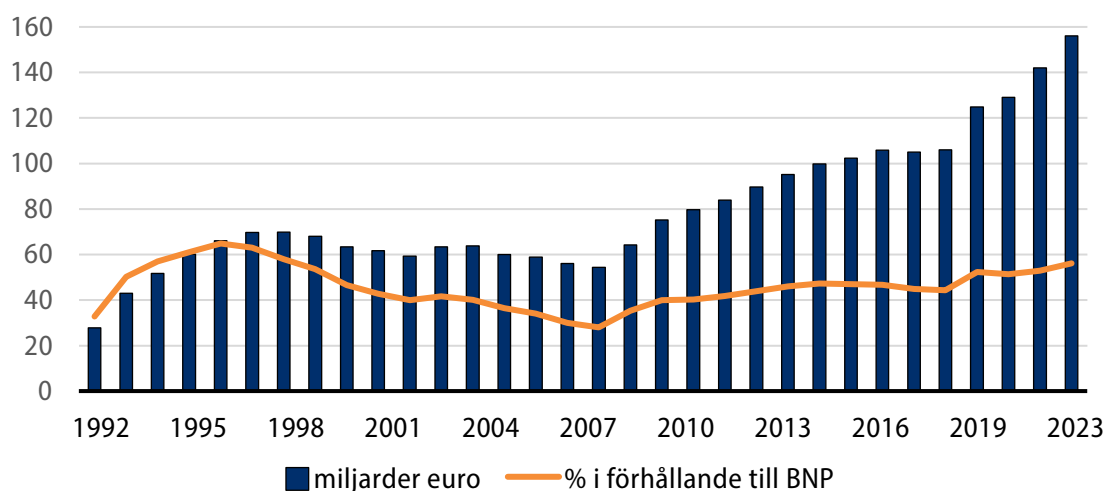
Inom fondekonomin uppgick värdepapper ingående i anläggningstillgångar och övriga långfristiga placeringar till totalt 21,4 miljarder euro, varav Statens Pensionsfonds aktie-, fond- och övriga placeringar uppgick till 16,5 miljarder euro i slutet av 2023. Omsättningstillgångarna utgörs till största delen av Försörjningsberedskapsfondens säkerhetsupplag. De kortfristiga fordringarna utgörs närmast av Statens bostadsfonds lånefordringar och resultatregleringar samt av Statens Pensionsfonds övriga kortfristiga fordringar och resultatregleringar. Statens kärnavfallshanteringsfonds lånefordringar har betalats bort under räkenskapsperioden. I finansieringstillgångarna ingår samlingskontofordringar på statens budgetekonomi.

4.2.7 Statsskulden

Statsskuldens belopp i budgetekonomin ökade år 2023. Nya lån togs upp till ett nettobelopp av 12,7 miljarder euro (inklusive emissionsvinster och emissionsförluster), det vill säga 2,5 miljarder euro mer än vad den av riksdagen godkända budgeten hade medgett. Orsaken till detta var att man förberedde sig inför välfärdsområdenas utgifter som skulle betalas genast i början av 2024. Statens likvida medel uppgick till 8,5 miljarder euro vid årets utgång.

Det nominella värdet på skulden i statens budgetekonomi (inklusive emissionsvinster och emissionsförluster) uppgick vid utgången av 2023 till 153,2 miljarder euro, vilket var 12,6 miljarder euro (9 procent) mer än året innan. Ränteutgifterna för skulden var totalt 2,3 miljarder euro, det vill säga 1,5 miljarder euro mer än året innan.

Figur 17. Statsskulden*, nominellt värde, miljarder euro och skulden i förhållande till bruttonationalprodukten, procent

* I statsskulden ingår de lån som Statskontoret sköter och som tagits upp för budgetekonomin, fondekonomin och affärsverken förutom emissionsvinster och emissionsförluster.
Källa: Statskontoret.

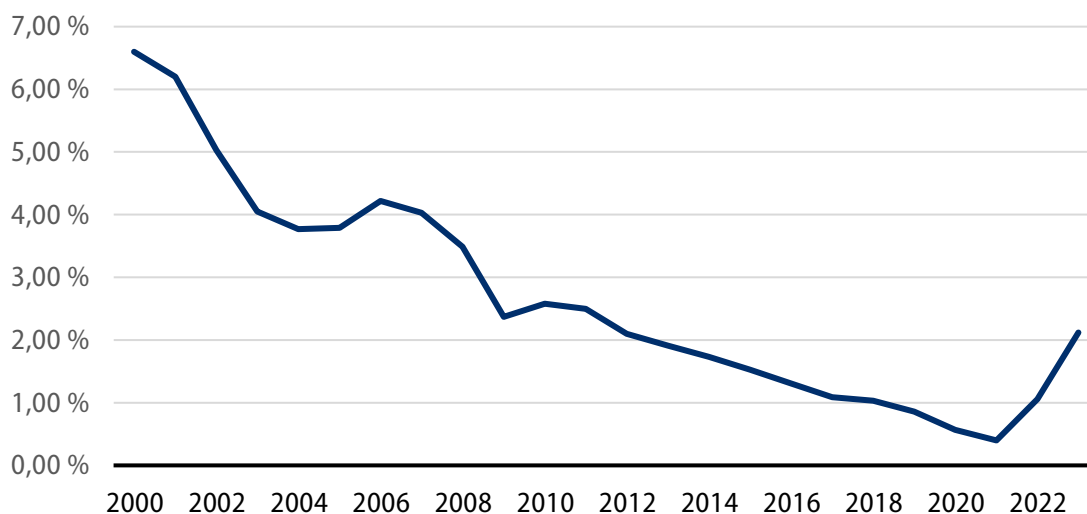

Vid utgången av 2023 var 86 procent av skulderna långfristiga och 14 procent kortfristiga (lånetid kortare än ett år). Vid samma tidpunkt uppgick obligationslånen till allmänheten till 134,5 miljarder euro. Dessa innefattade serieobligationer (132,8 miljarder euro) och övriga obligationer till allmänheten (1,6 miljarder euro). I slutet av året uppgick skuldförbindelserna till 21,7 miljarder euro.

Det strategiska målet med statens skuldhantering är att tillgodose lånebehovet och att minimera de långsiktiga kostnaderna för skulderna på en risknivå som bedöms vara godtagbar. Riskerna utgörs av marknadsrisker, finansieringsrisker, kreditrisker, operativa och juridiska risker samt modellrisker. För att undvika refinansieringsrisker är de nya lånen till största delen långfristiga lån så att refinansieringen av skulden fördelas så jämnt som möjligt över de kommande åren. För långfristig upplåning talar också statens relativa kostnadsfördel till följd av god riskklassificering på marknaden för långfristiga obligationslån. Vid utgången av 2023 var de effektiva årliga kostnaderna för statsskulden i medeltal 2,12 procent, det vill säga 1,06 procentenheter högre än året innan. Kostnaderna följde länge en nedåtgående trend, tills höjningen av den allmänna räntenivån gjorde att de effektiva kostnaderna började stiga 2021 (figur 18).

Kostnaderna för skulden ska huvudsakligen minimeras genom strategiska val av ränterisknivå. Staten har upprätthållit en relativt kort räntebindning och på så sätt strävat efter att dra nytta av det typiska tillstånd som råder på räntemarknaden, där de korta räntorna är lägre än de långa räntorna. Med en kort räntebindning är den förväntade kostnaden på lång sikt i medeltal lägre än med lång räntebindning, men kort räntebindning förknippas samtidigt med en större fluktuation i ränteutgifterna.

Figur 18. Effektiva kostnader för statsskulden, %

Staten emitterade tre nya benchmarklån. Det första, till ett värde av 3,0 miljarder euro, emitterades i januari och förfaller till betalning 2038. Det andra, också till ett värde av 3,0 miljarder euro, emitterades i april och förfaller till betalning 2033. Det tredje, likaså till ett värde av 3,0 miljarder euro, emitterades i augusti och förfaller till betalning 2029. Vidare anordnades 14 auktioner, på lån som förfaller till betalning 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2036, 2038, 2047 och 2052 till ett värde av sammanlagt 12,0 miljarder euro. För affärsverk utanför budgetekonomin gjordes ingen långsiktig medelsanskaffning år 2023. Statliga skuldförbindelser emitterades till ett värde av 32,7 miljarder euro. Här ingick skuldförbindelser till ett värde av 478 miljoner euro som emitterades för Senatfastigheter.

År 2023 emitterades inga nya valutaobligationer. Valutalånen är skyddade mot valutakursrisken genom avtal om valutaswap. Valutalånen från tiden före avtalen om valutaswap uppgick i slutet av berättelseåret till 3,2 miljarder euro, vilket är 2,0 procent av statsskulden.

Tabell 29. Nettoupplåning i statens budgetekonomi, miljoner euro

	2019	2020	2021	2022	2023
Upptagna lån	23 978	53 880	38 570	44 439	57 933
Amorteringar	22 579	35 565	34 887	31 764	43 719
Poster för skuldhanteringen	394	647	624	-1 361	-1 516
Nettoupplåning sammanlagt	1 793	18 962	4 307	11 314	12 698

Tabell 30. Statsskuldens struktur*, miljoner euro

	31.12.2019	31.12.2020	31.12.2021	31.12.2022	31.12.2023
Långfristig skuld	100 399	106 745	116 868	124 218	134 457
Kortfristig skuld	5 969	18 088	11 829	17 411	21 716
Statsskulden totalt	106 368	124 833	128 696	141 628	156 172
Budgetekonomin	105 283	123 598	127 280	139 955	154 169
Fondekonomin	0	0	0	0	0
Affärsverken	1 085	1 235	1 416	1 673	2 003
Korrigeringsposter	0	0	0	0	0
Statsskulden totalt	106 368	124 833	128 696	141 628	156 172

* I statsskulden ingår de lån som Statskontoret sköter och som tagits upp för budgetekonomin, fondekonomin och affärsverken förutom emissionsvinster och emissionsförluster.

Riksdagen höjde våren 2023 statens fullmakt för upplåning. Enligt denna har riksdagen gett statsrådet eller, inom de ramar som fastställts, Statskontoret fullmakt att uppta lån för att täcka statsbudgeten så att lånen vid varje enskilt tillfälle får uppgå till högst 170 miljarder euro (tidigare fullmakt 150 miljarder euro), varav de kortfristiga lånen, med en lånetid på högst 12 månader när lånet emitterades, vid varje enskilt tillfälle får uppgå till högst 29 miljarder euro (tidigare 25 miljarder euro).

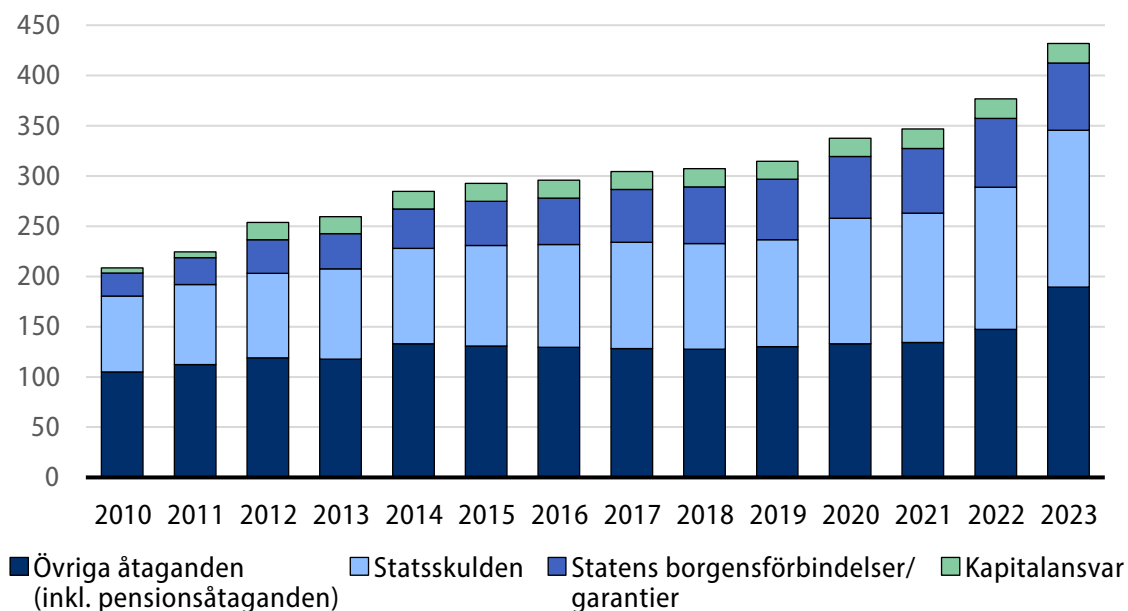
4.2.8 Statsfinansiella åtaganden och risker

Statens finansiella åtaganden och de risker som är förenade med dem kan uppstå på olika håll inom statens budgetekonomi, statens fonder eller statens affärsverk. Statens uttalade (explicita) åtaganden utgörs vid sidan av skulder och pensionsåtaganden närmast av borgensförbindelser och garantier. De uttalade åtagandena grundar sig på lagar eller avtal. Dessutom kan staten ha outtalade (implicita) åtaganden till exempel i samband med trygandet av kommuner, statsägda bolag eller finansmarknaden. Då kan det uppstå ett behov av att staten åtar sig ett reellt ansvar för att trygga kontinuiteten i någon central funktion i samhället, även om staten inte direkt är förpliktad till detta genom lag eller avtal.

De statsfinansiella åtagandena och riskerna tas upp mer detaljerat i finansministeriets [översikt](#) över statens finansiella åtaganden och risker från hösten 2023. Enligt översikten har statens åtaganden ökat kraftigt i antal under de senaste åren. Följande översikt publiceras hösten 2024.

Statsfinansiella åtaganden

Statens definierbara åtaganden är de statliga borgensförbindelserna och garantierna, kapitalåtagandena, skulderna samt övriga åtaganden (inklusive pensionsåtaganden). Figuren nedan visar ett sammandrag av hur de åtaganden som huvudsakligen utgör statens definierbara åtaganden har utvecklats. Pensionsåtagandet på 101 miljarder euro ingår i de övriga åtagandena i figuren.

Figur 19. Statens åtaganden, miljarder euro

I tabellen nedan ingår en sammanfattning av statens tillgångar och av det nominella värdet på vissa definierbara åtaganden. Uppgifterna om statens reala och finansiella förmögenhet baserar sig på finansräkenskaperna. Statistikcentralens statistik över statliga borgensförbindelser avviker från beloppen i tabellen, bland annat på grund av den sektorklassificering som används i officiell statistik. I fråga om de finansiella tillgångarna beskrivs dessutom vissa centrala, börsnoterade aktieinnehav, vars marknadsvärde fluktuerar bland annat till följd av de ekonomiska konjunkturförändringarna. Utöver dessa äger staten eller är delägare i flera sådana företag för vilka värderingen baserar sig på bokföringsvärdet.

Tabell 31. Sammanfattning av statens tillgångar och åtaganden, miljarder euro, procent i förhållande till bruttonationalprodukten

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Tillgångar						
Statens reall tillgångar ¹	58,7	59,4	58,4	60,9	64,4	
procent i förhållande till BNP	25,1 %	24,8 %	24,5 %	24,3 %	24,1 %	
Statens finansiella tillgångar ¹	80,4	89,2	106,9	103,3	93,2	93,5
procent i förhållande till BNP, varav	34,4 %	37,2 %	44,9 %	41,2 %	34,8 %	33,7 %

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Statskassan	2,1	2,3	7,6	4,8	3,7	8,5
Solidium Ab	6,8	7,5	7,6	9,0	7,9	7,1
Övrigt noterat aktieinnehav	15,5	19,0	26,0	25,0	19,7	17,9
Bostadsfondens fordringar ²	4,2	3,7	3,2	2,8	2,4	2,1
Åtaganden						
Statsskulden	105,0	106,4	124,8	128,7	141,6	156,2
procent i förhållande till BNP	44,9 %	44,3 %	52,4 %	51,3 %	52,9 %	56,2 %
Kommunernas skuld ³	26,6	29,9	31,9	32,9	34,6	29,2
procent i förhållande till BNP	11,4 %	12,5 %	13,4 %	13,1 %	12,9 %	10,5 %
Välfärdsområdenas skuld						6,3
Statens borgensförbindelser och garantier ⁴	56,6	60,2	61,7	64,2	68,5	67,0
procent i förhållande till BNP	24,2 %	25,1 %	25,9 %	25,6 %	25,6 %	24,1 %
Finnvera Abp	30,3	32,6	31,6	32,1	35,1	31,9
Studielån	3,4	4,0	4,5	5,0	5,5	6,1
Europeiska finansiella stabiliseringsfaciliteten (EFSF)	7,0	7,0	6,8	6,6	6,7	6,7
Finlands Bank	0,5	0,6	0,6	0,8	0,8	0,9
Statliga fonder	14,6	15,5	16,5	17,7	18,6	19,9
Covid-19-stödåtgärder ⁵			1,0	1,4	1,4	1,0
Övriga	0,8	0,5	0,7	0,7	0,5	0,5
Kapitalåtaganden ⁶	17,9	17,9	18,2	19,4	19,4	19,3
procent i förhållande till BNP	7,6 %	7,4 %	7,6 %	7,7 %	7,2 %	6,9 %
Europeiska stabilitetsmekanismen (ESM)	11,1	11,1	11,1	11,1	11,1	11,1
Europeiska investeringsbanken (EIB)	3,1	3,1	3,1	3,7	3,4	3,4
Nordiska investeringsbanken (NIB)	1,1	1,1	1,1	1,5	1,5	1,3
Övriga	2,5	2,6	2,8	3,1	3,4	3,5
Övriga åtaganden ⁷	127,6	130,0	132,9	134,3	147,2	189,3
procent i förhållande till BNP	54,4 %	54,2 %	55,9 %	53,6 %	55,0 %	68,1 %
Budgetekonomin, varav	124,7	127,2	130,2	131,5	143,8	185,6
pensionsåtaganden	92,1	92,7	93,1	93,3	97,0	101,0

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Fondekonomin	1,7	1,7	1,8	2,0	2,4	2,3
Affärsverken	1,2	1,1	0,9	0,8	1,0	1,4

- 1 Enheter har omklassificerats i räkenskaperna för 2019. Siffrorna har korrigerats för att motsvara tidsserien för alla år.
- 2 Bostadsfondens fordringar inkluderar aravalånefordringarna i sin helhet för räkenskapsåren. I de tabeller som uppgjorts före 2019 har endast långfristiga lånefordringar rapporterats.
- 3 Talserien har ändrats i enlighet med ändringen i statistikföringen 2022.
- 4 Statens borgensförbindelser och garantier presenteras mer ingående i bilaga 2 till regeringens årsberättelse (bilaga 12 till statsbokslutet).
- 5 Innehåller garantier för rederier som är kritiska med tanke på försörjningsberedskapen, Finnair samt för lån från EU:s stödinstrument SURE och för EIB:s covid-19-garantifond samt covid-19-vaccingarantin.
- 6 Kapital till internationella finansinstitut, som måste betalas om kapitalet behövs för att täcka förluster eller för att undvika insolvens.
- 7 Till exempel statens pensionsåtaganden och befogenhet att använda budgetanslag.

Utan elimineringar uppgick åtagandena utanför balansräkningen för statens budgetekonomi, fonder och affärsverk den 31 december 2023 till totalt 256,3 miljarder euro. Det är en ökning på 40,7 miljarder euro jämfört med året innan. Till noterna till statens bokslut 2023 har fogats uppgifter om statens ansvar i fråga om pensioner som tjänas in inom företagens, jordbruksföretagens, sjömannens och Folkpensionsanstaltens personals pensionsystem samt statens ansvar för pension som tjänas in under tiden för vård av barn under tre år och för studier.

Tabell 32. Åtaganden utanför balansräkningen inom statens budgetekonomi, fondeekonomi och statliga affärsverk, miljoner euro

	31.12.2022	31.12.2023	Förändring mn euro	Förändring %
Åtaganden utanför balansräkningen inom statens budgetekonomi	193 685	232 739	39 054	20,2
Statens pensionsåtaganden	97 000	101 000	4 000	4,1
Befogenhet att använda budgetanslag	20 530	20 455	-75	-0,4
Statliga borgensförbindelser och statsgarantier ¹	49 900	47 122	-2 778	-5,6
Andra fleråriga åtaganden	26 254	64 162	37 908	144,4
Åtaganden utanför balansräkningen för statens fondeekonomi	20 933	22 174	1 241	5,9
Åtaganden utanför balansräkningen för statliga affärsverk	1 033	1 403	370	35,8
Totalt	215 651	256 316	40 665	18,9

¹ Fondernas statliga borgensförbindelser och garantier ingår i punkten Åtaganden utanför balansräkningen för statens fondeekonomi.

Borgensförbindelser och garantier

Borgensförbindelser och garantier är huvudsakligen åtaganden som innefattar en kreditrisk som kan jämföras med kreditgivning. Beloppet av de borgensförbindelser och garantier som binder staten har ökat kraftigt under de senaste åren. I statens bokslut rapporteras det disponibla maximibeloppet för de borgensförbindelser och garantier för vilka riksdagen beviljat fullmakt och som har gällande borgens- och garantiansvar.

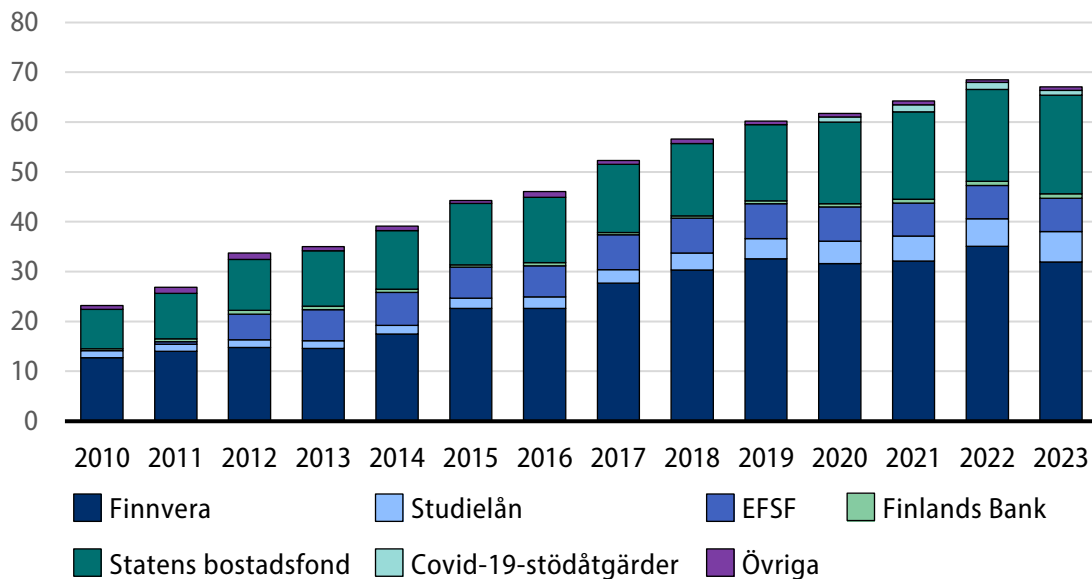
Det disponibla maximibeloppet för statliga borgensförbindelser och statsgarantier uppgick till 149,2 miljarder euro vid utgången av 2023. Det disponibla maximibeloppet för 2023 ökade med 1,9 miljarder euro. Maximibeloppet inkluderar en fullmakt från 2022 för ett låne- och garantiprogram på 10 miljarder euro för åren 2022–2023 för beviljandet av likviditetsslån för de garantier som energibolagen behöver på derivatmarknaden. Under fullmaktens giltighetstid inkom inga ansökningar, varför det inte fanns några gällande låne- eller borgensansvar som hänför sig till detta program under fullmaktens giltighetstid. De senaste årens mest betydande ökning i borgens- och garantifullmakterna skedde 2020, då maximibeloppet för fullmakterna ökade från 106,5 miljarder euro till 135,2 miljarder euro. Höjningarna berodde då huvudsakligen på höjningarna av borgens- och garantifullmakterna för Finnveras exportfinansiering och medelsanskaffning samt på de fullmakter som hänför sig till coronapandemin.

Det gällande beloppet av borgensförbindelser och garantier uppgick till 67,0 miljarder euro vid utgången av 2023. De gällande borgensförbindelserna och garantierna minskade under 2023 med 2,3 procent, i euro 1,6 miljarder. Att statens totala borgens- och garantistock minskade under 2023 var exceptionellt efter den långvariga kontinuerliga tillväxtperiod som rått i över tio år. Den långvariga ökningen av borgens- och garantistocken har särskilt koncentrerats till de två största delområdena: borgensförbindelser för Finnvera Abp och Statens bostadsfond som behandlas senare i detta kapitel. Den största enskilda posten som bidrog till minskningen av borgens- och garantistocken 2023 var att Finnveras exportgarantistock minskades med cirka 3,5 miljarder euro.

Av de gällande borgens- och garantiansvaren i slutet av 2023 uppgick den andel som relaterar till Finnveras borgensförbindelser och garantier till 31,9 miljarder euro, Statens bostadsfonds andel till 19,8 miljarder euro, Europeiska finansiella stabiliseringsfacilitetens (EFSF) andel till 6,7 miljarder euro och studielånens andel till 6,1 miljarder euro. De gällande borgensansvaren till följd av stödåtgärderna med anledning av coronapandemin uppgick vid årets slut till 1,0 miljard euro, varav SURE-garantiernas andel (instrumentet för tillfälligt stöd för att minska risken för arbetslöshet i en krissituation) var 432 miljoner euro, andelen för Europeiska Investeringsbankens covid-19-garantifond 234 miljoner euro, andelen för Finnair Abp:s lånegaranti 252 miljoner euro och andelen för försäkringsgarantin i fråga om covid-19-vaccinet 29 miljoner euro. Allt som allt utgjorde det nominella värdet på de gällande statliga borgensförbindelserna och garantierna i slutet av 2023 24,1 procent i förhållande till totalproduktionen.

Den största ökningen i fråga om de gällande borgensförbindelserna och garantierna 2023 skedde inom ansvar som hänför sig till Statens bostadsfond (1,3 miljarder euro) och statsborgen för studielån (0,6 miljarder euro). Borgensstocken som relaterar till Finnvera minskade med 3,2 miljarder euro. De lånegarantier som i samband med coronapandemin beviljades rederier som är kritiska med tanke på försörjningsberedskapen avslutades i sin helhet under 2023 i och med förtida lånebetalningar. Garantiansvaret som hänför sig till Finnairs lån sjönk under 2023 med 288 miljoner euro så att garantibeloppet vid årets slut uppgick till 252 miljoner euro.

Figur 20. Statens gällande borgensförbindelser och garantier, utveckling*, miljarder euro

* Statens borgensansvar i fråga om Finnvera utgörs enligt bokslutsrapporteringen av exportgaranti- och specialgarantiverksamhetens ansvarsstock, den inhemska ansvarsstocken och borgensförbindelserna för medelsanskaffningen. I mängden borgensförbindelser och garantier inom exportgaranti- och specialgarantiverksamheten beaktas gällande ansvar (lyfta och olyfta), men inte anbudsansvar. Till den del den medelsanskaffning som staten borgat för och som tagits ut under Finnveras låneprogram Euro Medium Term Note (EMTN) har använts till att finansiera exportkrediter är statens ansvar inte dubbelt, men det kan på grund av olika faktorer realiseras vid olika tidpunkter.

Eurostat publicerar [statistik om det totala beloppet av EU-ländernas statliga borgensförbindelser i relation till bruttonationalprodukten](#). En jämförelse av borgensförbindelsernas nominella värden i de olika EU-länderna försvåras bland annat av att länderna har olika praxis för rapporteringen.

Finnvera

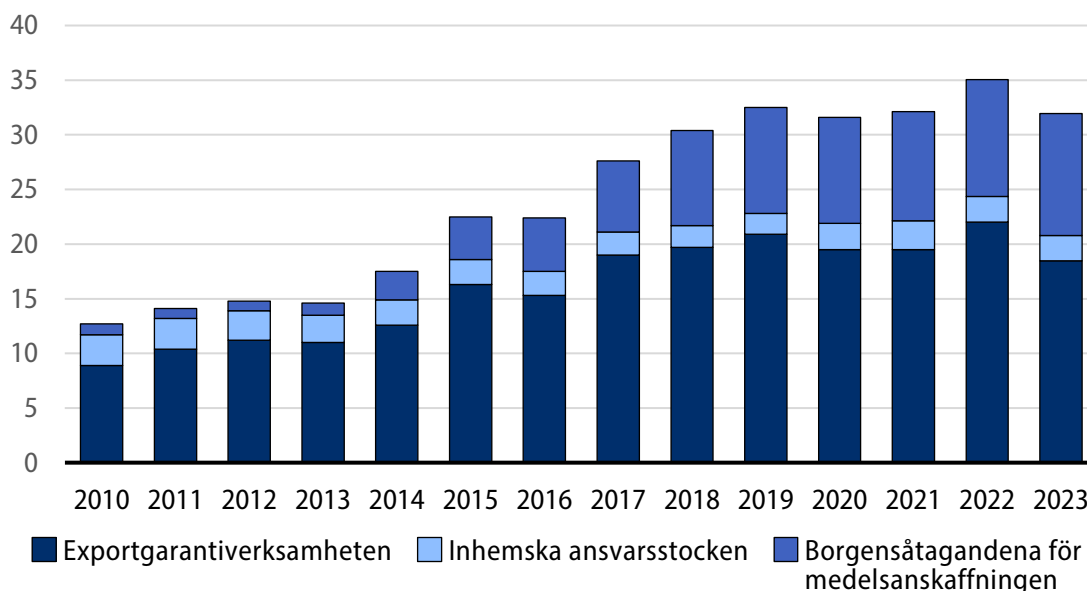
Det statsägda specialfinansieringsbolaget Finnvera främjar finländska företags verksamhetsförutsättningar och konkurrenskraft genom att tillhandahålla lån, borgensförbindelser och exportgarantier. Finnvera-koncernen består av moderbolaget Finnvera Abp och dess

dotterbolag Finlands Exportkredit Ab. Finnvera-koncernens verksamhetsområde fördelas på inhemsk finansiering och finansiering av export. Finnvera fortsatte 2023 med sin strategi att satsa på företagets nya tillväxt, investeringar och internationalisering. Finnvera tog i bruk finansiella produkter för projekt för bekämpning av klimatförändringen samt för digitaliserings- och exportprojekt, samt utvecklade sitt hållbarhetsarbete, sina hållbarhetsmål och sin rapportering om hållbarheten. År 2023 var utmanande, både internationellt och inom Finlands ekonomi. Räntenivån och inflationen var höga och det geopolitiska läget spänt. I fråga om Finnveras finansieringsverksamhet i hemlandet och för exporten var året dock livligt. Finnvera har cirka 23 100 kunder varav merparten är kunder inom den inhemska finansieringen. Finnveras ansvarsstock av lyfta lån och borgensförbindelser för den inhemska finansieringen uppgick till 2,3 miljarder euro vid utgången av 2023 (2,3 miljarder euro vid utgången av 2022). Mätt i euro ligger Finnveras största åtaganden inom exportfinansieringen.

Enligt statens bokslutsrapportering uppgick statens borgens- och garantiansvar relaterat till Finnveras verksamhet i slutet av 2023 till 31,9 miljarder euro. Borgens- och garantiansvaret utgörs av exportgaranti- och specialgarantiverksamhetens ansvarsstock, den inhemska ansvarsstocken och borgensansvaret för medelsanskaffningen. I bokslutsrapporteringen inkluderar de statliga borgensförbindelserna och garantierna inom exportgaranti- och specialborgensverksamheten gällande lyfta och olyfta ansvar men inte anbudsansvar. Den risk som är förknippad med återbetalningarna av exportkrediter som beviljats av dotterbolaget Finlands Exportkredit Ab täcks av en exportgaranti som beviljats av moderbolaget Finnvera. Medelsanskaffning som görs genom Finnveras EMTN- och ECP-låneprogram garanteras av staten. Till den del den medelsanskaffning som staten borgat för och som tagits ut under Finnveras låneprogram EMTN (Euro Medium Term Note) och ECP (Euro Commercial Paper) har använts till att finansiera exportkrediter är statens ansvar inte dubbelt, men det kan realiseras utifrån olika faktorer och vid olika tidpunkter.

Statens borgens- och garantiansvar i anslutning till Finnveras verksamhet har sedan början av 2010-talet ökat avsevärt efter att borgensstocken i slutet av 2010 uppgick till 12,8 miljarder euro. Av de gällande borgensförbindelserna uppgick ansvarsstocken för exportgaranti- och specialborgensverksamheten i slutet av 2023 till 18,5 miljarder euro (22,0 miljarder euro 2022), den inhemska låne- och borgensansvarsstocken till 2,3 miljarder euro (2,3 miljarder euro 2022) och borgensansvaret för medelsanskaffningen till 11,2 miljarder euro (10,7 miljarder euro 2022). Av borgensansvaren för medelsanskaffningen uppgick EMTN-programmets andel i slutet av 2023 till 10,93 miljarder euro och den kortfristiga ECP-medelsanskaffningens andel var 0,24 miljarder euro.

Figur 21. Finnveras borgensförbindelser och garantier *, miljarder euro

* Statens borgensansvar i fråga om Finnvera utgörs enligt bokslutsrapporteringen av exportgaranti- och specialgarantiverksamhetens ansvarsstock, den inhemska ansvarsstocken och borgensförbindelserna för medelsanskaffningen. I mängden borgensförbindelser och garantier inom exportgaranti- och specialgarantiverksamheten beaktas gällande ansvar (lyfta och olyfta), men inte anbudsansvar. Risken förknippad med återbetalningarna av exportkrediter som beviljats av dotterbolaget Finlands Exportkredit Ab täcks av en exportgaranti som beviljats av moderbolaget Finnvera. Medelsanskaffning som görs genom Finnveras EMTN- och ECP-låneprogram garanteras av staten. Till den del den medelsanskaffning som staten borgat för och som tagits ut under Finnveras EMTN- och ECP-låneprogram har använts till att finansiera exportkrediter är statens ansvar inte dubbelt, men det kan realiseras utifrån olika faktorer och vid olika tidpunkter.

I slutet av 2023 uppgick ansvaret enligt lagen om statliga exportgarantier till 17,7 miljarder euro (i slutet av 2022 19,6 miljarder euro). Ansvarsstocken inom exportfinansieringen beräknas enligt lagen om statliga exportgarantier utifrån de sammanlagda gällande ansvarerna och hälften av anbudsansvaren enligt valutakursen dagen för beslutet. Vid utgången av 2023 utgjorde Finnveras helhetsansvar vad gäller exportgarantier och specialborgen 23,2 miljarder euro (23,9 miljarder euro vid utgången av 2022), varav 14,0 miljarder euro var lyfta ansvar (14,1 miljarder euro vid utgången av 2022) Totalt minskade ansvaret inom exportgaranti- och specialgarantiverksamheten med 0,7 miljarder euro under året. Minskningen var en följd av normala amorteringar och återbetalningar.

Finnveras ansvar utgör en betydande delsektor av statsborgensförbindelserna och statsgarantierna, vilket ökar betydelsen av riskhanteringen relaterad till Finnveras verksamhet. Riskhanteringen har en central betydelse också när det gäller att bevara Finnveras risktagningsförmåga. Det mest betydande riskområdet i Finnveras verksamhet är kreditrisken, och i euro mätt är denna som störst i synnerhet inom exportfinansieringen. Till Finnveras kapitalförvaltning hör bland annat marknads- och likviditetsrisker.

Finnveras exportgaranti- och specialborgensverksamhet präglas av bransch- och kundkoncentrationer. Vid utgången av 2023 var fartygs- och varvsbranschens andel av hela ansvarsstocken 50 procent (52 procent 2022), telebranschens andel 17 procent (14 procent) och skogsindustribranschens 15 procent (17 procent). Av gällande exportgaranti- och specialborgensansvar samt anbudsansvar vid utgången av 2023 hade de tre största mottagarna av köparfinansiering en andel på 41 procent (39 procent år 2022), de 10 största en andel på 68 procent (67 procent) och de 20 största en andel på 78 procent (78 procent).

De lagstadgade fullmakterna för exportfinansieringen har höjts 2014, 2016, 2017 och 2020. Under 2023 höjdes fullmakten för borgen vid specialrisktagning från 5 miljarder euro till 8 miljarder euro. I fråga om de övriga fullmakterna gäller ännu de fullmaktshöjningar som trädde i kraft i början av 2020. Genom dessa höjdes exportgarantifullmakterna från 27 miljarder euro till 38 miljarder euro, borgensfullmakten för Finnveras medelsanskaffning från 15 miljarder euro till 20 miljarder euro, finansieringsfullmakten för exportkrediter från 22 miljarder euro till 33 miljarder euro och ränteutjämningsfullmakten likaså från 22 miljarder euro till 33 miljarder euro. Syftet med höjningarna var att bevara finansieringsmöjligheterna för exporten på samma nivå som i de viktigaste konkurrentländerna, att förbättra företagets verksamhetsförutsättningar och finansmarknadens verksamhet samt att stärka Finlands ekonomi. De höjda fullmakter som började gälla från och med början av 2020 grundade sig på en prognos från före coronaviruskrisen om ett fortsatt ökande behov av exportfinansiering som tidigare fullmakter inte bedömdes kunna täcka. Under de senaste åren har den offentliga finansiärens roll ökat inom exportfinansieringen.

I syfte att trygga företagets finansiering under de exceptionella omständigheter som coronapandemin föranlett höjde riksdagen i maj 2020 Finnveras inhemska finansieringsfullmakter från ett maximibelopp på 4,2 miljarder euro till 12 miljarder euro. Den lyfta låne- och borgensstocken inom den inhemska finansieringen ökade under 2020 från 1,9 miljarder till 2,4 miljarder euro och ytterligare till 2,6 miljarder euro 2021, men började därefter sjunka och uppgick till cirka 2,3 miljarder euro under 2022 och 2023.

Den betydande långsiktiga ökningen i ansvaret för exportfinansieringen och den bedömning av en förväntad fortsatt ökning som gjordes i samband med fullmaktshöjningarna har betonat behovet av riskhantering, riskuppföljning och en vidareutveckling av dessa inom exportfinansieringen samt vikten av riskbuffertar. Verksamheten har sedan 2020 påverkats av coronapandemin, Rysslands anfallskrig mot Ukraina samt energikrisen och den tilltagande inflationen. Exportfinansieringen gäller typiskt exporthandeln av dyra kapitalvaror och den årliga finansieringsvolymen påverkas alltid också av när enskilda stora exportaffärer infaller.

I regeringens proposition från hösten 2019 om fullmaktshöjningar för exportfinansieringen konstaterades det att en överföring av den finansiella tillsynen över Finnvera från arbets- och näringsministeriet till Finansinspektionen är under beredning som ett led i den kommande vidareutvecklingen av tillsynen. Utredningsarbete kring överföringen av och innehållet i tillsynen har bedrivits sedan hösten 2019 inom ramen för arbetet med att utveckla lagstiftningen om Finnveras finansieringsverksamhet. Hösten 2022 lämnade regeringen en proposition om överföringen av Finnveras finansiella tillsyn till Finansinspektionen (RP 311/2022 rd). Propositionen hann inte behandlas i riksdagen under den regeringsperiod som avslutades under våren och förföll. Ärendet som gäller överföringen av den finansiella tillsynen bereds på nytt som en del av reformen av den totala lagstiftningen om Finnvera.

Enligt regeringsprogrammet för statsminister Orpos regering är målet att stärka strukturerna för exportfrämjande och Finnvera Abp:s exportfrämjande roll. Dessutom ska en totalreform av lagstiftningen om Finnvera Abp genomföras. Under ledning av arbets- och näringsministeriet tillsattes i december 2023 ett lagstiftningsprojekt för tiden 1.1.2024–30.6.2025.

Målet med Finnveras verksamhet är att den ska vara självbärande, vilket betyder att bolaget på lång sikt ska täcka kostnaderna för sin verksamhet och den andel av kredit-, borgens- och garantiförluster som bolaget svarar för med intäkterna från sin affärsverksamhet. Granskningsperioden för det uppställda målet att bolaget ska vara självbärande är 10 år i fråga om finansieringen för små och medelstora företag och 20 år för exportfinansieringen. År 2023 uppvisade Finnvera-koncernen ett resultat på 433 miljoner euro. Föregående år var resultatet 55 miljoner euro. År 2020 gjorde Finnvera på grund av coronaviruspandemin och i enlighet med standarden IFRS 9 som en följd av försämrade riskklassificeringar och makroekonomiska prognoser kreditförlustreserveringar på 1 222 miljoner euro för exportgaranti- och specialborgensverksamheten, varav fartygs- och varvsbranschen stod för en andel på cirka 90 procent. Förlustreserveringarna som gällde fartygs- och varvsbranschen upplöstes delvis redan under 2022 och fortsatte upplösas under 2023. Rederiernas affärsutsikter har förbättrats avsevärt, men det finns fortfarande osäkerhetsfaktorer i omvärlden. Dessutom minskade förlustreserveringarna för ansvar i Ryssland till följd av återbetalningar. Finnveras ansvar i Ryssland minskade från 422 miljoner vid utgången av 2022 till 97 miljoner euro vid utgången av 2023. Förlustreserveringarna inom exportfinansieringen minskade under året med totalt 377 miljoner euro, men kreditförlustrisken i fråga om ansvaren ligger dock ännu på en hög nivå. De slutliga förlusterna inom koncernen uppgick 2023 till ett belopp av 128 miljoner euro, vilket huvudsakligen berodde på en enskild exportgarantisättning på cirka 100 miljoner euro. Ersättningen hade dock ingen resultat effekt på grund av de förlustreserveringar som gjorts under tidigare år. De förväntade kreditförlusterna inom exportgaranti- och specialborgensverksamheten uppgick till 979 miljoner euro vid utgången av 2023 (1,4 miljarder euro 2022).

Målet att den inhemska verksamheten ska vara självbärande har förverkligats under 10-årsperioden när resultatet räknas kumulativt i slutet av 2023. Kumulativt sett har exportgaranti- och specialborgensverksamheten varit självbärande under 20-årsperioden om granskningen beaktar statsgarantifondens medel, som har influerat som ett resultat av den verksamhet som bedrivs av Finnveras föregångarorganisationer. Beloppet av de buffertmedel som uppkommit inom exportgaranti- och specialborgensverksamheten uppgick i slutet av 2023 till 1 272 miljoner euro (886 miljoner euro 2022), när man utöver 135 miljoner euro i balansräkningens fond för exportgaranti- och specialborgensverksamhet beaktar det separata resultatet för 2023 på 377 miljoner euro samt statsgarantifondens medel om 760 miljoner euro (751 miljoner euro 2022). I statsgarantifondens medel ingår den kapitalisering av fonden med 400 miljoner euro som staten gjorde 2021. Finnvera har delvis också skyddat sina risker genom återförsäkringar, som möjliggör ersättningar till ett maximibelopp som i slutet av 2023 uppgick till 1,3 miljarder euro, det vill säga 9 procent av de lyfta ansvaren. I sista hand är det staten som ansvarar för de borgensförbindelser och garantier som Finnvera beviljar.

För att täcka det förlustbringande separata resultatet från exportgaranti- och specialborgensverksamheten fick Finnvera 2020 en fondbetalning på 349 miljoner euro från statsgarantifonden. Finnvera har befriats från fondåterbäring på basis av ett eventuellt vinstresultat av exportgaranti- och specialborgensverksamheten år 2021 eller därpå följande år. Befrielsen gäller till dess att tillgångarna i fonden för exportgaranti- och specialborgensverksamheten är på samma nivå som före coronapandemin. Det slutliga beslutet om befrielsen från återbäring fattas av Finnveras bolagsstämma.

Fonden för den inhemska verksamheten uppgick i slutet av 2023, med beaktande av översiktens resultat, till 405 miljoner euro (375 miljoner euro 2022).

Finnveras soliditet bör vara tillräcklig för att säkerställa bolagets risktäckningskapacitet och för att kostnaderna för medelsanskaffningen ska hållas skäliga. Arbets- och näringsministeriet har ställt minst 15 procent som mål för soliditeten i Finnveras inhemska verksamhet. Koncernen Finnveras Tier 1-soliditet i den inhemska verksamheten var, enligt beräkningsprinciperna för standarden Basel III, 24,3 procent vid utgången av 2023 (25,7 procent 2022). Enligt internationell praxis har det inte ställts något soliditetskrav på Finnveras exportfinansiering. Arbets- och näringsministeriet följer dock hur ansvars- och riskpositionen samt buffertmedlen utvecklas samt bland annat soliditetskravet i fråga om eget kapital, där verksamhetens risker beaktas och kreditriskerna utgör den största risken. Kapitältäckningskravet för kreditrisken baserar sig på ES-metoden, där man i granskningen beaktar tillgångarna i bolagets fond för exportgaranti- och specialborgensverksamheten samt statsgarantifonden. Soliditetsberäkningen för exportfinansieringen utvecklas med hjälp av ICAAP-ramen. Soliditeten inom exportfinansieringen försämrades till följd av kreditförlustreserveringar 2020. I slutet av 2023 uppgick exportfinansieringens soliditet, med beaktande av medlen i fonden för exportgaranti- och specialborgensverksamheten och statsgarantifonden, till 5,6 procent (3,2 procent 2022).

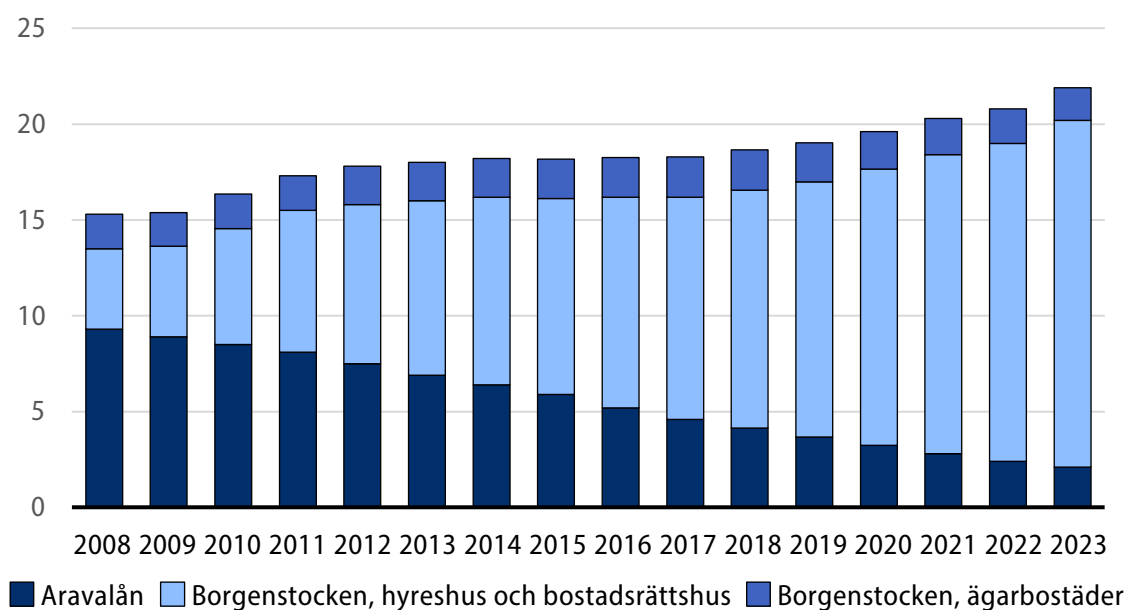
Statens bostadsfond

Statens bostadsfond är en fond utanför budgeten vars finansierings- och borgensbefogenheter fastställs årligen i statsbudgeten. Fonden har ingen egen personal. Nya beslut om finansiering och borgensförbindelser fattas vid Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet (ARA). Statskontoret förvaltar låne- och borgensstocken och fattar beslut om saneringsåtgärder i anslutning till upplåningen.

I statens bostadsfonds balansräkning utgörs merparten av fordringarna av långfristiga aravalån som beviljats hyreshus- och bostadsrättssamfund före 2008, och som uppgick till 2,1 miljarder euro vid utgången av 2023 (2,4 miljarder euro 2022). Fonden får sina intäkter från räntor och amorteringar på aravalån och genom borgensavgifter som hör till statliga borgensförbindelser. Statens bostadsfonds likvida tillgångar (samlingskontofordran på staten) var 3,17 miljarder euro vid utgången av 2023 (3,18 miljarder euro år 2022). Ur fonden överfördes 2023 0,4 miljoner euro (1,0 miljon euro 2022) till statsbudgeten.

Statens bostadsfonds borgensstock fördubblades under 2010-talet. Borgensstocken för bostadsfinansiering var 19,8 miljarder euro vid utgången av 2023, vilket innebar en ökning på 1,4 miljarder euro jämfört med föregående år. Av bostadsfondens borgensstock utgjordes största delen av borgensförbindelser för byggnadslån och lån för totalrenovering till hyreshus- och bostadsrättssamfund. Borgensstocken för dem var totalt 18,1 miljarder euro vid årets slut.

Figur 22. Borgensstocken för bostadsfinansiering och aravalånestocken, miljarder euro

Användningen av garantifullmakter för den sociala bostadsfinansieringen låg under 2010-talet på i genomsnitt 1,2 miljarder euro per år. Under senare år har det skett en ökning i antalet beviljade lån där statens fyllnadsborgen ingår, men antalet beviljade lån 2022 minskade till samma nivå som genomsnittet under 2010-talet. Borgensbesluten uppgick till 1,7 miljarder euro 2020 och till knappa 1,8 miljarder euro 2021 och till cirka 1,2 miljarder euro 2022. Beloppet av de lån med statens fyllnadsborgen som beviljades 2023 steg igen till en nivå av 1,9 miljarder euro.

Hyreshussamfundens ekonomiska problem har ökat under de senaste åren. Ur riskhanteringsperspektiv ligger de största riskerna i låne- och borgensstocken för hyreshus- och bostadsrättssamfund i att fastigheternas utnyttjandegrad sjunker i regioner där befolkningen minskar. De kommunspecifika befolkningsprognoser som Statistikcentralen publicerade 2021 förutspår att tillväxten fortsättningsvis koncentreras till huvudstadsregionen och några landskapscentrum. Därmed kan även problemen i anslutning till hyreshusfinansieringen antas öka framöver. Än så länge är det svårt att bedöma vilka mer långsiktiga effekter på befolkningsutvecklingen i regionerna de nya sätten att arbeta som uppkom till följd av coronapandemin, såsom det ökade distansarbetet, kommer att ha. Den negativa befolkningsutvecklingen minskar utnyttjandegraden och värdet på garantifastigheterna. Vid social bostadsfinansiering leder också ändringar i befolkningsstrukturen, långa lånetider (högst 45 år), progressiv amortering samt hög belåningsgrad (85–95 procent) till utmaningar.

Hyreshusfinansieringens risker minimeras bland annat genom att frigöra objekt från begränsningar och bevilja hyreshussamfund saneringsåtgärder som definieras i lag. År 2023 frigjordes 3 052 bostäder från begränsningar (3 682 bostäder 2022). År 2023 beviljades rivningsackord för 0,87 miljoner euro (0,97 miljoner euro 2022) och rivningsunderstöd för 2,9 miljoner euro (6,1 miljoner euro 2022). År 2023 beviljades begränsningsackord till ett värde av 0,19 miljoner euro (0,34 miljoner euro 2022).

De författningsändringar som trädde i kraft 2019 har möjliggjort en förbättrad riskhantering i fråga om statens fordringar och borgensansvar, bland annat genom mer proaktiva saneringsåtgärder och finansieringsarrangemang i fråga om hyreshussamfund som innefattar risker.

Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet ARA och Statskontoret ansvarar tillsammans för riskhanteringen i fråga om låne- och borgensstocken i Statens bostadsfond. För riskhanteringen gäller den riskhanteringsanvisning som ämbetsverken fått av direktionen för Statens bostadsfond, och riskhanteringen samordnas i ARAs och Statskontorets gemensamma riskgrupp.

Av aravalånebeståndet för finansiering av hyreshus och bostadsrättshus på 2,1 miljarder euro har 0,6 miljarder (28 procent) placerats inom riskfyllda områden enligt Statskontorets riskklassificering av kommuner (C: måttlig risk, D: hög risk och E: synnerligen hög risk). Av borgensstocken på 18,1 miljarder euro för finansieringen av hyreshus och bostadsrättshus har 3,4 miljarder euro (19 procent) placerats inom motsvarande riskfyllda områden.

I statsborgensstocken för privatpersoners bostadslån har inga betydande ändringar skett under de senaste åren. Mellan 2012 och 2020 låg borgensstocken för personlån på en nivå av cirka 2,0–2,1 miljarder euro. Åren 2021–2023 minskade borgensstocken något. Vid utgången av 2023 var borgensstocken för personlån cirka 1,7 miljarder euro, vilket innebar en minskning på 51 miljoner euro jämfört med året innan.

Förbindelsestocken för bostadsfondens räntestödsbelåning utgjorde 21,7 miljarder euro vid utgången av 2023, vilket innebar en ökning på 1,2 miljarder euro från föregående år. Av räntestödslånen uppgick samfundslånens andel i slutet av 2023 till 17,27 miljarder euro och andelen för privatpersoners ägarbostadslån till 4,45 miljarder euro. År 2023 ökade räntestödsavgifterna till följd av den höjda räntenivån till 92,4 miljoner euro (1,8 miljoner euro 2022). Räntestödslånestocken har under de senaste tio åren ökat med cirka 1,1 miljarder euro per år och när lånestocken ökar kommer räntestödsavgifterna att stiga beroende på den allmänna räntenivån. Det är att vänta att den allmänna höjningen av räntenivån kommer att innebära en ökning i mängden räntestöd som betalas ut under de kommande åren.

I regeringsprogrammet för statsminister Orpos regering konstateras att fullmakterna för räntestödslån och borgenslån för statsunderstödd bostadsproduktion dimensioneras bättre än tidigare så att de är kontracykliska mot det övriga konjunkturläget inom byggbranschen. Enligt regeringsprogrammet införs borgensavgifter (0,5 %) för nya statsunderstödda räntestödslån för hyresbostäder, men bostadsproduktionen för grupper med särskilda behov ska inte omfattas av borgensavgiften.

Miljöministeriet tillsatte hösten 2023 en utredningsgrupp för att utvärdera den statligt stödda bostadsproduktionen, statens bostadsfond och de indirekta stöden.

Borgensavgifter (borgensprovisioner) och borgensersättningar

En borgensavgift tas ut för statsborgen och statsgarantier som enligt lagen om statens långivning och statsborgen (449/1988) beviljas med riksdagens samtycke om inget annat föreskrivs i någon annan lag eller förordning som utfärdats med stöd av den lagen. Beloppet på avgiften regleras i statsrådets förordning om avgifter som uppbärs för statsborgen (20/2003).

I statsminister Orpos regeringsprogram fastslås att borgensavgift i regel alltid ska tas ut när borgen beviljas och att borgensavgifter med vissa undantag ska införas i heltäckande omfattning också inom bostadsfinansieringen.

Borgensavgifterna för statsborgen och statsgarantier som hör till finansministeriets förvaltningsområde uppgick 2023 till 21,5 miljoner euro. Intäkterna bestod av borgensavgifter för låneborgen som föranletts av coronaviruskrisen samt för lån som statens affärsverk upptagit och för borgensförbindelser som affärsverken beviljat sina dotterbolag. Inom förvaltningsområdet betalades det ut cirka 2,6 miljoner euro i borgensersättningar.

Statens bostadsfond fick 2,6 miljoner euro i borgensavgifter 2023. Intäkterna består av avgifter som tagits ut för statsborgen för bostadslån för ägarbostäder och för lån som beviljats för byggande av hyresbostäder. År 2023 betalades 0,5 miljoner euro i borgensersättningar för borgensförbindelser i anslutning till privatpersoners bostadslån (0,4 miljoner euro 2022). I borgensersättningar för borgensförbindelser för samfundslån betalades 3,5 miljoner euro (7,8 miljoner euro 2022).

Finnvera, som hör till arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde, tar ut provisioner för de borgensförbindelser och garantier som bolaget beviljar. Beloppet för Finnveras intäkter från arvoden uppgick 2023 i fråga om exportgaranti- och specialborgensverksamheten till 130,0 miljoner euro och för de inhemska borgensförbindelsernas del till 41,6 miljoner euro.

Enligt lagen om statens specialfinansieringsbolags kredit-, borgens- och kapitalplaceringsverksamhet (445/1998) ersätter staten Finnvera för de kredit- och borgensförluster som eventuellt uppkommer i kredit- och borgensverksamheten. År 2023 uppgick statens ersättningar till Finnvera för förluster i enlighet med prestationsprincipen till 18,2 miljoner euro (2022: 28,5 miljoner euro).

På basis av statsborgen för studielån som administreras av Folkpensionsanstalten betalades 2023 ut 85,2 miljoner euro i ersättningar till banker. Borgensfordringar krävdes in till ett belopp av 85,7 miljoner euro. Gårdsbrukets utvecklingsfond fick in 1,2 miljoner euro i borgensavgifter 2023. Fonden betalade 2,0 miljoner euro i borgensersättningar.

Risker

De statsfinansiella riskerna kan i vid bemärkelse definieras som avvikelser från den utveckling som förväntades då budgeten och den ekonomiska prognosen gjordes upp, och som inverkar negativt på statsfinansernas balans eller finansiella ställning. Risker kan förorsakas av makroekonomiska chocker, ingå i statens tillgångar och statsskulden och ha samband med indirekta åtaganden.

Makroekonomiska risker

Makroekonomiska risker kan uppstå på grund av internationella, europeiska och ibland även inhemska ekonomiska förändringar. Det mest typiska är att makroekonomiska konsekvenser uppstår i realekonomin genom påverkan från internationella ekonomiska konjunkturer. Makroekonomiska risker kan också orsakas till exempel av ändringar i priserna på råvaror och energi. Även snabba branschspecifika strukturomvandlingar kan orsaka risker för den samhällsekonomiska utvecklingen och för statsfinanserna. Lågkonjunkturer i realekonomin och övriga negativa ekonomiska förändringar påverkar även den offentliga ekonomin snabbt i form av sjunkande beskattningsutfall och ökande utgifter för social trygghet. Makroekonomiska risker på europeisk nivå ledde under 2010-talet också till problem i samband med finansieringssystemet och enskilda staters ekonomier. Gemensamma administrativa system och stödssystem byggdes upp för att åtgärda dem.

Externa faktorer har under 2020-talet medfört en ny typ av mestadels svårförutsägbara makroekonomiska hot och risker för hela samhället. Coronaviruspandemin, Rysslands anfallskrig och den resulterande obalansen på energimarknaden har haft verksamhetsmässiga och ekonomiska konsekvenser för medborgarna, företagen och den offentliga sektorn. Staten har under dessa exceptionella kriser blivit tvungen att öka sina utgifter och genomföra stödåtgärder inom olika samhällsliga och ekonomiska delområden. Kriserna har lett till ett tryck på ökad statsskuld och ökat borgensansvar. Coronapandemins effekter avtog småningom under 2023, men stödåtgärder till följd av obalansen på energimarknaden bereddes och genomfördes ännu under första halvan av 2023. År 2023 fortsatte effekterna av den accelererande inflationen och den snabbt förhöjda räntenivån. Den stigande räntenivån har snabbt också medfört nya kostnadstryck såväl i fråga om räntekostnaderna för statsskulden som i fråga om ökade räntestödsavgifter för räntestödslånen.

Den makroekonomiska utvecklingen analyseras i årsberättelsens avsnitt 4.1.

Risker som hänför sig till statens balansräkning

Statens balansräkning kan innehålla risker i fråga om både skulder och tillgångar. Statsskulden har mer än fördubblats sedan 2007. Den kraftiga skuldökningen och i synnerhet de snabbt stigande räntorna under 2022 och 2023 har inneburit en kännbar ökning i ränteutgifterna för statsskulden. År 2023 var ränteutgifterna 2,3 miljarder euro, medan de åren 2018–2022 årligen fluktuerade mellan 0,8–1,2 miljarder euro. Utgående från de aktuella ränteförväntningarna bedöms statens ränteutgifter ligga på 3–4 miljarder euro per år.

Ränterisker ingår i statens skuldebrev, likvida medel samt andra instrument för skuldhanteringen. Ränterisken i samband med skuldhanteringen kan analyseras genom begreppet budgetrisk, där man granskar ändringarna i ränteutgifterna när den allmänna räntenivån permanent stiger med en procentenhet. En sådan uppgång ökar statens ränteutgifter

genom att den nuvarande skulden prissätts på nytt så att de årliga ränteutgifterna för skulden till exempel 2026 skulle vara cirka 689 miljoner euro högre jämfört med prognosen. Statens lånefordringar kan även innehålla risker. Statens bostadsfonds lånefordringar uppgick vid utgången av året till 2,1 miljarder euro. I finansieringen av hyres- och bostadsrätts-samfund ingår regionala risker då hyreshusens utnyttjandegrader sjunker i regioner där befolkningen minskar. Business Finlands lånefordringar uppgick vid utgången av året till 1,1 miljarder euro. Lånestocken bestod huvudsakligen av produktutvecklingsfinansiering utan säkerhet, vars risker snabbt korrelerar med de ekonomiska konjunkturförändringarna.

Till statens bolagsinnehav hänför sig risker som beror på kursfluktuationer. Statens ekonomiska ställning enligt balansräkningen, det vill säga helheten av tillgångar, skulder och åtaganden, är delvis svårtolkad eftersom en betydande del av statskoncernens tillgångs-poster och åtaganden finns i enheter utanför budgeten: i fonder, affärsverk och statsägda bolag. Statens tillgångar förvaltas numera bland annat inom ramen för statens budget-ekonomi, av statens affärsverk, Solidium Ab, och Statens pensionsfond. Det här försvårar den övergripande riskhanteringen och målsättningarna i samband med risker som gäller statskoncernens balansräkning.

Risker i samband med villkorliga åtaganden

De explicita borgens- och garantiförbindelserna som hör till de villkorliga åtagandena består huvudsakligen av åtaganden i samband med skuldförbindelser, varvid borgenären bär kreditrisken på samma sätt som vid direkt utlåning. I fråga om borgensansvar kan riskhanteringen dock anses mer utmanande än i en direkt roll som borgenär. Riskhanteringen vid villkorliga åtaganden kräver god kommunikation mellan parterna i skuld- och borgensförbindelser. Vid betalningssvårigheter är det med tanke på den borgensansvariga problematiskt att eventuella arrangemang görs mellan gäldenären och borgenären. Borgensmannen bär kreditrisken men kan inte nödvändigtvis flexibelt påverka finansiella saneringsåtgärder till exempel vid tillfälliga betalningssvårigheter.

I anslutning till euroområdet stabilitetsmekanismer kan Finland åläggas betalningsskyldigheter för att trygga kapitalet i den europeiska stabilitetsmekanismen (ESM) eller med stöd av borgensförbindelserna till den europeiska finansiella stabiliseringsfaciliteten (EFSF). En sådan situation kan till exempel uppstå om en stat som fått finansiellt stöd inte betalar räntorna eller återbetalar stödet. Dessa risker behandlas senare i detta kapitel.

Från och med 2020 omfattar borgens- och garantiansvaren de arrangemang som vidtagits för hanteringen av coronaviruskrisen, varav EU-kommissionens instrument för tillfälligt stöd för att minska risken för arbetslöshet i en krissituation (SURE) har ett maximibelopp på 432 miljoner euro och Europeiska Investeringsbankens covid-19-garantifond ett maximibelopp på 372 miljoner euro. Utöver dessa har man i EU som en del av det nya beslutet om egna

medel fattat beslut om ett återhämtningsinstrument och om finansieringen av det. De lån som tas med anledning av återhämtningsinstrumentet ökar den Europeiska unionens åtaganden med totalt 750 miljarder euro (uttryckt i 2018 års priser). Finlands kalkylerade andel av detta uppskattas uppgå till cirka 13 miljarder euro. Finlands betalningar som realiseras efter 2027 hänför sig till understöd inom ramen för återhämtningsinstrumentet, varav Finlands andel är uppskattningsvis totalt 6,6 miljarder euro.

I regeringsprogrammet för statsminister Orpos regering konstateras att regeringen ser allvarligt på de risker som borgens- och garantiansvar medför i de offentliga finanserna. Enligt regeringsprogrammet ska processen bestående av bedömning och beviljande av statlig borgen och garanti utvecklas så att den på ett bredare sätt kan beakta riskerna, och en borgensavgift ska i regel tas ut när borgen beviljas.

Sammanfattning av riskerna

Riskerna i anslutning till de offentliga finanserna är vanligen på många sätt kopplade till den allmänna ekonomiska utvecklingen. I ett exceptionellt svårt ekonomiskt läge kan de offentliga finanserna försvagas genom samtidig påverkan av flera olika faktorer. Riskerna i samband med makroutvecklingen, den offentliga skuldsättningen, den offentliga sektorns ägande, beviljade borgen och garantier samt riskerna i samband med övriga åtaganden inom den offentliga sektorn korrelerar med varandra. Under normala konjunkturväxlingar realiseras vanligen bara en del av riskerna.

Framtidens utmaningar och trycket på utgifterna riktas mot hela den offentliga sektorn. Statsskulden och statens borgensåtaganden har nästan kontinuerligt ökat allt sedan finanskrisen började 2008. De statliga åtgärder som coronaviruskrisen samt Rysslands anfallskrig och energimarknaden föranlett har på kort tid orsakat en avsevärd ökning i nivån på statens åtaganden.

Den kommunala ekonomin står inför betydande ekonomiska utmaningar, i synnerhet när det gäller att ordna social- och hälsovårdstjänster med beaktande av den åldrande befolkningen och den regionala centraliseringen. För den kommunala ekonomins del inträffade en väsentlig förändring i situationen i början av 2023, då ansvaret för att ordna social- och hälsovården samt räddningsväsendet överfördes från kommunerna, sjukvårdsdistrikten och andra samkommuner till välfärdsdistrikten. Vilka effekter reformen kommer att ha på kostnadsutvecklingen inom den offentliga sektorn kan bedömas närmare först på längre sikt. Det är också svårt att i detta skede göra en noggrann bedömning av kommunernas roll samt effekterna av den ändrade balans- och finansieringsstrukturen.

Kostnaderna för realisering av statens åtaganden kan utgöra en betydande börda för samhällsekonomin. Detta accentuerar vikten av en noggrann riskbedömning och riskhantering vid finansiella beslut som är bindande för staten och vid hanteringen och

uppföljningen av åtagandena. Man försöker kontinuerligt klarlägga och utveckla förfarings-sätt och praxis, uppföljning och rapportering som hänför sig till riskhanteringen. Corona-pandemin och Rysslands anfallskrig med sina olika konsekvenser ställer nu ännu större krav på riskhanteringen i fråga om statens ansvar och på helhetsbedömningen av den belastning som olika åtgärder orsakar.

Åtaganden och risker i samband med hanteringen av stabiliteten i euroområdet

Finska staten har som medlem av EU och euroområdet deltagit i åtgärder för att stödja den ekonomiska och finansiella stabiliteten i EU och euroområdet genom olika arrangemang under 2008–2018. Arrangemangen genomfördes som en del av gemensamt avtalade ekonomiska anpassningsprogram med finansiellt stöd i olika former. Riksdagens revisionsutskott har i sitt betänkande (ReUB 8/2017 rd – B 14/2017 rd – B 9/2017 rd) konstaterat att utskottet ser det som viktigt att rapporteringen om exponeringarna i samband med de finansiella stödprogrammen för euroländerna och om riskerna som hänför sig till dem är så heltäckande som möjligt i regeringens årsberättelse.

EU- och euroländernas finansiella stöd beviljades som finansiellt stöd från de stabilitetsmekanismer som grundades under euroområdets kris eller som bilaterala lån mellan stater. Särskilt genom euroområdets finansiella stödprogram har betydande och långfristiga åtaganden i form av kapital- och borgensförbindelser samt lånefordringar uppkommit för finska staten. Riskerna i anslutning till de finansiella stöden och återbetalningen av dem begränsas bland annat genom villkorliga, förmånliga lånevillkor samt genom krav på enighet i beslutsfattandet. Medlemsstaterna kan inte heller ta över andra medlemsstaters skulder (artikel 125 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt).

Nya finansiella stöd som riktas till länder i euroområdet genomförs i första hand via Europeiska stabilitetsmekanismen (ESM). De enskilda beslut om finansiellt stöd som fattas där ökar inte finska statens åtaganden, och separata beslut fattas om höjning av ESM:s kapital. Indirekta åtaganden för finska staten uppstår genom Europeiska finansiella stabiliseringsfacilitetens (EFSF), Europeiska finansiella stabiliseringsmekanismens (EFSM), EU:s betalningsbalansstöds och Internationella valutafondens (IMF) finansiella stöd. Riksdagen godkänner Finlands deltagande i dessa institutioners verksamhet och de stödprogram som beviljas via dem. För närvarande pågår inom euroområdet inga aktiva finansiella stödprogram via EFSF eller ESM.

Finlands Bank har deltagit i euroområdets krishantering som en del av eurosyste-met och rapporterar självständigt om sina risker och åtaganden.

Sammandrag över förbindelser, åtaganden och fordringar

I följande tabell presenteras ett sammandrag över Finlands förbindelser, åtaganden och fordringar i samband med stabiliseringen i euroområdet. Dessa behandlas närmare nedan.

Tabell 33. Finska statens förbindelser, åtaganden och fordringar för hanteringen av den europeiska finans- och skuldskrisen 31.12.2023, miljarder euro

Europeiska stabilitetsmekanismen		Kapital	
Finlands andel av hela kapitalet		12,5	
Betald kapitalandel		1,4	
Infodringsbar andel		11,1	
ESM:s finansieringsstöd	Förbindelse	Saldo	Finlands kalkylerade andel
Spanien	Programmet avslutat	16,4	0,29
Cypern	Programmet avslutat	6,3	0,11
Grekland	Programmet avslutat	59,8	1,07
Totalt	Inga pågående program	82,5	1,46
EFSF:s program för kapitalanskaffning	Program	I användning	Inklusive nettoräntor
Godkänt program för kapitalanskaffning	241,0	190,7	217,4
Finlands andel av borgensförbindelserna	4,65	3,68	4,19
Med överborgen	-	5,90	6,73
EFSF:s finansiella stöd	Förbindelse	Saldo	Finlands kalkylerade andel
Irland	Programmet avslutat	17,7	0,34
Portugal	Programmet avslutat	24,0	0,46
Grekland	Programmet avslutat	129,2	2,49
Totalt	Inga pågående program	170,9	3,30
Ställande av säkerhet	Finansieringsstöd	Stödbelopp	Säkerhetens marknadsvärde
Grekland	EFSF	129,2	0,91
Spanien	ESM	16,4	0,29
Totalt		145,6	1,20
Bilaterala lån	Förbindelse	Saldo	Ränteintäkter
Grekland	Programmet avslutat	0,75	0,103

EFSM:s finansieringsstöd	Förbindelse	Saldo	Finlands kalkylerade andel
Irland	Programmet avslutat	22,5	0,36
Portugal	Programmet avslutat	24,3	0,39
Totalt	Inga pågående program	46,8	0,75
EU:s betalningsbalansstöd	Förbindelse	Saldo	Finlands kalkylerade andel
Lettland	Programmet avslutat	0,2	0,003
Totalt	Inga pågående program	0,2	0,003

Obs! Summorna stämmer inte nödvändigtvis till följd av avrundningar.

Europeiska stabilitetsmekanismen (ESM)

ESM är ett internationellt finansiellt institut som euroländerna har grundat i Luxemburg och som fungerar med eget kapital. Det är den huvudsakliga mekanismen för hantering av stabiliteten i euroområdet. ESM:s kapital består av placerat kapital samt infordringsbart kapital. Anslaget för den inbetalda kapitalandelen ingick i statens andra tilläggsbudget 2012.

Kapitalet som betalats till ESM uppgår efter Kroatiens anslutning till 81,0 miljarder euro, varav Finlands andel är 1,4 miljarder euro. Det infordringsbara kapitalet är 627,5 miljarder euro, varav Finlands andel är 11,1 miljarder euro. Det totala kapitalet uppgår således till sammanlagt 708,5 miljarder euro. Finlands andel av det är sammanlagt 12,5 miljarder euro.

ESM har inte haft några pågående program för finansiellt stöd efter att Greklands ESM-program avslutades 2018. ESM:s lånekapacitet är 500 miljarder euro, varav 82,6 miljarder euro var i användning den 31 december 2023 för Spaniens, Cyperns och Greklands program. Finlands kalkylerade andel av den utnyttjade lånekapaciteten är cirka 1,5 miljarder euro.

Av ESM:s lånekapacitet den 31 december 2023 var 59,8 miljarder euro bundet vid det finansiella stöd som betalats till Grekland, 6,3 miljarder euro bundet vid det finansiella stöd som betalats till Cypern och 16,4 miljarder euro bundet vid det finansiella stöd som betalats till Spanien. Spanien betalade i december 2023 en amortering på lånekapitalet på cirka 3,6 miljarder och har återbetalat sammanlagt 24,9 miljarder av det finansiella stöd på 41,3 miljarder euro som landet fått, varav 17,3 miljarder euro i förtid.

Den tillfälliga korrigerings av kapitalfördelningsnyckeln som tillämpas för Estland, det vill säga en nedsatt andel av kapitalet, avslutades från och med den 1 januari 2023, vilket innebär att Estland tecknade en högre andel av ESM:s grundkapital. För de medlemmar av ESM som inte omfattas av någon tillfällig korrigerings minskade andelen av kapitalet i motsvarande grad. Estland betalade den 19 januari 2023 de överföringar av kapital till de

övriga medlemmarna av ESM som beror på ändringen i kapitalfördelningsnyckeln. Estlands andel av det betalda kapitalet ökade med 55,9 miljoner euro. Estlands andel av grundkapitalet ökade med 488,7 miljoner euro. Finlands andel av det betalda kapitalet minskade med 1,01 miljoner euro och Estland gjorde betalningen till Finland. Finlands andel av det betalda kapitalet är 1,4 miljarder euro.

Kroatiens anslutning till ESM

Att Kroatien i början av 2023 anslöt sig till den gemensamma valutan euro innebar samtidigt att landet ansökte om att bli medlem i ESM. ESM:s förvaltningsråd godkände vid sitt möte den 5 december 2022 Kroatiens medlemskap och de förändringar i ESM:s kapitalandelar som detta förutsätter. Statsrådet lämnade skrivelse U 86/2022 rd i ärendet till riksdagen. Kroatien deponerade sin anslutningsakt hos generalsekreteraren för Europeiska unionens råd den 2 mars 2023. Kroatiens anslutning och de justeringar av ESM-avtalet som den föranledde trädde således i kraft den 22 mars 2023.

För att Kroatiens medlemskap skulle kunna genomföras snabbt beslutade förvaltningsrådet att avstå från att anpassa fördelningsnyckeln för ESM:s nuvarande medlemmars kapital så att den motsvarar fördelningsnyckeln för ECB:s gällande kapitalnyckel. Fördelningsnyckeln ändras först när ESM får en ny medlem eller senast när den tillfälliga korrigeringsnyckeln för grundkapitalet som tillämpas på Lettland upphör att gälla den 1 januari 2026. Fördelningsnyckeln ändras då så att den motsvarar ECB:s gällande kapitalnyckel vid den aktuella tidpunkten. Fördelningsnyckeln för den kapitalandel som Kroatien ska teckna sig för ska dock redan nu baseras på ECB:s för närvarande gällande kapitalnyckel.

Efter Kroatiens anslutning är Finlands proportionella andel av grundkapitalet cirka 1,77 procent, i stället för 1,78 procent som tidigare. Finlands andel i euro av grundkapitalet förblir oförändrad. Det blir eventuellt aktuellt att betala in ytterligare kapital år 2026, om ECB:s då gällande kapitalnyckel fortfarande innebär att ESM:s ändrade fördelningsnyckel ökar Finlands andel av kapitalet.

Kroatiens kapitalandel uppgår i det första skedet till cirka 0,52 procent, och landet tecknar sig för en andel på cirka 3,7 miljarder euro av ESM:s grundkapital. Det inbetalda kapitalets andel av detta är cirka 419 miljoner euro, som ska betalas i form av fem årliga delbetalningar. ESM:s grundkapital ökar med ett belopp som motsvarar Kroatiens kapitalandel, till cirka 708,5 miljarder euro. År 2035, när den tillfälliga korrigeringen för Kroatiens kapitalandel upphör att gälla, ökar Kroatiens kapitalandel till cirka 0,80 procent, och landet tecknar sig för ytterligare kapital för cirka 2,1 miljarder euro. Det inbetalda kapitalets andel av detta tillägg är cirka 236 miljoner euro.

Ändring av ESM-fördraget

I december 2017 gav euroländernas statsöverhuvuden eurogruppen, bestående av euroländernas finansministrar, mandat att diskutera utvecklingen av ESM som en del av fördjupningen av den ekonomiska och monetära unionen. Eurogruppen nådde i november 2020 enighet om en ändring av fördraget om inrättande av Europeiska stabilitetsmekanismen och euroområdet medlemsstater undertecknade ändringsfördraget i januari–februari 2021. Statsrådet lämnade i juni 2021 regeringens proposition (RP 99/2021 rd) om de ändringar som skulle göras i ESM-fördraget. Riksdagen godkände (RSv 155/2021 rd) det reviderade fördraget samt den lag genom vilken de bestämmelser i fördraget som hör till området för lagstiftningen sätts i kraft. Det reviderade fördraget träder i kraft när alla medlemsstater inom euroområdet har deponerat sina ratificerings-, godkännande- eller godtagandeinstrument. Italien är det enda landet i euroområdet som ännu inte har ratificerat det reviderade fördraget.

Genom ändringarna i ESM-fördraget skärps bland annat kravet på skuldållbarheten som ett villkor för ESM-stöd och förbättras förutsättningarna för en tillförlitlig bedömning av skuldållbarheten. Förutsättningarna för skuldhantering utvecklas inom euroområdet, bland annat genom att standardiserade klausuler om kollektivt agerande tas i bruk i euroländernas skuldebrev. Dessutom ges ESM befogenheter att bedöma hoten mot medlemsstaternas ekonomi och finansieringssystem, och villkoren för ESM:s förebyggande instrument ändras. ESM kan också erbjuda bankernas gemensamma resolutionsfond en gemensam säkerhetsmekanism, som är en del av slutförandet av bankunionen.

Europeiska finansiella stabiliseringsfaciliteten (EFSF)

EFSF är ett aktiebolag som euroländerna grundat i Luxemburg, och som fungerade som ett temporärt krishanteringsverktyg för euroområdet tills ESM:s verksamhet inleddes. Euroländernas garantier gällde finansieringen av EFSF från finansmarknaden och dess förmåga att klara av sina externa betalningsskyldigheter, inte de lån som beviljats inom ramen för de finansiella stödprogrammen. Detta påverkar till exempel lättnader i villkoren för beviljade skulder.

Inga nya program har beviljats av EFSF efter 2013 och inga finansiella stöd har betalats ut efter 2014. EFSF:s kapitalanskaffning fortsätter dock tills de finansiella stöd som det har betalat till programländerna har återbetalats. De sista låneposterna förfaller 2070 och statsgarantin för EFSF:s kapitalanskaffning gäller fram 2082. Grekland inledde under 2023 amorteringar på de låneposter av landets EFSF-lån som inte omfattades av de skuldållnadsåtgärder som man avtalade om 2018. EFSF:s lånefordringar för Greklandsprogrammet utgör 129,2 miljarder euro, för Irlands program 17,7 miljarder euro och för Portugals program 24,0 miljarder euro.

Av maximibeloppet på 241 miljarder euro i programmet för kapitalanskaffning som EFSF godkände i februari 2012 var i december 190,7 miljarder euro i användning för finansiering av stödprogrammen för Grekland, Irland och Portugal. När nettoräntorna räknas med uppgår summan till 217,4 miljarder euro. Finlands andel av det använda kapitalbeloppet och nettoräntorna utgjorde 4,19 miljarder euro, och inklusive överborgens uppgick beloppet till 6,73 miljarder euro. Jämfört med slutet av 2022 kvarstod beloppet på Finlands borgensåtaganden i praktiken oförändrat.

EFSF:s skuldlättnader

Lättnader i lånevillkoren har vid behov gjorts för Greklands, Irlands och Portugals EFSF-program efter att de beviljades. De viktade genomsnittliga lånetiderna förlängdes för Irlands och Portugals del till 21 år och för Greklands del till 32,5 år. Amorteringarna av Greklands lån började 2023, för Portugals börjar de 2025 och för Irlands del 2029. Räntorna sänktes så att de motsvarar EFSF:s kostnader för kapitalanskaffning.

För Greklandsprogrammets del avtalades 2012 att räntorna för Greklands EFSF-lån läggs till lånekapitalet de första 10 åren efter att låneposten betalats ut. År 2018 förlängdes de genomsnittliga lånetiderna för Greklands EFSF-lån till 42,5 år och den amorteringsfria perioden för lånen och räntorna förlängdes till 20 år. Åtgärderna gäller en speciallåneandel på 96,4 miljarder euro av det totala beloppet av Greklands EFSF-lån på 129,2 miljarder euro. Kapitaliseringen av Greklands låneräntor måste täckas med ny kapitalanskaffning, och då kan EFSF:s behov av kapitalanskaffning ännu öka under de närmaste åren även om nya lån inte längre betalas. Beloppet börjar minska först när återbetalningen av lånen börjar.

I samband med det tredje programmet för Grekland avtalade eurogruppen om ytterligare lättnader i villkoren för Greklands EFSF-skuld vid behov och om Grekland har genomfört programmet enligt överenskommelse. Åtgärderna fördelades på kort, medellång och lång sikt. Åtgärderna på medellång sikt slutfördes i slutet av 2022 och landet är inte längre föremål för en skärpt kontroll utan omfattas av den normala kontrollen efter programmet. Effekterna av skuldlättnaderna behandlades i statsrådets kompletterande utredning till riksdagen (EK 16/2018 rd) våren 2018 om upphörandet av Greklands program.

I syfte att nå de mål som uppställts för Greklands skuldtålighet avtalades också om att intäktsföringen till Grekland av intäkterna från grekiska statens skuldebrev, som är i förvar hos euroländernas nationella centralbanker, skulle fortsätta efter att programmet avslutats och den slutfördes för de övriga euroländernas del i förtid i slutet av 2022. Till skillnad från övriga euroländer gör Finland först åren 2023–2027 intäktsföringar till Grekland för den summa som motsvarar de placeringsintäkter som ännu inflyter till Finlands Bank vartefter intäkterna intäktsförs till Finlands Bank. Finland bidrar till intäktsföringen med 58,7 miljoner euro 2019–2027.

Därtill kom eurogruppen överens om att eventuella vidare åtgärder fastställs senare vid behov, senast 2032 när den amorteringsfria perioden för de EFSF-lån som förlängdes i detta skede går ut. Eurogruppen beslutar vid behov separat om åtgärder på lång sikt. Om dessa blir aktuella fastställer statsrådet Finlands ståndpunkt i fråga om förslagen om dem i samarbete med riksdagen. Då bedöms särskilt konsekvenserna för Finlands åtaganden.

Bilaterala lån

Cirka 1,0 miljarder euro av Finlands bilaterala lån till Grekland betalades åren 2010–2011. Grekland inledde återbetalningen av det bilaterala lånet som avtalat i juni 2020. Grekland betalade i december 2023 i förtid amorteringarna på lånekapitalet för 2024–2025, för Finlands del totalt 100,6 miljoner euro. Det aktuella saldot på det lån som Finland beviljat var vid årets slut 752,1 miljoner euro. Ränteintäkterna har uppgått till totalt 102,5 miljoner euro och arvodena till 5,0 miljoner euro. Greklands låneamorteringar är 50,3 miljoner euro per år. Den sista betalningsposten förfaller år 2041.

Europeiska finansiella stabiliseringsmekanismen (EFSM)

Via Europeiska unionens stabiliseringsmekanismen EFSM har Finland kalkylerade åtaganden för givna finansieringsstöd för cirka 0,75 miljarder euro. EFSM lånade under krisen ut 22,5 miljarder euro till Irland och 24,3 miljarder euro till Portugal. Båda ländernas program har upphört.

EU:s betalningsbalansstöd

EU kan ge sina medlemsstater utanför euroområdet betalningsbalansstöd. Efter 2008 har det beviljats Lettland, Rumänien och Ungern. Av det finansiella stödet till Lettland hade totalt 217 miljarder euro ännu inte återbetalats den 31 december 2023. Finlands kalkylerade andel av det använda betalningsbalansstödet är cirka tre miljoner euro.

Hantering av risker som föranleds av euroområdets stabilitetsmekanismer

Euroområdet har inga pågående program för finansiellt stöd och nya programpengar betalas inte ut för närvarande. De tidigare programländerna omfattas av kontrollen efter programmet. Kontrollbesök efter programmet görs två gånger om året tills landet har återbetalat 75 procent av det finansiella stöd det fått. Grekland har varit ett undantag, och ställdes efter programmets slut under skärpt kontroll efter varje kvartal. Den skärpta kontrollen avslutades hösten 2022. I kontrollrapporterna utvärderas bland annat landets ekonomiska läge och skuldbetalningsförmåga. Kontrollen genomförs av kommissionen i samarbete med ESM och ECB.

Riskerna till följd av det finansiella stödet har begränsats genom att minska stödtagarlandets kreditrisker vid refinansiering. Genom att sänka räntorna på det finansiella stödet, bevilja amorteringsfria perioder, förlänga lånetiderna och bygga upp en säker kassabuffert för programländerna har man strävat efter att trygga stödtagarlandets förmåga att återbetala sitt finansiella stöd. Åtgärderna kan anses ha en tryggande effekt för programlandets återbetalningsförmåga, men ökar samtidigt de operativa refinansieringsriskerna i stabiliseringsmekanismerna.

De risker som gäller finansieringen på marknadsvillkor och balansräkningen har kontrollerats genom effektiv intern riskhantering i mekanismerna, tryggande av god kreditvärdering med tillräckliga kapital och borgensförbindelser för medelsanskaffning samt medlemsländernas starka politiska engagemang.

De låga räntorna på lånen för finansiellt stöd och de långa återbetalningstiderna minskar programländernas räntekostnader och begränsar de årliga finansieringsbehoven, vilket ger programländerna tid att genomföra reformer för att förbättra konkurrenskraften och den offentliga ekonomin och därigenom minska risken i samband med återbetalningen av lånen. Förmånliga stödlån och program förenade med krav på reformer höjer konkurrenskraften och hållbarheten i den offentliga ekonomin i länderna i ett program, speciellt på medellång och lång sikt. Reformerna förbättrar ländernas förmåga att klara av återbetalningen av lånen och minskar den totala risken för Finlands åtaganden.

Risken för ESM och därmed även för euroländerna begränsas i praktiken av att ESM har prioriterad status i förhållande till andra fordringsägare genast efter IMF. Status som prioriterad borgenär är till sin natur en politisk förbindelse i euroländerna. För bilaterala lån och EFSF-lån har ingen motsvarande status överenskommit.

Finska staten erhöll säkerhetsarrangemang för det andra stödprogrammet för Grekland och programmet för Spanien, vilkas belopp är baserade på de lånebelopp som EFSF beviljat Grekland och ESM beviljat Spanien. Värdet på säkerhetsarrangemangen motsvarade en andel på 40 procent av Finlands kalkylerade låneandel. Säkerhetens andel av den givna krediten var grundad på kreditvärderingsinstitutet Standard & Poor's antagande om förluster som skuldebrevsinnehavarna tidigare har orsakats vid statliga skuldsaneringar. Säkerheten täcker den kreditrisk som är förenad med staten som får stödet. Säkerheternas belopp grundar sig inte på beloppet för den borgen som EFSF ger för kapitalanskaffning, eftersom dessa risker inte hänför sig till kreditrisken i samband med staten som får stöd, utan är risker som hänför sig till EFSF:s verksamhet som staterna i euroområdet svarar för tillsammans. Säkerheten för de båda finansiella stödprogrammen har erhållits i sin helhet i enlighet med avtal.

I Spaniens program uppgick marknadsvärdet på säkerheterna i slutet av året till 292,0 miljoner euro och i Greklands program till cirka 907,9 miljoner euro. Totalt uppgick alltså marknadsvärdet på de säkerheter som finska staten fått i december 2023 till 1,20 miljarder euro. De säkerheter som betalats i euro har placerats i obligationer i eurostater med hög kreditvärdighet och i kontanta medel.

Bedömning av risker som föranleds av euroområdets stabilitetsmekanismer

För ESM, som fungerar med eget kapital, täcks eventuella förluster i första hand med medel från en reservfond, som i slutet av december innehöll 3,2 miljarder euro. Om det här inte räcker till täcks förlusterna av inbetalt kapital. ESM:s inbetalda kapital på 81,0 miljarder euro har investerats i värdepapper med högt kreditbetyg, som med tiden också genererar intäkter som kan användas till att utöka reservfonden. Beroende på ränte- och marknadsläget har kapital också investerats i kontanter. Om dessa tillsammans inte räcker ska förlusterna täckas av infordringsbart kapital. Om förluster har täckts med inbetalt kapital kan man med enkel majoritet besluta om att återställa nivån av inbetalt kapital.

EFSF:s finansieringsstruktur grundar sig på de borgensförbindelser som euroländerna gett för dess kapitalanskaffning. Om en stat som fått finansieringsstöd av EFSF inte på avtalat sätt betalar räntorna eller återbetalar stödet kan också Finland bli tvunget att betala till EFSF enligt sin borgensandel för att EFSF ska kunna betala sina finansörer enligt sina egna förbindelser. Dessutom hör operativa risker samt motpartsrisker och marknadsrisker till EFSF:s strategi för kapitalanskaffning, och de kan delvis realiseras också oberoende av betalningsförmågan hos staten som fått stöd.

De risker som Finland orsakas av krishantering i euroområdet kan bedömas på olika sätt. Ett sätt är att beräkna helhetsåtaganden som hör till olika finansieringsinstrument för Finlands del och bedöma om de äventyrar hållbarheten i Finlands offentliga finanser, om de i extrema fall realiseras i sin helhet.

Ett annat sätt att bedöma riskerna i Finlands åtaganden är att göra upp scenarier utgående från till exempel befintlig marknadsinformation, det vill säga antaganden inte bara om åtagandena utan också om sannolikheten för betalningsstörningar i nuvarande och potentiella stater som får förmåner och om det förväntade värdet vid eventuell ekonomisk skada vid omorganisering av fordringar.

För att beräkna förväntat värde vid eventuell ekonomisk skada måste man göra förenklade antaganden till exempel på följande sätt: 1) sannolikheten för betalningsstörningar hos nuvarande och eventuella kommande krisstater antas i genomsnitt vara 30 procent, 2) i en insolvenssituation antas nedskrivningen av EFSF-finansieringen vara 40 procent och för ESM:s del 10 procent. IMF har inte varit tvungen att realisera nedskrivningar av

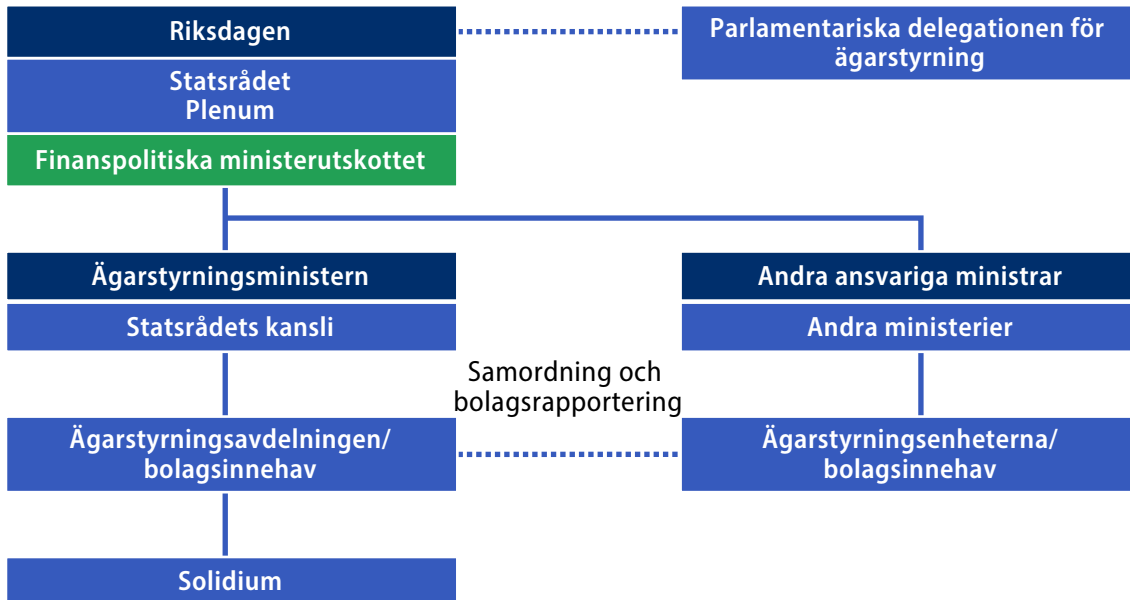
krisfinansieringen av stigande ekonomier på grund av sin ställning som prioriterad borgenär och således kan man för ESM:s del schablonmässigt anta en nedskrivningsprocent på 10 procent. Dessutom 3) som totalt belopp för finansieringsstödet tas utöver Irlands, Portugals och Greklands program för EFSF-finansieringsstöd hela ESM:s finansieringskapacitet, det vill säga sammanlagt 700 miljarder euro.

Med dessa antaganden är det förväntade värdet på eventuell ekonomisk skada som hör till Finlands åtaganden cirka 700 miljoner euro av den krisfinansiering som beviljats av EFSF och ESM. Om sannolikhetsantagandet för insolvens stiger till 50 procent, ökar det förväntade värdet på Finlands åtaganden vid eventuell ekonomisk skada till cirka 1,2 miljarder euro. Riskbedömningen är bara riktgivande och mycket förenklad. Den är förenad med stor osäkerhet. Exempelvis sannolikheterna för insolvens kan antingen under- eller övervärdera riskerna. Sannolikheten för insolvens påverkas också av den förväntade procenten för nedskrivning. Om den senare ändras påverkas också den förra. Dessutom realiserar eventuella förluster inte på en gång utan under lång tid.

4.3 Statens bolagsinnehav

I detta avsnitt beskrivs statens ägarstyrning på allmän nivå. En närmare redogörelse över ägarstyrningen och den ekonomiska utvecklingen av det statliga innehavet samt beskrivningar av de statsägda bolagen finns i bilaga 4 till denna årsberättelse.

Riksdagen har den högsta ägarpolitiska beslutande makten. Regeringen för sin del anger de centrala principerna för ägarpolitiken i regeringsprogrammet. De strategiska riktlinjerna och metoderna för ägarstyrning beskrivs mer detaljerat i [statsrådets ägarpolitiska principbeslut](#). Det publiceras ett nytt principbeslut för varje regeringsperiod. Beredningen av det nya ägarpolitiska principbeslutet inleddes 2023 och det slutliga godkännandet skedde först 2024. I statsrådet är det ägarstyrningsministern som svarar för den allmänna ägarpolitiken och samordningen av ägarstyrningen. Beslut om bolagiseringar samt köp och försäljningar fattas av riksdagen i plenum. Finanspolitiska ministerutskottet behandlar ärenden som är viktiga för statens bolagsinnehav ur ett ekonomiskt perspektiv. Avdelningen för ägarstyrning vid statsrådets kansli ansvarar för ägarstyrningens riktlinjer i statens hela bolagsportfölj på statsrådets nivå.

Figur 23. Förvaltningsmodell för statens ägarstyrning

Statens bolagsportfölj är en del av statsfinanserna. Vid utgången av 2023 hade staten innehav i 73 bolag som den ägde helt eller delvis tillsammans med andra ägare. Utdelningarna, kapitalåterbäringarna och eventuella intäkter från aktieförsäljning intäktsförs årligen i statsbudgeten. Under de senaste åren har utdelningarna och kapitalåterbäringarna tidvis varierat kraftigt. Vid behov kan staten grunda aktiebolag genom statsrådets beslut och kapitalisera dem ur statsbudgeten.

Med sitt bolagsinnehav eftersträvar staten ett så gott ekonomiskt resultat som möjligt i form av utdelningar, kapitalåterbäringar och eventuella intäkter från aktieförsäljning. Dessutom förutsätter staten att bolagen idkar ansvarsfull affärsverksamhet, vilket ofta också är en förutsättning för att uppnå ett gott ekonomiskt resultat.

Staten har delat in sitt innehav utifrån tre intressen. Ur bolag av finansiellt intresse eftersträvas i huvudsak inkomster till statsbudgeten. Statens innehav i bolag av strategiskt intresse syftar till att trygga en viss verksamhet eller ett visst kapital av nationell betydelse. Bolagen med specialuppgifter sköter separat definierade uppgifter för staten.

Staten är en aktiv ägare som baserar sin verksamhet på lag och god förvaltnings sed. Bolagens viktigaste beslutande organ är bolagsstämman, där ägarna bland annat utnämner medlemmarna till bolagets styrelse. De viktigaste instrumenten för ägarstyrningen är styrelseval, ägarens satsningar på bolagens resurser, utveckling av god förvaltnings sed samt oberoende bolagsanalyser och beredning av en ägarstrategi som också beaktar

hållbarheten i affärsverksamheten. En hållbar ökning av ägarvärdet eftersträvas genom en aktiv och ansvarsfull ägarpolitik och ägarstyrning. Detta innebär att staten strävar efter stabila inkomster i euro till statsbudgeten samt ett ur samhällets perspektiv hållbart totalresultat.

Avdelningen för ägarstyrning vid statsrådets kansli ansvarar i huvudsak för ägarstyrningen av de kommersiella bolagen och vissa bolag med specialuppgifter. Övriga ministerier ansvarar för ägarstyrningen av andra bolag med specialuppgifter. Det helt statsägda investeringsbolaget Solidium Ab ansvarade vid utgången av 2023 för ägarstyrningen av minoritetsinnehavet i 13 börsbolag. Andra statliga bolag, myndigheterna inom de olika förvaltningsområdena och affärsverken ansvarar för ägarstyrningen av de bolag de äger.

Den parlamentariska delegationen för ägarstyrning utgörs av representanter för riksdagsgrupperna. Delegationens ordförande är den minister som ansvarar för ägarstyrningen. På delegationens sammanträden behandlas statens bolagsinnehav som helhet. Delegationen sammanträder två gånger per år.

4.3.1 Samhälleliga effekter och händelser 2023

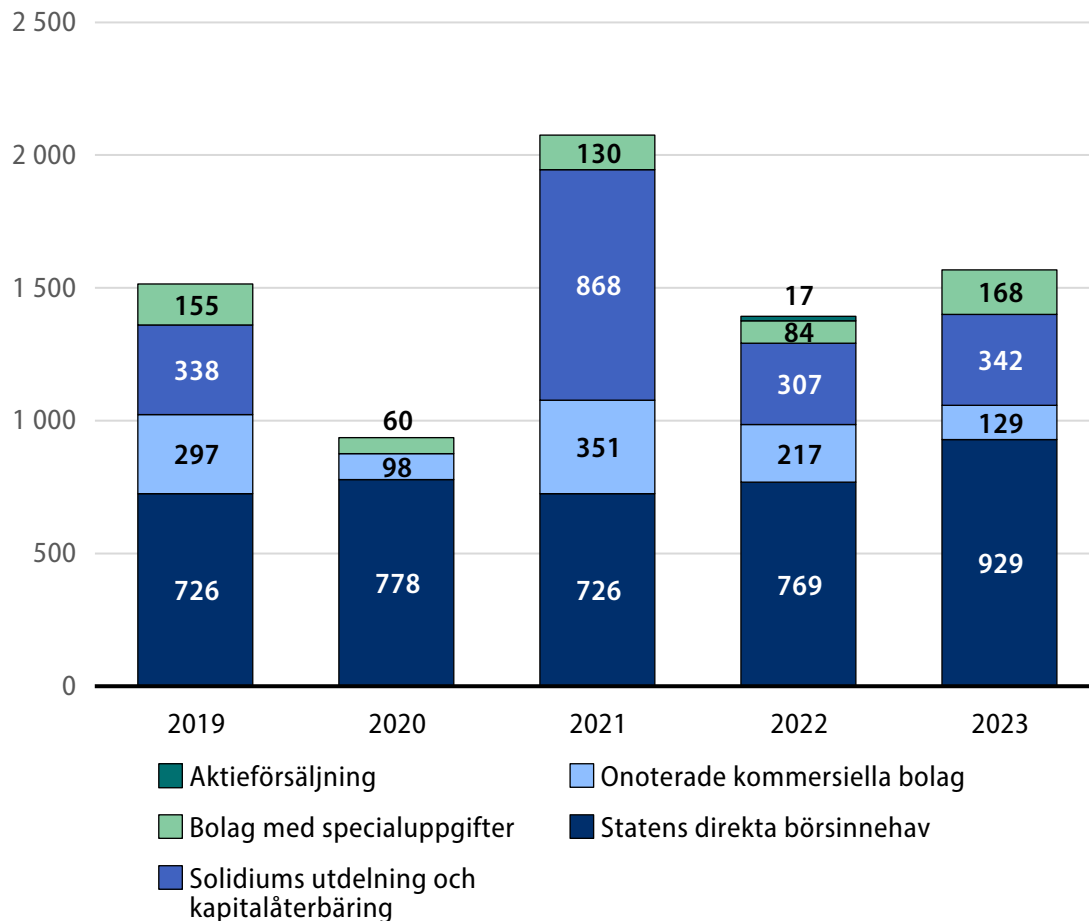
Bolagens omvärld präglades 2023 av hög räntenivå, inflation, försvagad konjunktur och ett fortsatt spant geopolitiskt läge. I många statsägda bolag fokuserade man på att effektivisera verksamheten och förbättra konkurrenskraften. Trots att energipriserna sjönk på årsnivå, fluktuerade elpriset kraftigt. Inom transportsektorn märktes det att efterfrågan ökat och resultaten förbättrats efter pandemiåren.

Vid utgången av 2023 hade staten innehav i 73 bolag, varav 36 var kommersiella bolag och 37 bolag med specialuppgifter.

Som ägare eftersträvar staten en hållbar ökning av ägarvärdet, vilket innebär att målet är att portföljen ska ge ett stabilt inkomstflöde i euro i statens budget. I egenskap av ägare förutsätter staten av sina bolag en utdelningspolitik som är förutsägbar och som beaktar både bolagens behov av finansiering och ägarens mål. Utgångspunkterna i statens utdelningspolitik är en balansstruktur som är jämförbar inom branschen, ett relativt konstant utdelningsflöde och en måttlig nettoskuldssättningsgrad.

År 2023 inkomstfördes 1,6 miljarder euro från bolagen till staten. Mellan 2019 och 2023 varierade statens kapitalinkomster kraftigt, mellan 0,9 och 2,1 miljarder euro. Den årliga variationen beror till största delen på den utdelning och kapitalåterbäring som Solidium har betalat till staten.

Figur 24. Statens kapitalinkomster enligt en kassabaserad översikt, miljoner euro

Det sammanlagda värdet på statens samtliga bolagsinnehav var cirka 37 (41) miljarder euro vid utgången av 2023. Den största enskilda orsaken till värdeförändringen var Nestes sjunkande aktiekurs och bolagets stora vikt i statens portfölj. Av marknadsvärdet utgjorde statens direkta börsinnehav 17,9 (22,4) miljarder euro och Solidiums aktieinnehav 7,1 (7,9) miljarder. De noterade bolagsinnehavens sammanlagda värde var enligt statsrådets kanslis ägarstyrnings värdering cirka 11,6 (10,4) miljarder euro vid utgången av året.

År 2023 var den totala avkastningen på statens alla börsinnehav -14,9 (-14,5) procent. Den totala avkastningen på statens direktägda börsbolag uppgick till -17,7 (-16,2) procent. Den totala avkastningen på Solidiums börsinnehav var -6,9 (-9) procent. Helsingforsbörsens avkastningsindex sjönk 2023 med två procent.

Omsättningen i samtliga statsägda bolag och de bolag som Solidium Ab äger var 2023 sammanlagt cirka 131 (144) miljarder euro. Rörelsevinsten var 7,9 (8,4) procent.

Trots den krävande verksamhetsmiljön klarade de onoterade bolagen sig ekonomiskt sett bra under året. De onoterade bolagens omsättning 2023 var 15,5 (14,8) miljarder euro och rörelsevinsten 1,4 (1,5) miljarder euro.

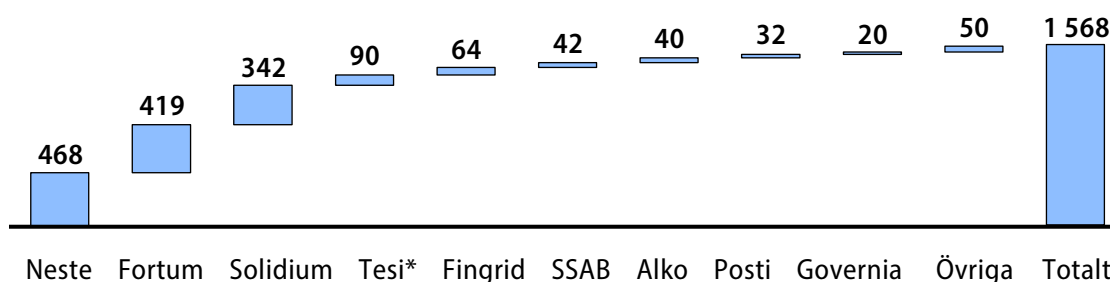
De statsägda bolagen sysselsatte sammanlagt cirka 298 000 (299 000) anställda.

Staten deltog hösten 2023 med 318,6 miljoner euro i Finnairs aktieemission. Statens deltagande i emissionen genomfördes genom att man kvittade ett belopp som motsvarar aktiernas teckningspris mot lånekapitalet i det avtal om kapitallån som Finnair och finska staten ingått. Finnair återbetalade sista delen av sitt kapitallån med ränta, sammanlagt 130,3 miljoner euro, till staten. Syftet med emissionen var att säkerställa Finnairs förmåga att genomföra sin strategi i den förändrade omvärlden efter pandemin och anfallskriget mot Ukraina samt att stödja bolagets långsiktiga tillväxt.

Enligt det som skrivits in i regeringsprogrammet återfördes de aktier i Neste som var i Klimatfonden Ab:s ägo hösten 2023 tillbaka till statsrådets kansli och statens direkta innehav.

Nya statligt ägda bolag som inlett sin verksamhet under de senaste åren är bolagen med specialuppgifter är Nationella Centret för Läkemedelsutveckling Ab, Maakuntien tilakeskus Ab och Jobbkanalen Ab.

Figur 25. Vinstutdelning till staten och inkomster av aktieförsäljning per bolag enligt kassapricipen 2023, mn €

* Vinstutdelningen i Tesi består helt av kapitalåterbärningar från 2023.

4.4 Velfärdsområdenas ekonomi

Organiseringsansvaret för social- och hälsovården och räddningsväsendet överfördes till 21 velfärdsområden samt Helsingfors stad och HUS-sammanslutningen vid ingången av 2023.

Välfärdsområdenas finansiering grundar sig i huvudsak på statlig kalkylerad finansiering med allmän täckning (lagen om välfärdsområdenas finansiering (617/2021)). Välfärdsområdena beslutar med stöd av sin självstyrelse om hur finansieringen ska användas och inriktas. Finansieringen anvisas till områdena utifrån kalkylerade kriterier och justeras årligen. Välfärdsområdena har rätt till tilläggsfinansiering om invånarnas lagstadgade grundläggande rättigheter i fråga om social- och hälsovården eller räddningsväsendet äventyras. Finansieringen av de uppgifter som HUS-sammanslutningen ansvarar för att organisera täcks med finansieringsandelar som Nylands välfärdsområden och Helsingfors tilldelat samt med övriga inkomster.

Välfärdsområdena ska upprätta sin budget per kalenderår, och budgetåret är alltid det första året i ekonomiplanepreioden. Ekonomiplanen ska vara i balans eller visa överskott under en tidsperiod på tre år. Underskottet i balansräkningen ska täckas inom tre år från att räkenskapsperioden utgått, annars får finansministeriet inleda ett utvärderingsförfarande.

Beloppen på välfärdsområdenas investeringar styrs bland annat genom förpliktelser som gäller upprättandet av en investeringsplan samt genom fullmakt för att uppta lån. Ett välfärdsområde kan teckna ett långfristigt lån för en investering endast om statsrådet har beviljat fullmakt för det.

4.4.1 Styrning av välfärdsområdenas ekonomi

Styrningen av välfärdsområdenas ekonomi är en fast del i styrningen av de offentliga finanserna. Lagen om välfärdsområden (611/2021) innehåller närmare bestämmelser om hur budgeten och bokslutet upprättas, kraven på balans i ekonomin samt ett förfarande för utvärdering av områden i en svår ställning och villkoren för att inleda det.

Ett mål i regeringsprogrammet för statsminister Orpos regering är att strukturerna för styrning av välfärdsområdena utvecklas och förtydligas så att det säkerställs att social- och hälsovårdstjänsterna är jämlika och av hög kvalitet, att det finns tillräckligt med personal, att kostnadsökningen dämpas och största möjliga kostnadsnyttoeffekt främjas, samtidigt som det tas hänsyn till välfärdsområdenas behov av att äga sin egen ekonomi.

Enligt regeringsprogrammet har staten ett särskilt ansvar för att säkerställa att den finansiering som staten anvisar till områdena räcker till och garanterar att tjänster fås. För att främja detta skapas ett nytt, föregripande förfarande för effektiviserad ekonomisk styrning av välfärdsområdena i situationer där välfärdsområdets ekonomi är äventyrad i betydande grad.

Enligt regeringsprogrammet ska dessutom styrningen av investeringar och förfarandet med fullmakt för att uppta lån utvecklas. Vid investeringar som är ekonomiskt betydande och har vittsyftande effekter och avtal som motsvarar sådana investeringar ska en numerisk kostnadseffektanalys presenteras.

I regeringsprogrammet konstateras att det genom de lagstadgade styrmedlen (bland annat starka rekommendationer vid förhandlingarna med välfärdsområdena, godkännande av investeringsplaner samt bindande villkor som förenas med ändringar i fullmakter att uppta lån och tilläggsfinansiering) av välfärdsområdena ska krävas att de vidtar åtgärder för att utveckla verkningsfullheten, resursanvändningen och resultatet och att de rapporterar om genomförandet av dem. Det säkerställs att rapporteringsskyldigheterna är motiverade i förhållande till den arbetsvolym, den nytta och de kostnader som de ger upphov till.

I februari 2024 lämnade regeringen till riksdagen en proposition med förslag till lag om ändring av lagen om välfärdsområden och till lagar som har samband med den (RP 2/2024 rd). Enligt propositionen ska bestämmelserna om delegationer och förhandlingar mellan välfärdsområdena och staten samt de riksomfattande strategiska mål som fastställs av statsrådet förenhetligas. Propositionen syftar till att förenhetliga den statliga styrningen av välfärdsområdena, förtydliga finansministeriets roll vid styrningen och säkerställa att styrningen av välfärdsområdena är förenlig med statsrådets mål för den ekonomiska politiken och finanspolitiken.

4.4.2 Välfärdsområdenas ekonomiska ställning

Uppgifterna om välfärdsområdenas ekonomi baserar sig på de bokslutsprognoser som välfärdsområdena, Helsingfors stad och HUS-sammanslutningen har rapporterat till Statskontoret för 2023. De slutliga ekonomiska uppgifterna för 2023 fås senare under våren 2024 när boksluten har färdigställts.

Välfärdsområdena inledde sin verksamhet 2023 i en mycket utmanande ekonomisk situation. Man visste redan på förhand att inledandet av välfärdsområdesreformen var förknippad även med osäkerhet rörande ekonomin också av anledningar som inte hade med reformen att göra. Osäkerhet förekom till exempel i fråga om de faktiska kostnaderna för social- och hälsovården och räddningsväsendet som överförs. Dessutom var inflationen hög, covid-19-pandemin hade lett till en service- och vårdskuld, kostnaderna påverkades av den bristande tillgången på social- och hälsovårdspersonal och kommun- och välfärdssektorns löneuppgörelser avspeglade sig på personalkostnaderna. Dessutom behövde man börja utveckla och förenhetliga verksamheten på hela välfärdsområdet nivå i stället för de ställvis splittrade kommunvisa systemen. Också välfärdsområdenas finansieringsbas justerades i enlighet med 34 § i lagen om välfärdsområdenas finansiering när boksluten för 2022 stod klara. Finansieringsbasen kommer i enlighet med finansieringslagen att ses över 2025, när finansieringsnivån justeras för att motsvara de faktiska kostnaderna för 2023 (så kallad efterhandsjustering).

År 2023 uppgick den allmänna statliga finansiering som totalt utbetalades till välfärdsområdena till cirka 22,5 miljarder euro. Nivån på välfärdsområdenas statliga finansiering justerades för 2023 utifrån de slutliga serviceklassspecifika kostnader för social- och hälsovården

och räddningsväsendet som kommunerna rapporterade för 2022. Dessutom korrigerades dessa slutliga kostnader som överfördes för vissa poster som snedvred kostnaderna för att ordna tjänsterna under ett år. Den slutliga korrigerade kostnaden för 2022 för social- och hälsovården som överfördes var totalt cirka 21,9 miljarder euro. Till följd av justeringen av den kostnadsbas som överförs är välfärdsområdenas finansiering 2023 totalt cirka 23,2 miljarder euro. Finansieringen korrigerades med en engångsersättning på 680 miljoner euro. Av engångsbetalningen betalades 150 miljoner euro ut som en förhandsbetalning i april 2023 och resten av engångsersättningen, det vill säga 530 miljoner euro, i samband med betalningsposten i januari 2024.

Utöver den statliga finansieringen med allmän täckning beviljades välfärdsområdena samt Helsingfors stad och HUS-sammanslutningen totalt 350 miljoner euro i statsunderstöd 2023.

Utifrån bokslutsprognoserna för 2023 som rapporterades till Statskontoret ser välfärdsområdenas och Helsingfors stads sammanräknade resultat för social- och hälsovården och räddningsväsendet ut att visa ett underskott på cirka 1,35 miljarder euro för räkenskapsperioden. I den här siffran ingår HUS-sammanslutningens underskott, som Nylands områden och Helsingfors stad har beaktat i sina rapporter. Redan utifrån budgetarna för 2023 kunde man vänta sig att välfärdsområdena visar ett resultat med underskott för det inledande året, men underskottet har vuxit sig avsevärt större än i tidigare prognoser.

Välfärdsområdenas och Helsingfors verksamhetsomkostnader ökade med cirka 4,2 procent i förhållande till budgetuppgifterna och var enligt bokslutsprognoserna 27,8 miljarder euro. Kostnaderna ökade särskilt på grund av den kraftiga ökningen i utgifterna för köpta tjänster. De köpta tjänsterna har enligt bokslutsprognoserna ökat med cirka en miljard euro (+10,7 procent) från de rapporterade budgetarna. Orsakerna till ökningen är flera, bland annat den skärpta personaldimensioneringen, löneuppgörelselerna, ökad inflation samt nya avtal om köpta tjänster i om med att företagen säger upp och prissätter nya avtal med välfärdsområdena.

Ändringen i verksamhetsintäkterna blev relativt måttlig under räkenskapsperioden och utifrån bokslutsprognoserna är den cirka 3,7 miljarder euro, om även den andel som HUS-sammanslutningen tagit in beaktas. Den kraftiga ökningen i verksamhetsomkostnaderna under räkenskapsperioden ledde till att verksamhetsbidraget försämrades ytterligare och det blev enligt bokslutsprognoserna cirka -24,1 miljarder euro.

Trots att den statliga finansieringen korrigerades under året, sjunker årsbidraget för 2023 enligt bokslutsprognoserna till -950 miljoner euro. Avskrivningarna och nedskrivningarna är av samma storleksklass som i budgetarna (cirka 400 miljoner euro). Sålunda förefaller räkenskapsperiodens sammanräknade resultat för välfärdsområdena och Helsingfors stad visa ett underskott på cirka 1,35 miljarder euro. De områdesvisa skillnaderna är emellertid stora och

endast för ett område prognostiseras ett positivt resultat. Som störst blir underskottet mer än 500 euro per invånare. Trots de stora underskotten har inget av välfärdsområdena ansökt om tilläggsfinansiering i enlighet med lagen om välfärdsområdenas finansiering under 2023.

Välfärdsområdenas och Helsingfors stads sammanräknade nettoinvesteringar uppgick till cirka 0,7 miljarder euro. Enligt bokslutsprognoserna var lånestocken i slutet av året totalt 4,8 miljarder euro.

Tabell 34. Centrala siffror om välfärdsområdenas och Helsingfors ekonomi utifrån bokslutsprognoserna för 2023, (Fastlandsfinland totalt)

Bokslutsprognos 2023	miljarder euro
Verksamhetsinkomster	3,63
Omkostnader	27,76
VERKSAMHETS BIDRAG	-24,12
Statlig finansiering	23,17
Finansiella inkomster och utgifter	-0,00
ÅRS BIDRAG	-0,95
Avskrivningar och nedskrivningar	0,40
Extraordinära poster	0,00
RÅKENS KAPSPERIODENS RESULTAT	-1,36
Bokslutsdispositioner + (-)	0,00
RÅKENS KAPSPERIODENS ÖVER-/UNDERSKOTT	-1,35
Investeringsutgifter totalt (brutto)	0,72
Nettoinvesteringar	0,71
Verksamhetens och investeringarnas kassaflöde	-1,67
Lånestock 31.12.	4,81

Situationen per välfärdsområde beskrivs i tabellerna 35 och 36. Områdena varierar mycket i storlek, vilket syns i verksamhetsbidraget och den statliga finansieringen. I de största områdena är verksamhetsbidraget över två miljarder euro, mot att det i Mellersta Österbotten är något över 300 miljoner euro. Den ekonomiska situationen var utmanande för alla välfärdsområden, endast Helsingfors förefaller utifrån bokslutsprognosen uppnå ett positivt resultat.

Tabell 35. Nyckeltal för välfärdsområdenas och Helsingfors ekonomi utifrån bokslutsprognoserna för 2023, miljoner euro

Välfärdsområde	Verksamhetsbidrag	Statlig finansiering	Årsbidrag	Avskrivningar och nedskrivningar	Räkenskapsperiodens överskott (underskott)
Fastlandsfinland totalt	-24 122	23 170	-954	403	-1 354
Helsingfors	-2 569	2 601	40	11	29
Birkalands välfärdsområde	-2 263	2 163	-90	47	-136
Egentliga Finlands välfärdsområde	-2 053	1 985	-69	52	-119
Västra Nylands välfärdsområde	-1 773	1 668	-105	5	-110
Norra Österbottens välfärdsområde	-1 770	1 731	-48	37	-84
Mellersta Finlands välfärdsområde	-1 216	1 159	-66	39	-105
Norra Savolax välfärdsområde	-1 210	1 175	-41	31	-71
Vanda och Kervo välfärdsområde	-1 106	996	-108	2	-110
Satakunta välfärdsområde	-1 016	971	-43	14	-57
Lapplands välfärdsområde	-950	879	-73	20	-93
Södra Österbottens välfärdsområde	-915	885	-28	22	-50
Päijänne-Tavastlands välfärdsområde	-888	862	-25	21	-46
Kymmenedalens välfärdsområde	-849	806	-37	3	-40
Mellersta Nylands välfärdsområde	-830	765	-65	3	-68
Österbottens välfärdsområde	-792	763	-29	15	-44
Norra Karelen välfärdsområde	-763	756	-9	14	-23
Egentliga Tavastlands välfärdsområde	-761	714	-48	18	-66
Södra Savolax välfärdsområde	-728	695	-35	16	-51
Södra Karelen välfärdsområde	-576	554	-22	8	-30
Östra Nylands välfärdsområde	-411	375	-35	1	-36
Kajanalands välfärdsområde	-371	366	-6	13	-19
Mellersta Österbottens välfärdsområden	-313	301	-13	10	-22

När de ekonomiska nyckeltalen ställs i relation till befolkningen i området, syns skillnaderna mellan områdena tydligare, till exempel mellan östra och norra Finland samt södra Finland. Skillnaderna följer i stora drag skillnaderna i områdenas befolkningsstruktur och servicebehov. Helsingfors är det enda området där resultatet ser ut att bli positivt. I de övriga områdena är underskotten avsevärda. I genomsnitt var underskottet 245 euro per invånare.

Tabell 36. Nyckeltal för välfärdsområdenas ekonomi utifrån bokslutsprognoserna för 2023, euro/invånare

Välfärdsområde	Verksamhetsbidrag	Statlig finansiering	Årsbidrag	Avskrivningar och nedskrivningar	Räkenskapsperiodens överskott (underskott)
Södra Savolax välfärdsområde	-5 696	5 437	-271	124	-395
Lapplands välfärdsområde	-5 451	5 046	-422	116	-535
Kymmenedalens välfärdsområde	-5 376	5 101	-234	22	-255
Kajanalands välfärdsområde	-5 322	5 252	-90	190	-280
Norra Savolax välfärdsområde	-4 924	4 782	-166	126	-290
Södra Österbottens välfärdsområde	-4 832	4 675	-147	117	-263
Satakunta välfärdsområde	-4 813	4 599	-204	68	-272
Norra Karelen välfärdsområde	-4 741	4 698	-56	89	-143
Mellersta Österbottens välfärdsområden	-4 653	4 479	-187	147	-334
Södra Karelen välfärdsområde	-4 627	4 448	-180	65	-242
Österbottens välfärdsområde	-4 513	4 349	-164	87	-251
Egentliga Tavastlands välfärdsområde	-4 512	4 234	-285	109	-394
Mellersta Finlands välfärdsområde	-4 469	4 262	-244	143	-387
Fastlandsfinlands välfärdsområden i genomsnitt	-4 361	4 189	-173	73	-245
Päijänne-Tavastlands välfärdsområde	-4 351	4 221	-124	101	-223
Birkalands välfärdsområde	-4 257	4 069	-169	88	-256
Norra Österbottens välfärdsområde	-4 250	4 157	-114	89	-201
Egentliga Finlands välfärdsområde	-4 234	4 092	-141	106	-246
Östra Nylands välfärdsområde	-4 134	3 778	-350	10	-360
Mellersta Nylands välfärdsområde	-4 083	3 763	-321	16	-337
Vanda och Kervo välfärdsområde	-3 857	3 473	-378	7	-385
Helsingfors	-3 817	3 864	60	17	43
Västra Nylands välfärdsområde	-3 637	3 422	-215	10	-225

4.5 Den kommunala ekonomin

4.5.1 Styrning av den kommunala ekonomin

Styrningen av den kommunala ekonomin är en fast del i styrningen av de offentliga finanserna. I kommunallagen (410/2015) föreskrivs närmare om till exempel statens och kommunernas samrådsförfarande, programmet för kommunernas ekonomi, kraven på balans i enskilda kommuners ekonomi samt utvärderingsförfarandet i fråga om kommuner som har en speciellt svår ekonomisk ställning.

Kommunekonomiprogrammet tas fram som en del av beredningen av planen för de offentliga finanserna och av statens budgetproposition inom ramen för statens och kommunernas samrådsförfarande. I programmet bedöms förändringar i kommunernas omvärld, i efterfrågan på tjänster och i kommunernas uppgifter. Dessutom görs det en utvärdering av den kommunala ekonomins utveckling. Den kommunala ekonomin bedöms som en helhet, som en del av den offentliga ekonomin och enligt kommungrupp. Bedömningen omfattar kommunernas lagstadgade och övriga uppgifter samt produktiviteten i kommunernas verksamhet.

Överföringen av organiseringsansvaret för social- och hälsovården och räddningsväsendet från kommunerna till landskapen hade stora konsekvenser för kommunernas verksamhet och ekonomi. Social- och hälsovårdsreformen invercade särskilt på kommunernas drifts-ekonomi, där inkomsternas och utgifternas nivå och struktur förändrades avsevärt i och med att uppgifterna överfördes till välfärdsområdena och finansieringen överfördes till staten.

I sin första plan för de offentliga finanserna hösten 2019 satte regeringen ett mål för saldot för den kommunala ekonomin i nationalräkenskapstermer. Enligt målet får lokalförvaltningens (den kommunala ekonomins) underskott vara högst 0,5 procent i förhållande till totalproduktionen (BNP) 2023. Enligt finansministeriets ekonomiska översikt från vintern 2023 skulle statsminister Marins regering ha uppnått sitt mål om kommunförvaltningens nettokreditgivning enligt de preliminära uppgifterna hade varit 0,2 procent i förhållande till bruttonationalprodukten 2023.

Även statsminister Orpos regering satte som mål i sin första plan för de offentliga finanserna att kommunförvaltningens saldo enligt nationalräkenskaperna ska vara nära balans 2027. För att målet ska uppnås krävs det enligt en kalkyl över utgiftstrycket i de offentliga finanserna från hösten 2023 att läget inom den kommunala ekonomin förbättras, eftersom kommunförvaltningens saldo i förhållande till bruttonationalprodukten bedöms vara -0,4 procent 2027.

Regeringsprogrammet för statsminister Orpos regering innehåller många reformer som inverkar på kommunernas verksamhet och ekonomi. Enligt regeringsprogrammet görs en övergripande översyn av den kommunala finansieringen och statsandelssystemet så att de

motsvarar kommunernas nya roll och läget efter att social- och hälsovårdsreformen trätt i kraft och arbets- och näringsreformen genomförts. Reformen genomförs kostnadsneutralt så att den inte ökar de offentliga utgifterna utan stärker tillväxten och de offentliga finanserna på lång sikt. Dessutom initierade regeringen ett program för avveckling av normer i kommunerna. Syftet med försöken och avvecklingen av de normer som styr kommunernas uppgifter är att stärka verksamhetsförutsättningarna för kommunerna, se till att de förnyas sig och beakta skillnaderna mellan dem.

Enligt 21 § i lagen om statsandel för kommunal basservice ska kommunerna anvisas full statsandel för mera omfattande uppgifter och åligganden samt för nya uppgifter. För att statens finansieringsansvar ska fullgöras fullt ut förutsätts det även en realistisk bedömning av de nya eller utvidgade uppgifternas och åliggandenas konsekvenser för den kommunala ekonomin. Vid bedömningen bör man även uppmärksamma hur förändringar i uppgifterna och åliggandena påverkar personalen, eftersom det pågår en kraftig pensionsavgång bland löntagarna inom kommunala sektorn och det råder stor variation i arbetskraftssituationen beroende på sektor och region. Kommunernas differentiering och deras försvagade ekonomiska utsikter ökar behovet av investeringsprövning och föregripande planering av servicebehovet. Dessutom har kommunerna på grund av social- och hälsovårdsreformen nedsatt förmåga att anpassa sin ekonomi på utgiftssidan, och i fortsättningen gäller anpassningstrycket i allt större utsträckning höjningar av skattesatsen.

4.5.2 Den kommunala ekonomin: inkomster, utgifter och balans

Uppgifterna som beskriver den kommunala ekonomins tillstånd grundar sig på bokslutsprognoserna för 2023 (2/2024). Vissa kommuner och samkommuner hade inte rapporterat sina uppgifter inom tidsfristen för rapporteringen. Därför har saknade uppgifter kompletterats med uppgifter från de bokslutsprognoser som rapporterades i augusti 2023. Dessutom har det också upptäckts andra brister och osäkerhetsfaktorer i uppgifterna och dessa har man i den mån det är möjligt försökt att korrigera. Trots det ska man förhålla sig med reservation till särskilt de kommunspecifika uppgifterna.

Det skedde en avsevärd förändring i kommunernas och samkommunernas verksamhet och ekonomi när social- och hälsovården samt räddningsväsendets uppgifter överfördes till välfärdsområdena i början av året. Utöver kostnaderna för dessa uppgifter överfördes också på det nationella planet en motsvarande mängd inkomster från kommunerna. Överföringen av inkomster gällde såväl kommunal- och samfundsskatteinkomster som statsandelar. Genom en kommunspecifik avgränsning med utjämningsystem blev överföringarna av kostnader och inkomster relativt skäliga. I och med överföringen av avsevärda kostnader och inkomster är förändringarna i dem inte jämförbara med tidigare år. Detta gäller både kommuner och samkommuner. Samkommunerna för sjukvårdsdistrikt samt specialomsorgsdistrikten, inklusive deras tillgångar och skulder, överfördes från samkommunerna till välfärdsområdena.

Tabell 37. Den kommunala ekonomins centrala nyckeltal och ändringen 2022–2023, miljarder euro

	Bokslut 2022	Bokslutsprognos 2023	Förändring, miljarder euro	Förändring, procent
Verksamhetsbidrag	-33,5	-13,9	19,6	58,5
Skatteinkomster	26,8	14,5	-12,3	-46,0
Statsandelar, driftsekonomin	10,7	3,6	-7,11	-66,2
Skattefinansiering totalt	37,5	18,1	-19,4	-51,8
Finansieringsposter, netto	0,3	0,4	0,2	57,5
Årsbidrag	4,3	4,5	0,3	6,5
Avskrivningar	3,2	2,7	-0,5	-14,4
Årsbidrag – avskrivningar	1,1	1,8	0,7	
Nettoinvesteringar	-3,6	-4,0	-0,4	10,9
Årsbidrag – nettoinvesteringar	0,6	0,5	-0,1	
Lånestock	24,7	19,5	-5,1	-20,8
Likvida medel	8,7	6,6	-2,1	-24,4
Skattesats, viktad	20,01	7,37		-12,64 %-enh.

Den kommunala ekonomin (kommuner och samkommuner sammantaget) förutsågs bli stark och situationen förbättrades något jämfört med året innan. I kommunekonomiprogrammet från hösten 2023 förväntade man sig dock ett ännu starkare resultat. Årsbidraget ökade med 270 miljoner euro till 4,5 miljarder euro och räckte därmed till för att täcka både avskrivningarna och nettoinvesteringarna. Räkenskapsperiodens resultat förbättrades med över 0,5 miljarder euro till 1,8 miljarder euro.

Det starka resultatet förklaras huvudsakligen av två engångsfaktorer. Den ena är den så kallade skatteeftersläpningen till följd av social- och hälsovårdsreformen, som ledde till att kommunerna ännu 2023 fick kommunal- och samfundsskatteinkomster baserat på den tidigare bredare skattebasen. Effekten av detta bedöms uppgå till över en miljard euro. Den andra viktiga engångsfaktorn hänför sig till preciseringen av överföringskalkylen för inkomsterna och kostnaderna i och med social- och hälsovårdsreformen. Den ledde till att det slutliga behovet av att minska kommunernas statsandelar ökade med cirka 0,5 miljarder euro. Detta innebär att ovannämnda för stora belopp betalades i statsandelar till kommunerna 2023 och att nivån på statsandelarna permanent sjunker med motsvarande belopp från och med 2024.

Kommunernas och samkommunernas lånestock minskade avsevärt, det vill säga med 5,1 miljarder euro till 19,5 miljarder euro. Detta beror huvudsakligen på att sjukvårdsdistriktens lån överfördes till välfärdsområdena. Även för kommunernas del minskade lånebeloppet för andra året i rad, vilket var mycket exceptionellt och delvis torde förklaras av det starka resultatet. Även i fråga om penningmedlen skedde en betydande minskning, vilket för samkommunernas del berodde på sjukvårdsdistriktens ovannämnda överföringar, medan den höjda räntenivån ledde till att penningmedlen i kommunerna antagligen i högre grad än tidigare användes för att finansiera investeringar och amortera lån.

Antalet kommuner med negativt årsbidrag var 13, vilket till stor del motsvarar situationen under föregående år (14 kommuner). Det sammanlagda negativa årsbidraget var endast 9 miljoner euro jämfört med 12 miljoner euro året innan. Kommunerna med negativt årsbidrag var, med undantag för en kommun, kommuner med under 5 000 invånare. Räkenskapsperiodens resultat var negativt i 50 kommuner och det sammanlagda negativa resultatet var 57 miljoner euro. Även de negativa resultaten gällde huvudsakligen kommuner med färre än 5 000 invånare (76 procent av kommunerna med under 5 000 invånare).

På basis av bokslutsprognoserna för 2023 var eventuellt 1–3 nya kommuner på väg att uppfylla kriterierna för utvärderingsförfarandet i fråga om kommuner som har speciellt svår ekonomisk ställning. Det slutliga antalet står dock klart först i samband med de slutliga boksluten som blir klara i april, när det också finns tillgång till uppgifter på kommunkoncernivå.

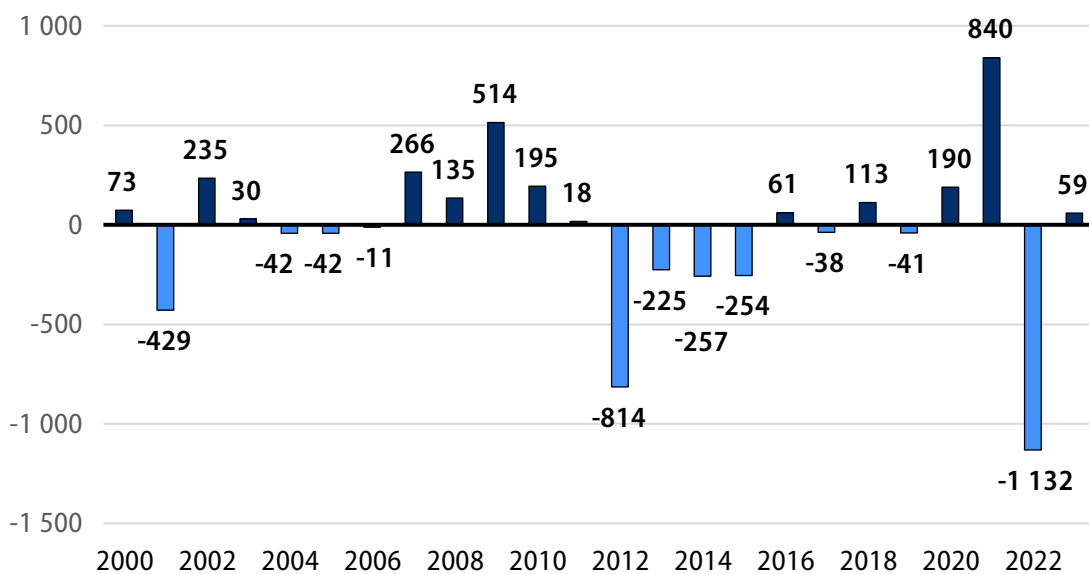
4.5.3 Statliga åtgärder som påverkar den kommunala ekonomin

Enligt den ordinarie budgeten för 2023 uppgick statsbidragen till kommunerna till sammanlagt 5,4 miljarder euro, vilket till följd av reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet är avsevärt mindre än i den ordinarie budgeten för 2022. I samband med reformen överfördes statsandelarna för kommunal basservice och ersättningar för skatteförluster till välfärdsområdenas finansiering. Dessutom anvisas statsunderstöden inom social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde i fortsättningen huvudsakligen till välfärdsområdena.

År 2023 var effekten av statens åtgärder på den kommunala ekonomin nästan neutral jämfört med den ordinarie budgeten för 2022. Ökningarna av uppgifter och skyldigheter enligt regeringsprogrammet för statsminister Marins regering har i huvudsak gjorts redan under tidigare år, och en del av de tidsbundna ökningarna av statsunderstöden upphörde vid utgången av 2022. Statens beslutbaserade åtgärder ökar kommunernas utgifter med sammanlagt cirka 0,7 miljarder euro på 2023 års nivå räknat från och med början av 2019. Besluten ökar kommunernas inkomster med sammanlagt cirka 0,7 miljarder euro på 2023 års nivå. En del av de åtgärder som påverkar kommunerna 2023 är tidsbegränsade och anknyter bland annat till hjälpanbudet av dem som kommit från Ukraina.

Diagrammet nedan åskådliggör de uppskattade effekterna av statens åtgärder på kommunernas ekonomi 2000–2023. Jämförelsen görs mellan de ordinarie budgetarna. Stöden på cirka tre miljarder euro som i tilläggsbudgetarna för 2020 riktades till den kommunala ekonomin på grund av coronavirusepidemin beaktas således inte i diagrammet.

Figur 26. De statliga åtgärdernas inverkan på den kommunala ekonomin 2000–2023 jämfört med den ordinarie budgeten för föregående år, miljoner euro

Statsandelarna för den kommunala basservicen uppgick i den ordinarie budgeten för 2023 till cirka 2,7 miljarder euro. Reformen av social- och hälsovårdstjänsterna och räddningsväsendet ledde till att antalet statsandelar sjönk med cirka 65,6 procent jämfört med den ordinarie budgeten för 2022. I samband med reformen överfördes cirka 70 procent av statsandelen för basservice och ersättningarna för skatteförlusterna till välfärdsområdenas finansiering. Ersättningen till kommunerna för förluster av skatteinkomster till följd av de ändringar i skattegrunden som statsrådet beslutat om uppgick 2023 till cirka 862 miljoner euro.

Statsandelen 2023 var 20,10 procent och den minskade med 1,49 procentenheter jämfört med året innan. Ändringen innehöll både tillägg och avdrag. I ändringen har som tillägg beaktats 0,33 procentenheter i anslutning till korrigeringsposten för arbetsmarknadsstödet, utjämningen till följd av systemändringen i fråga om statsandelssystemet 2010 och ändringen av de ökningarna av statsandelen som hänför sig till landskapsförbundens uppgifter från temporära ökningarna till permanenta ökningarna samt 0,12 procentenheter i anslutning till fullgörandet av nya och mera omfattande åligganden så att statsandelen blir 100 procent. I ändringen har som avdrag beaktats 1,08 procentenheter i anslutning till finansieringen av den nya tilläggsdelen för främjande av välfärd och hälsa, 0,34 procentenheter i anslutning till

de permanenta avdragen i statsandelen, 0,31 procentenheter i anslutning till finansieringen av den nya tilläggsdelen för ökning av invånarantalet samt 0,22 procentenheter i anslutning till finansieringen av den nya tilläggsdelen för fjärrort. År 2023 var indexhöjningen i fråga om statsandelen för basservice 3,8 procent och den därav följande ökningen av statsandelen 89 miljoner euro.

Tabell 38. Statsbidrag till kommuner och samkommuner 2020--2023, miljoner euro

	2020 ordinarie budget	2020 ordinarie budget och tilläggsbudgetar	2021 ordinarie budget	2022 ordinarie budget	2023 ordinarie budget
Kalkylerade statsandelar	8 098	9 701	8 755	9 099	4 016
Finansministeriet, statsandel för basservice	7 074	8 652	7 698	7 983	2 744
Undervisnings- och kulturministeriet	1 024	1 049	1 057	1 115	1 272
varav samkommuner	1 040	1 478	1 522	1 053	1 096
Finansministeriet, statens ersättning till kommuner för förlust av skatteinkomster till följd av ändringar i skattegrunderna*	2 269	2 383	2 360	2 648	862
Övriga statsbidrag enligt förvaltningsområde	1 216	2 423	2 889	1 282	549
Justitieministeriet	0	0	0	11	11
Inrikesministeriet	5	6	0	0	0
Finansministeriet	110	490	20	30	11
Undervisnings- och kulturministeriet	231	405	286	234	227
Jord- och skogsbruksministeriet	6	7	4	4	4
Kommunikationsministeriet	49	311	42	45	44
Arbets- och näringsministeriet	196	211	247	208	157
Social- och hälsovårdsministeriet	538	877	2 229	695	48
Miljöministeriet	81	116	61	54	46
Statsbidragen sammanlagt	11 583	14 507	14 004	13 029	5 427

* Statens ersättning till kommunerna för förluster av skatteinkomster till följd av ändringar i skattegrunden separerades i statens budget för 2020 från momentet för statsandelar 28.90.30 till ett separat moment 28.90.35.

Ansvaret för att organisera social- och hälsovården och räddningsväsendet överfördes till välfärdsområdena den 1 januari 2023. Välfärdsområdenas ekonomi behandlas i avsnitt 4.4 i regeringens årsberättelse.

4.6 Arbetspensionsanstalterna och övriga socialskyddsfonder

Arbetspensionsanstalterna, bland annat privata pensionsbolag, Keva och Statens pensionsfond, är en del av den offentliga ekonomin och står för finansieringen av arbetspensionskyddet. Enligt Pensionsskyddscentralens uppskattning uppgick pensionsåtagandena 2022 till 764,6 miljarder euro. De intjänade pensionsrättigheterna är beräknade med en reell diskonteringsränta på 2,5 procent fram till 2031 och 3,5 procent från och med 2032.

Arbetspensionsanstalterna har förberett sig på utbetalningen av framtida pensioner med ett kumulativt överskott för att på lång sikt hålla sin ekonomi på hållbar grund. På lång sikt påverkas arbetspensionsanstalternas ekonomi av hur befolkningsstrukturen, sysselsättningen, inkomstnivån och avkastningen på placeringar utvecklas. Arbetspensionsutgifterna har ökat snabbt på grund av det allt större antalet pensionärer. Dessutom ökar pensionsutgifterna till följd av indexhöjningar och en högre genomsnittlig pensionsnivå, som beror på att de kommande pensionerna är högre än de löpande pensionerna.

År 2023 var överskottet i arbetspensionsanstalternas saldo cirka 1,1 procent i förhållande till bruttonationalprodukten. Trots att sektorns utgifter ökade snabbt på grund av indexhöjningarna, visade arbetspensionsanstalterna ändå ett överskott bland annat tack vare de ökade kapitalinkomsterna och de influtna socialskyddsavgifterna. Arbetspensionsanstalternas överskott har dock minskat avsevärt sedan början av 2000-talet när överskottet som högst var fyra procent i förhållande till bruttonationalprodukten. Det minskade överskottet beror framför allt på de ökade pensionsutgifterna.

Till de övriga socialskyddsfonderna hör FPA som sköter den grundläggande sociala tryggheten samt Sysselsättningsfonden och arbetslöshetskassorna som svarar för det inkomstrelaterade utkomstskyddet för arbetslösa. FPA:s utgifter finansieras med medel från statsbudgeten, med arbetsgivarnas och arbetstagarnas socialförsäkringsavgifter och till en liten del av inkomstöverföringar från kommunerna. Den inkomstrelaterade arbetslöshetsförsäkringen finansieras med arbetslöshetsförsäkringspremier som tas ut av löntagare och arbetsgivare, med statsandelar och till en liten del med arbetslöshetskassornas medlemsavgifter.

År 2023 ökade de övriga socialskyddsfondernas saldo jämfört med tidigare år till 0,4 procent i förhållande till bruttonationalprodukten. Trots att sektorns totala utgifter ökade 2023, ökade de totala inkomsterna ändå mer än utgifterna, vilket ledde till att de övriga socialskyddsfonderna visade ett överskott. De ökade inkomsterna berodde bland annat på en ökning av de influtna socialskyddsavgifterna.

De sociala trygghetsförmånerna, socialbidragen och sjukvårdsersättningarna ökade 2023 med cirka 5,1 procent och uppgick till cirka 18,7 procent i förhållande till bruttonationalprodukten. Till exempel före finanskrisen 2007 var det motsvarande relationstalet cirka 15 procent. De ökade utgifterna beror bland annat på större pensionsutgifter till följd av den åldrande befolkningen.

5 Utlåtande av finanscontrollerfunktionen om huruvida uppgifterna i regeringens årsberättelse är rättvisande

Utlåtandets syfte och rättsliga grund

Finanscontrollerfunktionen har i enlighet med 24 f § 1 mom. 1 punkten i lagen om statsbudgeten för statsrådet säkerställt att de redogörelser för statsfinanserna och skötseln av statsfinanserna samt resultat av statens verksamhet som tas in i regeringens årsberättelse på det sätt som föreskrivs i 18 § i denna lag ger riktiga och tillräckliga uppgifter om hur budgeten har följts och om statens intäkter och kostnader, om statens ekonomiska ställning och resultat (rättvisande bild).

Med anledning av utvärderingen och säkerställandet av uppgifterna lämnar kontrollern vid statsrådet inom ramen för förfarandena i den interna kontrollen ett utlåtande om regeringens årsberättelse för 2023. Utvärderingen av om uppgifterna i regeringens årsberättelse är rättvisande har följt den anvisning som finanscontrollerfunktionen meddelade den 12 april 2017 (VM/778/00.00.00/2017).

Uppgifter om statsbokslutet och statsfinanserna samt om hur statsfinanserna har skötts

Regeringens årsberättelse 2023 och bilagorna 1 och 2 till den bedöms ge rättvisande uppgifter om hur statsbudgeten har följts, om statens intäkter och kostnader och statens ekonomiska ställning samt om hur statsfinanserna har skötts.

Finanscontrollerfunktionen har haft tillgång till preliminära uppgifter om iakttagelserna i Statens revisionsverks revisioner av bokföringsenheterna och i revisionen av statens bokslut. Enligt de preliminära iakttagelserna innehåller statsbokslutet inga väsentliga fel eller brister och det har upprättats i enlighet med bestämmelser och föreskrifter. Statens revisionsverk lämnar en separat berättelse om revisionen av statsbokslutet och regeringens årsberättelse för 2023.

De bokslutskalkyler som gäller statens affärsverk och de statliga fonderna utanför budgeten är fastställda och har granskats av externa revisorer. Vid revisionerna har inga anmärkningar framställts mot bokslutsuppgifternas riktighet eller tillräcklighet. Uppgifterna om affärsverkens och fondernas resultat i regeringens årsberättelse ger en rättvisande bild av affärsverkens och fondernas resultat med hänsyn till verksamhetens natur.

Regeringens årsberättelse innehåller på ett redan vedertaget sätt en översikt över intäkterna och kostnaderna för den helhet som består av budgetekonomin, de statliga affärsverken och de statliga fonderna utanför budgeten samt balansräkningen och åtaganden utanför balansräkningen (statens totalkalkyler). Uppgifterna i de totala resultat- och balansräkningarna är informativa och kalkylerna grundar sig på enheternas officiella bokslut, men de har inte reviderats.

Uppgifterna och uppskattningarna om statsekonomin i berättelsedelen överensstämmer med statsbokslutet och kompletterar den bild av statens ekonomiska ställning som statsbokslutet ger. Berättelsedelen i regeringens årsberättelse innehåller en översikt av de offentliga finanserna och information om statsfinanserna och skötseln av dem. Berättelsedelen beskriver de viktigaste faktorer som påverkar den ekonomiska ställningen och utvecklingen under berättelseåret. Beskrivningen av de största ekonomiska riskerna i den statliga verksamheten och deras betydelse, som ingår i rapporteringen av de offentliga finanserna, ger i skälig omfattning en rättvisande bild av statens åtaganden.

Uppgifter om resultatet

Enligt en helhetsbedömning ger regeringens årsberättelse i skälig omfattning rättvisande uppgifter om hur resultatet i huvudsak har utvecklats.

Uppgifterna i regeringens årsberättelse och i dess bilaga 1 ger i sin helhet tillräckligt heläckande information om hur de samhällliga effektmål för förvaltningsområdena som anges i statsbudgeten för 2023 har uppfyllts. Rapporteringen om användningen av de anslag som beviljats i budgeten har utvecklats och ger en skälig bild av kopplingen mellan anslagen och målen. Det bör dock fortfarande ägnas uppmärksamhet åt analysen av kostnadseffektiviteten och rapporteringen av den.

Alla ministerier har rapporterat utfallet för sina effektmål enligt motiveringarna till budgetens huvudtitlar med en enhetlig betygsskala. Ministeriernas utvärderingar bygger på självutvärdering, vilket innebär att de är subjektiva och beskriver ministeriernas uppfattning om prestationerna inom deras förvaltningsområden. Tillämpningen av betygsskalan är varierande och utvärderingarna är inte jämförbara mellan ministerierna.

Tabeller och figurer samt dokumentlänkar åskådliggör rapporteringen av resultatet och gör årsberättelsen mer informativ. Analysen av verksamhetens resultat presenteras huvudsakligen med hjälp av de länkar till boksluten för varje ministerium och ämbetsverk inom förvaltningsområdet som finns i slutet av ministeriernas resultatdelar. De viktigaste uppgifterna som kompletterar analysen av samhälllig verkningsfullhet, såsom uppgifter om verksamhetens resultat och de viktigaste resultaten av utvärderingarna, bör dock rapporteras i årsberättelsen.

Riskerna behandlas i regeringens årsberättelse och i dess bilaga 1. I regeringens årsberättelse behandlas de viktigaste ekonomiska riskerna och i bilaga 1 till berättelsen behandlas risker som gäller uppnåendet av ministeriernas mål. Alla ministerier har identifierat risker som gäller omvärlden och deras verksamhetsområden. Granskningen av riskerna har i huvudsak kopplats samman med uppnåendet av de samhälleliga effektmålen och resultaten och bedömts som en del av organisationens verksamhet. Man bör fortfarande fästa uppmärksamhet vid en enhetlig och systematisk beskrivning av riskerna och riskhanteringen som helhet.

Helsingfors den 2 maj 2024

Statsrådets controller   Jaana Kuusisto

Statsrådets biträdande controller   Esko Mustonen

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

SNELLMANSGATAN 1 A, HELSINGFORS

PB 23, 00023 STATSRÅDET

valtioneuvosto.fi/sv/

julkaisut.valtioneuvosto.fi

ISBN pdf: 978-952-383-562-7

ISBN tryckt: 978-952-383-578-8

ISSN pdf: 2490-0966

ISSN tryckt: 2490-0613